

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת בראשית | גליון מס' 400 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"אני נותן צדקה ואומר שיהיה לזכות כל אלו שנהרגו על ידי הרשעים (ימ"ש), לאבי, לאמי, לאחי, לאחותי לרבי שמחה זליג, ולמחבר ספר 'תורת הארץ'

מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל על הנשמות שרעבות לכל פרוטה של צדקה

זיפח באפיו נשמת חיים (בי')

סיפורו של ילד. הייתי ילד קטן ונדחק לתוך הבית, יחד עם אבי שליט"א.

אהבתי לשמוע את שיחו של היהודי בעל הגוף הצנום הקדוש, עם הידיים הצנומות והעיניים המושפלות תמיד למטה לארץ.

במשך כל אותן פעמים רבות מאד שנדחקתי לשיעורים, הוא לא הוציא כמעט מילה אחת ממה שאינו שייך ללימוד עצמו. לגמרות ולתוספותים. הייתי אוהב לראות את ורידיו הכחלחלים שהיו מתנפחים בצווארו בשעת הלימוד ובמיוחד בשעת השיעול... לא היה זה שיעול של התקררות, אלא שיעול של יגיעה וטרחה בלימוד התורה.

הייתי מסתכל עליו הרבה, והדיבורים השקטים ללא קול. כמעט בלחש, שלא הבנתי מהם כלום, חימומו את נשמתו הילדותית, אני יודע מדוע הם חימומו, אבל זו המציאות.

לא אתבייש לספר, כי לא נותר במוחי כלום משיחו ושיגו, כי לא הבנתי מאומה מהם, נחקק בי רק המראה של הגוף הכפוף מעט האוהב לקרוא מעט, ולחשוב הרבה...

אבל שיחה אחת שלו עם נכדו, שמעתי היטב, והבנתי, ואבי הסביר לי מה הוא אמר. והדיבורים נחרטו בליבי.

היה זה באחד הבקרים לפני שעת נץ החמה, אבא הלך איתי דרך סמטאות שקטות בניברקיות באותן שעות, ועלה איתי במדרגות הבית.

לפני ותיקין

הבוקר ברחוב חזון איש 5 - מעוננו של רב אהרן-לייב, התחיל מאוד

מוקדם. לא יודע מתי הוא התעורר, אולי בחצות אולי אחר כך, אבל אחרי 'עלות השחר' לפני תפילת וותיקין, כבר ישבו תלמידים אברכים ללימוד בצוותא עד שעת התפילה.

בסיום השיעור הוא הקפיד לומר את 'ברכות השחר' בקול כדי שיענו אמן. לאחר מכן הנחת תפילין, ויצא מחדרו מעוטר לכיוון תפילת שחרית בחדר הגדול הסמוך.

מידי יום, רגע לפני תחילת התפילה, התעטף לדקה אחת, לפעמים פחות מדקה, אולי רק חצי דקה, בארשת פנים רצינית נוספת, ניכר היה עליו כי הוא פועל כעת גדולות ונצורות.

הוא היה עומד כפוף ומשלשל מטבעות לקופות הצדקה שהיו בבית: עשר אגורות ועוד עשר אגורות (המטבע שהיה שווה פרוטה) ברוב

המקרים היה גם ממלמל משהו, אבל ברבות הימים הפסיק למלמל, והיה מהרהר ומשלשל. פניו הפיקו אור מיוחד.

דממה הייתה לידו

בדרך כלל היה מכניס מטבעות זעירות לכל הקופות שהיו על השולחן. מי שהיה בבית פחד להתקרב, לא נותר לו אלא לצבוט את עצמו ביראת הכבוד ולשאול את עצמו ביראת כבוד ולשאול את מחשבתו: האם נותן מספר קצוב של מטבעות? מדוע לא מטבע אחת גדולה? אבל היה פשוט גם לילד הקטן ביותר. כי ליד הרב שטיינמן לא שואלים שאלות, מביטים בשתיקה וממשיכים. מה שראית הרווחת. בסיום נתינת הצדקה המשיך בפסיעותיו ונעמד לתחילת תפילת שחרית.

אחרי התפילה

בוקר אחד ואני לא יכול לשכוח.

התפילה הסתיימה, ואחר כך ליוונו אותו לחדר שלו. ואז הנכד שאל בהססנות וקול רועד קמעה: "לגבי הפרוטות שסבא נותן לפני התפילה - -".

רב אהרן-לייב בענוותנותו, חשב רגע אחד ואז פתח ואמר לו: "אני נותן צדקה ואומר שיהיה לזכות כל אלו שנהרגו על ידי הרשעים (ימ"ש), לאבי, לאמי, לאחי, לאחותי רבי שמחה זליג, ולמחבר ספר 'תורת הארץ' (חבר שלמדו אתו בישיבה והתכתבו בלימוד: רבי יהודה משובים הי"ד) ולכל אלו שנפטרו ועדיין לא עברו י"ב חודש מפטירתם. וליהודי פלוני בן פלוני שהוא כבר שוכן עפר זמן רב (לא נקב בשמו).

הנכד שמע את מה שמע, היה מבולבל מרוב התרגשות. וזרק שאלה מפיו: "עשר אגורות לשש מיליון איש שנהרגו על ידי הרשעים, עשר אגורות לשישה מיליון נשמות, וכי זה לא סכום 'חסר משמעות'!?"

חשתם פעם כיצד נוטלים את הקדושה בידים ואוחזים בה. זה מה שהיה אז. כאשר הרב שטיינמן הסתכל עלינו, על כל השלושה שהיו בחדר. גדול הדור כאילו התמתח בבת אחת ופניו התחדדו, הביט עליו בפליאה, מה לא מובן לך:

"נכון שעשר אגורות לא מתחלקות לשש מיליון. אבל מצווה! מצוות צדקה, מצווה יכולה להתחלק למיליונים, ועוד יישאר עודף...! ושוב שתק ועצבות קלה נמרחה על פניו ואמר:

"והנשמות, אוי, הן רעבות לכל פרוטה, איזו תשוקה, מסכנים, הרי אין להם אפשרויות".

הסבא קדישא לא הניח לנכדו, אלא המשיך וסיפר:

היה צדיק גדול (לא נקב בשמו, אבל הכוונה ל"ישמח משה" זצ"ל) שנסע בשליחות להתפלל על קברו של ה'נועם אלימלך' זצ"ל. אביו אמר לו כי כאשר מגיע לקברו של ה'נועם אלימלך', שיידע, כי לא בכל עת הנשמות נמצאות בקבר, ולכן, כאשר יגיע, יתן פרוטה לעילוי הנשמה שתלך להודיע לנשמת ה'נועם אלימלך' שבאו להתפלל על קברו.

הצדיק עשה כך, ואמר אחר כך, כי ראה אלפים ורבות נשמות הרצות בכל כוחם להשיג להיות הראשון לומר לרבי אלימלך, ובכך לזכות במטבע ז. כאן, החלו דמעות פורצות מעניו של רב אהרן-ליב:

"הם רעבים לפרוטה נוספת. לכל מצוה נוספת, הנשמות לאחר פטירתם יודעים מהו ערך מצוה. שם הם כבר כמו 'שנורר', כמה מסכן אדם שזקוק להרבה 'שנור אחרי פטירתו - אמר הסבא לנכד, בדמעות, כמי שצופה עם הרבי ה'ישמח משה' על הנשמות המתרוצצות בכל כוחם לתפוס מצוה נוספת שתעטוף אותם.

גם ילד קטן כמותי, וזכר את אותו בוקר, שילווח אותי, עד שגם אני אגיע למקום הנשמות הרעבות... למצוה נוספת לעילוי נשמתם....

הערה:

רשימה. בחודש תמוז תשס"ט. סבא החל להוסיף פרוטות בודדות וכה אמר לי. בזמן האחרון אני נותן צדקה לדודי זקני (אלטער פעטער) ר' משה אהרן בן ר' שלמה חיים ז"ל אח של סבתא שלי נפטר בשנת תרס"ג, הוא היה 'מורה הוראה' ארבעים שנה, ונפטר ללא ילדים. כזה חסד ממש מחיה אותם! וכן לדודי רבי אשר חיים ב"ר משה אליהו ז"ל היה תלמיד חכם יקר, אח של אמי. שגידל אותי. בקיץ היו שולחים אותי כילד לביתו בעיירת קמניץ, כמו שהיום נקרא 'נופש', והתחזקתי בבריאות, וגם לו לא היו ילדים. רק כשאדם חי הוא יכול לעשות, אבל אלה שכבר נפטרו מסכנים אינם יכולים לעשות כלום, לכן התחלתי מהשבוע לתת צדקה גם עבורם לקופת העיר. הם כמו רעבים שלא יכולים להשיג אוכל בכוחות עצמם, חסד שאין לתאר" - אמר.

נשמה נוספת אחת

אבל מי היא אותה נשמה עלומה שעליה אמר רב אהרן-ליב: "וליהודי

המשך בעמוד 9

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכתה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

בעוד הם מְכַנְּסִים את כל היהודים, שאל רבי אליהו את הרב מה הנוסח המדויק שצריך לברך על קידוש השם!

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א - אנחנו צריכים לעשות במסירת נפשנו ובכל מאוּדונו, לפרסם אמונתו יתברך שמו

אחד הפליטים שנמלטו מהעייר וורשה והגיעו לליטא, בחפשו מפלט לנפשו, אבל נפל מן הפח אל הפחת, בראותו שגם לליטא הגיעה ידם הטמאה של הנאצים.

לא יזכו יותר לראות את אור-החיים

ר' אליהו, שהיטיב להכיר את דרכם של הרשעים הללו, ידע שאלוהו השעות האחרונות של חלק גדול מהניצבים על המגרש הזה, שלא יזכו יותר לראות את אור החיים עלי-אדמות, כי למועד הזה מחר יוצאו להורג.

הוא התקרב אליי ושאל מה הנוסח המדויק של הברכה שצריך לברך לפני שמוסרים את הנפש על קידוש השם. אהה, ראה ה' והביטה איזה בנים יש לך כאן בעולם הזה. על מה הם חושבים בשעותיהם האחרונות - - -

שאלתו של ר' אליהו היתה, האם הנוסח הוא 'אשר קדשנו במצוותי וציוונו על קדוש השם', או 'אקב"ו לקדש את השם'? השואל הוסיף וציין שהשאלה מוסבת גם כלפיו, והוא בעצמו מעונין לדעת איך לברך, אם ח"ו יגיע לידי כך; ומלבד זאת, הוא רוצה לקיים מצוה נוספת, אולי האחרונה בימי חייו, והיא, לעבור בין הפקודים-למוות, וללמדם כדת מה לעשות אם תגיע שעתם האחרונה, ולזכותם שיברכו את הברכה כדין.

שינן את נוסח הברכה

והנה, בספר 'יוסף אומץ' (אות תפ"ג) מובא נוסח הברכה של מקדשי

בואו נראה את קדושתו של העם היהודי, ועד כמה פיעמה בכל לב יהודי התשוקה לקדש את שמו יתברך. הגיעו הדברים לידי כך שגם בשעותיהם האחרונות פעלו בניו של א-ל חי למימוש המטרה הזו. בשו"ת 'ממעמקים' של הרב אפרים אושרי (חלק ב', סימן ד') כתוב: 'מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה על חללי בת עמי, שנהרגו נטבחו ונשרפו על קידוש שמו הגדול על ידי הרשעים הגרמנים ימ"ש. 'בזכרי את "היום השחור" - כפי שיהודי גיטו קובנה כינו את היום המר והנמהר, יום א' לחודש מרחשון תש"ב - נפשי עלי תתמוגג ולבי נמש בקרבי, על הַרְג אנשים נשים וטף, זקנים עם נערים, יונקים ועוללי טיפוחים בזרועות אמהות רחמניות, כולם נספו בידי האויב אשר לא ידע רַחם, הַרְג ולא חמל, ורווה דם נקיים טהורים וקדושים'. ביום ההוא פורסם צו על ידי הנאצים הארורים שעל כל יושבי הגיטו, ללא שום יוצא מהכלל, להתיצב ב"מגרש הדמוקרטי" שבתוך הגיטו, ומי שלא ימלא אחרי ההוראות ויישאר בביתו, אחת דתו להמית.

גם מלאכי-מרום נבהלו-נחפזו

אין לשער ואין לתאר את גודל הפחד והבהלה שאחזו את יהודי הגיטו. כולם ידעו שבינם זה יוכרע גורלם לשבט או לחסד, וכל אחד מהם יעבור תחת שבט הביקורת של מטה-החובלים והזעם של הרוצחים, שיחרצו את משפטי לחיים או למוות.

ואכן, בתי הגיטו התרוקנו מיושביהם. הורים הובילו את ילדיהם הקטנים, ובנים תמכו וסעדו את אבותיהם הזקנים שהלכו על משענתם, חולים ותשושי-כח נישאו על ידי בני משפחתם, כולם הלכו הלוך-ילך-ובכה למגרש הזוועות.

קולות הבכיה והתאניה נשמעו מכל עבר, ממשיך התיאור בשו"ת הנ"ל; תננות לא אוּכַל את קולות השבר היגון והאנחה שנשמעו מכל צד, לא ידענו מה יהיה בסופנו, אבל אחת ידענו: נגזרנו ואבדנו.

היום ההוא התאפיין בסופה ובסערה חורפית, הגשם והשלג נתכו מן השמים. יושבי מרום בשמי ערבות, מלאכי מעלה, משרתי א-ל עליון, גם הם כביכול נבהלו-נחפזו, וזה אל זה שואלים, איה א-ל א-לים; אנה, שוכן מעולים, רחם על שארית צאן מרעייתך המובל לטבח, כצאן טבחה.

וככה התאספו במגרש כל יושבי הגיטו, שמשפרם הגיעו לכשלושים אלף איש, שהמתינו להופעתו של המרצח הגרמני הידוע לשמצה בשם רוקא, שתִּפְקֵד כסלקטור מטעם הגסטפו, ובידו ניתן הגורל של כל יהודי, כחומר ביד היוצר, ברצותו מוחיה וברצותו ממותת. ואז, במעמד זה, ניגש אליי (אל הרב אפרים אשרי) ר' אליהו הי"ד,

כששמע על כך אבי מורי זצ"ל ביקש להיוועד עימו, כדי לשמוע פרטים אודות בני משפחתו שנספו במלחמה. בין הדברים סיפר לו הרב אונגר על שאלה שהגיעה לפתחו, בעיצומם של ימי המלחמה הארוכה

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על אותם שזכו לחיות או למסור את נפשם על קידוש ה'

קול דמי אַחיק צעקים אלי מן האַדמָה (ה'י')

עדויות ותיאורים מרטיטים השתמרו על אותם שזכו למסור את נפשם על קידוש ה', בלי כל כניעה ובלי מורך לב. אלו שעמדו מול כיתת יורים, מול חרב חדה, מול מדורת אש לוחטת, וקיימו בשמחה בטוב לבב ובהרגשה עילאית את המצוה של 'בכל נפשך ובכל מאודך', בבחינת 'מתי יבוא לידי ואקיימנה', כטבע מוטבע ברוחנו ובשורשנו מאבינו הזקן.

באחת משיחותיו של אבי מורי זצ"ל הוא סיפר דבר מעניין:

הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, גאב"ד קהילת 'חוג חתם סופר' בני-ברק, וראש ישיבת 'מחנה אברהם', היו לו פנקסים מסודרים בהם כתב פרטים שונים אודות אלו ששהו בקרבתו בשנות המלחמה, באיזה תאריך עלו למרום וכו'.

כששמע על כך אבי מורי זצ"ל ביקש להיוועד עימו, כדי לשמוע פרטים אודות בני משפחתו שנספו במלחמה. בין הדברים סיפר לו הרב אונגר על שאלה שהגיעה לפתחו, בעיצומם של ימי המלחמה הארוכה, כאשר שהה הוא במחנה המות 'אשוויץ' הידועה לשימצה. הגרמנים ימח שמם היו כידוע אנשים מאוד מסודרים וקפדניים באורח חייהם, וכך גם את כל 'תעשיית המוות' המחרידה הם הפעילו בצורה מאוד מדויקת ומתוקנת, באכזריות ואדישות אופיינית. כל יום ויום הוגשה רשימה מסודרת של אסירים שעומדים להיות מובלים לתאי הגזים, לא לפי שמותיהם אלא לפי המספר שחקקו הרשעים בבשרם, ועל פיהם הזעיקו הממונים מכל קצוות המחנה את אלו שנחרץ גורלם, השם ירחם.

באחד הימים ניגש אחד מהיהודים ששהו במחנה אל הרב אונגר והיה נראה בהול במיוחד, בפיו היתה שאלה מזועזעת. לדבריו, לפני דקות אחדות פנה אליו הנאצי שהיה ממונה להזעיק את הקרואים והודיע לו כי בנו יחידו - שמשום מה מצא חן בעיניו - מופיע בין אלו המיועדים להיות מובלים היום אל תאי הגזים, ואם חפץ הוא שבנו ישאר בחיים עליו להעלים אותו בטרם עת.

הלה בא אל הרב אונגר לשאול האם אכן הדבר מותר על פי הלכה, שכן אם הופיעו באותה רשימה כך וכך קרבנות, הרי כאשר לא ימצאו את בנו לא יסוגו מהתוכנית הראשונית, אלא יטלו אחר במקומו, והאם יש היתר כזה לגרום מיתה לאדם אחר על ידי העלמת בנו? אבי שאל את הרב אונגר מה היתה תשובתו, והוא אמר: "נו! מה כבר יכולתי לענות על שאלה מעין זו, פשוט הורדתי את הראש ובכיתי

יחד עימו..."

זו היא דוגמא לאותן סוג השאלות שמסוגל להכיל רק לב יהודי, מזרע של אברהם יצחק ויעקב! נורא ואיום!

היהודי החרדי שנוולד בבית של יראים וחרדים, ויכול לקיים את המצוות בהשקט ובשלווה, אין לו לכאורה אפשרות 'למסור נפש' כפשוטו על קיום התורה והמצוות. כיצד יוכל הוא אכן לקיים את הדברים ולחיות לאורם יום-יום?

התשובה היא, שאמנם נכון שהאדם אינו יכול לבחור בעצמו אפשרות כזו למסור את נפשו למות על קידוש השם, כי אך 'את אשר יבחר ה' הוא הקדוש'. אולם יכול גם יכול האדם לחיות על קידוש השם!

זאת על ידי התגברות עצמית של העדפת רצונות התורה על רצונותיו האישיים. גם לזאת יקרא מסירות נפש! זה הוא קידוש ה' תמידי שאין להקדוש ברוך-הוא נחת רוח למעלה מזאת! וביד כל אדם נתונה היכולת ליישמו בכל עת, אם הוא רק משתוקק לכך.

כך ידוע אשר הגיד המלאך המגיד למרן רבי יוסף קארו זצ"ל - בעל ה'בית יוסף', שברבות הימים יזכה למות על קידוש השם. לבסוף לא ידוע שמת על קידוש ה' כדברי המגיד. יש מגדולי עולם שהסבירו שהמגיד התכוון לומר לו שיוזכה למצוה גדולה וחשובה יותר מלמות על קידוש ה' והוא לחיות על קידוש השם. משום

שבמימה מוסר האדם את נפשו פעם אחת, ואילו המוסר נפש על קידוש השם בחיים הוא מוסר את נפשו יום יום ושעה שעה לקיים את רצון ה'.

הרמב"ם (הלכות יסודי התורה ה, יא) כותב כיצד מקדשים את ה' מחיים: "אם דקדק החכם על עצמו; והיה דבורו בנחת עם הבריות. ודעתו מעורבת עמהם. ומקבלם בסבר פנים יפות, ונעלב מהם ואינו עולבם. מכבד להן ואפילו למקילין לו. ונושא ונותן באמונה... ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת הדין, והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם, עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו הרי זה קידש את השם!..."

והענין נמצא בבחירתו של כל אחד ואחד מאיתנו, היכולת והאפשרות לחיות על קידוש השם.

באחד המעמדים המרגשים של פתיחת "ירחי כלה" המסורתית בהיכל ישיבת פוניבז', נשא דברים ברגש קודש, בלהט מיוחד ובדמעות מחניקות, מרן ראש הישיבה **הגרא"מ שך זצ"ל**. הרושם וההדים שלהם אינם נמחים מזכרוני.

הוא סיפר על אותה קבוצה של קדושים שנלקחו לתאי הגזים בימי השואה הארורה, ודקות אחדות קודם שמסרו נפשם על קידוש השם נזכר אחד מהם שהיום הוא חג שמיני עצרת - שמחת תורה. "היום שמחת תורה!" זעק לחבריו, אך ענו לו ביאוש: "נו, ומה יש לנו

מכך? הלוא במצבנו כעת אין לנו כלל ספרי תורה לרקוד עימם? אפילו לא חומש וסידור!"

השיבו הלה בתעצומות נפש: "מדוע תאמר כן? ומה בכך שאין לנו ספר תורה, הרי הריבוננו של עולם איתנו! הבה ונרקוד יחד עם הריבוננו של עולם!..."

וכך החלו לשיר שירי דביקות ולרקוד בשארית כוחותם, בתוך הגהיגום הנאצי, עד השיבם את נשמתם בטהרה למרומים.

הרב שך אמר על כך בהתרגשות רבה: "זָאָגְט מִיר!" [הגידו לי] האם הם מתו על קידוש ה' או חייו על קידוש ה'?! הכיצד מסוגל האדם למות על קידוש ה' בכזו דביקות בה' אם לא שחי את כל ימי חייו על קידוש ה'?! הרי לא יתכן למות בכזו קדושה וטהרה, ולעמוד בכאלה נסינות קשים מבלי הכנה נפשית מראש!..."

והוסיף משפט מצמרר: "האמינו לי! שמקנא אני באותם יהודים! בתענוג הגדול שהיה להם באותם רגעים! הם רקדו עם הרבוננו של עולם! האם יכול להיות תענוג גדול מזה! זו היא מציאות שכאן בעולם הזה זוכים לעולם הבא..."

מוסר ההשכל שלנו הוא, שביד כלנו ישנה יכולת ואפשרות לחיות על קידוש השם, וזו היא זכות וחובה שמוטלת על כל אחד ואחד מזרע אברהם אבינו לפי דרגתו ומעלתו להמשיך את מורשתו, לחיות על קידוש השם במסירות נפש.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

המשך מעמוד 3 | רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

את זה בשם מרן רבנו החפץ חיים זצ"ל.

'ואני גם כן שמעתי מנכדו של החפץ חיים, הגאון רבי יהושע לוינסון, שהיה גם הוא בגיטו, שכך שמע מהחפץ חיים זצ"ל, שיש לברך את הברכה כפי הנוסח של השל"ה'.

והוסיף גיסי מרן הגאון רבי חיים קניבסקי (שליט"א) זצוק"ל לעיין ב'קרוב נתנאל' (פסחים, פרק א' אות כ') שאומר שצריך לברך 'על קידוש ה', ומחלק שם בין מצוה רגעית למצוה מתמשכת.

הנאצים הרי רצחו גם את אלה שיצאו לשמד

והנה, צריך עיון על עצם ברכת קידוש ה' בימי השואה, שהרי הנאצים רצחו כל מי שהוא מזרע היהודים, גם את אלה שיצאו לשמד; ואם כן נמצא, שאותם יהודים לא עמדו לפני האפשרות לכפור בעיקר ולהינצל, ובמקרה זה אין מקום לברכת קידוש ה', כיוון שברכה זו נתקנה רק אם נותנים ליהודי את האפשרות הנ"ל, ואז אם פושט צווארו לטבח הוא מקיים 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', ומברך!

אמנם, יש מקום לומר שיש לברך על עצם היותנו יהודים, וכשהנאצים הורגים את בניו של השי"ת רק בגלל שהם יהודים, על זה עצמו אולי ראוי לברך. אולם אין לנו מקור על כך.

(מתוך הספר 'לקיים' בעירכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א)

השם, וציטט את נוסח הווידוי של 'מורנו הרב מק"ק פרנקפורט שקידש את השם, והוא: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לאהוב שם הנכבד והנורא, ההיה וההוה והעתיד להיות, בכל לבבנו ובכל נפשנו, ולקדש שמו ברבים, ברוך אתה ה' מקדש שמו ברבים. ואחר-כך יאמר שמע ישראל, וימסור צווארו על קדושת שמו'.

ובשער האותיות של השל"ה (סוף אות א') כתב שיש לברך בנוסח זה: "ברוך אתה ד' אקב"ו לקדש שמו ברבים", כדי הרבה מצוות עשה שמברכין על קיומן. ועיין שם, שכתב גם כן הטעם למה מברכין "לקדש" ואין מברכין "על קידוש".

הרב אשרי כותב בשו"ת 'מומעקים' ש'הוריתי לו שלפי דעתי יש לברך כפי הנוסח של השל"ה, והיינו: ברוך ה' אמ"ה אקב"ו לקדש שמו ברבים, וכך בדעתי לברך'.

והקדוש ההוא, ר' אליהו הי"ד, שנה ושינן את נוסח הברכה, ולימד אותו גם ליהודים אחרים, כדי שתהא הברכה משוננת ומחודדת בפיהם, וידעו איך לברך לכשתגיע שעתם ח"ו למות מות קדושים.

'ואחרי איזה זמן, כותב הרב אשרי ב'מומעקים', בא אלי שוב הקדוש הנ"ל וסיפר לי שגם הגאון רבי אלחנן ווסרמן לימד את בנו רבי נתנלי, שגם הוא היה שם, את נוסח הברכה כהשל"ה, ואמר לו

בקול רועד בקעה מפי האם זעקה: לאזער מנ'ע, האם זה אתה? אהה! אל הילד הזה התפללתי. דמעה מלוחה האיצה את דרכה על מדרון הלחי של האם הקשישה, ואז נפרץ מעין הדמעות. וזה הפך לבכי קרוע לב. וגם מרן פרץ בבכי קולני. הוא בכה, ואמו בכתה

על הפגישה המרטיטה של מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל עם אמו הישישה

קניתי איש את ד' (ד' א')

הקב"ה נתן לכם אמה

והיא "ראתה מכתבים". בנה רבי אלעזר מנ'ע עמד עמה בקשר מכתבים רצוף. תמיד נהגה לשבת בפינתה, כשספר התהילים מונח על הכסא הסמוך למיטתה. האור בבית היה עמום, כשהחורף החשיך את הרחובות של העיירה הקטנה. טיפות הגשם נקשו על הזוגית. והעששית פזרה אור סמיך. שם, באותה פינה, היא ישבה וקראה את המכתבים. קריאה אחר קריאה, פעם אחר פעם. הבית היה ריק. אך הלב מלא, מבקש לעלות על גדותיו. המכתבים הללו, היו דרך לקיים "כיבוד אם". הם הסבו לאם הקשישה עונג גדול ומרפא למכאובי הנפש.

העינים הבלות מזוקן

האם אזכה לראותו? נהגה תמיד לשאול את ילדיה; ר' אשר, שנותר בבית הקטן, וזאת בנה ר' ישראל מאיר ובתה פייגה, אף הם תושביה של וואבילניק.

האם יוכלו עיני הבלות מזוקן, לשזוף את מראהו של בני מחמדי אלעזר מנ'ע?

מרן זצ"ל נהג להתכתב עם אחותו שבארץ ישראל ועם אחיו ר' אשר, שנותר בוואבילניק במחיצת אמו. אחר פטירת האב, המשיך

בתחנות הדרך המיוחדות שבחיי מרן זצ"ל, שמורה נסיעה אחת סודית. נסיעה שמרן זצ"ל חרד לקראתה בתפילות והשתדלויות. לשמה היה עליו להתאמץ ללא לאות, כדי להשיג את ה"ויזה" הנחוצה. עבורו היתה זו ויזה למצות "כיבוד אם". ויזה עם טווח קצר מאד אך של הזדמנות חד פעמית וחולפת לקיום המצוה, אליה כסף פרק זמן של כשלושים שנה. נסיעה קצרה אל וואבילניק, אל האמא. לאחר שלושים שנות פרידה רוויות געגועים.

כל אותן שנים ארוכות מאז ימי הנערות, כאשר בהוראת אמו יצא מרן את בית הוריו שבוואבילניק וגלה בגפו למקום תורה, לאורך כל עשרות השנים שעשה בסלוצק, בקלצק, בנובהרודוק ובלוניץ, לא זכה לראות את פני אמו, והאם מרת בת שבע נותרה בבית הקטן שבוואבילניק.

מלחמת העולם הראשונה וגרורותיה קבעו תחומים וגבולות בתוככי אדמת ליטא ההיסטורית, אשר נחלקה לשלושה שלטונות - לטביה, ליטא ופולין. דרכי הגישה מן העיירות שבלטביה שבצפון, כדוגמת העיירה וואבילניק, אל כל אותן ערים ועיירות שבשטחה של פולין. בהם ישב מרן זצ"ל אותן שנים, היו כמעט מן הנמנע, אם לא בדרכי עקלתון. וגם זאת רק אחר השגת אשרות-מעבר ממדינה למדינה.

לבכות בדמעות רטובות

הגעגועים של מרת בת שבע לילדיה לא נתנו לה מנוחה. היא שליוותה אותם תמיד בתפילות הדרך, לא מצאה מרגוע לנפשה. לב של אמא לא חדל מלפענעם בהמיית געגועים. כמו צפור שגוזליה פרשו כנפיים ועזבו את הקן, נותרה בוואבילניק לבדה.

כשהיא נושאת על כתפיה השחות את כל משא השנים, התקשתה לשבת בניחותא על פסגת זקנותה. הגם ששמעו של בנה "הגדול" - רבי אלעזר מנ'ע, הגיע לאוזניה, לא הביאה השמועה הטובה הזו ארוכה לגעגועיה. בדמעות ליוותה את עזיבתו את הבית כשגלה כילד למקום תורה. היא התפללה ובכתה שיצמח להיות גדול בתורה. ועתה התמלאה משאלת לבה. אבל לב של אמא מי יבין? היא קיוותה לראות את פניו, והוא היה כל כך רחוק, רחוק מהעין, אבל קרוב מאד ללב.

הרבה מעכבים עומדים לאדם בדרכו לקיום מצוה, ודאי למצוה גורלית. תוקף ויזת המעבר היה לשלושה שבועות בלבד. הסוסים לא בדיוק יודעים להתחשב בכך, גם לא מזוג האויר הסוער של אמצע החורף. בעגלה מקרטעת שמאיימת לשקוע בבוקר, הוא יצא לדרך. מפעם לפעם נאלץ לרדת ולסייע בחילוצה של העגלה. בדברו על אותה נסיעה, סיפר מרן, כיצד נאלץ לסייע בהחלפת האופן. הוא נטל עמו לדרך רק טלית ותפילין וגמרא. אפילו אוכל לא היה לו די לדרך הארוכה, אך ככל שהדרך הלכה וקרבה, כן גברה התרגשותו. כמו כן נאלץ להחליף מספר רכבות. מבטם מטיל האימה של שומרי הגבול, איימו לשים קץ לתכניתו. וכשעצרה הרכבת בתחנה של פוניבז' הסמוכה לוואביליניק, החסיר הלב פעימה.

מסע אל נתיבי הזמן

הנסיעה שעוד נותרה לו מפוניבז' לוואביליניק היתה לדידו של מרן סערת רגשות נוראה. בדרך הזו הוציאה אותו אמו לראשונה מהבית, והוא ילד בן אחת עשרה שנים בדרכו לפוניבז'. זה היה הניתוק הראשון מבית הוריו. הדרך הזו, שלושים ק"מ של טלטולי גוף ורגש, היתה מסע בנתיבי הזמן, חזרה אל המראות של ילדותו. העגלה קפצה על מהמורות הדרך, אך הרגשות טלטלו את מרן חזק יותר. כאן החל המסע שלו מינקות לגדלות - גדלות בתורה. כאן, על הדרך הזו, הוא נפרד מאמא למשך כמעט שלושים שנה להוציא חזרה קצרה, שהפרידה בין לימודיו בסלבודקא לתקופת הישיבה בסלוצק.

על אף שכל הדרך הגה בדברי תורה, לא יכול היה ליבו העדין והרגיש שלא לחוש רטט, שעה שהעגלה עשתה את דרכה למחוזות ילדותו. כאילו סב גלגל הזמן על עקבותיו. ככל שהלכה העגלה והתקרבה לשער החיצוני של העיירה שבה התמונה ההיא של הפרידה לנגד עיניו. נדמה לו שעוד מעט הוא רואה את אביו ואמו שלצידם אחיו ואחיותיו מנופפים בידיהם לשלום, הנה שם. בשער, בדיוק כמו אז, כשעזב את הבית, כילד לפני בר מצוה. אך - - השער היה ריק. אף אחד לא ממתין לו שם. אבא כבר מנוחתו כבוד. והילדים התפורו לקצוות תבל.

הוא ירד מהעגלה ונעץ מבט בבית. כל העיירה וואביליניק לא כללה אלא שני רחובות ואת המקום לא היה קשה לזהות, פעימות הלב הלכו וגברו מהתרגשות. הבית לא השתנה... חזית הצריף נותרה כמו אז.

אל הילד הזה התפללתי

מרן זצ"ל פסע בצעדים מהוססים אל הדלת. ים הרגשות סער. הרגע הזה יהיה גשר מעל נהר של דמעות, דמעות פרידה של ילד ודמעות פגישה מחודשת של התרגשות. הוא פתח את הדלת ודמותה של אשה קשישה נגלתה לעיניו. שקט מתוח עמד בחלל האויר. הדמות שמרן ראה מול עיניו, לא הזכירה את האמא היקרה שנחרטה בזיכרונו מאז. השנים טבעו בה את חותמם. פניה נחרשו בקמטים. היא היתה כפופה. מרן חדד את מבטו. שמא טעה? ואז

ר' אשר בעסקי האב ובהפעלת החנות שנותרה בירושה, אלא שהקונים החלו להדיר את רגליהם ממפתנה. ככל שהחריף המצב וסכנת מלחמה איימה לפרוץ ולשטוף את היבשת בנחלי דם ואש, גם המצב הכלכלי הרעוע לא פסח על ביתם של בני משפחת שך. ר' אשר - אחיו של מרן, טיפל באם במסירות גדולה ודאג לכל מחסורה ולכל צרכיה. הוא גם חסך פרוטה לפרוטה, כדי לשלוח לאחיותיו - כי כך היתה בקשתה של האם. הוא השתדל בכל כוחותיו במצות כיבוד אם, אך בדבר אחד לא היה יכול לסייע: הגעגועים הנוראים של האם לבנה - אלעזר מנ"ע, אותם היא התקשתה לשכך...

מאז גיל חמש עשרה, כשעזב את הבית ועד לגיל ארבעים - עת עמד כבר בראשות ישיבת לונינץ, לא ראה מרן את אמו. הוא ידע שבהקרבה הגדולה הזו של אמא, הוא זכה למדרגות גבוהות של תורה, ובלבו לא חדל מלהכיר לה טובה, בבחינת "שלי ושלכם שלה הוא". גם הגעגועים שלו לא נתנו לו מנוח וככל שנקפו השנים, הגעגוע הלך והתעצם. האמא, מרת בת שבע, בכתה. בנה, אלעזר מנ"ע, למד והרביץ תורה. בשפה של אותיות, במילים שנוגעות ללב, הם שמרו על קשר מכתבים של אהבת אם לבנה.

בצפיה לפגישה המיוחלת

ואז הגיע אותו מכתב, שאותיותיו שנרשמו בדיו נמחקו מעט בדמעה. אפשר היה לזהות את מקום הדמעה שטשטה את הכתב והדהתה אותו. דמעה של אם נספגה בנייר, ורבי אלעזר מנ"ע חש שאם לא עכשיו אימתי. השעון אינו חדל מלמנות את הזמן האוול - הוא ידע, שהאמא כבר באה בימים, וההכרה הזו הלמה בתודעתו. לכן הוא החליט לעשות מעשה. מאחוריו שנים של ניתוק, הוא אפילו לא היה בתחנות אחיו ואחיותיו. השלשלת המשפחתית נותקה לחוליותיה. אביו, הלך לבית עולמו, ואמא - אולי זוהי הזדמנות אחרונה לקיים כלפיה כיבוד אם במילוי משאלותיה.

כיצד הצליח מרן זצ"ל להשיג "ויזה"? - שאלה זו נותרה עד היום ללא מענה. באחד המכתבים שנותר מאז, מסופר רק שהדבר היה כרוך בקשיים. אולם בלבו של מרן זצ"ל כבר גמלה ההחלטה, הוא יצא לדרך הארוכה, כשגם אותו אפפה צפיה דרוכה לרגע הפגישה עם אמו - הורתו

הימים היו ימי חורף דשנת תרח"ץ. בבית הקטן שבעיירה וואביליניק המתינו בקוצר-רוח ובהתרגשות רבה לרגע המיוחל של הפגישה עם הבן - האח האהוב והמסור, המגיע לפגישה קצרה.

אל האמא, בדרך תחתים

הדרכים היו בחזקת סכנה. גבולות המדינה היו חסומים. להט החרב כבר התהפכה ברחבי הארץ. המתוחות בין המדינות היתה ניתנת למישוש. לעבור ממדינה למדינה, זו היתה שאלה של פיקוח נפש. המעבר היחיד בין פולין שם שכנה ישיבת לונינץ לוואביליניק - העיירה הליטאית הקטנה ששכנה עתה בשטחה המדיני של לטביה, היתה אפשרית רק בדרך לא דרך. לצורך כך היה הכרח לעבור דרך ליטא, מה שהאריך את הדרך במספר שבועות.

הוריתי לו לעצור את הרכב, והסברתי לו כי ההבדל בין האדם לבהמה זה הבלמים. אם אין לך בלמים ואינך מסוגל לא לעשן בשבת, אתה בהמה! אתה בהמה!" את המילים האחרונות הוצאתי מפי בשאגה, וציפיתי לתגובה קשה

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על ההבדל בין האדם לבהמה

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ (א. כו.)

האדם בנוי מארבעה יסודות: אש, רוח, מים ועפר. בין היסודות הללו יש דברים המנוגדים זה לזה כגון אש ומים - האש מאדה ומכלה את המים, ואילו המים מכבים את האש. אך הקב"ה ברוב חכמתו עשה ביניהם שלום כדי שיוכלו לשמש יחדיו.

הראיתם פעם אש ומים מתקיימים יחד. הרי המים מכבים את האש, והאש מאדה את המים!

אלא שבעת שהמים מכונסים בסיר, המים רותחים והאש ממשיכה ודולקת, כלומר הסיר עושה שלום בין המים לאש, ומאפשר להם קיום משותף.

מבאר ה"אור החיים" הקדוש (ויקרא כב יב) כי כך הוא גם האדם. וזו לשונו הטהורה: "אין הרוח עומד בגשם בלא אמצעיות הנפש", כלומר הנשמה אינה מוצאת מקום בגוף החומרי, בלי הנפש שממזצת בין הרוח והגוף. הנפש היא כמו הסיר שמפריד בין הגוף לנשמה, כן הנשמה לבדה אינה יכולה להימצא בגוף גס וחומרי. ולשם כך באה הנפש הבהמית שמפרידה כמו הסיר, בין הנשמה לגוף וממזגת ביניהם, פלא פלאות!

הנשמה האצילית, הנשמה האדירה, המורגלת בתפנוקיה הרוחניים, נשלחת לחיות יחדיו עם גוף שללא נשמה כמהו כבשר נבלה. ולתוך הגוף העכור הזה מכניסים נשמה גבוהה על מנת שיחיו ביחד.

כיצד יתכן הדבר?

כולם מרגישים את הנשמה! גם אלו שאינם שומרי תורה ומצוות, חשים משהו מרוכז בשבת, בשבת כולם מרגישים את הנשמה!

שאלתי פעם קבוצת בעלי תשובה, מה היה הזמן הקשה ביותר עבורם, אצל כולם המענה היה מוצאי שבת. למה דוקא מוצאי שבת? כי כשהנשמה היתרה של שבת עוזבת, אופפת את האדם תחושת שיממון. רוב עם ישראל מרגישים בליל פסח התרוכמות

רוח, כל אחד לפי דרגתו. ומי שמרגישה היא הנשמה הטהורה! זה מה שאנו מכנים 'אורות'. הקב"ה מאיר עלינו מאורו. וככל שגובר האור כך מתעצמת תחושת ההתעלות והרומומות!

הקב"ה מצידו משפיע מאורו על כולם. אבל למרות זאת אחד מרגיש יותר ומשנה פחות. והדבר תלוי באדם עצמו. אדם שעובד על עצמו ומזכך את עצמו, זוכה ומקבל אורות בהירים וזכים. וככל שיפתח את לבו, יקיים מצוות ומעשים טובים וייעשה בית קיבול, כך הוא ירגיש את עצמת האור. אבל אם חס ושלום הוא לא יסיר את

מחיצת העוונות, כיצד יחדור אליו האור?

ישנה דרך להזדככות מוחלטת ומאירה - וזו תשובה מאהבה. על ידי תשובה זו הופכות זדונות ליכויות, ובבת אחת מגיע שפע של אור שהתקבל מכל העוונות שנהפכו ליכויות. לכן אלעזר בן דורדיא, שעשה תשובה מאהבה הפך תוך שעה קלה לרבי.

בין אדם לבהמה

ההבדל בין אדם לבהמה הוא הבחירה. מהי בחירה? איך מגדירים בחירה? נבאר זאת על פי משל.

כאשר יש בבית עוזרת שעושה עבודה נפלאה, כולם מעריכים ומשבחים אותה! הבית נקי ומצוחצח. הכביסה מכובסת, מעומלנת, מגוהצת ומונחת יפה במקומה. האוכל מתובל לפי טעמים של בני הבית, ומוגש בסדר פנים יפות... מי לא יעריך עוזרת כזו? מדוע אם כן אין מי שמעריך את מכונת הכביסה. היודעים אתם מה המכונה עושה עבורנו?

כדי להבין זאת עלינו לתאר כיצד נראה יום כביסה של פעם, לפני עידן מכונות הכביסה. באותם ימים כדי לכבס היה צורך להשרות את הבגדים בדו"מים רותחים שעמדו על גבי הפרימוס. לאחר מכן היו מוציאים את הבגדים בעזרת מלקחיים, וסוחטים אותם באופן ידני.

בשלב מאוחר יותר הומצאה מכונה בעלת שני גלגלי גומי שביניהם היו סוחטים את הבגדים. זה כבר היה נחשב כלוקסוס! ואילו היום מכניסים את כל הכביסה למכונה, לוחצים על כפתור

קונה לעצמו את כח ההתגברות ולומד להגיד 'לא' לתאוותיו, כך מתעצמת מעלת האדם שבו.

אדם הוא מי שגובר על תאוותיו

באחד הימים נסעתי עם אחד מידידי להתרים יהודי עשיר. בתחילה סברנו כי הוא גר בשכונת הר נוף בירושלים, אך לאחר חצי שעה של חיפושים התברר לנו כי רחוב זה נמצא בכלל בשכונת רחביה. האם בזבזנו לשוא חצי שעה יקרה? האם נסענו סתם? לא נסענו סתם!

נהג המונית עמו נסענו היה יהודי כבן חמישים. לאור הסמן שבו שהינו יחדיו ברכב, הוא נפתח וסיפר כי אשתו חרדית לכל דבר. אבל הוא אינו רוצה לחיות בלי סיגריות, ומשום כך הוא מעשן גם בשבת רחמנא ליצלן! וזה מה שגורם לו לעבור גם על כל המצוות. הוריתי לו לעצור את הרכב, והסברתי לו כי ההבדל בין האדם לבהמה זה הבלמים. "כמה שיש לך יותר בלמים כך אתה יותר בן אדם. ואם אין לך בלמים ואינך מסוגל לא לעשן בשבת, אתה יודע מה אתה? אתה בהמה! אתה בהמה!"

את המילים האחרונות הוצאתי מפי בשאגה, וצפיתי לתגובה קשה. אך לפתע פתאום הוא חיבק ונישק אותי. "כבוד הרב, אתה לא יודע מה עשית לי, מהיום אני לא בהמה, מהיום אני בן אדם! לאשתי יש היום יום הולדת, אני מתכוון לנסוע עכשיו הביתה, ולומר לה, נולד לך בעל חדש, מהיום אני לא מחלל יותר שבת, מהיום אני רוצה להיות בן אדם!"

רק למי שיכול להתגבר על יצריו ישנה צורת אדם אמיתית. כאשר אדם מתחיל להתגבר על דבר מה פעם אחת, פעמים או שלוש פעמים, פניו מתחילים להאיר. הגוף שלו מאיר והופך מחומר לצורה, ונשמתו מאירה עליו.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

המכוון בדיוק את מידת הסחיתה. הכל מותאם כפי הצורך. לאחר שהמכונה מסיימת את פעולתה, מכניסים את הבגדים למייבש. שוב לחיצה על הכפתור, והכביסה יבשה ומוכנה.

והנה ראו זה פלא! על אף שהמכונה כה מקלה עלינו וכה טורחת עבורנו, מעולם לא ראינו אדם העומד ומודה למכונה על כל עמלה. וזאת משום שלמכונה אין בחירה, מכונה אינה יכולה לסרב, מכונה חייבת להיות ממושמעת לבעליה.

זהו גדר החילוק בין אדם לבהמה. בעל חיים הוא כמו מכונה ביחס לאדם. הוא פועל על פי אינסטינקטים ועושה כל מה שעולה על רוחו. עקרונית ניתן לאלף חתול שיתייצב על שתי רגליו, לבוש מחלצות, ויחזיק מגש נושא משקאות וכוסות. אבל חתול נשאר חתול. כאשר הוא יראה לנגד עיניו עכבר, הוא ישליך הכל ארצה, ויצא לצוד את טרפו. גם אם המאלף יבטיח לו: "זו שמפניה יקרה, אל תגרום לי נזק כזה, מחר תקבל חמישים עכברים!" זה לא יעזור, כי החתול אינו מסוגל לשנות את טבעו כי החתול נשאר חתול - נטול יכולת בחירה!

רק לאדם יש בחירה, ובכך מתבטאת מעלתו על פני הבהמה בניגוד לבהמה, כאשר עומדות לפני האדם שתי אפשרויות, הוא מסוגל לבחור בטוב או ברע. ועל כך אכן מגיעה לו הערכה, כאשר הוא בוחר בטוב ולא ברע.

סימן ההיכר המבדיל בין האדם לבהמה הוא הבלמים. לבהמה אין בלמים, בהמה שרוצה משה ואינה יכלה להשתוות. היא תובעת הכל כאן ועכשיו. לעומת זאת לאדם יש בלמים, גם אם 'ב' לו' לעשות דברים לא טובים, הוא מסוגל להתאפק, כיון שהוא יודע שהוא עתיד לשלם על כך מחיר בעולם הבא ואפילו בעולם הזה.

אדם שאין לו בלמים ואין הוא מסוגל להתאפק, הוא אדם כפייתי. אדם אינו מסוגל להגיד לא, כמוהו כבהמה. לעומת זאת מי שמתגבר על נטיותיו הטבעיות והחומריות, ראוי לכינוי 'אדם'. וככל שהוא

המשך מעמוד 2 | מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

פלוני בן פלוני שהוא כבר שוכן עפר זמן רב. (לא נקב בשמו) כך אמר מפורש. ההסתרה גרמה לסקרנות רבה. בהזדמנות אמר לנכד:

"לפני הרבה שנים היה אחד שאמר שקרים בשמי, והייתה לי תרעומת גדולה עליו, אבל אחר כך חשבתי לעצמי 'מה ייצא לי מזה שלא אמוחל לו', גם דנתי אותו לכף זכות, שהוא לא שיקר בשמי במזיד, אלא כיון שהיה רגזן בטבעו, מומילא לא שמע טוב, כי אדם כבעס בטוח שהוא צודק, ואיננו מדקדק ולא שם לבו למה שאחרים אומרים לו, והרי מצנינו בגמרא שבועות דף כ"ו "מר מישתבע דהכי אמר רב ומר מישתבע דהכי אמר רב" ואלו היו

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלחו מייל ל - dirshu@dirshu.co.il

בתאריך המיועד, התייצב בעל הרכב בבית המשפט. השופט המתין לשוטר שייכנס, והשוטר לא הופיע. השופט כעס ואמר שלאחרונה זה כבר פעם שניה שהשוטר עושה לו את זה- שאינו מגיע לדיון בתביעה שהוא תבע. השופט פסק לנהג קנס קטן ושחרר אותו מכל תביעה.

ממידת הבטחון של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל בעל ה"שלמי תודה"

בְּזַמַּנְתָּ אִפְיָהּ תֵּאֱכַל לֶחֶם (ג' טו)

ר' בן ציון חזר ואמר פעמים רבות כי רבי נחום מהורודנא זצוק"ל אמר תמיד, כי ניסה הרבה פעמים למצוא ולהבין בדרכים פשוטות את דרכי הפרנסה, ומצא את עצמו טועה, ונוכח תמיד כי יד ה' מנווטת ונכנסת לו בתוך החיים בדרכים לא טבעיות- סטנדרטיות. הוא מרוויח משם ומפסיד מכאן, מתאמץ שם ומרוויח ממקום אחר. בדק ובחן וראה כי אנשים מנסים לשלוט בפרנסה שלהם וללא הצלחה. המפתח כל העת בידי הקב"ה. לשונו של רבי נחום מהורודנא: "אבל תמיד מצאתי יד ה' גלויה ובלטת כל כך, עד כי אין בהם שום דבר מדרכי הטבע, וכל בן דעת יודה כי מה' היתה זאת. וזהו שנאמר בגמרא 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת יום סוף'".

משל המשייל החפץ חיים- אמר ר' בן ציון לאברך הטרוד בדאגותיו. עני מרוד, צעד בדרך מעיר לעיר ונשא על כתפו שק מלא תבואה עשר וחצי ק"ג. חלפה לידו כרכרה של איש נדיב. היא נעצרה והנדיב הציע לו להניח את המשא הכבד על העגלה. העני שמח מאוד. הוא מיהר והוציא מן השק קילו וחצי ממשאו- משקל שלא קשה לו לסחוב, והעביר לתוך שקית קטנה, ובשק נותרו תשע ק"ג, אותם הגביה והניח בעגלה בתודה. חייך האיש שבכרכה ואמר לו: "פלא לי עליך על שאתה חושב שאני מקפיד על הק"ג וחצי. אם תשע ק"ג אני מעלה על העגלה, וכי ק"ג וחצי נוסף- דבר קל שכזה אתה חושב שאני מקפיד עליו?! אם כבר אז כבר- תניח הכל ואני נוסע". חייך החפץ חיים: כאשר שואלים בחור שמתארס בן עשרים כמה הם דמי הנדוניה שקיבלת? הוא ישיב בסיפוק קיבלתי נדוניה נכבדה, שאוכל לחיות ולהתפרנס ממנה שלוש וארבע שנים- אפילו אם לא יזמן לי שום עסק לפרנסתי. שואלים אותו, ומה תעשה בארבעים ושש שנה הנותרות עד תשלום שבעים שנה? יענה ויאמר, אני בוטח בה' שיזמין לי עסק או כל סיוע אחר, שאוכל להתפרנס מידו הרחבה. ממש פלא עליו. כיוון שסוף סוף, הוא מוכרח לבטוח בה' שיעזור לו ויכלכלהו- אותו וכל אנשי ביתו 46 שנה יכול הוא כבר לבטוח בה' יתברך שיפרנס אותו מידו הרחבה גם בשנה שנתיים הראשונות!

נמצאנו למדים, שכל שהאדם מתחזק ומשליך את יתרו על ה', ובוטח בו באמת ובל ליבו, כך הוא זוכה ורואה בישועתו של מקום.

הקופה של האברכים והניסים ללומדי תורה

אברך נכנס להתייעץ עם ר' בן ציון, האם לעבור מכולל אחד למשנהו. ר' בן ציון השיב לו בסיפור.

בכולל פוניבז' היתה תקופה קשה שלא שילמו, ואם שילמו נתנו מעט. בשעתו ישב לידי - סיפר ר' בן ציון, שני אברכים. אחד מהם עזב והלך ללמוד בכולל ששילמו טוב, אך למד שם הרבה פחות טוב ממה שלמד כאשר ישב בכולל פוניבז'. ולאחר כחודש הוא סיפר לי, כי בראש חודש הראשון שקיבל את התשלום הגבוה מהכולל החדש, רוב הסכום הלך לפיצוץ בצינור בבית. לכן החליט מיד לשוב ל"עניות" של כולל פוניבז'.

המשיך ואמר לו. לפיכך הכלל הוא, שצריך לתת את הדעת, לא על גובה המלגה דווקא, אלא האם הלימוד בכולל השני יהיה כמו בכולל הקודם. שאם כן בבקשה, תעבור לכולל ההוא, אבל אם תלמד שם פחות טוב אל תעבור. כלומר, שהלימוד יהיה מרכז השיקול, הכסף וכל השאר הם כבר יבואו מהקופה המיוחדת שמייעדים בשמיים לאברכים עמלי תורה.

בקודש הקודשים התרחש בתמידות נס גדול, "שהארון לא היה מן המניין"- כפי שנאמר בגמרא בכמה מקומות. שלמרות שמידת בית קודש הקדשים, תמד נמצאו עשרים אמה - עשר אמות לצד אחד

לשוטר שייכנס, והשוטר לא הופיע. השופט כעס ואמר שלאחרונה זה כבר פעם שניה שהשוטר עושה לו את זה- שאינו מגיע לדין בתביעה שהוא תבע. השופט פסק לנהג קנס קטן ושחרר אותו מכל תביעה. זה הכוח שמקבלים כאשר לומדים תורה ונותנים צדקה, כל אחד יכול להיושע בכוח התורה. ולאברכים עוד יותר- יש להם את כוח התורה בתמידות.

כל אחד והפעקאלע שלו

יהודי פעם התאונן קשות באוזני ר' בן ציון כי אין לו פרנסה מסודרת והוא מתגלגל פה ושם, "אני מקנא בבעלי היכולת שארנקם מלא בממון"- התאונן. ר' בן ציון סיפר לו.

מרון רבי אהרן לייב שטיינמן שב ממכמה ביקורים בחו"ל למען הכלל, והוא סיפר לי כי נכנסו אליו גבירים יקרים מרחבי תבל, לשוחח ולשפוך לב. והנה איש אחרי איש מהם, סיפרו וביקשו ברכה על צרות פרטיות שיש להם, לכולם. והם לא התאוננו על צרות סתם של מה בכך, אלא להיפך, רח"ל.

אמר ר' אהרן לייב בפנים כאובות, ברחמים ובצער: "לא שווה בכלל להיות גביר! אמנם כסף יש, אבל כאלו צרות אחרות כנגד זה, שכבר יותר שווה שהצרה תהיה במחסור הכסף".

סיים ר' בן ציון בשם אחד מהגדולים, כי אדם המקנא בחברו בדבר מוצלח שיש לו, עליו להסתכל על כל מה שיש לחברו, גם על הצרות והסבל שיש לחברו, ובאופן כזה כל אחד ירוץ ויהיה שמח לקבל את מה שיש לו, שזה כלום לעומת הניסיונות והפעקאלע שיש לשני.

(מתוך הספר 'ספר ללא שם')

של הארון ועשר אמות לצד השני של הארון, כאילו שאין ארון. נס. לא מובן, הרי תכלית בית המקדש הוא קודש הקדשים, ותכלית קודש הקדשים- הארון, אז אם כן מדוע הארון לא מן המניין, אן הארון העיקר אדרבה, עליו להיות ראשון במנין ובחשבון? הביאור והסוד הוא, אמר ר' בן ציון: ארון הלוחות- מהותו חייב להיות בלי מנין, דווקא מעל הטבע. וזו הנהגה שה' הטביע בעולם ש"הארון נושא את נושאינו", וש"הארון אינו מן המנין", וממילא, מי שנצמד לארון והולך על פיו ועוסק עם הארון כל היום- אברך כמשמעו ומדרשו, יש לו הנהגה ניסית. ומכאן הקופה האחרת לחלוטין שממנה הקב"ה מפרנס ללא מנין וללא חשבון את ידיהם של תלמידי חכמים.

ניסים בפרנסה

סיפר ר' בן ציון. אחד משומעי שיעוריו בבני ברק עבד לפרנסתו כנהג הסעות. ויהי היום, נטפל אליו שוטר תנועה בטענה שנסע שלא כחוק, ורצה לתת לו דו"ח גבוה, היהודי אמר לשוטר שהמקרה לא היה כפי שמאשים אותו, וממילא לא עבר על עבירת התנועה המדוברת. הם התווכחו, השוטר נפגע וכעס מאוד ואמר לו: אני אדאג להביא אותך למשפט, ושם כבר תקבל 'שליטת רישון' ותאבד את הפרנסה, ונראה מי הצודק אני או אתה. האיש נבהל והיה מוטרד מכך במיוחד, כי פרנסתו הייתה בנויה מהסעות, וסיפר לי בצער על פרטי המקרה. יעצתי לו שיתן סכום כסף לצדקה ושיקבל על עצמו להוסיף בלימוד כרבע שעה נוספת מידי יום ביומו- "ובזכות שאתה מוסיף בלימוד התורה, בכח התורה הכל יהיה בסדר". הוא אכן נתן צדקה והתחיל במהלך של הוספה בלימודיו. בתאריך המיועד, התייצב בעל הרכב בבית המשפט. השופט המתין

המשך מעמוד 7 | מרון הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל

שהעירה אותו בבית הזה, לבל יאחר את קריאת שמע, ובין הכתלים האלה דאגה לבל תיפול ה"רימולקה" מעל ראשו. עתה היא שתתה בצמא את דבריו, את פניני החכמה שערבו לאוזניה.

שמה לא תראני עוד!

וכשחלף השבוע, שוב הגיע הרגע הקשה: הבכי של האם היה קשה מנשוא. "לראות פניך לא פיללתי", היא אמרה, "ועתה אני נפרדת ממך אולי לעולם. אולי זו הפעם האחרונה שאני זוכה לראות את פניך, בני. שמה גם אתה, לא תראני עוד". חששה ולא ידעה כי ניבאה נכון.

מרון זצ"ל מחה את הדמעה מזוין העין. בידו החזיק צרור קטן שאמא ארזה לו כצידה לדרך, כמו לפני שלושים שנה. בידו האחרת הגמרא, הטלית והתפילין. ניסה לנחמה ואת עצמו לא הצליח לנחם. "בעזרת ה' נתראה בקרוב" אמר ועלה על העגלה. גשם מרד, דמעות ירדו, הלילה ירד. עגלה משקשקת על דרך לא דרך. רק הרגשות עלו ולא נתנו מנוחה. הם ליוו את מרון בדרך הארוכה והקשה. שבועות ארוכים, לא חדלה האמא מלהתסר מהפרידה האחרונה מבנה.

(מתוך הספר 'מאובילניק (ליטא) עד בני ברק')

נמלטה מפיו זעקה: "מאמינקע! אינני מאמין שזו את!" האם הגביה את ראשה. בקול רועד בקעה מפיה זעקה: "לאזער מנ'ע, האם זה אתה? בני, האמנם זה אתה?" אהה! אל הילד הזה התפללתי, אמרה באבחת גיל.

דמעה מלוחה האיצה את דרכה על מדרון הלחי של האם הקשישה. שום מילה נוספת לא נאמרה. דמעה נוספת ירדה, ואז נפרץ מעין הדמעות. וזה הפך לבכי קרוע לב. וגם מרון פרץ בבכי קולני. הוא בכה, ואמו בכתה. דבר לא נאמר בתוך השתיקה. רק בכיה גדולה שזעקה תפילה. בכי ממעמקי הלב, מלב של אמא ומלב של בנה. והדמעות זרמו על פני ימים ושנים, כמו מנסים לשטוף את הגעגוע, לנקות את מוועקת הפרידה הארוכה. ומן הצד עמד הבן - האחר ר' אשר, וגם הוא הצטרף לבכיה הגדולה הזו.

במשך שבוע שלם, ישב שם מרון זצ"ל בבית הישן והחמים, המלא בחום הלב של אמא. מנצל כל רגע לקיום מצות "כיבוד אם". הוא ישב לצידה, נכון לכל בקשה ודרישה. האם שאלה, והוא סיפר. אמא בקשה שיספר לו על כל הקורות אותו ובלעה בצמא את דבריו, והוא בקש לשמוע על בני המשפחה. הוא ישב למרגלותיה של אמא, שכזכור עמלה בתפילתה וכוונה בעצתה את דרכו כילד. היא זו

כשהגיעה אותה משלחת לבעלזא, החלו לבכות על נפשם [בדמעות תנין...] על שמחרימים ומנדים ציבור גדול בישראל! טענתם היתה שבגלל המלחמה העיקשת כנגדם, כשהם מוחרמים תמיד לגמרי, וכביכול מופקעים מעם ישראל, התוצאה היא שיהודים רבים וחלשים ברחבי העולם, שכל קישורם ליהדות הוא דרך תנועתם, יוחרמו

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על ההקפדה לא לבטל אף 'קוצו של יוד' ממנהגם של ישראל קדושים

כָּכֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים בְּנֶפֶשׁ (ו, כב).

ליבות בחורי ישראל, צעירי צאן קדשים, שבתמימותם לא הכירו ברעת מזימתם בכל דבר, והלכו שבי אחר פתויי חלקקות לשונם ושקריהם. הם הראו כאלו רצונם להיטיב את מעמדם של ישראל בעולם, בביסוס מצב הפרנסה וכיצא בזה, על ידי שידמו קצת אל הגויים ויתחברו עמהם... ואת זדון לבם ותכליתם הסתירו: לעקור לגמרי את תורת ישראל וקדושת ישראל, עפרא לפומיהו. הרבי הקדוש היה יוצא חוצץ כנגדם בכל עת תמיד, ומגלה את פרצופם האמיתי בעוז. בכל פעולה שניסו לפעול ולהפעיל בישראל, היה מתייצב תכף כנגדם בפרץ, ואוסר להשתתף עמהם אפילו בכלום, בין לטוב ובין למוטב! כראות ראשי ההשכלה והציונות את גודל נחישותו במלחמתו עמהם, שלחו משלחת של כמה מראשי תנועתם, שינסו לרכך מעט את התנגדותו הגדולה כנגדם. כשהגיעה אותה משלחת לבעלזא, החלו לבכות על נפשם [בדמעות תנין...] על שמחרימים ומנדים ציבור גדול בישראל! [באותה עת קבוצות אלה עדיין לא פרקו עול תורה בריש גלי, והיו נראים כלפי חוץ כשאר החרדים: באים לבית הכנסת ומניחים תפילין וכו']. טענתם היתה שבגלל המלחמה העיקשת כנגדם, כשהם מוחרמים תמיד לגמרי, וכביכול מופקעים מעם ישראל, התוצאה היא

הרב הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר וצ"ל, עלה פעם לירושלים עיר הקודש כדי להיוועץ ולשאול ברבו, מרן הגרי"ז מבריסק זצוק"ל. בהגיעו לביתו נאווה קודש, נעמד להמתין בפרוזדור הכניסה לבית עד שיתפנה הרב, והוא יוכל להתקבל בקודש פנימה. יחד עמו המתין אותה שעה בפרוזדור אחד מגדולי רבני ירושלים וצ"ל, שנצרך אף הוא להידבר עם הצדיק.

בעודם עומדים וממתנים, נפתחה פתאום דלת חדרו של הרב, ותכף נראתה דמות הדרו יוצאת מחדרו בהשקט במתינותו הידועה, ונגש ביראתו הגדולה אל אחד הארונות שבחדר השני, שם פתח את אחת המגירות, שלף מתוכה איזה נייר/מסמך שהווקק לו, ושוב חזר ופסע טהור לב אל תוך חדרו והתיישב אל שולחנו, כשבכל העת נסוכה על פניו ארשת של 'ראה עילאה' מיוחדת.

לאחר שפנה הבריסקער רב לחדרו, לחש הרב הירושלמי באזניו של רבי משה מרדכי, כשכולו אחוז התרגשות והתפעמות: "האסט געזעהן וואס דא טוהט זיך?" [האם ראית מה קורה כאן?]

יא! [כן!] ענה ר' משה מרדכי ביבושת - וכי מה יש לראות כאן? הרב קם, יצא לרגע מן החדר, שלף משהו מהמגרה וחזר לחדרו, וזה הכל! חיך אותו רב פיקח ואמר: "דו האסט ניט געזעהן!" [לא ראית!]. כשהשולחן ערוך אמר לקום ממקומו - הוא קם! כשהשולחן ערוך אמר לצאת מן החדר הוא יצא וכשהשולחן ערוך אמר להוציא את החפץ מן הארון הוא הוציא, כשהשולחן ערוך אמר לחזור ולהתיישב - הוא התיישב!

לא התבוננת! לא הסתכלת! באיזה דחילו ורחימו הוא מבצע כל דבר! כאשר בכל פעולה שעושה, השולחן ערוך נר לרגליו, והוא שמורה לו לעשות כן!!!

"ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה!"

הרב הקדוש רבי יהושע מבעלזא וצוק"ל היה מגדולי הלוחמים בדורו כנגד תנועות ההשכלה של המשכילים הכופרים למיניהם, אשר הרסו וחילבו בכרם ה' צבאות. בעקר סחפו אחריהם המשכילים את

אות ח',] ובכן אולי בזה המנהג נוכל לבוא במשהו לקראתכם, כלפי אותם חסידים השורפים צפרניהם בשלשת גזירי עץ, שנקל עליהם מעט להסתפק אף בשני גזירי עצים... אך צריך אני להתבונן בדבר, ולצלול בעמקי טעם מנהג ישראל קודש זה, ואם ניתן להקל בזה. על כן הניחו נא לי להתבונן בדבר, וחזרו הנה בעוד כמה ימים, ואתן לכם את תשובתי".

המשכילים יצאו מבית הרב בשמחה, שסוף סוף נמצא אולי איזה פתח קטן כדי סדק דק עבורם, לחדור אל תוככי כרם ישראל פנימה. אך לא זמן רב ארכה שמחתם, כי תיכף למחרת עם שחר ציווה הרבי לקרא אליו בדחיפות את חברי משלחת המשכילים. תכף בהיכנסם, החל הרבי לבכות בדמעות שליש, באמרו:

"כל הלילה לא הייתה לי מנוחה ממה שדברתי עמכם אתמול, שצריך לבדוק בטעמי המנהג אם ניתן להקל בו. אך שוב נתתי אל לבי, שאם כך היה נוהג אבי הקדוש זצוק"ל, וכך מקובל בידם של ישראל מפי כמה צדיקים, לשרוף בשלשה גזירים דייקא, הרי שעלינו להחזיק באותה צורה בדיוק כפי שקבלנו מנהג אבותינו בידינו, ולא יתכן בסברות ובחקירות טעמי הדין או המנהג, לשנות ממנו אף כמלוא נימא!

לפיכך לא אתן ולא אניח בשום אופן, לבטל אף לא 'קוצו של יוד' מסדר מנהגם של ישראל קדושים! ולא תהיה לכם שום תחילת דריסת רגל, אף לא במשהו שבמשהו, בדת ישראל קודש, או במנהג קטן ביותר!!!" [עין ספר מנהג ישראל תורה, סימן ר"ס אות ד].

"ככל אשר ציווה אותו אלוקים כן עשה!"

[מתוך 'טיב המעשיות' בראשית]

שיהוים רבים וחלשים ברחבי העולם, שכל קישורם ליהדות הוא דרך תנועתם, 'יורמו. אם יוציאו אותם מכלל ישראל, הרי יפרקו עול לגמרי, ויהפכו כגוים גמורים, רחמנא ליצלן.

"ומה אפוא יכולני לעשות למענכם", שאל הרבי הקדוש, "כאשר אינכם נשמעים כלום לדעת תורה ומנסיים כל העת לחבל בכרם ה' ולהוציא את התורה מישראל!?"

'אולי' ענו חברי המשלחת ובקשו על נפשם "אולי ניתן בכל זאת לבוא לקראתינו בדבר אחד או שנים, במשהו שאינו חשוב כל כך ביהדות (עפרא לפומיה), ולוותר על איזה מנהג עתיק שאינו מן הדין... ובכך נוכל לכל הפחות להציג איזה 'הישג' בפני העולם, שהסכימו עמנו גדולי הדור לבטל מעט מן המנהגים הישנים, ולהתחדש מעט ברוח הזמן, להיות 'ככל הגויים בית ישראל', רחמנא לישיבן.

הסביר להם הרבי בתקיפות, שאין ולא יתכן 'דבר שאינו חשוב' ביהדות! ובלתי אפשרי בשום אופן, לבטל חלילה מנהג, אף הקטן ביותר שבאשראל, כי מנהג ישראל דין!

אך חברי המשלחת התעקשו והפצירו מאד לבוא לקראתם באיזה ויתור, ולו הקטן ביותר, הם התחננו מאד על נפשם, שבכך יוכלו להציג לראווה את הצלחת ביקורם בבעלזא!

הרבי הקדוש התהרהר עמוקות, ולפתע נעור ממחשבותיו, התחייך קלות ואמר: "מצאתי אולי עצה בעבורכם!

בנטילת הציפורנים, כבר אמרו חכמינו ז"ל (מועד קטן יח.): "הקוברן צדיק, שורפן חסיד, זורקן רשע". ומנהג חסידים מקדמת דנא, לגרד מטבלת העץ של השולחן מתחתיו שלשה גזירים קטנים, ובהם לשרוף את הציפורניים, וכן מקובל בידינו. [משמרת שלום סימן כ"ד

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' * 4992 או 077-2222-666

מעשה שהיה בעת 'ברכת החמה', עמד איש זקן בן 88 שנה, וגילה כי זה לו הפעם הרביעית אשר הוא זוכה לברך 'ברכת החמה', מיהרו 'בעלי החשבון' ומצאו שבפעם הראשונה היה היהודי כבן 4 שנים. שאלו, וכי זכרון חד כל כך יש למע"כ שהוא זוכר אשר אירע עמו בגיל 4, נענה הזקן, את ברכת החמה דאז אזכור משום שבאותו מעמד ניגש אלי יהודי מבוגר ונתן לי א קניפ (צביטה) בחזקה עד שכל גופי כאב...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א 'שתישאר חקיקה מהיו"ט לכל השנה

ראשך כי אינך יודע לאיזה דרך לפנות, לימין או לשמאל... זכור ואל תשכח מאין באת... הלא יודע אתה מקור מחצבתך, באיזה בית גדלת, ואיזה 'חינוך' קבלת בו, ואם כן, הדרך בה הגעת עד הלום היא תשמש לך 'מורה דרך' כיצד להמשיך ולעלות במסילה העולה בית א-ל.

ולענייני יאמר, עומדים אנו בתחילת השנה, שימו על לבבכם 'מאין באתם', הרי זה עתה עמדנו בראש השנה, יום הכפורים, סוכות ושמחת תורה... כל אחד ואחד היה לו התעלות לפי ערכו, הכל היו הפצים ליראה את שמך... וזכרון קדוש זה צריך לעמוד כנגד העיניים, ועל ידי זה נוכל להמשיך בדרך הנכונה מבלי להתבלבל...

וכך כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' ז"ל ע (ח"ב עמ' רכו), טבע האדם שממחרת היו"ט שוכח לגמרי מה שהיה, היכן היה אמש ומה היה הילוך מחשבתו, מה היו משאלות לבו בעת שרקד עם התורה 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חי', ועל זה נאמר 'אסרו חג בעבותים', לקשור את החג בעבותות חזקים שלא ישמט מבין הידיים, ושתישאר חקיקה מהיו"ט לכל השנה.

ויתבאר ביותר על פי מעשה שהיה בערבי פסחים בשנת תשס"ט בעת 'ברכת החמה', שעמד איש זקן ושבע ימים בן 88 שנה, וגילה

'דבר חכמה' נפלא שמעתי מחכם וצדיק אחד, פיו מפיך מרגליות, בשמחת 'שבע ברכות', וכה היו דבריו, 'מעשה' ביהודי מתושבי העיר 'לעלוב', שהיה נוסע מדי שנה בשנה לקראת ה'פסח' להסתופף בצל רבו אשר התגורר ב'לובלין'. בדרכו היה עובר ב'פרשת דרכים' אשר היתה נחלקת לארבעה דרכים, וכל דרך מוליכה לעבר עיר אחרת, ולמען ידעו עוברי דרכים 'את הדרך ילכו בה' הציבו שם עמוד גדול ועליו תלו ארבע לוחות - לוח לכל רוח, ועליו נכתב שם העיר אשר הפונה שמה יגיע אליה, כגון 'לוח' לצד מזרח עליו נכתב באותיות גדולות 'ווארשא', והרי זה לסימן כי הרוצה להגיע לווארשא יפנה מזרחה, וכן העמידו לוח לצד צפון עליו הופיע תיבת 'לובלין', לקיים מה שנאמר 'תכין לך הדרך'.

והנה, באחת השנים ירדו גשמים עזים בכל ימות החורף וגם מקום הרוחות והשגלים לא נפקדו באותה השנה, וכשבא היהודי לקראת הפסח אל 'פרשת הדרכים' חשכו עיניו כי לא מצא כלל את ה'עמוד' עם הלוחות על מעמדו, והבין שנעקר ממקומו על ידי רוח סערה, ולא ידע אנה יפנה, האם למזרח או למערב, לצפון או לדרום, והמקום מדבר שממה אין יושב - 'עובר ושב אין' ו'מורה דרך' איננו, מה עשה, החל מחפש אחר העמוד עם הלוחות, ואכן, אחר חיפושים רבים מצאו מוטל על הארץ בתוככי הביצות, מתחת הררי שלג וקרח, כאבן שאין לו הופכין, ועדיין לא ידע מה לעשות, כי הגם שעלה ברצונו להעמיד העמוד על מקומו, אבל לא ידע לאיזה צד להעמידו. עד שפקח ה' את עיניו והבין, הרי 'זאת ידעתי' לענות על השאלה 'מאין באת'... כי ברור לי באיזו דרך הגעתי מלעלוב עד הנה, מעתה עלי להעמיד שוב את העמוד כשה'לוח' המורה על העיר לעלוב יפנה לאותו צד ממנו הגעתי, וממילא הכל יבוא על מקומו בשלום, כי אז גם שאר הלוחות יהיו מכוונים כל אחד כפי מה שהיה בתחילה, ואוכל להמשיך בדרכי ולהגיע למחוז חפצי לחיים לשמחה ולשלום...

וכאן פנה אותו 'דרשן' אל ה'חתן', ואמר לו, הנה זה עתה יוצא הנך לחיי המעשה, וכלשון הכתוב 'חתן היוצא מחופתו יושב כגבור לרוץ עלי אורח'... ומתחיל לפסוע ולצעוד ב'ם הגדול', ומורא יעלה על

להוציא מכיכר אפילו שווה פרוטה, צא עתה ושלם לו מרישא ועד גמירא מימי ישיבתך בזה הבית.

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין גאב"ד ראדומיאלא זצוק"ל שהיה דר בגאלדרעס גרין, היה מוסיף ללמוד ממעשה זה על ה'תשובה והקבלות' אשר הננו מקבלים ע"ע בימים הנוראים והקדושים, כי אך עוברים הימים הקדושים ומיד מתחיל כל אחד עם תירוציו - אם מענייני פרנסה וגידול בנים, או ה'חברותא' שאיננה טובה, הישיבה והכולל אינם טובים וכו', והנה אם 'שלם' לכה"פ בתחילת הדרך את קבלותיו יש מקום לומר כי אכן צדק יש בתירוצים אלו, אבל מי שמיד בראשית השנה כשעדיין לא קיים תשובתו כבר מוצא תירוצים מדוע אין בידו להשלים קבלותיו, הרי"ו מטיל ספק כי מעולם לא היו קבלותיו באמת...

איתא מהרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בשלח ד"ה וירא) וז"ל. 'וכשהאדם מאמין שאין מקרה בעולם, רק הכל בהשגחה פרטית מן השמים, וכל ההווה ומתרגש בעולם אפילו תנועה קלה ואפילו צעדי רגליו ספורים בהשגחה, ואפילו עשרת אלפים צעדי והילוכו של אדם הכל הוא בהשגחה פרטית, כמו שאנו מברכין בכל יום בשם ומלכות ברכת 'המכין מצעדי גברי', אזי על ידי אמונה זו ניצול ממרה שחורה ועגמת נפש.. כי על ידי שמאמין ששום דבר בעולם אינו נעשה על ידי רצונו של אדם רק הכל בהשגחה מן השמים, ממילא לא יכעוס ולא יתקצף ולא יחרה, עכ"ל.

סיפר 'מרא דעובדא', כי ב"ב הלכה לקנות 'בגדים' להלביש את הילדים בבגדי יו"ט נאים וחדשים, ולאחר חיפוש וחיפוש מצאה את שאהבה נפשה, ונטלה ארבעה בגדים עבור 'ארבעה בנים' וניגשה לשלם עבורם, נתנה את ה'קרעדיט קארד' (כרטיס אשראי) והעבירו אותו על מנת לחייב את חשבון הבנק, אך 'חברת האשראי' לא נתנה 'אישור' והסכמה לביצוע העסקה. מיד התקשרו לברר על מה יצא הקצף, שמא אין די מעות בחשבונם, אך באמת היה ברשותם לשלם, ומפני סיבה שלא נודעה לא 'קלט' המכשיר את ה'כרטיס' ולא הצליחה לקנות. ביקשה מהם שיניחו את הבגדים בתוך שקית במקום המשתמר עד שיביאו 'מזומנים ומצלצלים'. אך לא השיגה ידו של הבעל להביא 'שטרות' עד שכלתה רגל מן השוק... ונסגרה החנות. למחרת מיהר לילך לאותה חנות ולרכוש את הבגדים, אך 'משום מה' אחד העובדים שלא ידע ממאומה כבר סידר את החנות והשיב אותם למקומם הראשון, ואדחכי והכי כבר נקנו על ידי אחר ולא נשאר עוד ממין זה... והרבה צער ועגמת נפש היו לה, שכן היתה 'צריכה' להם דייקא, ואף קנתה אחרים ה'משלימים' דמות תבניתם... בשבוע לאחר מכן הגיעה 'בשורה טובה' לאוזניה שב"ה התחדש ה'מלא' בחנות... ושוב הלכה לשם ואכן מצאה את הבגדים הללו, וכשנעמדה לשלם התברר לה שיש בשבוע זה 'מבצע' גדול, והורידו את המחיר בחצי... אז או נתגלה לה כיצד אותה רעה לא היתה אלא לטובתה שלא תצטרך להוציא הרבה, ועד כמה סיבב הקב"ה בעולמו עבורה, הכרטיס לא עובר 'מטעם הכמוס'... העובד מסדר את החנות

באוזני סובבי כי זה לו הפעם הרביעית אשר הוא זוכה לברך 'ברכת החמה', מיהרו 'בעלי החשבון' ומצאו שבפעם הראשונה היה היהודי כבן 4 שנים ולא יותר, ושטחו תמיהתם בפניו, וכי זכרון חד כל כך יש למע"כ שהוא זוכר את כל אשר אירע עמו בגיל 4 שנים, נענה הזקן, לא ולא, אבל את ברכת החמה דאו אזכור משום סיבה מיוחדת, שבאותו מעמד ניגש אלי יהודי מבוגר ונתן לי א קניפ (צביטה) בחזקה עד שכל גופי כאב מאותו הקניפ, מששאלתינו, מה חטאתי ומה פשעתי, מה מע"כ רוצה ממני ומחיי, אמר לי היהודי, רצוני שתזכור עד אריכות ימיך ושנותיך את המעמד הלז שאינו מתרחש בכל יום ויום, ואכן הוא פעל את אשר רצה... ולדין ייאמר, ביציאתנו מזמנים קדושים כאלו ובכניסתנו לזמנים גבוהים בעסק התורה, הבה ניתן כל אחד לעצמו א גוטן קניפ (צביטה חזקה) - כלומר, קבלה טובה וחזקה כל חד וחד לפום דרגא דיליה, ובה נזכה שהזמנים הללו יחקקו בקרבנו לאורך ימים ושנים טובות.

מעשה בלונדון

מעשה היה בעיר הבירה לאנדאן (לונדון) - ביהודי שהיה בעה"ב על כמה וכמה בנינים בשכונת גאלדרעס גרין והיה משכירם לאחרים ומהם מקור פרנסתו, הלה היה מקפיד שלא להשכיר מדירותיו לגויים - כושים שחורים בהיותם ידועים כעם קשה - גנבים וגזלנים שאינם פורעים חובם בדמי השכירות... עד, שהגיעו זמנים קשים על העולם (לפני כשמונה שנים) וכל מסחר הנדל"ן ירד מטה מטה, ועמדו הרבה מדירותיו וריקניות משוכרים, באותם הימים בא לפניו 'גוי כוש' שרצה לשכור אחת מדירותיו, הלה העמיד פני עשיר וסוחר גדול ואף סיפר שתחת רשותו כמה וכמה חנויות מסחר, על כן הסכים היהודי והשכיר לו אחת מדירותיו שעמדו ממילא ריקם. עבר חודש ושניים גם שלושה וארבעה ואין קול ואין עונה, הנכרי נתגלה כגב מומחה ולא אבה לשלם על שכירות הדירות אף לא פרוטה אחת... משכלו כל הקיצין קראו היהודי ל'בית המשפט', בהגיע עת המשפט שמע השופט את טענתו ושאל את הגוי ומה 'תשובה' יש לך, ויען הנכרי ויאמר, שאינו צריך לשלם לבעליו כי מתחילה היו לו רק צרות בדירה - המים לא הוחמו מעולם, צבעם של קירות הבית היו מתקלפים בכל עת יותר ויותר, דלתות הבית הרעישו ברעש נורא מחמת החלודה, המים אשר בכיור היו דלוחים, בחורף שלטה הצינה ובקיץ שלט החום - וכי"ב הרבה מטענות ותירוצים שאי אפשר להוכיח שאין הצדק עמו. וכבר היה נראה ליהודי כי הוא עומד להפסיד במשפט - בפרט אחר שה'שופטים' שם ידועים כשונאי ישראל ולא עוד אלא ש'חוקי המדינה' מסייעים הרבה להגן על השוכרים, אלא שלא היה בידו עשות מאומה... עד ששאל את השופט את הנכרי, האם פרעת את דמי השכירות לכה"פ פעם אחת, נזדעק הגוי, לא ולא, וכי עלי לשלם על דירה כזאת... אז נענה השופט, אכן נודע הדבר, כי רמאי וגנב אתה, כי אם היינו רואים שבתחילה שילמת את חובך היה מקום לקבל את כל טענותיך, אך ברגע שמעולם לא שילמת, הרי לנו הוכחה מוכחת שמעולם לא היה בדעתך לשלם, וכל אלו הטענות אינם אלא תירוצים כי אין ברצונך

Dirshu
העמוד היומי

מא

יום שני
תש
היום הר

חג הסוכות ושמחת תורה כבר ע
העולם היהודי מתחיל בלימוד ה

מאימו

הצטרפו
כבר
עכשיו
בכל עמדות
'נדרים פלוס'

פרטים
נוספים
והרשמה
במשרדי 'דרשו'
02-5609000

מת

א' בחשון
פ"ד
היסטורי

כברו ועכשיו, היום ההיסטורי מגיע
מחזור הראשון של 'העמוד היומי'

...

אמרתי להם שבכל יום, בשעה שאני מברך 'מתיר אסורים', אני מכוון על כך שזכיתי לצאת ממאסר הצינורות. את הכליה שלי אני לא יכול לתת, אבל את הלב אני תורם להם. לא באתי כדי לפתוח משרד ממוזג, באתי מהמקום הכי סובל, אני רוצה לעזור לאנשים לצאת מסבלם

כך הפך הגה"צ רבי אברהם ישעיהו הבר זצ"ל לשליח ההצלה ולהקמת ארגון 'מתנת חיים' לחולי כליות

יהיו לבשר אָהד (ב'כ"ד)

לאחר שקיבל הרב ישעיהו הבר זצ"ל, את ההחלטה לקום ולהיות שליח-הצלה עבור מטופלי הדיאליזה -- מצא את עצמו מגושש באפלה.

בדרך כלל, כאשר אדם קם ומקיים ארגון יש לו מקור השראה. עומדת מול עיניו פלטפורמה כלשהי אותה הוא רוצה לחקות בצורה כזו או אחרת. כאן לא היה דבר כזה. הוא בא להקים דבר חדש. מקום של יש מאין. ארגון שאף אחד לא פתח לפני כן בארץ ישראל. רבים הם ארגוני חסד שכבר הוקמו, כולם מבינים שבביל מה צריך לתרום מצרכי מזון ולמה חשוב לבקר קשישים - אבל מי כאן שמע על המושג "לתרום כליה".

איך אפשר להחליט שעושים את מה שלא יודעים איך עושים? "אני לא יודע", אמר הרב הבר, "איך אפשר לחלץ את כל חולי הכליות ממלתעות הדיאליזה, אני לא יודע איך אפשר להשיג תרומות של כליות, אבל אני יודע שאני צריך לעשות את זה".

ובכן, יש לייחד זמן לבניית התוכנית. לשם כך קבע זמן שבועי קבוע בו ישב על תוכניות מדי מוצאי שבת ויראה איך אפשר להתקדם ולהתפתח.

החדר הקטן בבית, הוכרז כ"משרד" הארגון. מוצאי שבת הגיע, על השולחן הונחה מחברת פשוטה ועט. בעזרת סרגל גדול, שורטט קו לאורך הדף הראשון במחברת - והתקבלו שני טורים: על גבי הטור הימני נכתבה הכותרת "פרטי חולה", על גבי השמאלי נכתבה הכותרת "פרטי תורם"...

אבל איך אפשר להתקדם אל הפסיעה הבאה, אם ההליך החוקי, הרפואי וההלכתי - עדיין לא ברורים. לשם כך, התקשר אביו הרב צבי, אל הרב אברהם רביץ ז"ל, ששימש אז כחבר כנסת, ובעצמו היה מושתל כליה.

שיחה זו פתחה בפניהם אפיקים חדשים. הרב רביץ ז"ל הפנה אותם לנפרולוגים ורופאים מתאימים ולאט לאט התחילו הם לאסוף מידע: מהי השתלת כליה? איך היא תשפיע בעתיד על חיי התורם? על מה התרומה יכולה להשליך? מי יכול לתרום כליה? מה עובר על הגוף בעת התהליך?

כך נראו הצעדים הראשוניים של הארגון. הרב הבר היה אדם יסודי מאוד. כל נושא נבדק אצלו עד לעומק - הן מהצד הרפואי והן מן הפן ההלכתי, הוא החל במסע בירורים שכללו פגישות ארוכות ומעמיקות עם רבנים ופוסקים ולצד זאת עם נרפולוגים ומנתחים.

במהלך השנים צבר הרב הבר עשרות שעות עם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, עם מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל. עם מורו ורבו מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל - ועם עוד מגדולי האדמו"רים ורבנים מכל המגזרים, מול כולם הוא ביקש ללבן את הנושא לעומק, לברר את כל הסוגיות ההלכתיות וההשקפתיות לפני שהוא יוצא לדרך.

סוגיות רבות שעלו והתלבנו, קיבלו תשובות. אחרי שהיו הנתונים ברורים חזר להתקדם עם התוכניות הלכה למעשה.

באותם ימים פנה האב הרב צבי אל הרב אברהם אלישיב, בנו של מרן הגרי"ש זצ"ל וביקש את עזרתו לקבל את עצת אביו מרן הרב אלישיב זצ"ל בנוגע לעצם פעילות הארגון. ואכן הרב אלישיב הביע דעתו, דעת תורה, שמותר ומוצוה לתרום כליה - ובנו העלה זאת באגרת מיוחדת.

כמו כל דרך ארוכה, המתחילה בפסיעה אחת קטנה - גם ארגון ההצלה הגדול החל את דרכו במודעה פשוטה וקטנה בכתב יד שפורסמה בבתי כנסת ובחדרי מדרגות ברחבי העיר - ובמודעה

במדור "רשות הרבים" בעיתון "יתד נאמן":

"דרושה תרומות כליה לאדם בעל סוג דם A".

באחת הפעמים בהן הגיע הרב הבר לברר עוד פרט על ההשתלות, בבית החולים "בילינסון" - פגש אותו פרופסור מור, ראש מחלקת ההשתלות (כיום ראש המחלקה ב"שיבא") ואמר לו בחצי חיוך: "אני רואה, הרב הבר, שאתה רציני עם הרעיון שלך".

"בהחלט", ענה הרב בפשטות. "אני רוצה לחלץ את כל מטופלי הדיאליזה מבית הכלא שלהם".

ואתה לא חושב שזה רעיון קצת הזוי. הרי הרבה אנשים חלמו על זה לפניך וכולם נשארו בחלום, למה אתה מתאמץ כל כך על דבר חסר סיכוי?"

הפרופסור דיבר בטוב לב, חס על כוחותיו וזמנו המתכלה - בעמוד סמוך אל ההשתלה שלו עצמו.

אולי אני חולם אך בהחלט לא ישן

"שמענו", ענה לו הרב הבר בשלווה. "אחד מגדולי הדור הקודם, הרב רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז' זצ"ל, הגה לאחר השואה את הרעיון הגדול להקים ישיבה בבני ברק. רבים נדו לו בראשם ואמרו לו שאין זה אלא חלום ולא עוד. ענה להם הרב מפוניבז': 'אולי אני חולם אבל אינני ישן'.

גם אני" הבהיר הרב הבר לפרופ' מור - "אולי אני חולם אך בהחלט לא ישן. דברים חדשים נראים כחלומות הזויים, אבל בלי חלומות כאלו איך היינו נראים? לאנשים קשה להאמין, זה בסדר אבל אני אתקדם בעזרת השם. מן הגיוחכים של כולם אבנה את הארגון שלי".

"אם ככה אתה בטוח", נכנע הפרופ' הנכבד, "אין לי כי אם לאחל לך הצלחה", והחל לסייע לרב הבר להשיג את כל המידע שהיה זקוק לו.

באותם ימי בראשית, פנו האב הרב צבי עם בנו, להרב נתן כהן, ממשרד פרסום חן, כדי לקבל ממנו עצה ותושיה ולהיעזר בו לחדור לתודעת הציבור.

וכה מספר הרב כהן:

מתחילה היה הדבר נראה כרעיון הזוי ומופרך, איש לא האמין בו - זולת האב ובנו שהיו חדורי שליחות ובטוחים היו בצדקת הדרך. **'איננו חייבים להצליח! אמרו, 'אבל אנו חייבים לנסות'.**

הצטרפתי אל הלהט, בהססנות, ופרסמנו יחד את המודעה הראשונה בעיתון יתד נאמן ובה נאמר שדרושים תורמים כליה. היתה זו מודעה קטנה למדי - אולם למרבית הפלא היא הניבה תגובות אחדות. אנשים התקשרו והצהירו כי הם מוכנים לכך.

התגובות נסכו ברב הבר כח ובטחון, כי אכן יש בקרב עם ישראל רוח נדיבה. אפשר לצאת לדרך כי אכן יש אל מי לפנות ויש מי שיענה. מודעה נוספת הביאה אנשים נוספים והענין החל להתקדם בצעדים איטיים.

האב, הרב צבי, העניק דחף כביר אל הענין - והבן, הרב, יישם אותו בפועל. אנשים החלו נכנסים לתהליכי הכנה לתרומה. החזון - שהחל

מאפס - החל הופך למציאות של ממש.

הרב הבר היה נחרץ לכוון את המפעל האדיר הזה. לבו אמר לו כי זה תפקידו בחיים. בהיותו בעל אישיות נדירה, קורנת וכובשת לב, פתח לפניו דלתות שהיו נראות כנעולות - וסלל דרך, שהיתה נראית מתחילה כנטולת הגיון.

יחד עם זאת החל הרב הבר לאתר תורמי כסף אשר יממנו את הפעילות - ויתנו לו את האפשרות לצאת במודעות גדולות יותר. הוא החליט שלא לקחת על עצמו התחייבות כספיות שאינו יכול לעמוד בהן. בחר שלא להיכנס לחובות ועשה הכל כדי שחשבון הבנק של העמותה לא יגיע אף פעם למינוס של שקל. אם היו לו תורמים, ביצע בכספים פעילות פרסום. אם לא היה תקציב לכך, נמנע והמתין.

הוא העדיף לכתת רגליו ולהתדפק על פתחי נדיבים - ולהשיג את הכספים בדרך קשה זו - מאשר לקבלם בקלות בדרך עקלקלה שחסר בה מן התום והיושר.

"לימים" - מעיד הרב כהן - הייתי עד קרוב לניקיון כפיו וגודל ישרותו. היה זה כאשר הבחין פעם שהופקד בחשבון הבנק של העמותה סכום של מאות אלפי שקלים. על אתר עלה בלבו החשד כי מאחורי תרומה אדירה זו מסתתרת כוונה לא רצויה. הוא בירר את זהות המפקיד והשיב לו את הכסף במלואו.

שמירתו בעקביות על טוהר התור, בלי לקדם איש, גבה ממנו כוחות. לא אחת היה מדובר על מכריו הקרובים, שבאופן טבעי ציפו לכך שהרב הבר - ידידם האישי - יעשה למענם ויקדם את יקירם בתור ההמתנה המפרכת. אולם הוא עמד בניסיון ושמר על נאמנותו".

בתקופה הראשונה של פעילות הארגון - שעדיין נקרא: "ידידים למען חולי הכליות" - היה צורך לעגן את הפעילות באופן שלא תסתור את חוק ההשתלות, שאסר לעבור השתלות בארץ ובחול"ל תמורת תשלום.

נוצר צורך להוכיח לאנשי הממסד שמדובר בארגון אלטרואיסטי (=מייטיב, נדיב לב) הפועל ללא מטרת רווח כלל.

הרב הבר לא נרתע, אם צריך להוכיח הוא יוכיח. בסיועם של אנשים שונים ביקש וגם קיבל פגישות עם גורמים שונים בשלטונות - במטרה להנגיש את הנושא של תרומות הכליה בצורה הנכונה. לגרום לאנשים להבין שלא מדובר כאן חס וחלילה באינטרסים אישיים, שיבינו למה נכנס לנושא הזה. שהיו מודעים לכך שתרומת הכליה מצילה את חייו של הנתרם.

בשובו מאחת הפגישות הללו, סיפר לרעייתו על מה שהתרחש בה: "היתה המון חשדנות", אמר, "אנשים רצו להבין מה המניע שלי ולמה אני מנסה להקים ארגון שיעסוק בתרומות איברים. דיברתי בצורה פשוטה. סיפרתי להם שאני מושתל כליה מזה מספר חודשים ותיארת באוזניהם מה זה אומר להיות מחובר למכונת דיאליזה, אמרת להם שבכל יום, בשעה שאני מברך ברכת מתיר אסורים, אני מכוון על כך שזיכתי לצאת ממאסר הצינורות. את הכליה שלי אני

מתנדב בעל לב רחב שמוכן יהיה לתרום את כלייתו. כאשר כל משפחה תדאג ליקירה - עד מהרה יקבל השתלה, עוד בטרם יזדקק להגיע לטיפולים המתישים. זה היה חזונו, והוא ראה את החזון הזה הולך ומתגשם אל מול עיניו בסייעתא דשמיא. "האובססיה שלי", אמר לימים בראיון, "חלום חיסול רשימת ההמתנה להשתלת כליה בישראל - רודף אותי ולא מניח, כמו תולעת מכרסמת. עלינו להוביל למצב שבו ישראל תהיה הראשונה בעולם, סביר גם היחידה בעולם, בה לא יחכו להשתלת כליה מעבר לחודשים ספורים. כל הנוקק להשתלה, יזכה בה מיידית. אני ממש אובססיבי לזה ומתפלל לעזרת בורא עולם".

פעם נשאל מה סוד הקסם הזה, איך מצליח בשיח קצר לשכנע אדם להתעניין בצעד כה משמעותי

מידי פעם, כאשר היה נקרא לדבר ברבים - כגון בשמחות של מכרים, תלמידים ובני משפחה - ניצל את ההזדמנות ודיבר לפני הנוכחים בגודל מעלת תרומת הכליה. להפתעתו ולשמחתו, השומעים לא התרעמו על כך שאינו מדבר על ענייני דיומא, כנהוג, אלא כרו אוזן בהתפעמות לשמע דבריו בעלי החידוש.

אירע רבות שהרב הבר שוחח עם אדם במשך כחצי שעה, ובתוך כך הדיבק בלהטו את איש שיחו - ובן-השיח החל מתעניין על נושא תרומת הכליה. פעם נשאל מה סוד הקסם הזה, איך מצליח בשיח קצר לשכנע אדם להתעניין בצעד כה משמעותי, נענה ואמר: "לעולם לא אשכנע אדם לתרום כליה זו נתינה מידי גבוהה ומיוחדת. כן אעשה הכל כדי להגיש עבורו את כל המידע ואאפשר לו לזכות במצווה עצומה זו" - - -

עמלו היה לשנות את התודעה הציבורית - ולחלחל את המציאות שתרומת כליה לא מותירה חותם רפואי, אלא חותם אצילי, אכן, אף ניתוח אינו חף מסיכונים, אך מדובר על סיכון נמוך בלבד.

במהלך השנה הראשונה, מאז ההחלטה על הקמת הארגון, זכה הרב הבר להשיג באמצעות פעילותו ארבע תרומות כליה. לא היה קץ לשמחתו על כך שזכו להיות שלוחי שמים להבאת מזור ומרפא וחיים חדשים לארבעה אנשים. "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא".

במהלך העשור הבא זכה הרב הבר לחולל מהפך אדיר בעולם. הוא הביא את הבשורה הגדולה ביותר בהיסטוריה הכלל עולמית: התרומה האלטרואיסטית. תרומת כליה בהתנדבות.

בפטירתו בשנת תש"פ, עמד מספר ההשתלות שהושגו על ידי הארגון, על שמונה מאות!!! הרב ורעייתו ליוו באופן אישי כל תורם ונתרם, כל אחד ואחת מהם אומצו בחום על ידם ונעשו להם כאחים של ממש.

[מתוך הספר "הרב הבר"]

לא יכול לתת לכל אלו שעדיין נמצאים שם, אבל את הלב אני תורם להם. לא באתי כדי לפתוח משרד ממוזג, באתי מהמקום הכי סובל, אני רוצה לעזור לאנשים לצאת מסבלם. ישבו סביב אנשים קשוחים מהלשכה של שר הבריאות, ועדת הרווחה ושר האוצר, והיו כאלו שהזילו דמעה".

ואז הוסיף לומר את הדברים הבאים:

"כשידברתי ראיתי מול עיניי מבטים של אהדה ושל הזדהות. רק אחד או שניים ישבו שם ושידרו עיונות של ממש. הרגשתי שהם משדרים לי בלי מילים: 'אתה רוצה להקים ארגון? נראה אותך. הרבה אמרו את זה לפניך ולא עשו דבר. אבל דע לך. גם אם תצליח לא כדאי לך להצליח מאוד. כל עוד תהיה קטן אנחנו נסבול אותך, אם תגדל נעצור הכול", אמר והשתתק.

המילים היו קשות להכלה.

לאחר מכן התייצב ואמר: "לא משנה מה היה שם, ברוך ה' אנחנו מתקדמים. אין ברירה, השבע לעולם לא יבין את הרעב. רק מי שטופל בעצמו בדיאליזה, יבין את המצוקה של המטופל בה, אני הייתי שם ובעזרת ה' אקח איתי את 'כורסת הדיאליזה' לכל מקום אליו אגיע...".
זה מה שאכן עשה.

עם ראשית הפעילות, החלו אחריות ורופאים להפנות אליו חולים - כדי שיציע להם את עזרתו הכבירה.

הוא ידע את מטופלי הדיאליזה על האפשרות להשיג עבורם כליה. עז היה רצונו לעזור לאנשים והיה מוכן ללכת להסביר להם למה כדאי להם לקבל עזרה.

בשיחותיו איתם, תיאר לפנייהם איך החיים שלו חזרו לשפיות. אנשים היו ספקניים ופסימיים. קשה היה להם להאמין שבמקום שבו נכשלו קרובי משפחה, יצליח אדם זה. אבל הם הודו על ההצעה ונתנו את פרטיהם, מה אכפת להם לנסות?!

אחת מן ה"מסכימות" לעזרה היתה אמא לילדים קטנים, אשת חינוך מיוחדת, משכמה ומעלה - שחייה נעצרו כאשר בבת אחת חדלו כליותיה מלפעול.

הרב הבר, עמל לחפש עבורה תרומה. כמה אנשים בדקו התאמת רקמות וקיבלו תשובה שלילית. אבל הרב הבר לא התייאש והמשיך לחפש, דרך המודעות. ברוך ה' נמצא התורם המתאים. היא שהיתה למושלת הכליה הראשונה של הארגון.

רב היה אושרו על החיים החדשים שקיבלה אישה דגולה זו - אשר כיום מקדישה את חייה לטיפול בנוער ופועלת גדולות ונצורות.

הוא חלם לחסל את רשימת הממתנינים להשתלה. היה לו חלום, והוא האמין שהוא יכול להתממש - שכאשר מתגלה חס ושלום אדם החולה בכליותיו, יקום אדם מבני משפחתו ויתרום לו כליה. במידה ואין מי שמתאים או מסוגל לכך מבחינה רפואית - תמצא המשפחה

לשכור כיסא-כבוד לכלה כנהוג, התחננה אליו הכלה באומרה כי מתבייית היא שלא תהא ככל חברותיה, אך האב שנשאר בצריך עיון גדול בשאלת כסף מנל... הודיע לה שתם הכסף ולא נשאר בלתי גוויתנו לעורנו, אך זאת אומר לך, עד עתה דיברת עם **האבא שלך שבארץ** שאין בידו לעזור, מעתה דברי עם **אביך שבשמים** אשר לו הכח והיכולת... ואכן בשבת שקודם הנישואין נטלה הכלה ספר תהילים לידיה והתחננה בדמעות שלישי, אבי שבשמים, הזמן לי כיסא מכובד ליום נישואיי.

ויהי לפלא מאין 'נחת' לכאן כיסא זה, ומי הזמינו הנה

בהגיע יום המיועד הגיעו לאולם והנה מוכן כיסא לכלה מעוטר ומעוצב בפרחים ססגוניים אשר לא שזפתם עין ומקושט בבלונים, כמנהג בעלי בתים חשובים שבחשובים. ויהי לפלא מאין 'נחת' לכאן כיסא זה, ומי הזמינו הנה. עד שנתברר גופו של דבר, שהנה באותו אולם יש שתי קומות, שמחת נישואי הכלה דגן נערכה בקומה התחתונה ואילו בקומה למעלה חיתן יהודי תושב חו"ל אשר איש אמיד הוא. הלה הכין חתונה ברוב פאר והדר כברכת ה' אשר נתן לו, אף לא שכח להזמין כיסא מפואר לכלה, ולא זו בלבד אלא ששכר בכסף מלא 'מפיק אירועים, אחד שתפקידו ומקצועו לארגן את השמחה על הצד היותר טוב ולבדוק שלא חסר מאומה.

והנה אותו היום כ' בסיון היה, ויש הנהוגים שלא לערוך נישואין ביום זה ויש שאין מקפידים על כך, 'ידידנו' מבית שמש אינו מהנהוגים להקפיד ועל כן תיכנן להעמיד את החופה קודם השקיעה, ואילו בקהילתו של היהודי מחו"ל מקפידים שלא לחתן בו ביום על כן היה בדעתו להעמיד את החופה בלילה לאחר זמן רבינו תם. שעתיים קודם החופה שלאחר זמן ר"ת שלח המחותן מחו"ל את בנו לבדוק שהכל מתנהל כשורה, שולחנות ערוכים וכו', הלה הגיע לאולם ומה מאוד השתומם שאין זכר לכיסא, וכדי ביוון וקצף, מיד התקשר לאביו לספר לו על האסון הנורא... הלה הרים טלפון נזעם אל המארגן בטענת למה רימיתני.. ואיה הכסא, השיב לו המארגן איני יודע מה אתה סח, הכסא עומד על מקומו ועל מכונו, מוכן ומזומן לצורך הכלה המהוללה, הרימו קולות זה על זה... עד שהתברר שהעמידו את הכסא בטעות בקומה התחתונה... שלחו מיד להוציא אותו מהאולם למטה ולהעלותו למקומו המיועד, אך כשהגיעו ראו כבר את הכלה מגיעה לאולם (שהרי חופתה נערכה קודם השקיעה, שעתיים לפני החופה השנייה), כמובן שלא היה שום 'טעם' להשבית את השמחה ולבייש כלה בחופתה, אלא תיכף ומיד הזמין המחותן מחו"ל כסא נוסף, והכל על מקומו בא בשלום. אתה הראית לדעת כיצד דמעותיה לא שבו ריקם ופעלו עבורה כסא הראוי למלכים...

אמנם שומה עלינו ללמוד ממועשה זה שלא להסתפק במועט... שהרי הייתה יכולה לפעול לעצמה דירה שלימה לצורך מגוריה לאורך ימים ולא רק כסא לכמה שעות, היום כאן ומחר... אך בתנאי ש'נצטעק'...

(קטעים מלוקטים מתוך באר הפרשה - בראשית ע"ט)

למרות שהניחו אותם למשמרת... בדיוק נגמר כל ה'סחורה'... וכל זה אך ורק בשביל שתקנה בשבוע שלאחריו במחיר זול. עוד יש ללמוד ממועשה זה, כי נגזר ונקצב על כל אחד כמה 'הוצאות' יוציא, ובכמה יקנה, ומן השמים נגזר עליהם להוציא סכום פלוני על מלבושים אלו, לא פחות ולא יותר, ומאחר שהגיעה לקנות בראשונה בשעה שהמחיר היה יותר מכאשר נגזר אם כן לא היתה יכולה המכירה להתקיים... אלא הקב"ה עושה עלילות לקיים כל דבריו באמת ובצדק.

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חידושי הרמ"ל אות פח) ביאר את התפילה 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ולכאורה מדוע עלינו להתפלל ע"ז שבוודאי השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה. אלא ביאורו, דמן השמים אין נותנים רק בהתעוררות מלמטה - בתפילה, וצדיקים אלו שבוטחים כל כך בה' עד שאינם מתפללים על כך, עליהם יש לנו לבקש ותן שכר טוב...

בדרך משל ומליצה אמרו, מעשה בתינוק שאמו הפקידתו בידי הבייבי סיטער (שמרטפית) והיה התינוק בוכה לגודל רעבונו, ותיטול הבייבי סיטער את הבקבוק שהכניה האם למאכלו ותישימוהו בפי התינוק, אך הלה הגביר בכיו וזעקתו עד לב השמים... ואין איש יודע על מה יצא הקצף והבכי, מכיוון שכן אף הבייבי סיטער פתחה בבכי אחר שלא ידעה להשיט עצות בנפשה, כך נמשך הבכי למשך כמה שעות... עד... ששבה האם לביתה וראתה את הנעשה, נטלה את הבקבוק וראתה שלא ניקב החור בראש הבקבוק - והיאך יאכל התינוק, נקבה האם חור קטן, הכניסה הבקבוק בפי התינוק שמיד אכל את מאכלו ואחר גמרו נרדם וישן שנת ישרים וליהודים הייתה אורה... והנמשל פשוט **השפע מוכן ברוב טובה** אלא שעל האדם לנקב בעצמו את ה'חור' דרכו יריקו עליו את השפע הגדול, ונקב זה היא התפילה...

ויתבאר ביותר, עפ"י מה ששמעתי, מעשה באיש שבגדלותו הודה אשר בקטנותו כעס וקצף עד מאד על בוני הדירות, שלא התחשבו בו כלל, עד שכאשר ברצונו להדליק את החשמל עליו ליקח כסא ולעלות עליו ללחוץ על הכפתור, וכן כאשר חשקה נפשו בכוס קפה נזקק הוא להביא סולם ולעלות עליו להדליק את הקומקום החשמלי וליטול את הקפה והסוכר מהארונות הגבוהים, ומלבד חוסר הנוחות בדבר הרי סכנה בדבר שעלול הוא ליפול מהסולם... לאחר שהתבגר עוד הבין שבכוונה תחילה נעשה כן הבניין, כי הבית מיועד הוא לשימוש המבוגרים ולא בעבור השתמשות הילדים, ואם ברצונו להדליק חשמל או להכין כוס קפה עליו לבקש זאת מאביו. והרי זה ממש ציור חי על כל ענייני העולם, שהקב"ה יצר וברא את העולם בעבורו ולא בעבור ה'ילדים', ואם ברצונו להשיג דבר מה, עלינו לפנות אליו ולבקש זאת ממנו, אולם אם ננסה להסתדר לבד אזי עלולים אנו ליפול ולהתהפך...

בא וראה כמה גדול כוחה של תפילה, וכה היה מעשה כפי ששמעתייה מבעלי המעשה, אחד האברכים בבית שמש חיתן את בתו הכלה בכ' סיון תשע"ח באולמי פאראנד שבבית שמש, אותו אברך אין הפרוטה מצויה בכיסו בלשון המעטה ובקושי גדול התארגן להוצאות הנישואין. מגודל הלחץ זו הדחק הודיע לבתו שלא יוכל

"אני המשוגע? אתה הוא משוגע! אתה שהכרזת מרד באלוקי ישראל, ופרקת עול תורה ומצוות מעליך - אתה הוא זה שנשתבשה דעתו! אם רק פותחים את העינים ומתבוננים, רואים שיש בורא עולם ולמרות כן בהנהגת ההפקרות שלך הינך מכריז שהעולם נעשה לבד. היש לך שיגעון גדול מזה!?"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א בסיפורים מיוחדים על גדולי ישראל והאמונה בהקב"ה

בראשית ברא אלהים (א' א')

ה' ואהבת ה' ולעורר אותו בענייני האמונה, הוא נדרש לעבוד על כך עבודה תמידית ורצופה. באם הוא לא יעבוד כל העת בלי היסח הדעת, לחדש את רגשות הקודש של האמונה, של היראת שמים, גם אם לא יעשה דבר הם יחלפו מאליהם... נקודה זו לימדונו חכמי ישראל, כי העבודה שלנו היא לחדד לשנן ולהחזיר שוב ושוב את היסודות הפשוטים לנו, את האמונה הבסיסית. רק בדרך זו נצליח להשריש בליבנו את האמונה ונזכה לחיות לאורה.

יש להביא עובדה נפלאה שסיפר המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, לה היה עד בבחרונו. כדי לקבל מושגים מה היא עבודה תמידית בהחדרת יסודות האמונה מהליכות חייו של קדוש ישראל מרן ה'סטייפלער' זצ"ל: בזמן שלמדתי בישיבת פוניב'ו בבני-ברק, שבתי באחד הלילות עם מספר בחורים לשיבה. בדרכנו עברנו סמוך לביתו של מרן ה'סטייפלער' זצ"ל. היה זה כאשר התגורר עדיין בדירתו הישנה, בה היתה ממוקמת בקדמת הבית חורשה קטנה, וממנה בקע קול מוכר של ניגון ערב ומעורר. כשהתקרבונו הבחנו בברור שהקול שנשמע ברקע הוא קולו של

שני גאונים וצדיקים פיארו בזמנו את בני-ברק. שניהם גדולי תורה מופלגים, אנשי מעלה ודמויות מופת, שעל אף הפרש הגילאים הניכר ביניהם למדו יחדיו 'חברותא', והתרועעו כידידים ותיקים. הלוא הם: הגה"צ רבי זאב איידלמן זצ"ל, מילידי העיר בריסק, שהשפיע מאורו ומאישותו רבות, ומגיד המישרים הנודע הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל.

שניהם היו עורכי מחשבות באמונה זכה, במוסר וביראת ה', וזיכו את הרבים בדרשות חוצבות להבות אש, ובהרבצת תורה בטהרת הלב. מטבע הדברים הלימוד המשותף שלהם הפיק הרבה פנינים ויסודות יקרים, כדרכם של הצדיקים הלומדים מוסר השכל מכל דבר שמזדמן להם.

את אחת הדוגמאות המובהקות לכך, שח רבי ראובן קרלינשטיין על ידידו ורעו רבי זאב איידלמן:

באחד הפעמים בזמן לימודם המשותף הגישו לפני רבי זאב כוס תה, התה היה כה רותח עד כדי כך שלא היה מסוגל ללגום ממנו. כעבור דקות ספורות, משהתקרר מעט התה נטל רבי זאב את הכוס בידו, בירך בכוונה והחל לשתות.

לפתע, נעצר רבי זאב, ולפי ההתרגשות שנשמעה בקולו והחיוך הרחב שנשך על פניו, ניתן היה להבחין בקלות כי רעיון מוצלח הבזיק כעת במוחו. פנה רבי זאב לרעו וידידו רבי ראובן, ואמר לו: "כיצד תסבירו זאת?! שרק לפני דקות אחדות התה היה כה רותח עד שלא הייתי מסוגל להכניסו לפי, ואילו כעת מבלי שעשיתי דבר הוא כבר התקרר?"

רבי ראובן הבין שיש לו תשובה על כך, והטה את אוזנו לשמוע דברי חכמה מקוריים מפי רבי זאב. ואכן כך הסביר רבי זאב בתבונה: "אהא! כך זה טבע הדברים, כדי לקרר לא צריך לעשות כלום! כדי שהשתייה תתקרר יש רק לחכות ולשהות וכל הרתיחה עוברת מאליה!... העבודה וההשקעה היא כאשר רוצים לחמם את המים, אך בשביל לקררם מספיק שהייה וחוסר מעש..."

מכאן הסיק רבי זאב יסוד עצום: "האדם דומה במונן הזה לשתיה. כדי לחמם אותו בענייני עבודת

ה'סט'יפלער' הקדוש. לתומנו חשבנו שהוא הוגה באחת הסוגיות העמוקות שבש"ס. אך לא! לעינינו נגלה מזהה מדהים ומפעים במיוחד. ה'סט'יפלער' ישב על כסאו, עיניו עצומות וקולו הרוטט נשמע איך שהוא שר את "ג עיקר האמונה בניגון מיוחד: "אני מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך שמו הוא יחיד ואין יחידות כמוהו...". כך אמר קטע אחרי קטע, ברגש מיוחד שובה לב, שעורר אותנו מאוד לאהבת ה' ויראתו.

השתוממו למראה עינינו; ראש קהילות יעקב שעניי הכל נשואות אליו. מי שזכה להרביץ תורה לאלפים ולרבבות בספריו המופלאים. איש אלוקים ששכינה מדברת מתוך גרונו. במה הוא עוסק? בשירת 'אני מאמין' ברצינות תהומית, בטהרת לב. אשרי עין ראתה זאת!... כעין זאת, סיפר רבי דן סגל, ששמע מד"ר גרינוולד מארצות-הברית: בהזדמנות מסוימת זכה ד"ר גרינוולד להיכנס אל חדרו של מרן ה'סט'יפלער זצ"ל. כאשר נכנס ישב ה'סט'יפלער עם פנים לכיוון הקיר, וגבו היה מופנה לכיוון הדלת, כך שלא הרגיש כלל בנכנסים אל החדר. (כידוע בשנים האחרונות נחלשה שמיעתו כמעט לחלוטין). הוא ישב מרוכז, ואמר בקול רם קטע אחר קטע, את כל "ג עיקר האמונה, והסבירם וביארם באידיש אחד לאחד: "טאָטע אַיך גלייבט מיטן גאַנצן האַרץ... [אני מאמין עם כל הלב...]. שהבורא יתברך שמו אינו גוף...".

"כששמעתי זאת", סיפר ד"ר גרינוולד: "פשוט התמוגגתי, מהמתיקות המיוחדת, מהתרוממות הרוח ומהבהירות שנאמרו הדברים".

זו היא התגלמותה של עבודת האמונה במיטבה!

מעשה ידיו מגיד הרקיע'

הבריאה כולה למעשה מעידה ומספרת על מציאות הבורא. בעלי אמונה אשר הציבו לעצמם את האמונה כמשאת חיים וכיעד ותכלית עיקרי בעבודת ה' שלהם, אכן השכילו לראות אמונה בחוש בכל פרט בבריאה.

אם נתבונן נראה כי גם מרן ה'חזון איש' זצ"ל וגם מרן ה'סט'יפלער זצ"ל הקדישו חיבורים נפלאים העוסקים בחכמת הבריאה הטמונה ביצירת האדם. ויש לדעת מדוע שני ענקי הרוח אלו שעסקו כל ימיהם בעומקן של תורה והלכה מצאו זמן ונכונות לכתוב חיבורים על עניינים כאלו?

אלא, שמעתי מאדם גדול שאמר בזה הרגשה נפלאה. סביר להניח שה'חזון איש' וה'סט'יפלער' לא התיישבו במיוחד להעלות על הכתב עניינים אלו, במטרה לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל. אלא חיבורים אלו מסמלים את הלך מחשבותם ליבם התמידיים ואת התחושה עימה הם חיו את חייהם.

הם לא כתבו זאת מתחילה לרבים, אלא פשוט הם חיו את הדברים! הם חיו בהתבוננות מתמדת; כל פעולה, כל תנועה, כל פסיעה, כל דיבור, הם חשו כיצד זה אינו מכוחם אלא מפעולת הבורא. וכשהתעוררו בהרגשה כזו או אחרת, או כשקיבלו הכרה חזקה ובהירה יותר בנפלאות הבריאה הם העלו זאת על הכתב למשמרת,

רק לאחר כך הם החליטו להעניק זאת כמתנה לרבים. הם חיו את האמונה! הם ראו במוחש את י'ד ה' בכל דבר ויצאו מכליהם. סוג החיים הללו העניקו לנו את את ה'אמונה ובטחון' ואת ה'חיי עולם'.

כידוע הקפיד מרן ה'חזון איש' לצאת ולטייל בקביעות לצורך בריאותו כעצת הרופאים. כששאלוהו פעם תלמידו מדוע הוא מטייל רק בבליה? הוא השיב: "משום שבליה יש חושך ואיני רואה את הבריאה. ביום אני כה מתפעל מהבריאה שקשה לי לא להתעכב בהליכה, ומוכרח אני ללכת רק בבליה...".

מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואנזר זצ"ל, בעל ה'שבט הלוי', סיפר שפעם כשביקר בבית מרן ה'חזון איש' זצ"ל היה זה בתחילת הלילה, וה'חזון איש' ישב בחצר שקוע בהבטה על כוכבי הלילה. הוא היה נתון בהתפעלות ודבקות מיוחדת מתפארת הבריאה ועיניו זלגו דמעות, עד שלא הרגיש כלל שהוא עומד אצלו.

פעם נסע מרן הרב שך לשפת הים לצורך בריאותו

סיפר אחד התלמידים הקרובים עובדה נפלאה ומאלפת אודותיו של מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל,

פעם נסע מרן הרב שך לשפת הים לצורך בריאותו. כשהוא שב משם הוא היה נסער ונרגש. תלמיד קרוב שנכנס אליו באותה שעה וחש כי הרב מחפש מישור לשפוך לפניו את לבו המלא עד גדותיו, התקרב אליו. וכה זכה לשמוע ממנו: "מי שם גבול לים - האומר לים עד פה תבוא!... מי ברא אלה!?!..."

והמשיך הרב שך לצייר בפניו במילים פשוטות את מראהו המדהים והמרהיב של הים הגדול הצנוח בסערות גליו, וקורא בקול מים רבים אדירים: "ש מנהיג לבירה! "רעם הים ומלואו! - מי מנווט את כל הים הענק הזה? היש בירה בלא בעל לבירה!?!... "עושה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בו! יש בריאה שלימה בים... מי עשה כל זאת? הרי רואים בחוש את 'בורא עולם'!

הדמעות זלגו על פניו הקדושות בזו אחר זו, ונפלו ובאו על הגמרא הפתוחה. התפעלות כזו לא ראו על מרן הרב שך זמן רב, עד שלפתע התפרץ ואמר בקול רווי השתוקקות: "אני אומר לך... אם הקדוש ברוך-הוא היה אומר לי תקפוץ לים למען שמו, הייתי קופץ בשמחה..."

כך בכל דבר ראה את היצירה הנפלאה של הקדוש ברוך-הוא!

שמעתי מידידי הגאון רבי אשר וייספיש שליט"א, מרבני אחוזת ברכפלד במודיעין-עילית, שבבחרותו כשלמד כתלמיד מן המניין בישיבת חברון, נזדמן לו ולמספר בחורים נוספים מהישיבה לשובת בבני-ברק, לרגל שמחת ה'אויפרוך' של ידיד טוב מהישיבה. במוצאי שבת החליטו לעלות לביתו של מרן הרב שך, לזכות לקבל את ברכתו ולהתחזק ממנו בלקחי חכמה ויראה.

'צוף התורה'

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוסטובסקי, עם שאלות
בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

**שאלו פעם את מרן הסטייפלער כיצד
זכה להגיע לכאלו דרגות נשגבות של
רוח הקודש, ותשובתו היתה שהוא
מימיו לא קרא שום תוכן שנכתב על
ידי מי שאינו יהודי ירא שמים.**

בראשית ברא אלהים (א' א')

העיסוק בנפלאות הטבע, כידוע לכולם, הוא אחד הדרכים הטובות ביותר להכיר במציאות הבורא, באופן של 'השבות אל לבבך' - שנרגיש את מציאות הבריאה גם בלב, ולא רק באמונה שכלית גרידה.

כשאדם שומע שבדמו של כל יצור אנושי יש נוגדנים לאלפי סוגים של חיידקים ונגיפים, וכל אלו נבראו בדמו באופן 'טבעי', הוא מבין שזה לא משהו שנברא מעצמו, אלא שבורא עולם הוא זה שיצר את האדם בחכמה.

כמי שזוכה להרצות בעצמו בפני ציבורים שונים, וכמי ששוחח עם מרצים רבים אחרים בנושא, כולם מעידים פה אחד שאין שום דבר שיכול לעורר את הלבבות לאמונה בה' ולאהבת ה', כמו העיסוק בנפלאות הטבע, והחכמה העצומה שטמונה בכל פריט ופריט שבטבע הבריאה.

שאלה: יוחנן רוצה להתחזק באמונה, ולשם כך הוא מבקש לקרוא חומרים העוסקים בנושאים אלו של החכמה העצומה הגנוזה בטבע. דא עקא החומרים הללו מקורם אינו טהור, הם נכתבו על ידי פרופסור שבעצמו הוא רחוק משמירת תורה ומצוות.

האם כדאי לקרוא את התכנים הללו כדי להתחזק באמונה, או שעדיף להתרחק מהם כדי שלא להיכשל בדעות הכפרניות של כותב המאמר, הטמונות בין המילים ומאחוריהן?

תשובה: מי שזכה לראות את פני קדשו של מרן הסטייפלער הקדוש ולהתברך מפיו, יכול היה להרגיש בחוש את הקדושה הנפלאה ששרתה במחיצתו. רוח הקודש אצלו היתה ממש משהו שכל ילד יכול היה לראות. היו מגישים לו פתקה ועליה שבעה או שמונה שמות של אנשים שמבקשים ברכה, והוא היה מיד אומר שאת השלישי והחמישי הוא לא יכול לברך ובלי להכיר אותם או לראות אותם יכול היה לדעת שהם לא מושלמים בשמירת השבת שלהם,

בלשון המעטה, וכן על זה הדרך.

שאלו פעם את מרן הסטייפלער כיצד זכה להגיע לכאלו דרגות נשגבות של רוח הקודש, ותשובתו היתה שהוא מימיו לא קרא שום תוכן שנכתב על ידי מי שאינו יהודי ירא שמים. לא עיתונים, לא ספרים, לא מאמרים, מה שלא נכתב על ידי יהודי שומר תורה ומצוות, לא יכול היה להיות לנגד עיניו. על ידי כך הוא נשמר מכל השפעה זרה והיה כל כולו קודש קודשים.

אם כן, ברור שאותו יהודי שרוצה להתחזק באמונה, הדרך לעשות זאת אינה עוברת בקריאת תכנים שנכתבו על ידי אנשים בעלי דעות לא טובות. ואם הוא מאוד רוצה להתחזק, משמים כבר יסדרו את זה כך שהוא ימצא את מה שאיוותה נפשו ממקורות כשרים בלי שום פקפוק.

2

**בהתלהבותי הרבה הוספתי ואמרת
לילדים, אם מישהו מכם מביא לי גרגיר
אחד של חול שהוא ברא בעצמו, אני
נותן לו במתנה את הבית שלי!!**

סיפור: לפני תקופה עצר אותי אברך ברחובה של עיר, וממש שמח לקראתי. "אתה לא מכיר אותי", הוא אמר, "אבל כשהייתי ילד, השתתפתי בקביעות בשיעור שהיית מוסר מדי שבת, ועד היום זכור לי היטב השיעור שאמרת על גרגיר חול...".

ומעשה שהיה כך היה, באחד השיעורים שמסרתי לילדים בשבת פרשת בראשית, הרחבתי בעיסוק בפלאי הבריאה. סיפרתי לילדים על כך שאפילו חיה קטנה ופשוטה כמו הזבוב שבדיוק הטריד אותנו באמצע השיעור, כוללת בתוכה חכמה עצומה ופלאים עצומים. כך למשל בעיניים של הזבוב המצוי יש למעלה מ-4,000 עדשות ראייה וצורות של חיישני אור, והוא ממריא מתנוחה דוממת לטיסה של ממש במהירות כפולה פי 25 לעומת המטוס הכי מהיר בעולם, וזה רק זבוב אחד קטן.

הוספתי ואמרת לילדים שאם מישהו מכם יצליח להביא לי עץ אחד שהוא יצר, או אפילו פרח אחד, או אפילו עלה אחד בלבד של פרח שהוא יצר, אני מוכן לתת לו במתנה את הבית שלי! לא זו בלבד, אפילו מישהו שייקח עלה קיים, שכבר הספיק להתייבש, ויצליח להחזיר אותו לחיים ולהפוך אותו לעלה בגוון המקורי שלו, על ידי החייאה פנימית שיעשה לו - אני נותן לו את הבית שלי!

נו... אנחנו הרי כלונו 'חזונואישיניקים' אז היה ברור שאף אחד לא נוגע עם הרגל שלו במטבע, אבל אחרי שכולם הלכו היה ילד אחד שהתחכם ואמר שהוא פוסק כמו "המשנה ברורה" ו... גרר את המטבע הצידה עם הרגל.

הילד הזה הרגיש אחר כך כל כך רע עם המעשה הזה, וגם אחרי שנים הסיפור הזה רדף אותו מבפנים ולא נתן לו מנוחה, שהוא בעצם לא עמד בניסיון.

"לנו היה ניסיון על סוכריה צבעונית", אמרתי לילדים, "ורובנו עמדנו בו בגבורה, אני מצפה מכם שתעמדו בגבורה גם בניסיון עם גרגיר חול ודירת שלושה חדרים בבני ברק..."

סיפר לי אותו ילד/אברך, שהסיפור הזה נתן לו כזאת עוצמה, ומאז בכל פעם שהיה לו ניסיון הוא התאמץ מאוד לעמוד בו, כי הוא ידע שמי שנופל בידי היצר פעם אחת, יכול להצטער על כך במשך שנים רבות, ושבעצם עמידה בניסיון שווה יותר מסוכריה צבעונית וכמובן גם יותר מדירה בבני ברק...

ומעשה היה בירושלים, בתקופה בה העוני בעיר היה כל כך נורא, עד שמספרים שבאחת המשפחות הוותיקות והחשובות בירושלים היתה סבתא שהיה לה מנהג לאכול פרוסה דקיקה של חלווה בכל ראש חודש, ובין הנכדים היתה תורנות מי הולך לקנות את החלווה של סבתא, כי אחרי שלוקחים את הפרוסה מהמכולת ועד לבית הסבתא, אפשר ללקק את היד ולהרגיש את טעמה המתוק של החלווה...

אחד מילדי ירושלים של אותה התקופה הלך פעם ברחוב בשבת, ומצא מטבע זהב על הרצפה. הוא מאוד רצה להרים את המטבע, אבל הצליח להתאפק, ועמד לשמור עליו במשך שעות מתוך מחשבה שכשיגיע מוצאי שבת הוא יוכל לקחת את המטבע. בסופו של דבר הוא נאלץ לעזוב את המטבע לזמן מה, וכששב לשמור עליו התברר לו שמישהו כבר הרים אותה... כנראה אחד מתושבי העיר הערביים הבחין בה ולקח אותה איתו.

הילד שב לביתו אבל וחפוי ראש, הוא בכה בכי תמרורים. אביו של הילד שמע ממנו מה קרה, נכנס איתו לחדר ואמר שהוא מוכן לעשות אתו עסקה: "אני מוכן לתת לך שלושה מטבעות זהב כמו זה שמצאת, אם אתה תמכור לי את השכר העצום שזכית בו כשעמדת בניסיון קשה כל כך", אמר האבא.

הילד הרים את עיניו, והבין את טעותו... "תודה אבא", הוא אמר, "תודה שלימדת אותי כמה גדולה ההתגברות שהתגברתי, כמובן שאני לא מוכן לחלוק את השכר עם אף אחד". הרי לנו אבא שידוע לחנך, וילד שידוע להתחנך היטב, וכבר הפליגו חז"ל בחוכמתם של ילדי ירושלים...

ישיבת ביים השביעי (ב' א')

שאלת צוף התורה: ר' ראובן עוסק בקירוב רחוקים, וכעת הוא התוודע ליהודי שמוכן לשמוע ולהתקרב לתורה ולמצוות, אבל

אמנם הבית שלי לא כל כך גדול, אבל אתם בטח שמעתם על אותו אחד שפיהק בבני ברק ושם את היד כדי לכסות את הפה. שאלו אותו למה אתה מכסה את הפה? והוא השיב מינייה וביה: "כדי שלא יבנו לי שם יחידת דור".

בהתלהבותי הרבה הוספתי ואמרתי לילדים, שאגב, ישבו כולם עם פה פעור (למזלם הביקוש לנדל"ן בבני ברק עוד לא הגיע לשיאו...): אם מישהו מכם מביא לי גרגיר אחד של חול שהוא ברא בעצמו, אני נותן לו במתנה את הבית שלי!!!

קם ילד אחד, יצא החוצה, הרים גרגיר חול מהרצפה וניגש כדי להביא לי... היה זה אותו אברך שעכשיו גנש אותי ברחוב וסיפר לי את הסיפור שאני עצמי הספקתי כבר לשכוח.

אמרתי לו, "ילדי היקר, הגרגיר שלך הוא באמת בריאה נפלאה, אבל מי שברא אותך זה הקב"ה, אתה רק אספת אותו. אבל להבא, דע לך שגרגיר חול הנו מוקצה בשבת, אסור להרים מוקצה. הפעם לא ידעת, אבל מכאן ולהבא כדאי להיזהר".

תוך כדי דיבור החלטתי לעבור לנושא הבא של השיעור, שבת קודש! הרי השבת מוזכרת לראשונה בפרשת בראשית...

"מה אתם אומרים ילדים? אם יש לכם איסור מוקצה 'קטן' של הרמות גרגיר בשבת, ובתמורה תקבלו במתנה דירה, זה שווה את העבירה הקטנה הזאת או לא???"

כמובן שכל הילדים השיבו בשלילה, ברוך ה', חינוך בני ברק איכותי!!!

ואז סיפרתי להם סיפור:

"לפני שנים לא רבות, כשאני עצמי הייתי ילד, הלכנו פעם ביחד קבוצה של חברים בשבת, ומצאנו מטבע של חצי שקל..."

"באותם ימים, יכולת לקנות מסטיק בעשר אגורות, ועם מטבע של חצי שקל היתה אפשרות לקנות אפילו לקון שמתחלק למספר צבעים.

"כמובן שאנחנו כ'חזונואישיניקים' מלידה לא אוכלים לקון בלי לעשר אותו, ומאחר והלקון הזה מורכב ממספר צבעים שכל אחד מהם מורכב מתמהיל חומרים שעלול להיות שונה בגלל צבע המאכל השונה וחומרי הטעם והריח השונים שהוכנסו בו, צריכים הרי לעשר את כל אחד ואחד מהצבעים.

"לכן כשהיינו קונים כזה לקון, היינו לוקחים אותו לאבא או למלמד בחיידר, שיעשר לנו כל אחד מהצבעים. הוא היה שובר חתיכה מפה, חתיכה משם, ובסופו של דבר היינו נשארים עם חצי סוכריה שבורה ומפוצלחת, אבל היי, זאת סוכריה צבעונית!

"בכל אופן מצאנו מטבע של חצי שקל והתחלנו לדון בנושא, האם מותר לגרום בשבת את המטבע עם הרגל, ולקחת אותו למקום צדדי כדי שנוכל להרים אותו במוצאי שבת... היו בינינו ילדים שידעו לשאת ולתת בהלכה, ובסביבה גם היו לא מעט מבוגרים תלמידי חכמים מופלגים, כך שלאחר בירור קצר היתה לנו תשובה ברורה: מדובר במחלוקת בין המשנה ברורה והחזון איש... לפי המשנה ברורה מותר לקחת את המטבע עם הרגליים ולגרום אותו למקום צדדי, ולפי החזון איש הדבר אסור.

הישן שהוא עוד לא רוצה לעשות 'הפסק', ושהוא בכל מקרה לא מתפלל ותיקין אז הלימוד הזה לא רלוונטי, הוא התפלל בשמונה וחצי, ולאחר מכן אכל סעודה דשנה שהפילה עליו תרדמה מחודשת. למרבה המזל לא נקלחה ממנו שום צלע כשהוא ישן, למרות שדי ברור שהוא לא היה מרגיש בכך, וכשהתעורר שעה לפני מנחה, הוא אץ רץ לבית מרן שר התורה כדי ללמוד איתו בחברותא. היהודי הזה שב לעירו במוצאי שבת, וכששאלו אותו כמה הוא הספיק ללמוד בחברותא עם שר התורה, הוא עשה חשבון שזה היה קרוב לשעה...

אמרו לו, טיפש מטופש! היתה לך הזדמנות מיוחדת במינה ללמוד עם גדול הדור. חווייה בלתי נשכחת. אבל לך היה דחוף לאכול פיצוחים ולקרוא עיתון! לא יכולת בשום פנים ואופן לוותר על שנת הצהרים הנצחית שלך, שבביל כמה שעות שינה הפסדת את הזמן הכי חשוב בחיים שלך!!!

אני לא רוצה לומר מוסר לאנשים, בקושי אני מוכן לשמוע בעצמי את המוסר שאני אומר לעצמי, אבל אני מציע שכל אחד ואחד מאתנו יסתכל על השבת שלו, הזמן היקר והנפלא הזה שבו הקב"ה אומר שהוא רוצה שנהיה איתו, שנהיה בחברתו. כמה אחוז מהשבת אנחנו מנצלים כדי באמת להיות עם הקב"ה, וכמה אחוז אנחנו מבטלים בגלל סיבות שבסופו של דבר הן כל כך מטופשות וחסרות טעם, שפשוט בושה וכלימה תכסה את פנינו...

בזיעת אפך תאכל לחם (ג' י"ט)

שמעתי אומרים שצריכים שכל בכל דבר, וגם לקבל קללה צריכים לדעת, כי הרי גם אדם הראשון וגם חוה התקללו, האחד התקלל "בזיעת אפך תאכל לחם", והאחת התקללה "בעצב תלדי בנים". עכשיו בואו ונראה מה עשתה האשה עם הקללה? בכל בית חולים משקיעים במחלקת יולדות מרווחת ומפנקת, חדרים פרטיים, כל עולם הרפואה עומד הכן כדי להקל מעל האשה את הסבל, ולאחר שהיא משתחררת מבית החולים עוד דואגים לה לבית החלמה הכי נוח והכי מוצלח, קונים לה מתנות, שולחים לה ארוחות מבושלות ולתנאים מיטביים...

ואילו הגבר? מה הוא עשה עם הקללה שלו? הוא עובד מצאת החמה ועד צאת הנשמה, במוצאי שבת הוא עוד לא מספיק לנגב את ידיו מהיין שטפטף עליו מהגביע של הבדלה וכבר הוא רץ לעבודה, מקצר בתפילות כי יש הרבה בתפילה, ואם יום העבודה שלו לא מספיק ארוך הוא תמיד יבקש מהבוס שייתן לו שעות נוספות כי הוא רוצה להרוויח כמה גרושים נוספים...

הוא אשר אמרנו, צריכים לדעת לקבל כל דבר בצורה הנכונה, אפילו כשמדובר בקללה, ומידה טובה מרובה - על אחת כמה וכמה כשמדובר בברכה.

צריכים להתקדם אתו את אט, ור' ראובן תוהה אם עדיף להתחיל מהחמורות שבחמורות כמו שמירת שבת וכדו', או שעדיף להתחיל קודם כל מיצירת אווירה, ולעודד אותו לבוא לבית הכנסת לקבלת שבת וכדו'.

נפשו בשאלתו, כיצד מוטל עליו לפעול בעניין? האם ללכת הישר למנוע אותו מאיסורי כרת ומיתות בית דין, או שעדיף להתחיל מהפולקלור היהודי והאווירה המשפחתית?

תשובה: מפי השמועה, מקובל לומר שמרן הגרא"ל שטיינמן נשאל בכגון דא והשיב שצריכים להתחיל דווקא מתפילת קבלת שבת בבית כנסת, ורק לאחר מכן לדבר על שמירת שבת בפועל, וזאת מהסיבה שאם האדם יקבל על עצמו להימנע מחילול שבת, הוא לא יחזיק מעמד יותר מכמה שבועות, אבל אם הוא יבוא לבית הכנסת, ויקבל את האווירה של השבת, את הטעם המתוק שבתפילה ואת התחושה הנפלאה של 'שבת יהודית', יהיה לזה קיום ובתוך זמן לא רב הוא יוסי ויקבל על עצמו גם שמירת שבת בשלימות.

3 לאחר כמה ימים ביקש שיזמינו את היהודי הזה לעשות שבת אחת בבני ברק, כי רצונו ללמוד איתו בחברותא במשך כל הלימודים שלו בשבת

ואספר משל:

בוא נתאר לעצמינו סיפור שלא היה, שפעם הגיע יהודי אחד למרן שר התורה זצ"ל, וביקש ממנו ברכה להצלחה בתורה וביראת שמים. מרן זצ"ל מאוד נהנה מהיהודי שלא ביקש שום דבר על גשמיות, וכל עניינו רק ברוחניות, ולאחר כמה ימים ביקש שיזמינו את היהודי הזה לעשות שבת אחת בבני ברק, כי רצונו ללמוד איתו בחברותא במשך כל הלימודים שלו בשבת.

אותו יהודי כמובן התרגש מאוד, מצא דירה סמוכה לבית שברחוב רשב"ם, הוא ארז את האוכל, קנה קצת פיצוחים כי הרי בכל זאת צריכים קצת עונג שבת, כמובן לא שכח להביא איתו את העיתון שהוא מגוי עליו ואת השבועון שהוא רגיל לקרוא, כי הוא ממש כמתח מהסיפור בהמשכים שבשבוע שעבר הגיע לנקודת מפנה מאוד גורלית, וביום שישו בצהרים הגיע לדירה שהצליח למצוא בבני ברק.

הוא היה מאוד עייף מהדרך שנשכב לישון גם כשקראו לו ללמוד עם רבי חיים קנייבסקי, שכדרכו התיישב בערב שבת אחרי חצות ללמוד את הפרשה עם רש"י והרמב"ן ושאר מפרשים, אבל מיודענו היה עייף ובכלל לא תכנן ללמוד עם מרן ביום שישו: "בשבת אלמד איתו", אמר, ומרן שר התורה למד לבדו.

כשנכנסה השבת אכל מרן מעט ומיד ישב ללמוד, אבל מיודענו הרי מהדר במצוות עונג שבת ואכל סעודה דשנה שהפילה עליו תרדמה גדולה. כשבאו להעיר אותו ללימוד בשעה 3:00 לפנות בוקר כדרכו של מרן ללמוד לפחות שתיים לפני תפילת 'ותיקין', הסביר היהודי

תורה מגנא ומצלא

עכשיו מתחזקים ומוסיפים בלימוד התורה

המחזור הראשון של 'העמוד היומי'

ביום שני ר"ח חשון מתחילים
מסכת ברכות

רישום לתכנית הלימוד: בעמודות נדרים
רישום לראשי קבוצות כוללי ערב ואחר הצהריים
בעמודות נדרים או במייל: d02562562@gmail.com
לפרטים נוספים: 055-6774807

להקמת שיעורים וקבלת מילנה: בעמודות נדרים או במייל:
d02560860@gmail.com לפרטים נוספים: 055-6717892

לסדרת הכשרה לרכישת כלים למסירת שיעורים: בעמודות נדרים
או במייל: d02561561@gmail.com לפרטים נוספים: 052-7654220

חמישה ימי
הצטרפות
ורישום
ללימוד
'העמוד היומי'

"כשנשנו על דלת ביתו", מספר רבי אשר, "להפתעתנו ניגש הרב שך בכבודו ובעצמו לפתוח לנו, וקיבלנו בסבר פנים יפות ביותר. משהבענו את רצוננו לשמוע ממנו דברי חיזוק. הוא החל להרצות בפנינו בהתלהבות רבה במשך שעה ארוכה דברים נפלאים אודות האמונה הפשוטה.

הוא לקח לדוגמא את התפוז, והראה לנו איך הוא מסודר להפליא עם פלחיו. כל פלח ופלח מלא בגרגירים קטנים, מלאים בנוזל מתוק. הגרעינים שנמצאים בתוך הפלחים גלומים בהם כח עצום, כל גרעין בודד יכול לצאת ממנו אילן גדול, שמניב בכל שנה מאות מאות של פירות הדר מתוקים ונאים בצורתם המרהיבה, בצבעם וטעמם".
 "איך? ... מי?... האם לא רואים בחוש את הקדוש ברוך-הוא?"

"אני המשוגע? אתה הוא משוגע!"

המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א סיפר סיפור נפלא ששמע מהגאון רבי אלחנן משה קונשט זצ"ל, מראשי ישיבת 'קול תורה':
 רבי אלחנן נכנס פעם לחנות מסוימת, בשעה שבעל החנות עזב לרגע את החנות. באותו זמן נכנס לחנות יהודי חילוני שחזותו הוכיחה עליו שהוא רחוק משמירת התורה והמצוות.
 הלה שאל את רבי אלחנן "האתה הוא בעל החנות?", השיב לו רבי אלחנן: "לא! לחנות הזאת אין בעלים!"

התפלא האיש: "מה הפירוש? איך יתכן שאין כאן בעלים? מי סידר כאן על המדפים את כל המוצרים? מי קבע מחיר לכל פרט ופרט העומד כאן למכירה? מי פותח את החנות בבוקר ומי סוגר אותו בערב? האם אינך רואה שיש כאן יד מטפלת?..."

רבי אלחנן המשיך בקו שלו: "אני אסביר לך, הנה כאן בסמוך בנמל חיפה היתה התפוצצות עזה בתוך הים, מיליוני חלקיקים החלו לעוף באויר מעוצמת ההדף של הפיצוץ, עד שנחתו כאן בסדר מופתי בצורת חנות, והנה היא לפניך..."

האיש הסתכל על רבי אלחנן כמי שהשתבשה עליו דעתו: "רוץ לרופא, הינך פשוט אדם לא שפוי..." קבע האיש בפניו.

בדיוק לרגע זה חיכה רבי אלחנן. הוא פתח את פיו והחל בתוכחה גלויה ונוקבת:

"אני המשוגע? אתה הוא משוגע! אתה שהכרזת מרד באלוקי ישראל, ופרקת עול תורה ומצוות מעליך - אתה הוא זה ששנתבשה דעתו! הרי אתה רואה כאן לפניך בריאה כה נפלאה, הכל מסודר לפרטי פרטים בכזו חכמה נפלאה, אם רק פותחים את העינים ומתבוננים רואים שיש בורא עולם, שיש אדון לארץ. ולמרות כן בהנהגת ההפקרות שלך הינך מכריז שהעולם נעשה לבד. היש לך שיגיון גדול מזה!?"

האיש נעצר, נאלם דום, הוא שמע משהו...
 לאדם חסרה רק ההתבוננות, כל אחד לפי רמתו ודרגתו הרוחנית. אם רק פותחים את העינים, אם רק עוצרים לרגע את שטף החיים ומביטים נכוחה - הרי מיד יכולים לראות אמונה!

הגה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל, בעל 'אור החמה' ומגדולי צדיקי ירושלים, היה נוהג לסור מידי יום לבית תלמידו יבדל לחיים הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, ללימוד חברותא במסכתות הש"ס ולימודים שונים.

ביום מן הימים כשהגישו לפניו מגש עמוס בפירות כדי שישבע צדיק נפשו, התגלגל תפוז אחד מן המגש על הריצפה והתמקם באחת מפניות הבית. עוד לפני שהספיקו בני הבית לעשות משהו, רבי זונדל בזריותו הנודעת כבר הספיק להתכופף ולהרימו. הוא היה אז למעלה מגיל שמונים, ולמותר הוא לציין שטרחה זו עלתה לו בקושי רב.

שאל רבי גמליאל את רבי זונדל מדוע הִתְקַבַּה כה טרח, הרי סוף כל סוף יש על התפוז קליפה עבה המגינה על הפרי שלא יתקלקל?
 השיב רבי זונדל בתמיהה: "הרי תפוז זה בריאה של הקדוש ברוך-הוא! האין כדאי עבורי להתכופף ולו רק כדי לזכות ולהחזיק בידי מעשה ידיו של הקדוש ברוך-הוא בכבודו ובעצמו!"
 פלאי פלאים!

זה הוא תמצית חומש בראשית; ספר זה אמור ללמד אותנו מעט להתבונן, קצת לחוש. לראות את האמונה בבהירות, בלי סטיות, בלי ערפל. פשוט להרגיש את בורא עולם בכל צעד ושעל בחיינו!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב צבי לוצקין • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
 כותבים: הרב יהושע לייבזון • leib1964@gmail.com • הרב ישראל ליוש • israel.layosh@gmail.com
 הרב אליעזר יוטקובסקי • a6150805@gmail.com • הרב אברהם פוקס • sefer012@gmail.com
 הרב ישראל היימן • i0548467550@gmail.com
 כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסר ואמונה
 לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

- ◆ האוכל עוף ואורז יחד עם בורקס - האם צריך ליטול ידים ולברך 'המוציא'?
- ◆ גלידה בגביע - האם מברכים 'מזונות' על הגביע?
- ◆ האם מותר לאכול לחם עם 'הכשר' ממאפיה גויית?

• האוכל סעודת פת, פוטר בברכת 'המוציא' את כל מה שנאכל בסעודה כחלק ממנה, דהיינו במטרה להשיב. אבל מאכל הנאכל לשים קינוח ולתענוג בעלמא - כגון גלידה - יש לברך לפני אכילתו.

ברכת פירורי לחם וקמח מצה

• פירורי לחם, קמח מצה וכדומה, ברכתם 'המוציא', ואף אם לא ניכר שמקורם בלחם, כיון שכל עוד לא נעשה בהם שינוי אחר מלבד הפירור או הטחינה, 'שים' לחם עליהם.

• פירורי לחם שבשָׁלָה, או טוגנו בשמן עמוק - פירור שיש בו 'כזית', ברכתו המוציא, ופוטר פירורים שאין בהם כזית הנאכלים לאחריו. ופירור שאין בו כזית, אם אם ניכר שהוא לחם, ברכתו 'מזונות'.

• מאכל 'מצה בְּרִיּוֹ', העשוי משברי מצה הבלולים בביצה ומטוגנים במעט שמן: יש אומרים, שברכתו 'המוציא'; ויש אומרים, שברכתו 'מזונות'. ויש אומרים, שראוי לאוכלו רק בתוך סעודת פת.

איסור 'פת גויים'

• חכמינו ז"ל גזרו שלא לאכול 'פת גויים', דהיינו לחם שאפאו גוי. ויש מקומות שהנהיגו איסור זה רק בלחם שנאפה על ידי אדם פרטי שלא על מנת למוכרו, ולא בלחם שנאפה על מנת למכרו. ומי שיש לפניו לחם פשוט ממאפיה יהודית, ולחם משובח ממאפיה גויית - אם אינו נוהג איסור בפת גויים, יברך על איזה מהם שירצה; ואם הוא נוהג איסור בפת גויים, יסלק מלפניו את הפת גויים לשעת הברכה.

• מי שנהג מנהג טוב, דהיינו שיש בו 'סרך מצוה', כגון חומרא בדבר המותר מעיקר הדין; והיה בדתו לנהוג כן לעולם, או שהורגל במנהג זה על ידי שנהג בו שלוש פעמים - נחשב מנהגו כנדר מדרבנן.

ברכת 'מזונות' ו'המוציא' על מאפים שונים

• מאפה שמערבים בו סוכר, שמן, ביצים וכדומה - לדעת השולחן ערוך, אם טעם התערובת מורגש היטב, ברכתו 'מזונות'; ולדעת הרמ"א, אין ברכתו 'מזונות' אלא כשהטעם מורגש במידה רבה מאד.

• האוכל מיני מזונות בכמות שמקובל לאכול כסעודה, אף אם הוא עצמו רגיל לאכול יותר מהמקובל - צריך ליטול ידים ולברך 'המוציא' וברכת המזון. וזאת אף אם אוכל מהם בצירוף מאכלים נוספים כמות שמקובל לאכול כסעודה כשאינם נאכלים לבדם. ויש שצ"ד כי רק אכילה מהמאפה לבדו בכמות שמקובל לאכול ממנו לבדו כסעודה, מחייבת בברכת המוציא וברכת המזון.

• מאפה העשוי מקמח ומים בלבד פְּלָחֶם, אם הוא קשה ופריך, ונאכל תדיר בדרך עראי, ולא בדרך של 'קביעות סעודה' כלחם - ברכתו 'מזונות'.

• נחלקו הפוסקים בדין מצה בכל ימות השנה (לא בפסח), אם ברכתה 'מזונות' או 'המוציא'; ויש שכתבו שירא שמים יאכל ממנה רק בכמות המחייבת ברכת 'המוציא', או שיאכלנה בתוך סעודת פת.

• מאפה דק במיוחד, בין אם דקותו נגרמת מחמת רידוד הבצק, ובין אם היא נגרמת מכך שהבצק נוזלי ומתפשט באפייתו - ברכתו 'מזונות' גם כשאוכלים ממנו כמות של גדולה של קביעות סעודה.

• מאכל שאחד ממרכיביו הוא מחמשת מיני דגן, ברכתו 'מזונות'. אולם, מאפה ממיני דגן, אשר הוסיפו לו לאחר תום האפיה שכבה עבה שאין בה תערובת של דגן - יש לברך על התוספת בנפרד.

• האוכל גלידה בגביע, לדעת פוסקים רבים יברך רק על הגלידה ולא על הגביע, כיון שהוא 'ספל' לגלידה, ואין מטרת האוכל לאכול אותו אלא את הגלידה.

תְּמִידָת יָמִים אוֹתוֹ קְרֵאתָ

הוא שיתף את בעל החנות בהתלבטותו, בעודו מחווה באצבע אל התמונות: "הנה מצד אחד, תמונה זו משקפת נוף הרים שוויצרי שובה לב, יש בה חן פסטורלי מענג יוצא דופן. מצד שני, תמונה זו של שקיעת החמה, יש בה שיקוף מציאותי יום יומי"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א עם משל מיוחד של המגיד מדובנא וקדושת השבת והמועדים

גדולה וממוסגרת. "את המראה הזאת", הסביר ללקוח, "תוכל לקחת איתך לכל מקום שתלך, להעמיד אותה מול נוף יפה, מול כיפת השמים בעת שקיעת החמה, מול גלי הים הסואנים, מול ההרים השווייצרים היפהפיים. בקיצור, היא תשקף עבורך את כל מה שתחפוץ, ואגב, זו גם התמונה הכי זולה..."

אומר המגיד מדובנא, בכל מועד פירטה התורה את הדינים הקשורים אליו; מצות בפסח, סוכה בסוכות, שופר בראש השנה וכדומה, וכן לגבי שבת הוזכר בתורה איסורי מלאכה שאסורים לעשות בה: "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתְּךָ: יוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלַאכְתָּהּ", אבל אין התורה מפרטת את החלק של ה'עשה טוב', כלומר, מה כן אמורים לעשות בשבת ובמועדים, כיצד הם אמורים להיראות, ומהי מהותם ותכליתם, התורה לא פירטה

הסיבה היא, כי השבת והמועדים אין להם פנים קבועות, הם כמו מְרַאָה גדולה שמשקפת את מה שמציגים מולה, ואין לה משל עצמה כלום; אם מציגים אותה מול נוף יפה או מול גלי ים, זה מה שישתקף ממנה, וכן להיפך, אם ישימו אותה בחדר חשוך ואפל, היא תשקף חושך ואפילה. כך גם השבת והמועדים, כפי רמת ההכנה של האדם לקראתם, כפי מצב הרוממות והקדושה בו הוא יהיה נתון, כך יקבע צורתם ואופיים. ישנם אנשים, שהשבת והחג מתבזבזים אצלם ב'שינה בשבת תענוג', בפיצוח פיצוחים, בקריאת עיתונים ובפספופטי סרק והבל. וישנם אנשים, שכל ההנאה שלהם בשבת ובחג היא קרבת אלוהים והשראת השכינה. הם רואים בימים אלו הזדמנות להשיל מעל צווארם את כל ענייני החולין ולהתעטף בשריאל של קדושה ורוממות ולהשפיע רוחנית על כל בני ביתם. כפי מצב הרוממות והקדושה בו הוא יהיה נתון, כך יקבע צורתם ואופיים. (מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

המגיד מדובנא המשיל משל נפלא מעשה באדם שנכנס לחנות גדולה לממכר חפצי נוי, וביקש לרכוש תמונת קיר יפה ומרשימה. בעל החנות הפנה אותו אל מחלקת התמונות העמוסה בעשרות תמונות מרהיבות עין. הוא החל לעבור בין התמונות כשהוא בוחן כל אחת ואחת מהן בדקדקנות במשך שעה ארוכה.

בעל החנות שהבחין בלקוח שמתעכב יתר על המידה, הציע לו את עזרתו: "במה אוכל לעזור?", והלקוח השיב: "אומר לך מה, רצוני לרכוש תמונה אחת יפה, אבל מה אעשה שכל תמונה כאן יותר מוצלחת ומרשימה מקודמתה, כך שקשה לי להחליט באיזו מהן לבחור".

הוא שיתף את בעל החנות בהתלבטותו, בעודו מחווה באצבע אל התמונות: "הנה מצד אחד, תמונה זו משקפת נוף הרים שוויצרי שובה לב, יש בה חן פסטורלי מענג יוצא דופן. מצד שני, תמונה זו של שקיעת החמה, יש בה שיקוף מציאותי יום יומי, ומגוון צבעי המרגיעים של הבריאה מעניקים לה יופי מיוחד. מצד שלישי, תמונה זו משקפת סימטה ירושלמית עתיקה ונהדרת, נותנת נינוח עתיק ומיוחד מתקופות עברו. מצד רביעי, תמונה זו משקפת חוף ים תכול רחב ידיים, ונותנת משב רוח מרענן ומרגיע לכל מי שמביט בה. כך שיש לי צדדים לכאן ולכאן באיזו מהן לבחור ולרכוש..."

"בנוסף", הוסיף הלקוח לומר, "גם המחיר כאן של התמונות די יקר, והנני מסופק עד איזה סכום ארשה לעצמי להשקיע בעד רכישת תמונה. לכן אני מתעכב כה הרבה, כי אני בעיצומן של ההתלבטויות...". ראה בעל החנות עם מי יש לו עסק, והשיב לו: "תראה בשביל אנשים כמוך יש לי תמונה מיוחדת במינה, הכוללת בתוכה את כל התמונות כולן, והיא גם זולה יחסית לתמונות האחרות. המתן רגע ואביא לך אותה מהחדר הסמוך...". הלך בעל החנות והביא מהחדר הפנימי מְרַאָה

גליון 596
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

בשביל ישראל שנקראת ראשית משעה שאמר הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם, עלו ישראל במחשבה תחילה, והתנה תנאים עם כל מעשי בראשית, שכל אימת שישראל צריכים לכך ישנו מדרכם וטבעם למען צורכיהם של ישראל. כך התנה עם הים שיקרע לפני משה וישראל, צוה לשמים וארץ שישתקו ויהיו מאזינים לדברי משה בדברו, ציוה את השמש והירח שיעמדו דום לפני יהושע בגבעון, ציוה את העורבים שיכלכלו את אליהו בברחו מפני איזבל אשת אחאב, ציוה לאש של כבשן האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה, ציוה לאריות שלא יזיקו את דניאל כשיפילוהו לגוב, התנה עם הדג שיקיא את יונה הנביא, וציוה את השמים שיפתחו לקולו של הנביא יחזקאל.

(ב"ר ה' - ד')

פרשת השבוע

שקיבל תוכחת רבו וביקש שרבו ימחול לו, אף שהיה יכול להשיב תשובה ניצחת, חף אנכי מפשע ועוון, והוא לא רצה להצדיק עצמו, רק ענה תיכף בפיוס והכנעה גדולה כאילו חטא פשע רב. והוסיף ואמר הרבי מזידיטשוב אם אדם הראשון היה מתנהג בדרך חכמה, וכאשר שאל אותו השם יתברך "איכה", לא היה משיב שום תירוץ, רק היה מתחנן ומבקש ומפייס, ומרבה בבקשה שימחול לו על חטאו, היה טוב מאוד. עכ"ל הקדוש.

וזה דרך החסידות לקבל את התוכחה ולחפש אצל עצמו בלבד ולא להשיב שום תירוץ.

בזעת אפיך תאכל לחם (ג' - י"ט)
מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א (יומא דהילולא כ"ה תשרי) שראה פעם יהודי אחד אשר הלך בשוק במרוצה ובחיפזון רב. שאלו הצדיק: לשם מה אתה רץ כל כך מי רודף אחריך? השיבו היהודי: אני רודף אחר מזונותי ופרנסתי. אמר לו רבי לוי יצחק: וכי מנין לך שפרנסתך הולכת ונמצאת לפניך, שאתה רץ אחריה להשיגה? אולי היא נמצאת מאחריך, ונמצאת שאתה בורח ממנה.

ויהאמר לו איכה (י' - ט') מסופר על הרה"ק רבי צבי מזידיטשוב זיע"א, שבין תלמידיו הרבים, היה לו תלמיד אחד שהיה מסתופף בצילו, והיה אדם גדול וקדוש. פעם אחת הלשינו עליו לפני רבו הקדוש שהוא מתנהג ברבנות ומקבל פדיונות ופתקאות, והצליחו להכניס תרעומות על תלמידו בלב רבו הקדוש. אולם התלמיד הנ"ל לא ידע כלל שהלשינו עליו, וממילא לא הרגיש שום הרהור חטא. וכשבא לפני רבו הקדוש לזידיטשוב, אמר לו רבו הקדוש, חידוש בעיני אשר באתם אלי. וכשמע התלמיד דברים אלו יוצאים מפי רבו, נשבר לבו בקרבו והשיב בצדקתו ובחכמתו, הלא עתה באתי לפני קדושתו והגני משתחויה מול כסא קדשו למחול לי על חטאי ופשעי אשר חטאתי ואשר עויתי. ורבו הקדוש השיב לו, סלחתי, אבל התלמיד כלל לא ידע כלל כוונת רבו על מה מתרעם עליו, כי לא הרגיש בעצמו שום הרהור חטא. וכעבור ימים אחדים וראה כי רבו הקדוש מתנהג אתו באהבה כמקודם, הרהיב עוזו בנפשו ובא לפני רבו הקדוש לבקש ממנו שיאמר לו מפני מה התרעם עליו? וכשמע והבין הרבי, שתלמידו באמת אינו יודע משום שמץ חטא, התפלא על גודל חכמתו בזה

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:45 ת"א: 6:47 ר"ת: 7:23

פרשת בראשית

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:34 ת"א: 5:49

לעמוד בפני הרעבון המציק שלה, ועוד יותר של עולליה הקטנים. כאשר הערלים לא הרפו ממנה, שוב ויתרה למבוקשם, והבטיחה למסור את בנה בהגיעו לגיל בר מצוה, אלא כמובן לא היו פיה ולבה שוין. מעולם לא עלה על דעתה מחשבת פיגול כזה. והיתה האישה בטוחה, שכאשר יכנס הנער לשנת השלש-עשרה, תזמין שוטרים לעקוב אחרי הערלים, בל יוכלו לתפסו.

ויהי כשמעם את הסכמתה הנחושה של האישה, הוציאו הערלים חתיכת קלף, ובסכין שבידם חבלו בעצמם עד זוב דם. את העט טבלו בדם, וכתבו בו את נוסח ההסכם, והאישה חתמה בדם את שמה, מבלי משים שבעצם את נפש בנה היא חותמת.

מאז באה ההשפעה כפלי כפלים. הערלים היו מביאים מדי יום ביומו מעדני מלך, והוסיפו על ההענקה עד אין שיעור. אודות ההסכם, לא גילתה האישה לבעלה מאומה.

הבעל הכפרי נמנה על חסידי הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, והיה נוסע אליו מדי שנה בשנה על חמשה עשר בשבט. היותו עמוס בפירות משובחים שבכל רחבי המדינה, שקיבל מהערלים, החליט החסיד לכבד את הרבי בסל מלא פירות לכבוד היום, ראש השנה לאילנות.

כאשר הציג החסיד את פירותיו לפני הגבאים, יצאו הללו בהתפעלות, כי מעולם לא ראו פירות משובחים כאלו. הם תיארו לעצמם את גודל השמחה שישמח הצדיק על המנה היפה. בבואם לסדר את השולחן, הניחו סלי פירות אחד אחר השני, ואת פירותיו של החסיד דנן ראשונה.

נכנס הרה"ק מרוזין זיע"א לערוך את שלחנו הטהור, הסתכל בפירות, וסילקם מלפניו. חשבו הגבאים שמא לא הבחין הרבי בשבח הפירות, וניסו לקרבם שנית. שוב העבירם הרבי, אלא שהפעם ציוה להורידם מעל גבי השולחן. הבין הכפרי כי לא טוב הדבר, וכי יש דברים בגו. אין זה מקרה, אמר. חזר הביתה כשפניו נופלים, וסיפר לאשתו את כל אשר קרהו. ידע בנפשו כי יש כאן איזה קשר עם הערלים שספקו לו את הפירות, אך מהו הקשר – זאת לא ידע.

בדרך נס נפלא הציל הרה"ק מרוזין זיע"א נפש מישראל (יומא דהילולא ג' מרחשון)

מסופר על יהודי שגר בכפר נידח יחד עם משפחתו. בתור שומר יערות הפריץ, הצליח לפרנס את משפחתו באופן מצומצם למדי, ולכן היה שוהה בימות החול ביערות יחד עם עמיתיו השומרים, וחוזר לביתו ליום השבת. סימני עניות פקדו את האישה וילדיה בששת ימי המעשה, ומזונם הגיע "עד ככר לחם". לחם צר ומים לחץ היו מנת חלקם. באורח חיים כזה חיו בני המשפחה כמה וכמה שנים.

יום אחד הופיעו בשערי הכפר שני ערלים צעירים לימים ודפקו על פתחה, ושאלוה אם יש לה צורך בשק של תפוחי אדמה. "ודאי". ענתה האישה, בהוסיפה כי אין בידה כסף לשלם. הערלים הרגיעו אותה לאמר, יען שעמוסים הם בשקים רבים, יוכלו להעניק לה שק אחד במתנה. עיני האישה אורו מרוב שמחה, וכי מילתא זוטרתא היא שתוכל להכניס דבר-מה בפי עולליה? כעבור שנים-שלשה ימים שוב הופיעו הערלים והעניקו לאשה שקים נוספים. לא הסתפקו בתפוחי אדמה גרידא, עוד הביאו שקי קמח, פירות, ירקות, ביצים. סוף סוף, הרחבת הדעת בבית, שלא הורגש עד הנה.

כאשר חזר הבעל, סיפרה האישה את מה שעבר עליה, והיא וגם הוא היו שבעי-רצון ושמחים על "המציאה" החדשה. עברו ימים, חלפו שבועות, עד שיום אחד באו הערלים והתנו עם האישה תנאי – מוכנים הם להמשיך בהספקה תמידית של פירות וירקות, קמח ומוצרים נוספים, בתנאי שביום הגיע בנה הגדול לגיל מצוות כבן י"ג, תסכים למסרו אליהם.

מתחילה נבהלה האישה לשמע אונה, ואמרה: "חלילה לי מלמסור את בני לכם, הס מלהזכיר". הלכו להם הערלים והפסיקו מלהביא שקיהם. אט אט אזל פרוטה מן הכיס, והמחסור הורגש בבית. יום יום חזרו הערלים עם אותה הצעה, והיא השיבה את פניהם ריקם בתשובה שלילית.

אלא שמאחר והורגלה האישה לחיות חי רחבות, לא יכלה

משל ונמשל

דיבור כסף שתיקה זהב

אמרו חכמינו זכרונם לברכה, דיבור כסף שתיקה זהב, ונאמר בתלמוד ששקולה עון לשון הרע כנגד שלושת העבירות הגדולות (ערכין ט"ז) והפליגו חכמינו הרבה בחומרת העון של לשון הרע ודברים בטלים. ועל האדם לדעת שכל דיבור טוב עושה פעולה לטובה בעולמות העליונים ולהיפך. והדבר יובן על פי המשל הבא.

משל לאומן שבא לבנות ארמון. בתחילה שירטט את תבנית הבנין על גליון נייר, שבו תואר כל הבית על כל חדריו וטרקליניו בדיוק גמור. וצוה בעל הארמון לאחד מאנשי הבית להעתיק את השירטוט הזה על גליון אחר, שאם יצטרך לעשות בנין כמו זה תהיה לו תבנית מן המוכן. והאיש עשה כדבר בעל הבית והעתיק את כל התכנית, ורק החסיר נקודה אחת קטנה. קצף בעל הבית על האיש, אמר לו האיש כלום כדאי לכעוס על חסרון נקודה קטנה כזאת? אמר לו בעל הארמון וכי אין אתה יודע שכל נקודה בתכנית יש כנגדה ענין שלם בבנין, וכשאתה מחסרה לא נקודה אתה מחסר אלא חלק בארמון.

והנמשל הוא: הקדוש ברוך הוא ברא עולמות עליונים גדולים ונפלאים, ועשה את האדם עולם קטן, בצלם אלקים עשה אותו. ולפעמים אדם מרשה לעצמו לדבר קצת לשון הרע, ואינו יודע שכל דיבור ודיבור יש לו משקל רב הן לטוב הן לרע, כשאדם לומד תורה אזי ותלמוד תורה כנגד כולם, ואז פועל גדולות ונצורות בעולמות העליונים. אבל אם אדם מדבר אפילו דיבור קטן שלא לצורך, לו זה נראה דבר קטן, אבל הפעולה שעושה בעולמות העליונים היא גדולה מאוד והוא מחריב עולמות ממש. ולכן על האדם להתחזק ברוב עוז ותעצומות כמה שיותר בשמירת הלשון ואז טוב לו בזה ובבא.

(אחד המגידים)

האישה כששמעה את אשר בפי בעלה, לא יכלה להסתיר את סיפורה, ומתוך חרדה גילתה לו את ההסכם שעשתה עם אותם הערלים. רעדה אחתו עם היוודע לו את פרטי העניינים, וישם הבעל פניו אל רבו הצדיק מרוזין, כדת מה לעשות הלאה. הקשיב הרבי והתחיל צועק במרירות "אוי וי, מה עשתה, הלא מכרה את נפש בנה לחיצונים, אוי וי!" והחסיד תוך מבוכה החל לבכות, ביקש והתחנן שיתן לו הרבי עצה הגונה להינצל מפח הערלים החיצונים הללו.

יעצו הרה"ק שכשבווע לפני הבר מצוה יביא אליו את הנער, וכן עשה. פקד הצדיק על הנער לבל יהין לצאת מפתח ביתו במשך כל אותו זמן. הוא אכל עם הצדיק, ישן אתו, ועשה את כל מעשהו באותו חדר.

אתא ליל הבר מצוה, יושב לו הצדיק תפוס שרעפים, אחוז מחשבות טהורות, ופתאום דפיקות על החלונות, וקול צעקה צווח ואומר: "תנה לנו את שלנו, הנער הלזה שלנו הוא!". "הנער כבר שלי הוא ולא אתנהו לכם", השיב הצדיק. התחילו החיצונים לחולל רוח סערה שכמעט ונפצה את חלונות הבית. הבין הרה"ק מרוזין שהפעם כוחם חזק ואמיץ עד מאד, והתחיל לדבר ולנהל אתם שיחה: "תנו לי זמן עד שאעשן את הילילקע ציבעך" (המקטרת) שלי". הסכימו החיצונים לדבריו והרוח שקטה. לקח הצדיק את מקטרתו, מלאהו בטבק, ולא הדליקו, רק סתמו בחומר הנקרא "טריפס".

כעבור זמן מה חזרו ותבעו את שלהם. ענה הרה"ק ואמר בזה הלשון: "הסכמתם עמי שעד שאעשן את מקטרתי תעמדו ותחכו, מודיע אני לכם, שלעולם לא אעשן לילקע זו - סתמתיה לחלוטין". כאשר ראו החיצונים שהצדיק התחכם עליהם, התרגזו והחלו לצעוק וליילל בקולי קולות, והספיקו לשבור חלון אחד בבית מדרשו, ואז, הלכו להם לגמרי. וכך, בדרך נס נפלא, הציל הרה"ק מרוזין נפש מישראל.

צ'ין אדם לחברו

אהבת ישראל כפולה

היה יהודי משיקו שהיה נוסע מידי פעם לרוסיה, ומודיע להרה"ק מליובאוויטש לפני כן. יום אחד הודיע לרבי שהוא נוסע לברית המועצות ומתכנן גם לפגוש את הרה"ק מריבניץ זיע"א, (יומא דהילולא כ"ד תשרי) הרבי ביקש שיכנס לחדרו, שם נתן לו חבילת כיפות, והורה לו להעביר את החבילה לאדמו"ר מריבניץ. היהודי לקח את החבילה. ובהיותו בדרך חשב לעצמו שמגיע לו כיפה אחת כישכר טרחתו על ההעברה. והרי ממילא הריבניצער לא יודע כמה כיפות הרבי שיגר לו; אם כן, הוא יכול לקחת בחסידשע גניבה כיפה אחת לעצמו. כך אכן עשה, הכניס כיפה אחת לכיסו. כשהוא הביא לריבניצער את החבילה, מבלי להעיק בה מבט, בלי לספור, שאל מיד "איפה עוד כיפה?" וביקש שיביא לו אותה... היהודי הנבון הוציא אותה מכיסו והריבניצער הניחה על ראשו. לאחר כמה דקות הוריד אותה ואמר לו "אני רואה שזה נוגע לך ממש בנפש, אתה יכול לקחת אותה לעצמך". איזה אהבת ישראל מיוחדת היתה לריבניצער, גם דאג שהשליח לא ימעל בשליחותו, וגם העניק לו כיפה שהתקבלה מהרבי מליובאוויטש, ואף הוא עצמו השתמש בה.

שלא לבייש

אחד מגידי השיעור בישיבת "פורת יוסף" נעדר פעם מסיבת מחלה, ראש הישיבה הגה"צ רבי עזרא עטיה זיע"א חיפש מישהו למלא את מקומו, שהרי לא יתכן להשאיר כיתה ללא מגיד שיעור, ראש הישיבה ביקש מאחד התלמידים המבוגרים להיכנס לכיתה וללמד במקומו, התלמיד לא רצה תחילה, אך לא היה טעם לסרב לראש הישיבה, נכנסתי לכיתה, סיפר, היו שם

רק חמשה תלמידים והתחלנו ללמוד, אחרי כרבע שעה הוא נכנס וישב לצדי, כאשר ראה שכולם יושבים בשקט ולומדים, אמר לי תמשיך. מרוב התרגשות טעיתי בפירוש הגמרא, רבי עזרא כמובן הרגיש מיד בטעות, אך לא רצה לגרום לי בושות פנים בפני הבחורים, ואמר לי תחזור על כך שיבינו התלמידים, אני מרוב התרגשות וחוסר תשומת לב, חזרתי שוב על הפירוש המוטעה, והוא לא אמר לי מאומה, רק ציין תחזור עליו טוב יותר שיבינו התלמידים, ואני חשבתי שאני מפרש נכון, ושוב חזרתי על הטעות, אמר לי אין דבר אין דבר חזור עוד הפעם כדי שיבינו, כאן כבר הבנתי שיש דברים בגו ולחשתי לו בשקט: אני חושש שאני מפרש בטעות, אמר לי כן, ואם כך אני אפרש, הוא פירש את הסוגיה ואני בושתי ונכלמתי לעצמי, אבל ידעתי שהוא לא רצה להעליב אותי וחס על כבודי.

הכרת הטוב מתוך יסורים

מסופר על יהודי שהסיע פעם במכוניתו את הרה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א לישיבה, בצאת ר' משה מן המכונית, טרק המסיע את דלת המכונית שלא בכונה על אצבעותיו של ראש הישיבה, ר' משה קפץ את אצבעותיו הפגועות והפנם בידו השניה, הוא נשך שפתיו מרוב כאבים וצעד לתוך בנין הישיבה מבלי להוציא הגה מפיו. תלמידים אשר היו נוכחים בשעת מעשה שאלוהו לאחר מכן מדוע כה התאמץ להבליג, ענה הצדיק בשקט: האיש הצעיר היה כה אדיב בהסיעו אותי לישיבה, האם יכול אני לפגוע ברגשותיו בהראותי לו שמשוה אינו כשורה.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ב"ט תשרי

שמעון הצדיק בן חוני משיירי כנסת הגדולה הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש ב"ר אשר אנשיל (דעת קדושים-תרי"א) הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער (צמח צדיק - תרמ"ה)

יום שני א' מרחשון

רבינו יונה החסיד מגירונדי ב"ר אברהם (שערי תשובה)

הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר ברוך אב"ד לאנצוט (תלמיד החוזה - תקפ"ד)

הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש מוואלברוו ב"ר משה (עבודת יששכר - תרל"ח)

יום רביעי ג' מרחשון

הרה"ק רבי ישראל מרוזין ב"ר שלום שכנא (תרי"א)

הרה"ק רבי אליעזר מדויקוב ב"ר נפתלי צבי (תרכ"א)

הרה"ק רבי יהודה לייב מקאפוסט ב"ר מנחם מענדל בעל הצמח צדק (תרכ"ז)

יום חמישי ד' מרחשון

הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפיאסעצנא הי"ד ב"ר אלימלך (חובת התלמידים - תש"ד)

הרה"ק רבי יעקב יצחק דן לנדא מסטריקוב ב"ר אלימלך מנחם מענדל (תש"ד)

יום שישי ה' מרחשון

הרה"ק רבי משולם זלמן חסיד מפרנקפורט דמיין ב"ר שמריה (תקנ"א) תלמיד הבעש"ט הק' זיע"א

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אורח" הפרוס יספי תורם" על המעשים.

תלמוד תורה (א')

א) כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני, בין עשיר, בין שלם בגופו, בין בעל יסורין, בין בחור, בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו עני המחור על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א, ח) והגית בו יומם ולילה. (רמב"ם הלכות תלמוד תורה, פ"א ה"ח)

ב) מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי לה, ולהיות מוכתר בכרתה של תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, ולא ישום על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד, כך הוא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ועל הארץ תישן, והיי צער תחיה, ובתורה תהיה עמל, ולא עלך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל, אבל אם הרבית תורה, הרבית שכר, והשכר לפי הצער. (שם, פ"ג ה"ו),

מברכים חודש מרחשון
המולד במוצ"ש ק
בשעה 6:33 חלק 1
ר"ח ביום ראשון ושני

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ
הרה"צ ר' יצחק ראזענבוים זצ"ל
בן הרה"ק רבי דוד משה
מקרעטשניף זיע"א
נלב"ע א' מרחשון תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פְּרֻשֶׁת בְּרָאשִׁית - אַמוּנָה

"בְּרָאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בראשית א, א)

שמדברת בעניין בריאת העולם כדי להתחזק באמונה וממילא היה מתחזק יותר ויותר בקיום המצוות.

כידוע שפעם שאלו את בנו אם ידוע לו איזה מופתים מאביו? ואמר שלא ידוע לו, אבל ברור לו שהוא היה שונה מיתר הצדיקים שהיה בכוחם לבטל את גזירותיו יתברך.

אביו היה ההיפך, שכל רצון ה' היה מקיים, וזאת כי היה ממחיש לעצמו כל דבר ודבר שהיה לומד וקורא.

פעם אחת תלמידיו סיפרו ששמעו אותו בערב שבת נושם לרווחה ומראה הנאה מיוחדת.

התלמידים שאלו: "רבינו, לשמחה מה זו עושה?". אמר להם: "הרי שבת קודש מתקרבת. השבת היא מלכה ואני מרגיש עצמי כחתן המקבל פני הכלה".

וכן בדברים אחרים שהיה קורא כגון כשהיה קורא בתורה על המכות שבאו על המצריים במצרים היה ממחיש לעצמו את הדברים עד שהיה מרגיש זאת וכן בעניין האמונה שהיה קורא את פרשת בראשית ומחזק את עצמו באמונה בבורא עולם עוד ועוד.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

צאת לכת

יום	כניסת לכת	צאת לכת	יציאת חט
יום	17: 34	18: 45	19: 24
ת"א	17: 52	18: 43	19: 21
מיטב	17: 52	18: 43	19: 21
כ"ב	17: 54	18: 45	19: 23

יסוד האמונה ועמוד הביטחון הוא לדעת כי יש בורא לעולם אשר מביט ומשגיח על כל יצוריו.

לכן התורה הקדושה פתחה דווקא בפסוק: "בְּרָאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בראשית א, א).

היסוד הראשון הוא שהאדם ידע שהקב"ה ברא את השמיים וכל צבא השמיים, הארץ וכל אשר בה.

ככל שאמונת האדם תהיה חזקה בדבר זה, הוא יותר יקיים וידקדק במצוות שהרי הוא מאמין שיש בורא לעולם. ודאי לא לחינם ברא אלא למטרה. לכן אנחנו נדרשים לדעת ולהבין מה רצון ה'.

אנחנו מבינים את רצון בורא עולם דרך התורה הקדושה שניתנה לנו ודרך החכמים אשר פירשו לנו את התורה הקדושה.

הצדיק הגאון רבינו שמחה זיסל מקלם זצ"ל פירש את הפסוק: "וַיַּצְדִּיק בְּאֵמוּנָתוֹ יְהוָה" (חבקוק ב, ד) שאין לכאורה הבדל גדול בין צדיק לרשע בעניין האמונה. גם הרשע מאמין שיש בורא לעולם.

אבל יש הבדל יסודי ביניהם. הצדיק חי עם האמונה וכאמור לעיל חוקר ודורש לדעת את מצוות ה' כדי לקיימם. מה שאין כן הרשע שאומר העיקר הלב ואז לא נשאר בידו דבר.

כיצד נוכל להתחזק באמונה? מרן הרב ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל ("החפץ חיים") היה קורא בכל יום את פרשת בראשית

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותי בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומר בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דינאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי אליאור בן פרידה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגטו רותי בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוש נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים אורן בן פרידה

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – פת גויים - חלק א'

מהי גזרת חז"ל לגבי לחם שאפה גוי ומה הדין של עובד זר?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

חכמים אסרו לאכול פת שאפה גוי משום איסור "חתנות". פירוש, שלא יבוא לקירוב דעת עימם ויבוא לישא בנותיהם שכל אלו מושכים לב האדם. **מקורות:** גמרא ע"ז (לה ע"ב). רש"י (דף לח ד"ה מדרבנן) כתב שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה, שמא יאכילנו דבר טמא. נפסק טעם איסורו בשו"ע (יו"ד סימן קיב ס"א) משום "חתנות".

למרות שהטעם הוא משום איסור "חתנות" מכל מקום חז"ל גזרו גם במקום שאין חשש "חתנות", כגון: גוי שאין לו ילדים. **מקורות:** הרמ"א (ס"א) וכף החיים (יו"ד שם אות ט). איסור פת עכו"ם נאמר אף בגוי שאינו עובד עבודה זרה, כמ"ש בשו"ת רב פעלים ח"ג (חיו"ד סימן י) והרב כף החיים (שם אות ד).

אין חילוק באיסור פת גויים בין מוסלמי לנוצרי עובד עבודה זרה. **הערה:** אף במקום שאין חשש "חתנות". דברי הרשב"א הובא בבית יוסף (יו"ד סימן קיב) וברמ"א (שם ס"א). מה שכתבנו שדין זה אמור אף בגוי שאינו עובד עבודה זרה, כ"כ להלכה בשו"ת רב פעלים ח"ד (חיו"ד סימן יז). עיין בדברי הראש"ל בשו"ת יחווה דעת ח"ה (סימן נד) ובספרו הליכות עולם ח"ז (עמוד צג).

מומר [כגון מחלל שבת בפרהסיא וכדומה] שאפה פת, הפת מותרת באכילה לכתחילה ואין בה איסור. **מקורות:** פתחי תשובה (שם אות א) בשם ספר תפארת למשה (יו"ד סימן קיג ס"ט), דאף על פי שחטא ישראל הוא ומותר להינשא לבתו. כ"כ בשו"ת אגרות משה ח"א (חיו"ד סימן מה). בשו"ת יביע אומר ח"ה (יו"ד סימן י) ובספר הליכות עולם ח"ז (עמוד צב). זהו באופן שאין בעיית כשרות במוצרים והופרשה חלה כדת וכדין וכן שלא היתה הדלקת תנור בשבת.

יש מי שמחמיר. **מקורות:** ראה בפתחי תשובה (סימן קיב סק"א). עיין בחזון איש (יו"ד סימן ב סק"ג) שנוקט להחמיר, וכדעת הפרי חדש (שם סק"ב) שסובר שפת של מחלל שבת בפרהסיא אסורה. הטעם אף שאיסור "חתנות" אין כאן, מכל מקום על ידי אכילה מפתו עלול לבוא לידי קירוב ולימוד ממעשיו הרעים. הרב כף החיים (שם סק"א, ובסימן קיג סק"א) כתב שכיוון שהדבר שנוי במחלוקת לכתחילה יש להחמיר ובדיעבד מותר. כן הובאה דעת ה'חזון איש' בקובץ צפונות (תשרי תש"נ). עיין עוד בשו"ת תשובות והנהגות ח"ב (סימן שפ) וח"ג (סימן רמח) וח"ה (סימן רנ). יש לציין שיש כשרויות שמקפידים בפת מומר, ששומר שבת יעשה פעולה להתיר את הפת וכך הפת מותרת לכל הדעות. בפרט בארץ ישראל שפת ישראל מצוי. כן הובא בקונטרס כשרות המזון על פי הנחיית הרב אברהם רובין. אולם בספר מעדני אשר - לונצר (סימן קמג) כתב: והנה כיום מחמת הקושי הגדול שבדבר מקילים בזה אפילו בהכשרים המהודרים.

עובדים זרים, גויים ששוהים בבית ישראל כפי המצוי כיום, הפת שאפו אסורה כדין מאפה גויים. **הערה:** מרן בבית יוסף (יו"ד סימן קיג) אסר אף בשפחות ועבדים שקנוים לנו למעשה ידיהם שמצווים אנו על שבייתם. כן פסק בשו"ע (שם ס"ד) בשם יש אומרים בתרא. אף שהרמ"א (שם) מיקל שאין איסור בישולי עכו"ם בשפחות, האחרונים כתבו דהיינו דווקא בשפחות שקנויות לנו דליכא קירבה כלל, אולם בזמנינו שאינם אלא שכירים ואין אנו מצווים על שבייתם, אסור. הפרי חדש (שם אות ט) כתב דבזה אף ל"א הראשון שהביא השו"ע אסור. מ"ש הש"ך (סק"ז) להקל בשפחות ששכורות לנו, ראה בספר ההלכה במשפחה להגר"מ שטרנבוך (עמוד רג הערה מז) שהיינו דווקא שכורות לשנה, משא"כ שפחות שכורות של ימינו שיכולים לחזור בהן ולהתפטר מעבודתם, אסור לכל הדעות. כ"כ בשו"ת יברך דוד - הארפענס ח"א (יו"ד סימן צד), כ"כ בספר דיני מאכלי נוכרים (פ"ד סק"ד) ובספר שושנת העמקים - בוחבוט ח"ד (עמוד שסג).

אמונה שלמה בבורא עולם

הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל סיפר: כאשר הייתי באמריקה שמעתי סיפור מרבי מרדכי סוקולובר, בשם רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל: אחד מתלמידי ישיבת נובהרדוק בשם ר' קלמן אברהם גולדברג הלך פעם אחת באחד מרחובות רוסיה. לפתע קוזק עצר אותו ואמר לו: "עוד רגע אני יורה בך!".

ר' קלמן אמר לו בשלווה: "אם הקב"ה לא ירצה – אתה לא תירה!". הקוזק פרץ בצחוק: "מה זה קשור לקב"ה? הרובה ביד שלי, הוא טעון בכדורים ואני יורה!". ר' קלמן לא מגלה כל סימן של התרגשות. "נו? מה יש לך לומר בשניות האחרונות של חיךך?", הקוזק שאל.

ר' קלמן שוב אמר: "כבר אמרתי את מה שיש לי לומר! אם הקב"ה לא ירצה – אתה לא תירה!". הקוזק כעס, העמיד את ר' קלמן אברהם ליד הקיר, כיוון לעברו את הרובה וניסה ללחוץ על ההדק. לא הולך! הרובה לא פולט כדור! הקוזק ניסה לטובב, להבריג, לכאן ולשם ו... שוב לא הולך. הרובה לא יורה!

הקוזק זרק את הרובה על הרצפה וצעק: "יהודי מלוכלך, תסתלק מיד מכאן!". כך בנובהרדוק החדירו את האמונה השלימה בבורא יתברך. הכל מאיתו יתברך ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה מבלי שיכריזו על כך מלמעלה. כך צריך כל יהודי לחיות! מתוך אמונה תמימה ומוחלטת בבורא עולם. (מעובד מתוך הספר 'יחי ראובן')

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

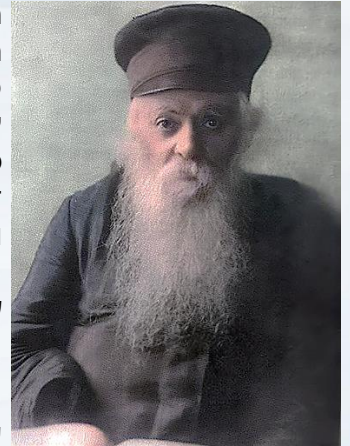
ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד

הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד - נולד ב-ב' אדר ה'תרכ"ד (1864) בנובהרדוק. בשנת ה'תרל"ד (1874) משפחתו עברה לגור בבריסק. כנער שימש את רבי יהושע לייב דיסקין עד סיום כהונתו והושפע ממנו רבות בשיטות ההוראה. לאחר נישואיו בשנת ה'תרמ"ב (1882) נכנס ללמוד בישיבת וולוז'ין. בשנת ה'תרמ"ח (1888) לאחר פטירת הגאון ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק (ה'בית הלוי') קהילת בריסק ביקשו למנות את בנו, הגאון ר' חיים. אולם הוא התנה זאת שבמקביל רבינו ימונה למורה הוראה ולדיין ותופקד בידיו האחריות על פסיקת ההלכות והדיונים הממוניים בעיר. בשנת ה'תרע"ח (1918) לאחר פטירת ר' חיים הלוי סולובייצ'יק, הגאון ר' יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק התמנה במקום אביו ורבינו המשיך לשמש כמורה הוראה והדיין של בריסק.

רבינו עסק בלימוד ההלכה הפסוקה. כבר בישיבה התפרסם כבקי ובר סמכא בעניינים הלכתיים מסובכים. יכולת הפסיקה שלו היתה מדהימה. תוך דקות ספורות היה יכול להספיק לענות עשרות תשובות בעניינים מורכבים. הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק התבטא על רבינו: **"במקצוע ההוראה רבי שמחה זליג הוא יחיד בדורו!"**. ההערכה אליו גברה בעקבות מקרה מסוים שבו רבינו הכריז ברבים כי טעה בפסיקת ההלכה. התפרסם כגאון בכל חלקי התורה. מידת יראת השמיים שלו היתה מופלאה. תפילתו היומיומית היתה סוערת ונרגשת וכולו היה כאש בוערת. בשעה שהיה מורה הוראה היה אחוז פחד וחרדה שלא יטעה חלילה. מידותיו הטובות וליבו הרחום והשופע לזולת היו ידועים לרבים והיה מקריב את כל כולו לעשיית צדקה וחסד. נרצח ב-ד' חשוון ה'תש"ג (1942) עם יהודי בריסק. חי כ-78 שנים.

אביו: ר' דב (תלמיד חכם ובעל שיעור קומה תורנית, מנכבדי העיר וסוחריה). **אשתו:** בתו של הרב אברהם רודנסקי מוולוז'ין (התחתן בשנת ה'תרמ"ב). **מרבתי:** הגאונים ר' נפתלי צבי יהודה ברלין ('הנצי"ב מוולוז'ין'), ר' חיים הלוי סולובייצ'יק (ר' חיים מבריסק). **מתלמידי:** הגאונים הרב איסר יהודה אונטרמן (הרב הראשי לישראל), הרב אהרן יהודה לייב שטינמן. **מספריו:** הרב לא חיבר ספרים, אבל בקבצים וספרים רבים התפרסמו דברי תורתו וחכמתו.

מידת סבלנותו של רבינו היתה מופלאה וכן מידותיו הטובות היו מופלאות. בספר 'להגיד' (דרשות, פרשת שבוע ופניני מוסר ממגידים בדורות הקודמים) מביא סיפר ששמע מידיו ר' וועלוול אידלמן שהיה נוכח בשעת מעשה. נער הייתי וגרתי עם ר' שמחה זליג במשך כמה שבועות. היה זה בימות הקיץ החמים כשאחד מבני משפחתו של ר' שמחה זליג לא רצה ללון יחידי. הוא ביקש ממני לבוא ולגור בביתו במשך אותם שבועות.

הבית הדל שבו היה גר באותה תקופה, היה בעליית בית הכנסת שבו עסק בתורה במשך שעות היום. ביום הראשון היינו בלילה הראשון, המתנתי בבית-הכנסת. כשהבחנתי שר' שמחה זליג סוגר את הגמרא ועומד לצאת מבית הכנסת, קמתי גם אני ממקומי ויצאתי ללוותו, אבל אז ראיתי כי יהודי תמהוני תושב העיר התחיל ללוות את רבינו.

בהתחלה לא התקרבותי כלל אבל כשראיתי שהתמהוני לא מרפה ממנו, ניסיתי לעמוד קרוב יותר. חשבתי לעצמי: "אולי אסייע לר' שמחה זליג". שמעתי שהאיש שואל את רבינו שאלה בענייני שידוך. רבי שמחה זליג ששמע את השאלה השיב: "כן, בני". השניים נפרדו. מיהרתי לעבר ר' שמחה זליג, אבל התמהוני הנ"ל שב שנית כמי שאינו בטוח שהרב הבין את השאלה. הוא שאל שוב בלחש. ר' שמחה זליג שמע והשיב: "כן בני, אתה יכול להתחתן".

האיש נפרד, אבל עצביו המתוחים החזירו פעם שלישית. הוא ביקש לשאול עוד פעם. ר' שמחה זליג שכבר עלה מדריגה אחת לעבר ביתו נעצר, שמע והשיב בסבר פנים יפות: "כן בני, אתה יכול להתחתן". הדיין ר' שמחה זליג עלה עוד שתי מדרגות והאיש שפסע כבר כמה פסיעות לתוך בית המדרש, שב על עקבותיו. עלה אחריו, שאל מה ששאל והדיין השיב: "כן בני, כן". כך עוד כעשר פעמים, במעלה המדרגות. כשהגענו לדלת פתח הבית היה נראה שאכן ב"ה זו כבר הפעם האחרונה. הדיין נפרד ממנו בהארט פנים מיוחדת: "לילה טוב בני. אתה יכול להתחתן".

חלפו שני רגעים ונקישות קלות נשמעו על הדלת. חששתי שמא האיש הוא עומד על המפתן. שאלתי את הגאון ר' שמחה זליג האם לנעול את הדלת ולא לפתוח. ר' שמחה זליג הביט עלי והשיב בפשטות: "לא, שייכנס וישאל!". האיש נכנס ושאל, והדיין הישיש הביט עלי והשיב: "כן, הנך הגון וראוי להתחתן".

היהודי התמהוני עמד בצד החדר אחוז עצבים וטרוד בספקותיו. כשהדיין הישיש הניח את המגבת על כתפו ליטול ידיים לאכילה, הוא רץ במהירות ולחש לו באוזניו את השאלה. ר' שמחה זליג הפנה את הראש לעברו: "כן בני, אתה יכול להתחתן". כך עוד פעמיים בשעת הסעודה עצמה.

האיש המתין בצד כוסס את ציפורניו בדאגה עד לאחר ברכת המזון. לאחר מכן שאל שוב. ר' שמחה זליג השיב: "כן בני, כן". ר' שמחה זליג אכל פת קיבר. הוא קם מכיסאו וצעד לעבר המיטה. אח"כ פשט את ה'טלית קטן' ו... היהודי התקרב בפעם האחרונה, שאל וקיבל תשובה חיובית: "כן בני, אתה ראוי ויכול להתחתן". הוא חיך לעברו בשמחה מיוחדת ובלבביות: "כן בני היקר. לילה טוב".

היהודי יצא את הבית, ולא שב... הגאון ישב על מיטתו. לא יכולתי להתאפק ושאלתי בקול: "רבי, עד היכן?!". רבי שמחה זליג לא התרעם על שאלתי והשיב גם לי בהארט פנים. הוא הקריא בקול עייף וחלוש את דברי חז"ל: "לעולם יהא אדם רך כקנה ולא יהיה קשה כארז..."

בבוקר מיהרתי לעבר חתנו של ר' שמחה זליג. סיפרתי לו בהתרגשות את הדברים כהווייתן. ביקשתי לטכס עצה איך לסייע לר' שמחה זליג להיפטר מהאיש בדרך כבוד. חתנו חיך ואמר לי: "בחור'ל, זה לא מהיום ואף לא מאתמול. מה שראית אתמול בלילה, אינו חדש - כבר תקופה של כמה שבועות, מידי לילה הדבר חוזר על עצמו - בדרך שמובילה מבית הכנסת לבית הסמוך של ר' שמחה זליג, והוא ממאן שייגעו בו וברגשותיו לרעה".

שְׁמִירַת שַׁבָּת וּשְׁכָרָה

ידיו.

הוא פנה ללקוח ואמר: "תשמע, מועד הנסיעה הקרובה ביותר יוצא בשבת קודש. כאדם שומר מצוות המצפון שלי לא מאפשר לי לבצע עבורך את ההזמנה".

הוא הביט בפניו של הלקוח ואמר לו: "אם אתה בכל אופן רוצה לטוס בטיסה זו, בצע את ההזמנה בעצמך דרך האינטרנט והזמן את הטיסה".

כך אכן היה. היהודי ביצע את ההזמנה בעצמו דרך האינטרנט. בינתיים הוא התארגן לטיסת הביניים שתוביל אותו למטוס שנוסע לבייג'ינג.

אלא שהלב היהודי פעם בחוזקה ולא נתן לו מנוח. הוא נזכר בסוכן הנסיעות החרדי שסירב להזמין עבורו טיסה ליל שבת...

הוא זכר את דברי הסוכן. הסוכן דיבר על מצפון מטעמי דת הוא חש שהדברים שהסוכן אמר בקעו מלב טהור ואמיתי ובאמת המצפון שלו לא איפשר להזמין עבורו את הטיסה.

מרגע לרגע הדברים האלו התעצמו במוחו וטרדו את שלותו. בסופו של דבר הניצוץ היהודי הקדוש שהיה חווי זמן רב בקרבו התעורר.

חמישים וחמש דקות לפני שהוא עלה לטיסת הביניים הוא החליט לוותר על הטיסה ולא לחלל את השבת אלא להמתין לטיסה הבאה.

היהודי שלנו לא ביצע את טיסת הביניים והוא החמיץ את טיסת MH370 מקואלה לומפור בירת מלזיה לבייג'ינג בירת סין. הוא כביכול הפסיד זמן ועיכב את תוכניותיו למען עניין רוחני שלא הכניס לו תנובה גשמית.

למרבה התדהמה התברר שהטיסה הזו היא טיסת האימים שעקבותיה נעלמו במצולות הים ונוסעיה הפכו להיסטוריה. אותו יהודי היה מאוד נסער מנס ההצלה. הוא שלח מייל לסוכן הנסיעות וכך כתב לו:

"אלוקים אדירים, אתה שמעת מה שקרה לטיסה MH370? אני לא יכול להפסיק לחשוב על זה. זה נס אמיתי. אתה מציל חיים. אני לא יכול לחשוב יותר. נדבר בשבוע הבא. אני לא יודע איך להודות לך".

סוכן הנסיעות קיבל את ההודעה וענה לו עליה: "אני שמח מאוד בשבילך, אבל לא אני מציל חיים. אלוקים והשבת הצילו את חייך. להם אתה חייב!".

ב-1 אדר ה'תשע"ד (2014-3-8 למנינם) טרגדיה גדולה אירעה בעולם. מטוס מסוג בואינג של חברת מלזיה איירליינס עשה דרכו מקואלה לומפור בירת מלזיה לבייג'ינג בירת סין.

הטיסה המריאה בשעה 00:41 והיתה אמורה לנחות כעבור שש שעות. מגדל הפיקוח איבד קשר עם המטוס בסביבות השעה 01:22.

המטוס מעולם לא הגיע ליעד. הפרשיה הסעירה את העולם. בהתחלה חששו כי מדובר בפעולת טרור. ה-FBI גילה כי ארבעה נוסעים שעלו לטיסה השתמשו בדרכונים גנבים ולכן חשד כי מדובר בחטיפה.

גם בהודעה רשמית שיצאה מהממשלה במלזיה לאחר כשבוע ימים נמסר כי כיוון החקירה המרכזי הוא חטיפה יזומה של המטוס ולא תאונת מטוס.

במשך שישה-עשר ימים חיפשו אחר המטוס אנשים רבים וטכנולוגיה מתקדמת. בחיפושים הושקעו משאבים רבים ומתקדמים:

בחיפוש השתתפו עשרים ושלושה מטוסים, שישה מסוקים, שמונה עשר ספינות, עשרים ואחת לוויינים. נעשה שימוש בטכנולוגיות מתקדמות.

כל האנשים שהשתתפו בחיפוש ביקשו רק להשיג מטרות אחת- לאתר את מאתיים עשרים ושבע הנוסעים שהיו על המטוס של טיסה 370.

הטיסה מנתה 12 אנשי צוות ו-227 נוסעים אזרחים ששייכים לארבע-עשרה מדינות שונות. למרבה הצער והיגון לאחר 16 יום של חיפושים יסודיים ותצלומי לוויינים מכמה מדינות התברר שהמטוס התרסק בדרום האוקיינוס ההודי וצלל במצולות הים. אף אחד לא ניצל.

אמרנו שאף אחד לא ניצל? לא מדויק- רק אדם אחד ניצל! כיצד יתכן שהוא ניצל אם המטוס התרסק? מי היה אותו אדם?

זמן קצר לפני שהאירוע התרחש יהודי שרחוק מיהדות נכנס לסוכנות נסיעות מקומית כדי להזמין עבורו טיסה מקואלה לומפור לבייג'ינג.

הסוכן בדק עבורו. התברר שהטיסה הקרובה ביותר יוצאת בליל שבת קודש. סוכן הנסיעות שהיה יהודי שומר תורה ומצוות לא היה מסוגל להכשיל יהודי בחילול שבת במו

הַמִּינָה "פְּרָאֵיִת" מְרַכֶּקֶת מִנְתֵי מִינֵי "יֵרָא עֲפֵת"

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקו דב ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוזה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
לטיף בן פרוחה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרוחה ז"ל
אביבה לוי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	רממים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	דב בן יצחק ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	סליקה בת עישה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
אורה בת נעימה ע"ה	סלים בן פרוחה ז"ל	מישא אסתר בת זהרה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה	יעקב בן סלימה ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	ספינסק תקווה בת נעימה ע"ה	
	יהודה בן סעדה ז"ל	
	עפאת בת השמת ע"ה	

גליזון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בראשית

ביאת אני בטה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בראשית

- ב..... ברא אלוקים - הוא בורא ומנהיג ועושה לכל המעשים
- ג..... והארץ היתה תוהו ובוהו וכו' ורוח אלוקים מרחפת - הקב"ה נמצא בתוך ה'תוהו ובוהו'
- ה..... חזקו ויאמץ לבבכם - אבטח ולא אפחד
- יא..... ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר - אין כוחנו אלא בפה
- יד..... קול ה' בכח - נחפשה דרכנו ונחקורה
- טו..... צדקה וחסד - כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים
- טז..... תורה מגנא ומצללא - אין שמירה כתורה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת בראשית

לא נהדרו, עוללים לא מצאו מנוח, ועוד אלפי יהודים נפגעו בגופם והם שבורים ורצוצים על מיטת חוליים, ועל הכל - אותם אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה [וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב ח:): 'שבי קשה מכולם'], מלבד הצער הגדול של רבבות אשר הוצרכו ליטול מקל נדודים ולברוח כפשוטו, ו'מחויץ תשכל חרב ומחדרים אימה' מפחד אויב המאיים על כל יושבי ארץ הקודש בחיצי מוות ה' ישמרנו, אשר חלילה לנו לומר כי כך הוא טבעם של אותם 'פראי אדם' צמאי דם, או לאידך, לחפש ולמצוא אשמים בדבר ולתלות את קולר הכשלון בצווארו של מאן דהו, אלא מצווה עלינו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בעמוד האמונה, להשריש בלבבנו עמוק עמוק כי הבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לברוך עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

ברא אלוקים - הוא בורא ומנהיג ועושה לכל המעשים בפרשתן (א א), 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ', וביארו צדיקים, בראשית - ראשית לכל, ידע האדם ויכיר שברא אלוקים את השמים ואת הארץ - שאבינו רוענו ברא את השמים והארץ וכל צבאם, והוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ומשגיח על כל הנעשה בעולם בהשגחה פרטית".

ואם חיזוק האמונה שייך תמיד בכל עת ובכל שעה, הרי על אחת כמה וכמה אמורים הם 'למעשה' בזמן הזה כאשר לדאבון כל לב ונפש עומדים אנו ב'פרשת התוכחה', חרב עברה בארצנו הלא למשמע אוזן דאבה נפשנו, מאות יהודים נהרגו ונשחטו על קידוש ה' הגדול והנורא, נשפך דמם כמים, פני זקנים

א. כענין הזה אמר הרה"ק היסוד העבודה ז"ע וז"ל, 'אמרו חז"ל (ויק"ר לו ד, הובא ברש"י בריש הפרשה) בשביל ישראל שנקראו ראשית, כלומר, שכל עיקר הבריאה הוא בשביל בני ישראל החוזרים תמיד בפיהם ובלבבם כי אלוקים ברא שמים וארץ והוא רב ושליט, בשביל אמונה זו שבני ישראל מאמינים בהשגחתו ית"ש נברא העולם, עכ"ל. וזהו שאמרו 'בשביל ישראל שנקראו ראשית' - שהם חוזרים תמיד לקרוא כי 'בראשית' ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (הובא בתורת אבות).

ב. כה המליצו בנוסח התפילה (ב'תחנון') 'אבל אנחנו ואבותינו חטאנו', שהאומר, הן אמת שהקב"ה מנהיג עולמו אבל גם אנחנו עוזרים ומסייעים או מפריעים, מתקנים או מקלקלים... הרי זה אבותינו חטאנו - ר"ל אבי אבות החטאים...

וכבר אמר אחד מגדולי דורנו, הנה אנו אומרים 'אמת מלכנו אפס זולתו', הכל יודעים ומאמינים ש'אמת מלכנו', אבל כל אחד שואל 'היכן אני (או 'הוא') בתמונה (וואו בין איך אדער 'יענער' אין די בילד), תשובתו אפס זולתו - אינך נמצא כלל בתמונה - הכל רק מלכנו לבדו...

ג. בדרך צחות אמרו 'אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר', אזי קל וחומר שכאשר ה' כן ישמור עיר בוודאי שוא שקד שומר...

ולאותם האומרים שעתה התברר שאי אפשר לסמוך על הקוראים עצמם אנשי חיל, ייאמר במעשה באחד שנכנס לשטיבלעך ב'זכרון משה' כשהוא 'זורח' מאושר ופניו קורנות מצד לצד... וכשראה את הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל אמר לו, היום נוכחתי לראות כי אכן השי"ת הוא הטוב והמיטיב, נענה לו רבי נטע במעשה באחד שישב ועסק בלימוד הגמרא, ולפתע עלתה בליבו קושיא חמורה, וככל שיגע ועמל לא הצליח ליישב העניין, עד שהבחין כי התוס' שם מקשים קושיא זו, ועיין בתירוצם וראה כי אכן 'כפתור ופרח' הוא, יישוב הגון וברור המסלק את הקושיא לגמרי, ומרוב התפעלות והתלהבות הוציא עט סופר מחיקו, ורשם בגליון הגמ' גם אני, יענקל מירושלים, מסכים לתירוצם של בעלי התוס'... הבין הלה היטב את ה'עוקץ' הטמון בדבריו של רבי נטע (שבא להוכיחו, כשם שאין בעלי התוס' צריכים להסכמתו של אותו יענקל... וגם קודם שבא לעולם כבר היו הדברים נכונים לאמיתה של תורה, כך הקב"ה אינו צריך להסכמתך

והארץ היתה תוהו ובוהו וכו' ורוח אלוקים מרחפת - הקב"ה נמצא בתוך ה'תוהו ובוהו'

בפרשתן (ד טו), 'וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו', ביאר בה הרה"ק

מלעכאוויטש זי"ע (הובא בדברי שלום קדינוב), כי הנה המאמין באמונה שלימה בבורא יתב"ש לא ישבר לבו מכל אשר יקרהו, אם בהפסד ממון או בשאר מיני היזק והפסד שנעשה לו על ידי רעהו, בידעו שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז), נמצא שלא פלוני עשה זאת, וגם חלילה מלומר שמעצמו נעשה המעשה, אלא הכל 'בדבר ה' נעשה', וזה ביאור הקרא וישם ה' לקין אות - 'אות אמונה' המהורה, וממילא לבלתי הכות אותו כל מוצאו - שלא יכהו לבו בכל דבר שימצאהו, כי ידע ויכיר שהכל מאתו יתברך שמו'.

ונודע מה שכתב רבינו הרמב"ם (פ"א מהל' תעניות ה' ב-ג) וז"ל, ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן וכו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקרת (מלשון מקרה) הרי זו דרך אכזריות וכו', עכ"ל. והדברים מפורשים 'להלכה ולמעשה' שחלילה לנו לחשוב מי הם ה'גורמים' לדבר ולחפש אחר סיבה טבעית וכיו"ב 'ממנהג העולם', ולתלות ביד המקרה ח"ו, שמחשבה זו אינה אלא 'דרך אכזריות', אלא עלינו להתחזק באמונת איתן כי הקב"ה הוא עשה ועושה את כל המעשים, והכל נעשה בהשגחה פרטית ומדוקדקת בחוט השערה, ואין טיפת דם שנשפכה רח"ל או שום צער ועגמת נפש שאירע בלא שיכריזו בן מלמעלה.

היום שהוא הטוב והמיטיב, וכי אמש לא היה כן ח"ו, ואמר, וכי אסור לומר שהיום ראיתי שהוא ית' הטוב והמיטיב, החזיר לו רבי נטע מיניה וביה, וכי אסור לספר מעשה... ועל דרך זה ייאמר לדידן, הרבש"ע אינו צריך להסכמה שאכן 'שוא תשועת אדם', וכל ה'כוחי ועוצם ידי' אינו שווה אפילו כקליפת השום... וגם כשנדמה ונראה ש'סוס מוכן ליום קרב' הרי האמת שה' הוא איש מלחמה...

ד. וכבר היה מעשה בבית אחד מהצדיקים אשר נפטרה בתם התינוקת, ודימו אביה ואמה שמכשול יצא מתחת ידם והם אשמים בדבר, ולא מצאו מנוח ומרגוע לנפשם, עד שהגיע הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע לנחם אותם באבלם וביגונם, ואמר להם 'ידיים, ידיים, אלעס בידי שמים', שגם מה שנעשה 'בידיים' אף הוא בידי שמים, שהרי אין כח לאדם להזיז אצבע קטנה בלא שיכריזו כן מן שמיא, והכל נעשה ברצון ה' ית', ובזה נחה דעתם. ה. הנה כתיב (תהילים מב ח) 'תהום אל תהום קורא לקול צנורך כל משבריק וגליך עלי עברו', ומבאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זי"ע, המביט על התהום וגלי הים נראה לו הכל כגוש אחד הממהר לשטוף בשצף קצף כל הנקרה בדרכו ללא שום סדר והנהגה מכוונת. אך באמת - תהום אל תהום קורא 'לקול צנורך', כאומר הריני נשמע ומקבל את הדרכת הקב"ה, הוא השם בים דרך והוא מורה לכל טיפת מים אנה תלך, וכמו האוחז בצנור המעביר מעט מים במידה מדודה ובידו לכוון את תוקף זרימת המים ולכל אשר יחפוץ יטהו, וא"כ הכל בחשבון מדוקדק ומסודר ומדוד. עוד כתיב (שם קמח ב-ה) 'הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאיו וגו'', אש וברד שלג וקטור רוח סערה עושה דברו, וכבר עמדו על דקדוק הלשון מאי טעמא נזכר רק על הרוח שהיא 'עושה דברו' של הקב"ה, וכי שאר הברואים הנזכרים באותו הפרק אינם 'עושי דברו'. וידוע ביאורו של הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שהרוח סערה משברת הרים ומפרקת גבעות, ואף נוטלת עמה כל הנקרה בדרכה, ויש מקום לטעות ח"ו ולומר שכך הוא טבעו של עולם - בבוא הרוח תזיז ותסיט ככל אשר עולה על רוחה, לכן הזכיר בפירוש 'רוח סערה עושה דברו', כל מה שאירע על ידי הרוח היה על פי רצונו ית', ואפילו דבר קל כמו גבעול עשב או קש אינו נע ונד בלא ציווי השי"ת. על דרך זה גם לדידן, אם נראה שפרצה רוח סערה של אותם ישמעאלים ארורים, והם הורגים ורוצחים כל הנקלע לידם, משליכים חיצו מוות אשר פוגעים בלי חשבון (ח"ו), אך האמת כי רק הוא אמר ויהי, ואותה 'רוח סערה' היא העושה דברו של הקב"ה.

ו. סח לי רב אחד מעי"ת נ"י יצ"ו, כי מדרך העולם בבואם לאכול איזה דבר מאכל יעיניו ויחקרו אחר ה'השגחה' - מי ה'רב' המכשיר ומה כשרות המאכל, לא פחות מזה על האדם לעיין ולהתבונן כשבא לאכול את לבו, היינו, לאכול את עצמו מתוך כעס וזעם על מצבו, או על פלוני שעשה לו כך, איש זה קלקל לו השידוך, ורעהו הזיק לו הפרנסה וכו' וכיו"ב... והדבר עולה לו בבריאות גופו ונפשו, יעיין קודם לכן בהשגחה פרטית - שהקב"ה משגיח על פרט הנעשה בעולם והכל מאתו לטובת האדם, וירווח לו...

באר הפרשה - פרשת בראשית

וזאת נחמתנו בעניינינו, באמונתנו התמימה והטהורה שכל הנעשה וכל המאורעות וכלל תשפוכת הדמים הינם מידו הגדולה של אבינו אב הרחמן, ואם כי אין בידנו ובקוצר שכלנו להבין על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ונסתרים דרכי ה', אך הננו יודעים ומאמינים שאנו מושגחים בהשגחה עליונה על כל צעד ושעל' והננו ב'ידיים טובות'...^א

ובבר ביאר ה'אבן עזרא' (ד"ה ולא תשימו קרחה) במה שנאמר (דברים יד א-ב) 'בנים אתם לה' אלוקיכם,

ז. דבר נפלא אמר הגאון רבי דוב מאיר רובמן זצ"ל ראש ישיבת 'תפארת ישראל' (חיפה) לבאר בלשון התפילה בהזכרת נשמות 'אב הרחמים שוכן מרומים', וכן על דרך זה 'א-ל מלא רחמים שוכן במרומים', שלכאורה מה עניין לספר בשבחו של הקב"ה דייקא בזה שהוא 'שוכן מרומים' (ופשיטא שאין זה רק כמליצה וחרוזים בעלמא), אלא שכשאנו מעלים בזכרונו את הנשמות שהלכו לעולמם עלינו להצדיק את הדין ולומר כי הקב"ה הוא אב הרחמים וא-ל מלא רחמים, וכי תאמר איה רחמנותו... ומה שייך לומר שהיה כאן 'רחמים' בעוד שנראה שניתכה מידת הדין במלוא עוזה ותוקפה, על כן אנו אומרים מיד שוכן מרומים - שרק כאן בעולם התחתון נראה כרעה וצרה, כי קצרה דעתנו ועינינו להבין את כל מהלך ההשגחה האלוקית ומאוד עמקו מחשבותיך, אכן אם מביטים 'מלמעלה' רואים היטב עד כמה הוא 'אב הרחמים'.

מעשה נורא הביאו בספרי קורות הימים על תלמידו של הרמב"ן שחלה את חליו האחרון, והלך הרמב"ן לבקרו, וכאשר ראה שכבר תקיף ליה עלמא, אמר לו - שמע בני לאשר אצורך, הנה בעולם העליון יש היכל קדוש הנקרא 'כסאות למשפט' ושם 'שכינה' נמצאת, על כן קח נא 'קמיע' זו אשר אתן לך כעת, עמה תלך לכל הממונים ותבקשם שיובילוך להיכל 'כסאות למשפט', שם תשאל מאת הבורא 'כמה שאלות עצומות שיש לי על הנהגתו יתברך עם עמו ישראל', וגם על מה נלקחת מהאי עלמא כה צעיר לימים. ויהי היום, ישב הרמב"ן ולמד אצל החלון, והנה נפתח החלון, ונתגלה אליו אותו תלמיד ואמר לו, בעלותי השמימה, בכל מקום שהראיתי את הפיתקא שמסר רבינו בידי לא מנעו את דרכי, וכך עליתי מעלה מעלה עד אותו היכל אשר הרבי ציווני לילך שמה, אך מה אעשה שכאשר רציתי לשאול את השאלות והתמיהות שנצטוותי לשאול, לא הוקשה לי מידי ולא היה לי מה לשאול, כי בעולם האמת רואים שאין כלל קושיות, והכל 'בצדק ובמשפט בחסד וברחמים' (הובא ב'משנה שכיר' אבות פ"ו ממה שראה בספר קדום).

מסופר על הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע שקודם הסתלקותו מן העולם אמר לא אכנס לגן עדן כל זמן שבנ"י לא יושעו, אחר תקופה כשגברו גזירות על בני"י שאלו את בנו הרה"ק הרי"מ מזינקוב זי"ע הרי כך וכך אמר אביכם... השעין הרי"מ את ראשו, אח"כ קם ואמר, אבי נתגלה אלי ואמר, כתיב (תהלים מח י) 'דמינו אלוקים חסדך בקרב היכלך'. כל מה שנדמה בזה העולם שיש מידת אלוקים - דינים לישראל, הרי בקרב היכלך - בשמים ממעל, רואים שהכל חסדים גמורים, ואיך יבקש שיפסקו חסדים אלו (ילקוט אוהב ישראל ערך גזירות).

ח. ואכן אין ביד בני עולם להשיג ולהבין אפס קצהו מהנעשה בעולם, אם מקוצר שכלו של בשר ודם להבין בעומק הנהגת הבורא, אם מ'קוצר ראייתם' - שאינם נמצאים בזה העולם אלא כ'אורחים' למאה ועשרים שנה מתוך ששת אלפי השנים ולא יותר, היאך יבינו את כל הנעשה כשאין לפניהם 'תמונה ברורה' מ'עבר הווה ועתיד' (וכי יודע האדם מה היה 'עברו' של כל איש וכל חפץ, ולשם מה נשלח הַנֶּה. גם מי יודע מה יהא בעתיד ואיזה טובה וברכה מכינים עבורו מן השמים, וכי"ב הרבה, מחשבות שמים שאין לנו כל הבנה וידיעה בהם), אין לו אלא להלך בתום ובתמימות לקיים רצון הבורא ולהאמין בו בכל לב והשי"ת ישפיע עליו רוב טובה.

וכן ביארו את הכתוב, שביקש משה רבינו 'הודיעני נא את דרכך' (שמות לג יג), א"ל הקב"ה 'הנה מקום אתי' (שם כא), ובגמ' ביארו (ברכות ז.) שביקש משה לדעת דרכיו של הקב"ה 'מפני מה יש צדיק ורע לו רשע וטוב לו', ועל כך השיבו לו 'הנה מקום אתי', פירוש מי שהוא מהלך על הארץ אינו רואה כי אם מחזה מחזה לחוד, אמנם המהלך על כנפי רוח, ועולה ממעל לארץ על ידי עראפלאן (מטוס), הרי רואה הוא כמה וכמה מחזות כאחד. כך א"ל הקב"ה 'הנה מקום אתי', כלומר אם תעלה השמימה אזי תראה מכאן עד כמה כל דבר בחשבון ארוך עם הרבה פרטים ונידונים, וכאשר תראה כמה טובה יש בכל דבר ודבר המתרחש בעולם שוב לא יהיו לך שום קושיות.

ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ל'אורח' שנקלע לכפר פלוני לשבות שבתו, והנה ביום השבת קודש רואה האורח כי הגבאים בביהכנ"ס דשם נוהגים במנהגים שונים ומשונים... לפתיחת הארון נתכבד יהודי מתושבי

באר הפרשה - פרשת בראשית

ה

ה'מזרח', לאחמ"כ עמדו וקראו לעליה הראשונה נער צעיר מתושבי צד מערב, משם המשיכו לקרן צפונית מזרחית שם נקרא שוב נער צעיר לעליה הב', ול'שלישי' נקרא זקן מופלג מצד דרום, 'רביעי' מצפון, ו'חמישי' מהכסא השביעי שבאמצע ביהכ"נ... והיה נראה בעליל כי הללו מבולבלים בדעתם, עד שאין קוראים לעליות לפי איזה 'סדר' בר הבנה כלל וכלל, לא לפי 'אלפא ביתא' לא לפי סדר ישיבת ביהכ"נ וגם לא לפי 'זקן זקן קודם'... בגמר קריאת התורה לא אזור יותר כח ופרץ בפני הגבאי בטענה יואיל נא בטובו לתת מקומו לאנשים המבינים ב'עסקי גבאות' ולא ינהיג מע"כ את ביהכ"נ לפי שגעונותיו ובלבוליו... שחק הגבאי, ואמר, הנה אורח אתה אשר בין לילה באת הנה ובין לילה פונה אתה לדרכך, וכי כך ברצונך להבין את הנעשה כאן, אם תרצה קבע מקום מושבך כאן לכל הפחות למשך חצי שנה אז יעלה בידך להבין את הנעשה, כי הנה פלוני היושב ראשונה במזרח קיבל לפני כשבוע עליה לרגל יא"צ (יום השנה) שהיה לו, זה השני בסמוך לו נתכבד ב'שישי' לפני כג' שבועות כאשר נערכה שמחת הנישואין לנכדו החשוב, השלישי היושב לידו יעלה ויבוא למפטיר בעוד כחודש ומחצה לרגל יא"צ של אבי אמו... על כן לא נתכבדו כל אלו ב'עליה' היום, ומה ש'נער צעיר' נתכבד ראשונה, כי עליה זו של 'כהן' היא ובשבוע זה נסעו מכאן כל משפחת 'כהן' ולא נשאר לנו אלא כהן זה לבדו... 'סדר' יש כאן שבמשך מחצית השנה יעלה כל אחד מבני העיר לעליה לתורה, ומה לך כי נזעקת - אין בידך להבין את הנעשה בתור אורח לרגע... כיו"ב אמר החפץ חיים, אנו באים לזה העולם כ'אורחים' על 'מאה ועשרים' שנה - לא ידענו מה היה בזה העולם לפני ירידתנו ולא נדע מה יקרה מחר בזה העולם, היאך נרצה להבין את הנעשה כשאינן בידנו 'תמונה ברורה' כלל וכלל... וכי ידענו מי היה כאן לפני מאתיים שנה ויותר שעתה עליו להשלים כדי תיקונו ענין פלוני (ביגלול)... וכי ראינו מה היה לפני שלושת אלפי שנה במקום פלוני... ע"כ כל איש על מקומו ינוח בשלווה והשקט ויקבל גזירת שמים באהבה ושמחה... ויבין כי הוא נתון 'בידים טובות' - הקב"ה הדואג לו ולמחסורו יותר ממה שיש בידי אדם לדאוג לעצמו, אין לנו אלא לשמוח ולסמוך עליו ב'עיניים עצומות'.

עוד כיו"ב המשיל ה'חפץ חיים' למי שנכנס לביהכ"נ בעת שאמרו הקהל בפסוקי דזמרה, והנה הוא שומע אותם לאמר 'שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים', ותמה עד מאוד על מה זכו אותם רשעים לשמירה מעליא. לאידך, רעהו נכנס באמצע התפילה ושמע אותם אומרים 'את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד', ונרעש כולו מפני מה נגזרה כליה על ראשם של הצדיקים ח"ו, והרי 'חלילה לך להמית צדיק עם רשע' (בראשית יח כה). עד שבא פיקח אחד ואמר, הקב"ה דיין אמת הוא, וכל 'קושיותיכם ותמיהותיכם' אינם אלא מאחר שאינכם קוראים את הפסוק כדבעי מרישיה ועד סיפיה - 'שומר ה' את כל אוהביו, ואת כל הרשעים ישמיד', שכן הוא בדין, את הצדיק יאהב ה', ואת הרשע יעניש. אך כאשר מביטים הנכם רק בחלקו של הכתוב, סבוכים אתם בכל מיני קושיות ותמיהות. אי אפשר לאדם 'לדון' בכבשונו של עולם רק אם ידע את כל המאורעות בעבר הווה ועתיד, ולא רק על הנראה לעיניים בשעה אחת בלבד, אז יכיר שאין שום קושיא על הנהגתו של הקב"ה, על מה עשה ה' ככה, כי הצור תמים פעלו, קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא.

וכן מצינו במדרש (אלה אזכרה) בענין עשרה הרוגי מלכות, שאחר שהחליט הרשע הבליעל להפשיט את עורו של ר' ישמעאל כהן גדול שרפי מעלה צעקו במרה 'זו תורה וזו שכרה', יצאה בת קול משמים אם אשמע קול אחר אהפוך את העולם למים לתוהו ובוהו (כלשון ה'פיוט' על עשרת הרוגי מלכות במוסף דיוה"כ), והרבה ראו כן תמהו, שאין כאן כל תשובה מן השמים אלא אזהרה שישתקו ולא ישאלו על הנהגת שמים. וביאר הגה"ק הגר"ש קלוגער זי"ע שאדרבה, תשובה נפלאה יש כאן, וביאר במשל לפריץ אשר איווה לעצמו בגד מיוחד ומפואר שבו יוכל להתגאות ולהתהדר בפני חבריו בנשף גדול שעמד לערוך לרעיו הפריצים, שלח הפריץ שליח למקום מרוחק וקנה שם בד יקר ביותר, ויקרא לחייט יהודי, ויצוהו לתפור לו מבד זה בגד נאה ומהודר ביותר - גם נתן לו חוטי זהב וכסף לשזרם בתוככי הבגד... החייט הכניס כל אונו ומרצו וישם לילות כימים עד שהוציא מתחת ידו בגד אשר עין לא ראתה כמוהו... כאשר הופיע הפריץ בנשף הדור בלבשווה היללו הכל את מעשה האומנות שבתפירת הבגד. אך פשוט הוא שהדבר עורר קנאה בקרב הגויים - אנשי החצר של הפריץ, והללו החלו לרנן ולהוציא לעז על היהודי שגנב לעצמו חלק נכבד מהבד היקר ובפרט מחוטי הזהב וכסף.

והנה חזקה על 'לשון הרע' שתתקבל ובפרט כאשר המספר הוא נכרי על יהודי, הדברים נכנסו בלב הפריץ שמייהר לקרוא ליהודי ותבע ממנו שיחזיר לו מיד את ה'גזילה', לעומתו טען החייט שלא נטל לעצמו שום פיסת בד וכל אשר בא לידו נכנס בבגדו של הפריץ יר"ה. ואל ישאלני הפריץ כי הבגד קטן במידתו מהבד אשר ניתן לי - כי על

באר הפרשה - פרשת בראשית

הפריץ לדעת פרק במלאכת החייטות, וכל בגד עשוי מקיפולים הרבה ורק נראה כי אין כאן את כל הבד... הפריץ לא קיבל את דבריו, וחזר ותבע בתוקף את שארית הבד, היהודי ניסה לתאר בפני הפריץ כיצד הבגד עשוי ומדוע הוצרך להשתמש בכמות כה רבה של הבד היקר, אך ללא הועיל. בצר לו ביקש החייט את הבגד, וכשניתן לו החל לפרום ולפתוח את כל התפרים והקשרים ובין רגע לא היה כלל בגד לפנייהם אלא חתיכות חתיכות של בד ולצידם הרבה חוטי זהב וכסף, ותעל חמתו של הפריץ - ויזעק זעקה גדולה ומרה, מדוע השחתת את הבגד. ושיבהו החייט, ויאמר, ראה ראיתי שאינך יורד לסוף דעתי והבנתי שלא ידע מר 'חייטות' מהי גם אינו סומך על ידיעותי בחייטות על כן אמרתי 'אני את נפשי אציל' - אין בפני אלא ברירה אחת, לפתוח את כל קשרי ותפרי הבגד, ואצרף לעיניכם את חתיכות הבד זה לזה, ואז ייווכח מר במו עיניו שהבד שניתן לי נמצא כאן בשלימותו כמידתו הראשונה אשר נתן לי מר.

והנמשל מובן, הקב"ה ענה כנגדם, אין בידכם להבין כלל חשבונו של עולם בהיותכם כאן בעולם באמצע הנהגה של 'ששת אלפי שנים'... אם תרצו תשובה והסבר על הנהגתי בזה העולם, ברירה אחת בידי - להחזיר את העולם לתוהו ובוהו, כלומר, כקודם בריאתו של עולם, ואראה לכם דבר דבור על אופניו מתחילת הבריאה מדוע יארע כך וכך, ומה החשבון בהיזק פלוני וכו' וכו'... כאשר תראו את התמונה בשלימותה אז תכירו לדעת שהכל בחשבון וסדר ללא כל פגם ועוול.

ט. וכבר אמרו לבאר בפסוק (תהילים צב ו-ז) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', וצ"ב וכי רק הכסיל לא ידע ולא יבין, הרי מפורש כתיב ברישא 'מאד עמקו מחשבותיך' וכלומר שאף מהחכם נסתרים דרכי ה'. אלא אדרבה כך פירושו, מה גדלו מעשיך - מאד עמקו, ואכן, רק ה'חכם' יבין שמאד עמקו מחשבותיו ואין בידו להבין את הנהגת ה', אבל הכסיל 'לא יבין את זאת' - אינו מבין שמאד עמקו מחשבות ה', וחושב שיש בידו להבין את הנהגת ה'.

משלו משל, לאיש פשוט שנתנו לו להיכנס אל תוך החדר ששם יושב ה'טייס' ומנהיג את המטוס (עראפלאן) בתבונה, והנה חדר קטן זה על כל קירותיו ופינותיו מלא הוא בכפתורים שונים למיניהם, וכולם נעשו למטרות שונות זה לנסיעה, זה לאורה וכו', דבר דבור על אופניו בחכמה נפלאה, ויהי כאשר נכנס אדם זה התפעל מכל מה שראו עיניו, פנה לטייס והצביע על אחד הכפתורים וביקש לדעת למה הוא מיועד, ומה קורה אם לוחצים עליו, לגלג עליו הטייס ושאלו 'וכי הבנת כבר תכליתם ומטרתם של כל הכפתורים המרובים הקבועים כאן, שהנך בא לברר אודות כפתור זה דווקא...'

והנמשל מובן, מסתובב לו אדם בעולם הזה שברא הקב"ה - כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך, ובא לשאול על איזה מקרה אשר קרהו 'על מה עשה ה' ככה', והרי אין לך 'טיפשות' גדולה מזו, וכי יש לו שמץ השגה והבנה בכל ה'הלוך ילך' הנעשה בהאי עלמא, ואיך ירצה להבין פרט אחד קטן מכל מערכת השמים והארץ.

ובזה אמרו לרמוז בפסוק 'איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת'. דהנה מי שהוא איש (עיי' רש"י ר"פ שלח - כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות) יודע אל נכון שאינו אלא בער ולא ידע - שאין בידו שכל ומדע להבין את הנהגת הבורא בעולמו, אבל הכסיל יאמר בטפשותו לא יבין את זאת' - כלומר על פרט אחד מבין כל מערכת שמים וארץ יראה באצבע לומר 'זאת' לא הבנתי (כאומר אבל שאר ענייני העולם לבד מזאת הבנתי), והלא אין לך טיפשות גדולה מזו.

י. ואדרבה דייקא באותה שעת חושך ואפילה, שנדמה כאילו הקב"ה מסתיר פניו אזי הוא 'עמו אנכי' - ומתקרב ביתר שאת. וכבר אמרו שבשעה שאיש צובט את רעהו (א קניפ) הרי באותה שעה הוא מחזיקו ותופס אותו יותר בחוזק מבשעה שאוחזו בידו, כך בשעה שהקב"ה 'צובט' את בני ישראל הרי הוא קרוב אליהם ביותר ואוחז בהם בחזקה...

משל למה הדבר דומה, לאחד שדופק על דלת חברו, והנה כל זמן שיש אור ב'קוקער' (-העינית הקבועה בדלת) סימן הוא שאין אחד מאנשי הבית העומד על יד הדלת מבפנים לראות מהנעשה בחוץ, אך אם החשיך הקוקער הרי זה מורה בעליל כי 'בעל הבית' (או אחד מאנשי הבית) התקרב אל הדלת ומביט בו, כך גם בעת חושך ואפילה, הרי עצם ה'חושך' מראה באצבע על גודל קרבת ה' לעמו דייקא בשעה קשה זו, כי בכל צרתם לו צר ועמו אנכי בצרה.

סיפר הגה"צ מווידיסלוב חתן הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע שבימי ה'מלחמה' נאסר במקומות רבים להעלות אורה בבתיים בלילות (מפחד שמא יכיר האויב היכן הוא מקום יישוב) על כן היו דרי העיר מכסים את חלונות הבית בחתיכת 'בד' שחורה, וכך לא ראו מחוץ לבית ש'הבית מלא אורה'. והנה, כשבאו לקנות את הבד היה המוכר מברר שני

לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך, וז"ל, אחר שתדעו שאתם בנים לה', והוא אוהב אתכם יותר מאהבת אב לבן, לכן אל תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל אשר יעשה לכם לטוב הוא, ואם לא תבינוהו (תדעו, שהוא) כמו שלא יבינו הבנים הקטנים את מעשה אביהם רק יסמכו עליו, כן אתם תסמכו על ה', וזהו שאמר 'כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך, שבכם בחר ה' להיות לו לעם, לכן תאמינו בכל לב ונפש כי הכל בחשבון ממעל לטובתכם ולהנאתכם, עכ"ל.

דברים לדעת איזה סחורה לתת ל'קונה', ואלו הן. א. חוזק המנורה המאירה בחדר, ב. קרבת האורה לחלון הבית. כי ככל שיתרבה האור יש לכסות את החלון בבד עבה ושחור יותר. וכן, לפי ריבוי קרבת המנורה לחלון כן יתרבה עביות ושחורות הבד המכסהו. ומזה למדנו כלל גדול לדידן, כשנראה לנו שהקב"ה כביכול כיסה והסתיר מאתנו את האורה בבד שחור ועבה (הסתר פנים)... עלינו לעיין בשני דברים אלו, אז נבין שככל שהבד יותר עבה ושחור, טמון תחתיו אור גדול יותר - אור המאיר ובא מאחורי המחיצה המבדלת, ואור הישועה הלזה קרוב מאד, ובקרוב ממש יפציע השחר והשמש תזרח בארץ.

ידוע דבר המעשה ב'בעל שם' ממיכלשטאט זי"ע, שמנערתו מפורסם היה כחכם הרזים פיקח אדיר אשר במוחו החריף והשנון כל רז לא אניס ליה, פעם רצה הגראף שבמחוז מגוריו לחזות במו עיניו בפלא הגדול, שלח אחריו וקראו להתייצב לפניו ביום פלוני בשערי ארמונו כי ברצונו לשוחח עמו (כשהיה בן חמש שנים)... בהגיע העת והשעה המיועדת ציווה הגראף לכל משרתיו ואנשי הבית שייעלמו ממקום משמרתם ובהגיע הילד החכם יצטרך למצוא את מקום מושב הגראף בכוחות עצמו... הילד הגיע לחצר הגדולה אשר לפני הארמון הגדול, והגראף רואה מחלון חדרו איך שהילד עומד לרגע - מתבונן ובודק את כל הבנין על כל קומותיו... והנה, ראה זה פלא תוך דקות ספורות והנה הוא עומד בשער טרקלינו של הגראף ומברכו לשלום... ושאלהו הגראף, אמור נא יקירי, מנין ידע מר היכן מקום מושבי והרי הבית מלא בחדרים ומבואות מדוע החלטת לפנות דייקא לחדרי זה, ויען הילד ויאמר, בעמדי מחוץ לשערי ארמוני' והנה רואה אנכי כי בכל החדרים הווילונות פתוחים ועומדים בצדי החלון, זולתי בחדר אחד ויחיד שם סגורים ומוגפים כל הווילונות... משם מיהרתי להחליט כי בוודאי כל הווילונות עומדים צידה כדי שלא יסתירו את האורה ליושביהם... רק באותו חדר שהווילונות סגורים שם מסתתר הגראף - המלך העומד ומתבונן חוצה מתי אבוא לתוכי הארמון הגדול ואדע להיכנס לחדרו ולמצאו...

לימים אמר כי כאן למד יסוד גדול בעבודת ה' - כשאדם רואה ווילונות סגורים והחשכה שולטת - כגון שמתפלל שוב ושוב על איזה ישועה נחוצה ונראה לו שאינו נענה, או שיש לו נסיונות בענין מסויים שאינו מצליח להיפטר מהם... ידע כי שם מסתתר הבורא - מלך העולם העומד ומתבונן מתי יבוא בנו יקירו וימצאהו בתוכי המבוך הגדול הזה. ולענייננו יאמר עוד, דייקא בתוך החושך נמצא הקב"ה...

יא. וכך אמר לי אחד בתקופת חוליו, כשבחסדי ה' זכה לראות את ה'השגחה הפרטית' מלווה אותו על צעד ושעל, והטיב להגדיר את הענין, כי הנה גם לרוצח וגם לרופא יש 'סכין', מעתה, אם נעמוד מן הצד ונראה אדם האוחז בסכין, כיצד נדע אם הוא רופא ובידו 'סכין מנתחים' והוא איש העושה חסד, הוא או להבדיל רוצח הוא, ו'הסכין' משמשת אותו להרוג אנשים רח"ל... אלא שאם הלה אינו מקפיד להניחה במקום מסודר ומשומר אלא 'זורקה' לכל עבר... הרי זה סימן ברור שאינו אלא רוצח, ועל כן לא אכפת לו על שלמות הסכין... אכן אם נראה שהוא מקפיד להניח את הסכין בתוך נרתיקה ובמקום מסודר וקבוע שמע מינה שהוא רופא. עתה, כשאנו רואים את ההשגחה הפרטית בתוך החולי, כאשר ה'סכין' יש לה סדר וחשבון, אין לך ראייה גדולה מזו שהאוחז בה הוא הרופא הגדול ביותר... וכל מעשיו אינם אלא לתועלת הרפואה. אף אנן נעני ונאמר, אם בתוך ה'חושך' רואים גילויים נפלאים של השגחה פרטית, ניסים ונפלאות עד אין מספר, אין לך הוכחה גדולה מזו שגם החושך וההסתר הינו לתכלית טובה... יב. כתב בספר 'מנורת המאור' (פ"ד) כי המשכילים יקבלו הייסורין מאהבה ובעת הצרות ידומו, שנאמר (עמוס ה יג) 'והיה המשכיל בעת ההיא ידום', וכתב (איכה ג כח) 'ישב בדד וידום כי נטל עליו'. עכ"ל.

ולהוציא מדעת בני אדם שה'חכמים' המה מבינים ב'רוחב דעתם' מה אירע ומה היא סיבת המלחמה, היאך נגרמה וכיצד פרצה בפתע פתאום, מי אשם בדבר ובמי תלוי הקולר (ועד שנדמה להם שמי שאינו מביע דעתו בראש חוצות לשוטה ופתי יחשב...) ועל זה כתב ה'מנורת המאור' שאדרבה איפכא מסתברא המשכילים יקבלו הייסורין מאהבה ובעת הצרות ידומו, כי דייקא החכם הוא שמבין שהקב"ה הוא עשה הכל, ושתוק כי כך עלתה במחשבה לפני (מלשון הגמ' במנחות כט:).

באר הפרשה - פרשת בראשית

חזקו ויאמץ לבנכם - אנטה ולא אפחד

המים' - הקב"ה חופף מעליו ובוודאי יגיע בקרוב ש'ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור', וממילא למה יתייבש אם ממילא בקרוב יתיישבו ההדורים, יתבטלו התוהו ובוהו, והחושך יואר באור יקרות".

בפרשתן (א ב-ג), 'והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור', חיוזק יקר אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ה"ח חייו ופעלו עמו' תתיא) כי מראשית הבריאה למד אותנו הבורא כי כן הוא בטבע הבריאה, גם בשיהיה מצב של 'תוהו ובוהו' - 'חושך', תמיד בכל עת ובכל שעה עדיין 'ורוח א' מרחפת ע"פ

אשרי אדם עו לו בך", כמו שאמר הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע בשם אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע על הפסוק (ישעיה כח טז) 'המאמין לא יחיש' - פירוש, לא ידאג (בית אהרן קמנ.), כי המאמין

יג. איתא מהרה"ק רבי מאיר הגדול מפרימישלאן זי"ע (הובא בבירית אברם להרה"ק מזאלאזיץ זי"ע בפרשתו, ובשפתי צדיקים בשם הרה"ק מאפטא זי"ע) שתיבות 'בראשית ברא אלוקים את' - הם ר"ת בבא"א, לרמז על הפסוק 'בך בטחתי אל אבושה' (תהילים כה ב), וכן 'אשרי אדם בוטח בך' (שם פד יג), ולכן התחילה התורה בתיבות הללו לומר שזהו עיקר ותחילת מהות האדם - לבטוח בה' בכל עת ובכל שעה.

וכבר איתא בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) 'רבי חזקיה וכו' בשם רבי יוחנן, לעולם לא יהא הפסוק זז מתוך פיך ה' צבקות עמנו משגב לנו אלוקי יעקב סלה (תהילים מו ח), ר' יוסי בשם ר' יוחנן וחברייא ה' צבקות אשרי אדם בוטח בך' (שם פד יג).

יד. ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמור בארוכה (שמואל א' כט-ל) שדוד המלך נתיישב בעיר צקלג ושש מאות איש עמו הם ונשיהם בניהם ובנותיהם, ויהי באחד הימים יצא דוד עם האנשים לעזור לאכיש מלך גת להילחם באויביו, באותה שעה פשטו העמלקיים על צקלג, שבו את כל הנשים (ובכללם, את נשי דוד) ואת בניהם ובנותיהם, את כל ממונם בזזו לעצמם ואת העיר שרפו באש.

משחזרו דוד והעם העירה, נגלה לעיניהם 'חורבן' נורא - ברוח ובגשם, כי לא ידעו מה עלה ויעלה בגורל השבויות... גם כל רכושם וממונם אבד וכלה, באותו הזמן וישא דוד והעם אשר אתו את קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות - פירוש, שגבר צערם מנשוא, והיו הולכים ובוכים בתכלית עד שכלו דמעוניהם, וכלה כוחם מלבכות. הם היו שבורים ורצוצים, מבולבלים ומרוסקים לגמרי, וכבר אמרו חז"ל (ב"ב ח:): 'ושבי קשה מכולם', וכמובן שחששו לגרוע מכל באשר לנשיהם, בניהם ובנותיהם, הן ברוחניות והן בגשמיות, להריגות, רציחות ועינויים, שבניהם ובנותיהם יטמעו בין הגויים, ושהעמלקים - שיא הטומאה והרשעות - יטמאו ויסאבו את משפחתם לדורות עולם.

ולא עוד, אלא שמצבו של דוד היה גרוע ממצבם של כל העם, כי הם הטילו עליו את ה'אשמה' בכל החורבן והאסון הנורא, ואפילו האנשים הקרובים אליו ביותר עמדו עליו ורצו להרגו בסקילה, מרוב כעסם עליו, בטענתם היתכן שה'מלך' הנושא באחריות על עמו, יצא למלחמה וישאיר את עירו ותושבי העיר ללא שמירה, כיצד העז לקחת עמו החוצה את כל הגברים והפקיר את כל הנשים והרכוש, שרק עי"ז נשבו כל בני משפחותיהם וכל רכושם ירד לטמיון (כמבואר שם במלבי"ם שאילו היה משאיר חלק מאנשיו בצקלג הייתה נמנעת כל הצרה), וכך כתיב שם 'ותצר לדוד מאד כי אמרו העם לסקלו כי מרה נפש כל העם איש על בניו ועל בנותיו'.

הגם אומנם, שבמשך ימי חייו כבר עברו על דוד כל מיני מצבים קשים, כשעמד כבר כמה פעמים בפני הריגה, רדיפות וכדו', מכל מקום מעולם לא עמד במצב קשה כזה... שהרי מלבד העמידה על סף הריגה בסקילה, היו לו ייסורי נפש קשים ומרים עד דכדוכה של נפש, שבמו עיניו ראה שהוא עצמו גרם למצב נורא ביותר ברוחניות ובגשמיות לשש מאות משפחות - אנשים נשים וטף, לשואה רוחנית ולהריגות ורציחות, הוא הרגיש שאיבד שתי עולמות, הוא עומד להסתלק מן העולם במיתה משונה ע"י ידידיו הקרובים, ועומד לאבד חלקו בעוה"ב בשל גרימתו למצב כזה נורא למאות המשפחות. דוד המלך לא מצא לעצמו מקום בעולמו באותה שעה מרוב נקיפות מצפון גון ואנחה, ולא נשאר לו במה להתחזק.

זאת ועוד, לא די שלא היה לו עם מה להתחזק, גם לא נשאר לו עם מי להתחזק. כי מדרך העולם, כאשר אדם שרוי בעת צרה, יש המתחזק בבני המשפחה המחזקים זה את זה, יש שמתנחם ברכושו, ולפעמים יש חבר טוב שניתן להתחזק עמו. אך כאן נשאר דוד המלך ללא משפחה וללא הרכוש וגם את החברים והידידים הקרובים ביותר

בבורא ית"ש שהוא מנהיג כל הברואים, הרי סמוך ליבו ובעתו בה' ולעולם אין לו סיבה לדאגה, שהרי יודע שאחוז הוא ב'ידיים טובות' - שהקב"ה נושא אותו בכל עת ובכל שעה, וממילא בוטח בו שידאג עבורו וימלא כל מחסוריו^{טו}, וכדוגמת התינוק שאינו דואג מאין יבוא עזרי כי שם מבטחו באביו ובאמו שהם יספקו לו כל צרכיו^{טז}.

איבד - 'כי אמרו כל העם לסקלו', ולא נותר לו במה להתחזק ועם מי להתחזק, ואז עמד אולי בשעה הקשה ביותר בחייו. מכל מקום באותה שעה אמר הנביא ד' תיבות ויתחזק דוד בה' אלוקיו.

במה התחזק - בה' אלוקיו, באותה שעת הסתר פנים איומה ונוראה, באותה עת צרה של 'ותצר לדוד מאד', התחזק דוד בה' לבדו, בקיווי לה' ובאמונה ובבטחון בצור עולמים שיושיעו, באמונה כי גם זו לטובה וכי כל דעביד רחמנא לטב עביד, גם בשעה שלא שייך בשום פנים ואופן להעלות על הדעת איך יכול בכלל להיות 'טובה' ו'לטב עביד' במצב כזה, וכיצד יתכן אפשרות שהמצב יהפך לטוב. בידיעה ברורה שה' אלוקיו עמו בכל מצב ובפרט בעת צרה וכמו שאמר במקום אחר (תהלים מו ב) 'אלוקים לנו מחסה ועוז עזרה בצרות נמצא מאד', היכן שצר יותר שם הקב"ה נמצא יותר, בין אם זה מיצר גשמי או מיצר רוחני, ככל שהצרה גדולה יותר ורב ההסתר, שם הקב"ה נמצא יותר (כפי' הרה"ק מלעכאוויטש, תורת אבות אמונה ובטחון, טו). ממילא במצב כזה של ותצר מאד הריהו נמצא מאד מאד.

מה עלה בסופו - מיד אחר ש'ויתחזק דוד בה' אלוקיו' הלך לשאול ב'אורים ותומים' אם יש בידו לצאת למלחמה לרדוף אחרי הגדוד, ונענה שאכן עליו לצאת למלחמה ויצליח, מיד אסף את אנשיו ורדף אחרי העמלקים וניצחם באופן מוחלט מבלי שיפגעו העמלקים אפילו בציפורן קטנה של אחד מאנשי דוד, והשיב את כל השבויים ללא שנפל שיערה מראשיהם הן בגשמיות והן ברוחניות (כמו שאיתא במפרשים שם), וגם שלל רב ועצום נטלו עמם, ככתוב 'לא נעדר להם מן הקטן ועד הגדול ועד בנים ובנות ומשלל... הכל השיב דוד'.

העיד בנו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שבמשך ימי חייו היה אביו חוזר תדיר על המלים 'ויתחזק דוד בה' אלוקיו' (דוגמא מדרכי אבי צ"ל). גם ידוע שבטרם פרוץ המלחמה נשא הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע את דבריו באחת האסיפות הגדולות והנודעות, ובדבריו הקצרים תיאר את המצב שהיה דוד המלך שרוי באותה שעה כשנשאר לבדו ללא המשפחה וללא הידידים רק זאת הייתה נחמתו בעניו - 'ויתחזק דוד בה' אלוקיו', וזו הייתה ישועתו והצלתו. ורבים מאחינו בני ישראל התחזקו במשך שנות ה'מלחמה' בזמנים האפלים ביותר בדבריו אלו.

סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בבואו לנחם איש יהודי שישב שבעה על בנו שנלב"ע בשנות הבחרות, פעם נתבקשתי מאחד מפליטי המלחמה שריד חרב שאלך אל אבי הרה"ק ה'אמרי האמת' זי"ע, ואבקש ממנו איזה דבר חיזוק לחיות את נפשו השבורה ורצועה על אבדון כל יוצ"ח בעלותם על מוקדה הי"ד, אמר לי אבי הק', כתוב לו כדברים הללו, שכאשר לקחו מדוד המלך ע"ה במלחמת ציקלג את הכל אזי ויתחזק דוד בה' אלוקיו (שמואל א' ל ו), ואח"כ החזירו לו את הכל. הוסיף הפני מנחם לספר 'עזות היתה בי', ושאלתי את אבא צ"ל, מה ענין זה לזה, הרי אצל דוד היה 'שביה' - שהעמלקים שבו את כל אשר לו, והתחזק בה' שיושיע אותו ויחזירם לו, אבל בנידון זה הרי כולם נהרגו ונשרפו, ובמה יתחזק עתה האב השכול, השיב אבי בקצרה, כך תכתוב לו, ולא הוסיף לפרש כוונתו (אמנם אותו יהודי העיד על עצמו תמיד כי דברי הרבי חיזקו אותו ללא גבול).

וסיים ה'פני מנחם' ואמר, 'באמת עוד נקבל הכל בחזרה, וגם אם אין נראה לנו בעיני בשר האיך יתכן כדבר הזה, גם אליהו הנביא נמצא בכל ברית מילה ואין עינינו רואות'. ובפעם אחרת ביאר עוד על פי מה שאמר ה'אמרי אמת' שלעתיד לבוא יתברר כי כל עניין המיתה אינו אלא דמיון, וביאור הדברים, כי הנשמה ממשיכה לחיות, ובתחיית המתים נזכה לראות ולהשיג העניין לאשורו.

טו. וכך דייקו ממאמר הכתוב (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי ממני אירא ה' מעוז חיי ממני אפחד', 'שלא נאמר ה' אורי וישעי ולא אירא, ה' מעוז חיי ולא אפחד', אלא ממני אירא וממני אפחד שהוא לשון 'תמיה', והיינו שכל כך בטח בהקב"ה עד שהיה מתמה ושואל 'ממני יש לפחד'... וכמעשה שהיה, פעם נכנס לבית חתנות איש מלובש בעור הדוב (תחפוש) כדי לקיים מצות רקידה ולשמח את החתן, עמד שם ילד קטן שהחל לבכות מרוב רעדה ופחד מהדוב שנכנס הנה חפשי לנפשו, מה יעשה אביו - מראה לילד שאין כאן 'לא דובים ולא יער', רק איש פשוט המסתתר תחת עור הדוב... כך אמר דוד ממני אירא, אחר שרואה אני בבירור שהנני ביד ה', וכל המאורעות המפחידים אינם אלא הסתרה שמחביא הקב"ה עצמו תחתם...

טז. ואף כאשר מחובת ה'השתדלות' להיזהר יותר בשמירה על עצמו ועל בני ביתו שלא לבוא לידי סכנה רח"ל, אך פחד ודאגה מאן דכר שמייהו, אלא ידע שעוסק ב'שמירה' כי כן ציווה המלך ית"ש, אבל אין זה אלא השתדלות

בעלמא ואינה יכולה להועיל כלום, וכמו שכתב בספר 'החינוך' (מצוה תקמו - מצוות ועשית מעקה לגגך) בזה"ל, משרשי המצוה, לפי שעם היות ה' ב"ה משגיח בפרטי בני אדם ויודע כל מעשיהם, וכל אשר יקרה להם טוב או רע בגזרתו ובמצותו, לפי זכותן או חטובן, וכענין שאמרו ז"ל (חולין ז:): 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה', אף על פי כן צריך האדם לשמר עצמו מן המקרים הנהוגים בעולם, עכ"ל.

כלל הדברים, אין מקום לדאגה ולחששות מה יהיה וכיו"ב או להתיירא ולפחד אולי יצוץ כאן רוצח וכיו"ב (מחבל) וכדומה, אלא אף אם צריך להגיף החלונות וכדומה - אין זה אלא 'למעשה', אבל יש להרחיק כל חשש מלבנו, וכמו שאמר הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א מעי"ת בני ברק יצ"ו, כי מדרך הבריות לשאול על העבר למה אירע כך וכך, ואילו כלפי העתיד שואלים מה יהיה, והנה 'למה' עולה למניין ע"ה, גם 'מה יהיה' עולה למניין זה, וראה זה פלא 'בטחון' אף הוא בגימטריא ע"ה, חושבנא דדין כחושבנא דדין, ללמדך שה'בטחון' מסלק כל שאלות חששות, פחדים וספקות, הן העבר - 'למה', הן על העתיד - 'מה יהיה'...

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה אומר לבאר בסדר ההושענות (בפיט 'אדמה מארר') 'הושענא דגן מדלקת... חיטה מחגב... נפש מבהלה', שכל הנאמר שם שווים במהותם, וכמו שכל בר בי רב יודע שה'דלקת' עוקרת ומשחיתה את ה'דגן' שבשדה, וכן חגבים אוכלים ומאבדים לגמרי את החיטה, כך ממש - הבהלה מכלה ומשחחת נפשו של אדם. פעם שאלו את חתנו של החפץ חיים, ממה התפעל ביותר מתוך כלל הנהגותיו של חותנו הקדוש, ויען ויאמר, הדבר המפליא ביותר היה יישוב דעתו ושלוות נפשו בכל עת ובכל זמן, ואף בשעות קשות כשבאו עליו ייסורים וכדו', ושלוות נפש זו באה לו מתוך תוקף אמונתו בהנהגת ה' את כל העולם בטובו בחן בחסד וברחמים.

בעת שנסע הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בערב חג הפסח לאפות את ה'מצות מצווה' בכפר חב"ד (כשהיה דר בתל אביב), אזי מחמת השעה המאוחרת מיהרו מאד המשמשים, והורה הרה"ק לעמוד, ושמעוהו אומר 'הושע נא נפש מבהלה... הושע נא נפש מבהלה...'. כי אכן הרבה יש לו לאדם ליישב את דעתו ויזהר מאד מן הבהילות. כי מידת הזריזות טובה היא עד מאד בפועל בידיו ורגליו של אדם אך לא במוחו, כי בו צריך האדם להיות מיושב ביותר. מאמר יקר אמר הגרא"מ שך זצ"ל על דרשת חז"ל (יל"ש תתפח) בלשון הכתוב (תהילים קמ ח) 'סכותה לראשי ביום נשק' - זה נשקו של עוג, והיינו שדוד המלך ע"ה התפלל שהקב"ה יסוכך על ראשו ויגן עליו בעת מלחמה, ולכאורה יש להקשות וכי הראש בלבד צריך שמירה והגנה ולא כל הגוף, ומדוע לא התפלל שהקב"ה ישמור את כל רמ"ח אבריו... אלא כי בזמן מלחמה שוררת בהלה גדולה, וצריך שמירה רבתי על 'הראש' - לשמור על יישוב דעתו ותוקף אמונתו בהקב"ה...

ובאותו עניין, כאן המקום לעורר דברים פשוטים ולקרוא בקול גדול, שישמור האדם על עצמו ויזהיר גדולים על הקטנים שלא להיגרר אחר שמיעת קווי ה'נייעס' (חדשות) למיניהם, אשר תועלתם מועטת (אם בכלל...) ונזקם מרובה בשמיעת דעות כוזבות אשר אינם נובעות ממקור האמונה הטהורה, וד"ל... וכשם שבשעה שנופלים טילים (חיצי מוות) צריך לנוס למרחב מוגן, כך בשעה שנזרקים לכל עבר טילים של כפירה צריך לברוח למרחב מוגן... להגן היטב על נפשו לבל יפגעו בו אותם טילים... אך דא עקא, שכאשר האויבים זורקים טילים - יש קול אזעקה להתריע לנוס להצלת הגוף, אך אין קול אזעקה המתריע לנוס להציל את נפשו... וכל אחד ואחד הוא הממונה ו'השומר' על עצמו ועל ילדיו התלויים בו...

מסופר, שלאחר שתמו שבעת ימי האבלות בפטירתו של הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זי"ע התהלך בנו הרה"ק רבי מאיר זי"ע עם הגבאי (הרב ביגלאייזון), ובדרך הילוכם אמר לו הרבי הידעת מדוע נהוג אצלנו שלא להעמיד משקה - לחיים במשך ימי השבעה רק לאחריהם, משום שבכל שבעת ימי האבל מדברים אודות הנפטר ומעשה הפטירה, והנה אומרים שהמנוח נלב"ע משום שהיה חולה בכך, ומשום שרופא זה עשה כך אירע כך, וכן כיוצא בזה, ולפעמים אפשר שיחשבו שאילו היו עושים פעולה מסוימת היו מונעים את פטירתו, והרי מחשבות אלו כפירה הם, כי באמת הכל אירע רק אחר שכך גזרה חכמתו יתב"ש, לכך תיכף ככלות ימים אלו, שותים משקה חריף לנקות ולצחצח את המח, ומברכים שהכל נהיה בדברו, להשריש בלבנו שאין כל סיבה גשמית לפטירה, אלא הכל בדבר ה' נעשה, כי כך גזרה ההשגחה העליונה.

זאת ועוד, 'מעשה' היה באיש שנוח לכעוס וכל ימיו היה עסוק בריב ובמדות על כל סובביו שחש מכאובים בליבו, והלך אל הרופא שבדק את מצב בריאותו, והודיע לו, כי לטובתו עליו להיזהר ביותר שלא לכעוס, התרגז הלה ואמר לו, וכי באתי הנה לשמוע 'שיחת מוסר'... השיב לו הרופא, טעות מרה בידך, איני עוסק בתיקון נפשך ומידותיך כי

כנגד אויביהם, וכלי זיין הללו הם כח אדיר וחזק עד שאפילו לאחר 'שהיינו נופלים לפניהם' הרי אם נחזיק בכח התפילה ונזכיר שם אלוקינו מובטח לנו שקמנו ונתעורר".

ובאמת אין לנו שום כח אחר זולתי התפילה, וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא בשלח ט) לפרש בלשון הכתוב (ישעיה מא יד) 'אל תיראי תולעת יעקב' - 'למה נמשלו ישראל לתולעת, מה תולעת הוה אינו מכה את הארזים אלא בפיה, והיא רכה ומכה את הקשה. כך ישראל אין כוחם אלא בתפילה'. כיו"ב מצינו שאמר יעקב ליוסף, 'ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי' (להלן מה נב), ובתרגום בצלותי ובבעותי. ולכאורה תמוה מה ראה 'אונקלוס' לתרגם שלא כפשוטו של מקרא, כלומר בחרבי ובקשתי כפשוטו.

אלא כך הוא ביאור הדברים עפ"י הידוע שהתרגום אינו מפרש רק 'פירוש המילות' גרידא כלשון המקרא, אלא בא ללמדנו את תוכן הענין המסתתר תחת תיבות המקרא (עי' עבוד"י תרומה ד"ה ונועדתי), וכלומר, כי וודאי 'בנגלה' הייתה המלחמה בחרב וקשת בפועל

ולהודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים כך. וכדאיתא בגמ' (שבועות טו:) על מזמור 'יושב בסתר' (תהילים צא) שהוא 'שיר של פגעים', וביאר בספר 'החינוך' (מצוה תק"ב) 'ופירוש פגעים, כלומר שאמירת אלו המזמורים תועיל לשמר מן הנזיקין וכו'. שיש בהם דברים יעוררו נפש היודע אותם לחסות בשם יתברך ולהשים כל מבטחו, ולקבע בלבבו יראתו ולסמוך על חסדו וטובו, ומתוך התעוררות על זה יהיה נשמר בלי ספק מכל נזק'. והרי לנו 'הבטחה' מבעל החינוך להיות נשמר בלי ספק מכל נזק אם יבטח בהקב"ה ויסמוך על חסדו".

ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר - אין כוחנו אלא בפה

בתיב (תהילים כ ה-ט), 'אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר, המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעורר', וביאר הרד"ק בזה"ל, אלה האויבים באים עלינו ברכב ובסוסים ובטחחים בהם, ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר - כשנזכיר שמו ונקראהו לנצח (אזי) המה שהם ברכב ובסוסים כרעו ונפלו, ואנחנו שהיינו נופלים לפניהם - כשנזכיר שם אלוקינו קמנו ונתעורר, פירוש נתגאה ונתרומם עליהם, עכ"ל. כי התפילה היא הכלי זיין של בני ישראל

אם בבריאות הגוף, והנני מזהיר אותך בתורת 'רופא' שלא תכעס פן יבולע לליבך... כך עד"ז, כל שמיעת ה'חדשות' אינה מוסיפה בריאות, כי אם 'נערוון' (עצבים) בהלה וחרדה...

יז. ומה נמלצו דברי ה'אבודרהם' (סדר התפלה למוצ"ש) דלכן אין אות זי"ן בכל פרק 'יושב בסתר', כי הבוטח בה' אינו זקוק 'לכלי זיין' ואויביו נופלים תחתיו ומתבטלים ממנו כל הפגעים רעין ומרעין בישין.

יח. וכך איתא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק לב) למה נקרא שמו ישמעאל, שעתיד הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל שנאמר (תהילים נה כ) 'ישמע א-ל ויענם'.

הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עץ הדעת טוב תהילים קכד) מבאר באריכות נפלאה את כל מזמור 'שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו' שנאמר ברוח הקודש כלפי גלות ישמעאל, ונביא מקצת מתוכן דבריו שבתחילה אמר דוד 'לולי ה' שהיה לנו' כלפי ד' גלויות, בכל מדי יון ואדום, 'אבל עוד יש גלות חמישי אחרון לכולם וקשה מכולם, והוא גלות ישמעאל הנקרא פרא אדם (בראשית טז יב) ואז יאמרו ישראל באופן אחר לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם וכו' וכמו שאמרו רז"ל כי לכן נקרא ישמעאל על שעתידין ישראל לצעוק צעקות גדולות בימי גלותו ואז ישמע א-ל ויענם וכו', 'אזי חיים בלעונו' - כלומר אזי בזמן זה הגלות החמישי הוא משונה מכל מה שעבר עלינו, כי אז חיים היו רוצים לבלוע אותנו וכו', כי 'בחרות אפם בנו' - רצונם למחות שם ישראל מתחת השמים וכו', ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה, ואין לנו תקוה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול ית' שיושיענו מידם, וזהו שאמר 'עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ' - כלומר סיבת בטחוננו בו ית' הוא, לפי שהוא אשר עשה את השמים ואת הארץ, ונודע כי לא בראם אלא בשביל ישראל שיקיימו את התורה וכו' ואם כן מוכרח הוא שיעזרנו מידם ויגאלנו גאולה שלימה העתידה במהרה בימינו, כדי שיהיה קיום לשמים ולארץ, כי אין להם קיום זולתי על ידי ישראל. עכ"ל.

יט. כלומר, כשם שהתולעת בוטחת אך ורק בפיה, ואין עולה על דעתה כלל וכלל להביא גרון או כל כלי אחר לגדוע בו את העץ, כמו כן נעמוד בתפילה מתוך אמונה שרק על ידה יושיענו אבינו שבשמים, ובל נסמוך על שום דבר אחר שהוא יהא בעזרנו.

נערכה ע"י יעקב אבינו בצלותי ובבעותי, ושפיר אמר על עצמו אשר לקחתי מיד האמורי.

בה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (ח"ח עה"ת כי תבוא) על הפסוק (דברים כו ז) 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולנו, בזה"ל, וישמע את תפילתנו לא נאמר, אלא וישמע ה' את קולנו, ללמדנו בא, שצריכים לצעוק בקול בעת צרה², ועי"ז עונה ה' תיכף, ואף כי לפעמים עונה ה' במשך איזה ימים, ואפילו לכמה שנים, כדאיתא במדרש (מדרש שמואל ד) יש תפלה לכמה שנים, אבל הצעקה בקול מועלת מיד. עכ"ל³. וכלומר, שהגם

ממש, והיה נראה שהחרב והקשת הם העורכים את המלחמה והם המנצחים, אך האמת שאין הקב"ה חפץ לעשות 'נס גלוי' לכן הוכרח להשתמש בחרב וקשת, ואין החרב והקשת אלא ה'מסתירים' את עורכי המלחמה באמת, ומי הם עורכי המלחמה, זאת 'מגלה' לנו התרגום - בצלותי ובבעותי, שיעקב התפלל על נצחונו במלחמה ושם פעל את הנצחון. ובזה יתיישב כיצד אמר יעקב 'אשר לקחתי מיד האמורי', וכי יעקב לקחה מידם, והרי שמעון ולוי ערכו את המלחמה והם לקחו את שכם מיד האמורי, לזה תרגם אונקלוס 'בצלותי ובבעותי', כי שמעון ולוי נלחמו בחרב וקשת, אבל 'עיקר' המלחמה

כ. נודע דבר המעשה אשר היה אצל הגה"ק ה'כתב סופר' ז"ע, אשר איש יהודי מתושבי פרעשבורג הלך לבקר אחד מן השרים ונלווה אליו משרתו הנכרי, הנכרי שראה את כיס המעות (ארנקו) של השר מונח בצד והוא 'תפוח' בשטרות כסף... חמד אותו לעצמו, ואכן הצליח להעלימו באין רואה ולשלשלו לכיסו, אך מכיוון שנתירא להחזיקו ברשותו הטמינו בבית אדונו. לאחר זמן הבחין השר כי הכסף איננו, ויקצוף מאוד, והורה לשוטרי העיר לעשות חיפוש מדוקדק בכל בתי העיר על מנת למצוא את הגניבה, ואכן, לדאבון לב הם מצאו את צרור הכסף מוטמן בבית היהודי, מיד אסרו אותו באזיקי ברזל והשליכוהו הבורה - לבית הסוהר, עד שיעמוד למשפט בעוון גניבתו. היהודי התחנן על נפשו שלא שלח ידו בממון השר ואין לו שום מושג וידיעה כיצד התגלגל הכיס לביתו, אך כמובן שלא קבלו את דבריו, וגזרו את דינו לתלותו על העץ רח"ל.

נכנס ה'כתב סופר' לעובי הקורה והחל לפעול ולהשתדל ב'חלונות הגבוהים' אך העלה חרס בידו, ולא הועילו שום שתדלנות וגם 'השוחד' לא פעל מאומה, במהרה נסע הכת"ס לעיר הבירה בודאפעסט, אך גם שם נתקל ב'דלתות נעולות'. בלילה שקודם היום המיועד לביצוע גזר הדין עלה הכת"ס על יצועו בפחי נפש, והנה בחלום, נגלה אליו אביו הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע וטען כנגדו, היתכן כזאת בישראל, עומדים להרוג יהודי על לא עוול בכפו ואתה הולך לישון, התפרץ הכתב סופר בבכי ואמר, והלא עשיתי כל מה שבידי לעשות ולא הצלחתי... השיב לו החתם סופר, האם התפללת... הלא זה ה'כח' הניתן בידיכם, להתפלל... להתפלל... מיד שלח הכתב סופר להעיר את כל בני העיר משנתם, אנשים נשים וטף, ופקד על כולם להתכנס באישון ליל בבית הכנסת, כאשר התמלא בית הכנסת נשא הכת"ס דבריו, והחל לגולל בפניהם כל דרכי השתדלויותיו, וזעק, אם כל השערים נעולים אבל אצל הקב"ה לעולם אין השערים ננעלים, ושערי דמעה לא ננעלו, ויזעקו כולם בקול גדול, ואכן נתעוררו רחמי הקב"ה ונעשה לו נס, שכשעמד היהודי לפני השופט החל לפתע לחקור את המשרת הנכרי, והלה הודה שידידו במעל, ושחררו את היהודי ותלו תחתיו את הגוי, צדיק מצרה נחלץ ויבוא רשע תחתיו.

כא. איתא בגמ' (שבת סז.) 'אילן המשיר פירותיו סוקרו בסיקרא (צובעו בצבע אדום) כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי' - כדי שיראו אנשים ויבקשו עליו רחמים. ומכאן למדנו, כי אם רואים אנו אילן המשיר פירות הרי זה סימן שהאילן צריך תפילות הרבה שיתקיים, ומן השמים רוצים שיתפללו עליו. על אחת כמה וכמה כאשר אילן בית ישראל משיר פירות רח"ל - הרי זה מראה בעליל שהקב"ה מבקש מאתנו 'השמעיני את קולך', ואין לנו אלא לתפוס אומנות אבותינו בידינו ולבקש רחמים, על כן השתדלו והרבו תחינה לבטל כל גזירות קשות ורעות ושלא ישמע עוד שוד ושבר בגבול עמך בית ישראל.

וכבר כתב המהרש"א (ח"א שבת קו. ד"ה ידאגו) על הא דאיתא בגמ' 'אחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה' בזה"ל, ר"ל, ידאגו ובעו לאפושי ברחמי טפי (-צריכים להרבות ברחמים יותר) נגד מידת הדין ששלט בהן, עכ"ל. כב. מעשה נפלא בענין התפילה שמעתי לספר על יהודי נכבד וחשוב בשם ר' קלמן שהיה מיוצאי אונגריין (הונגריה), שבימות המלחמה בשעה שנכנסו הרשעים ימ"ש לעירם והחלו לשלח לעבודה' את בעלי הכח - מבני י"ח שנים (עד בן 55), והזקנים והילדים אחת דינם רח"ל... הרשע קבע מוט בכותל והורה לכל לעבור בסמוך למוט, כל מי שהגיע בקומתו לגובה המוט סימן שכבר מלאו לו י"ח שנים והוא ראוי לעבודה, ואלו הנמוכים יותר הופנו לעבר השמאלי,

הרל תקשיב ותושיע', ויש לבאר שינוי הלשון שבתחילה הזכיר עניים בלשון רבים, ואילו בהמשך נקט דל בלשון יחיד, וכן לגבי 'שועת עניים' אמר רק אתה תשמע, ואילו לגבי 'צעקת הרל' נאמר תקשיב ותושיע, אלא כי הברדל גדול יש בין ה'משוע' בתפילתו לזה 'הצועק', שגדול כוחה של צעקה שהיא נענית אפילו ביחיד הצועק על מצבו, והקב"ה מקשיב ומושיע תיכף ומיד (ואילו בלא 'צעקה' אזי אף תפילת רבים אינה פועלת מיד אלא 'נשמעת' במרומים ונענית בבוא עיתה וזמנה).

כתב הגה"ק המבי"ט זי"ע (בית אלוקים שער התפילה פ"ו) בביאור מה שנאמר (תהילים קו ו) 'ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילים', וז"ל, כשהם צועקים אליו ית' כשהוא צר אותם, כלומר שמכירים שמאנתו באת להם הצרה הזאת והם צועקים אליו, אז מן המצוקות שלהם שהם גרמו באיולתם גם כן מושיע אותם, וזהו הנרצה באומרו ממצוקותיהם ולא אמר ממצוקות יושיעם, עכ"ל, כי הקב"ה שומע תפילת כל פה, ואפילו הרשע הגדול ביותר בידו לבטל כל גזירות קשות ומרות, אם יועק מעומק לבבו אל הקב"ה י"י שירחם עליו י"ה.

שאין תפילה שחוזרת ריקם ואינה פועלת פעולתה לטוב, אך לפעמים אין בכוחה להחיש את הישועה מיד, אלא ממלאים מן השמים את מבוקשתו רק לאחר זמן, אבל הצועק בתפילתו נענה מיד י"י.

וזכר איתא בזוה"ק (ח"ב ב.) בהאי לישנא קדישא, גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב, היא היא דכתיב (איכה ב יח) 'צעק לבם אל ה'', צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקב"ה יותר מתפלה ואנחה, דכתיב (שמות כב כב) 'כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו'. אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל 'נחמתי כי המלכתי את שאול למלך (שמואל א' טו יא), מה כתיב 'ויחר לשמואל ויועק אל ה' כל הלילה', הניח הכל ולקח צעקה משום דהיא קרובה לקוב"ה יתיר מבולחו, היא היא דכתיב (שמות ג ט) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי, עכ"ל"ק.

עוד כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (שפה אחת ד"ה שועת) בגודל כוח הנורא של ה'צועק' בתפילתו, שהנה נאמר בתפילת נשמת 'שועת עניים אתה תשמע צעקת

כמובן שהנערים בני ט"ו - ט"ז היו מהלכים על קצות האצבעות בכדי להגביה קומתם עד גובה המוט. ר' קלמן הנ"ל היה נמוך והפנו אותו לצד שמאל בדרכו האחרונה... ביחד עם עוד קבוצת נערים, והנה בדרכם על הרכבת לאושוויץ נענה אחד מהם והכריז בקול רעש גדול, הבה ונזעק יחדיו לאבינו שבשמים שיציל אותנו ממוות לחיים, ופתח בזעקות ב'שיר המעלות ממעמקים' מתוך בכיות נוראות ותעל שוועתם השמימה. משהוכנסו לתוך תאי הגזים וכבר... מה עשה הקב"ה, באותו רגע שרצו להרגם נגמר הגז ולא היה סיפק בידי הרשעים להוציא זממם לפועל, והוציאו אותם חוצה ונשארו בארץ החיים, וכל ימיו היה רבי קלמן רגיל לומר שהוא חי מאותו 'ממעמקים'... וכבר אמרו חז"ל (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים, הבה נזעק 'ממעמקים' (עם כל הפירושים והמשמעויות) והקב"ה יוציא אותנו במהרה מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בזמן קריב.

כג. ואין הכוונה לצעוק בפיו גרידא, אלא כפי העולה מהספה"ק עניין 'צעקה' נובע מתוך ההכרה שאדם מכיר שרק הקב"ה יכול להושיעו, הן כשרואה זאת מצד 'מציאות' הדברים, ובעיקר, כשמשריש בעצמו את האמונה שאין לו שום פתח הצלה אלמלי הקב"ה עוזרו, ולאידך מרגיש שאין בכוחו לשאת את הצרה, עד שמאיליה פורצת זעקת הלב, אזי טאטע אין הימעל, געוואלד... (אוי, אבי שבשמים, הצילני נא), וזעקה גדולה ומרה זו מחרישה כל מקטרגים ופותחת כל רקיעים.

כד. וכן הוכיח ה'פלא יועץ' (ערך צעקה) ממה שנאמר (תהילים לד יז-יח) 'פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם, צעקו וה' שמע', והרי שאפילו אותם עושי רע שדינם נגזר להכרית מארץ זכרם, אך אם צעקו - וה' שמע.

וכה היו דבריו הנוראים של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס השלם שער תורת האדם נ) לאיש יהודי בשם ר' דב כהן שנפטרו לו כמה מבניו, וז"ל. 'מיינער' איך בעט דיר, וויא אזוי לאזט מען קינדער שטארבן, דו גלייבסט עס נישט אז דער גרעסטער רשע - אז ער שפארט זיך צום אייבערשטיין קען ער ביי איהם אויס בעטן וואס ער וויל, עכ"ל, (ובלה"ק -) יקירי, היאך הנך נותן לזה להמשיך - שימותו הילדים, וכי אינך מאמין שאפילו הרשע הגדול ביותר - אם אך יפציר בתפילה לפני ה', אפשר לו לפעול אצלו כל אשר ברצונו.

כה. כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ליקוטים, על תהלים) על הפסוק (תהלים קו ל-לא) 'ויעמוד פינחס ויפלל ותיעצר המגפה ותחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם', ולכאורה צריך ביאור, במה נשתבח פינחס שתחשב לו הצלת בני ישראל

באר הפרשה - פרשת בראשית

קול ה' בנה - נחפשה דרכנו ונחקורה

עמכם בחמת קרי', כלומר כשאביא עליכם צרה כרי שתשובו כי אם תאמרו שהוא קרי אוסיף עליכם חמת אותו קרי', עב"לכ".

בבר מילתנו אמורה בדברי הרמב"ם (פ"א מהל' תעניות ה' ב-ג) וז"ל, ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה יוריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן וכו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקרת (מלשון מקרה) הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להתרבק במעשיהם הרעים ותוסף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה 'והלכתם עמי בקרי, והלכתי

על כן נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה', ובוה ישוב חרון אף ה' מעמו, וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם^{כט}. וזכור נזכור מקרא מלא שדיבר הכתוב (דברים י"ב) 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', בהתחזקות יתירה בכל ענייני יראת שמים, ובביצור החומות והגדרים המרחיקים את האדם מן העבירה^ל.

לצדקה לדור ודור, ואילו בהצלחתו של אהרן בהקרבת הקטורת לא נאמר כן. ומבאר הר"ק, שאהרן הכהן עצר את המגיפה ב'קטורת' הקיימת רק בזמן שביהמ"ק קיים, מה נעשה עתה כשחרב הבית... לזה בא פינחס והעמיד את המגפה ב'תפילה' אשר עד עצם היום הזה יש בכוחנו להתפלל בכל לב כדוגמת פינחס באותם הימים ללא כל שינוי - להציל רבבות אלפי בני ישראל מכל גזירה קשה ורעה, ובעבור העמדת כח זה תחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם.

כו. משל למה הדבר דומה, לאחד שהיה לו ילד 'פרא אדם' אשר פגיעתו היתה רעה, והיה מזיק ופוגע ברבים, עד שהוכרח האב להכותו על לחיו בכדי ללמדו לקח להיטיב דרכיו, והנה רואה האב שהילד פונה לחדרו ומתחיל לכתוב, נכנס האב לחדר ובדק אלו מחשבות והרהורים העלה הבן עלי גליון, ומצא שכתב הבן 'ביאור' באריכות 'סטירה' זו מה עניינה, שלפתע דבר נוקשה (היא היד המכה) נופלת בחוזקה על בשר רך (הוא הלחי), ומחוזק ה'מגע' שביניהם נשמע קול חזק, ונשאר רושם המכה על הלחי - שנעשית אדומה, וכעבור כך וכך זמן הלחי חוזרת למראיתה הראשונה... נדהם האב למקרא ה'תיאור' והתקצף ביותר, ואמר לבנו, אנכי הכיתי אותך למען תבין את חומר מעשיך ובכדי שתלמד לשנותם, ואתה יושב ועוסק בהתבוננות ו'בניתוח' מהי סטירה... על דרך זה ממש, בורא כל עולמים נתן לנו מכה אנושה לזעזע אותנו, אל יהיה 'עסקנו' בהתבוננות כיצד אירע הדבר, מאין באו אותם מרצחים שפלים ולאין נמלטו... ועל כגון דא זועק הנביא (ירמיה ב' ל) 'לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו'... אלא עלינו מוטל להבין שהקב"ה מדבר אלינו שובו בנים שובבים...

והגם שאין ספק כלל שכל זאת באה לנו מאב הרחמים שוכן מרומים, ואנו מאמינים בני מאמינים שהצור תמים פעלו בכל דרכיו משפט, וגם זאת רצונו ית' מעמנו בשעה קשה כזאת להחזיק איתן באמונה תמימה כיתד בל תמוט, אך בד בבד עלינו 'לשמוע קול שופר' ולהתעורר מתרדמתנו...

כז. והנה לא מצינו לשון נורא כזו 'דרך אכזריות' בכל ספר 'משנה תורה' להרמב"ם, ובפשוטו הטעם שכאן 'יצא מגדרו' וכתב לשון כזו, משום שאם יאמרו שזה ממנהג העולם ודרך מקרה הרי עי"ז יבואו עוד צרות רח"ל, וכמו שכתב הרמב"ם בהמשך דבריו, עיי"ש. אך אפשר לבאר עוד, כי האומר שהקב"ה זעזע את העולם ולקח נפשות רבות לחינם, אין זו אלא מחשבה אכזרית, כי היאך ניתן להעלות על לב מחשבה כזו, אשר הקב"ה שהוא 'אב הרחמים' ימיט אסון נורא כזה 'סתם' בלא סיבה... ופשיטא שאין זה אלא 'רעמים' שנבראו כדי לפשט עקמומיות שבלב...

כח. וכבר אומרים בשם הר"ק בעל התניא זי"ע לבאר במה שאמר דוד המלך (תהילים לב ט) 'אל תהיו כסוס כפרד אין הבין', כי מדרך הסוס שבשעה שמכים אותו הרי הוא ממשיך בהליכתו מבלי לסובב ראשו להתבונן מי הוא המכה אותו, ועל כך זעק דוד, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין - אל תמשיכו בדרככם כמימים ימימה מבלי לעצור ולהתבונן מה רצונו של הקב"ה שהוא המכה אתכם.

כט. הר"ק מדז'וריק זי"ע היה אומר שההפרש בין אדון למלך - שהאדון עושה ככל העולה ברצונו ואילו המלך צריך להימלך בשריו ויועציו ואינו מוציא גזירה או פסק דין ככל העולה על רוחו לבד. ואכן בטרם פרוץ ה'מלחמה' (מלחה"ע השניה) אמר הר"ק שעתה נעשה הקב"ה כ'אדון' וכביכול אינו נמלך בצדיקיו ונגזרה הגזירה.... הוסיף על דבריו חתנו הר"ק ממאכניוקא זי"ע שלכן ביקש מאתנו כביכול על ימים אלו - אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם - כלומר, שאיהפך לבחינת מלך, ואהיה מוכרח להימלך בצדיקים וכן לשמוע את דעתם

מקונן הנביא מדוע לא באו לעזרתה. והתשובה היא בהמשך העניין (פסוק ה) 'כי כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו', ופירש בתרגום יהונתן 'תבעו דחלתי ואתקומו' - תבקשו יראת שמים ועי"ז תחיו.

צדקה וחסד - כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (אהבת חסד ח"ב פ"ה) בזה"ל, כמה צריך האדם להתדבק במדת החסד, שהיא מועלת לעורר רחמי ה'א' וחסדיו על ישראל לב

וכה איתא בנביא (עמוס ה א-ב) 'שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נושא עליכם קינה בית ישראל, נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, ומבאר ה'מלבי"ם', שהנה כאשר אדם נופל נפילה שאין בה סכנה נותנים לו סובביו לקום בעצמו, אמנם אם יפול נפילה מסוכנת עד שאינו יכול להתרומם בעצמו מיד יחושו אליו כל קרוביו וידידיו לעזור אותו. אכן בת ישראל נפלה לא תוסיף קום - שאין לה כח לקום מעצמה, ואם כן מן הדין היה שכל שרפי מעלה יבואו לעזרתה, ועל כך

(בתפילות) של כל בני ישראל המתחננים אלי לתת להם שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה בכל עניניהם... לטוב להם כל הימים (מפי המשב"ק הרה"ח הנודע ר' שרגא בעלז, ושיבח הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע פירוש זה עד מאד).

מעשה יש לומר כי אם נקבל עלינו עול מלכות שמים נזכה שיהיה הקב"ה בבחינת 'מלך', ועי"ז ישמע לקול שוועתנו ואנקתנו לבטל מעלינו כל גזירות קשות, ולהחיש קץ ישועה ונחמה במהרה.

ל. בשנות המלחמה הנוראה נשאל הרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע הי"ד היכן הקב"ה... היאך הקב"ה מעלים עיניו ונותן לרשעים ימ"ש להשמיד להרוג ולאבד את היהודים. השיב ה'קדושת ציון' במשל, ל'בעל בעמיו' שדר בבית גדול רם ונישא, ובסביבות הבית היה חצר עם גינת דשא, בקצה הגינה עמדה חומה להפריד בין הגינה לבין היער שהיה מעבר השני, בו תרמוש כל חייתו יער, אריות וזאבים ודובים ושאר חיות טרף, ותמיד היה האב מזהיר את בנו הילד הקטן לבל יעז לעלות על החומה ולעבור לצד השני פן תתפסנו חיה מסוכנת ותטרוף אותו רח"ל, אך כדרכם של ילדים לא שמע הבן לקול אביו, ומפעם לפעם היה מטפס וקופץ לתוך היער והיה האב רץ תיכף ומיד להחזירו בשלום. עד שיום אחד החליט האב לחנך את בנו פעם אחת ולתמיד... התחפש האב לאריה והחל להלך על ארבע ולהשמיע שאגות ארי, וברגע שהניח הילד כף רגלו ביער מיהר ה'אריה' ופער פיו לרווחה ונשך את הילד, הלה נבהל ביותר וזעק בקול אבא, אבא, הצילני נא מיד... כשחזר הבן אל הבית כשהוא פצוע ונשוך פנה אל אביו, ואמר לו, מדוע לא מיהרת להציל אותי מידי האריה, והרי צעקתי אבא, אבא, נענה לו האב, בני יקירי לא היה זה אריה אלא אני בעצמי נשכתי אותך למען תלמד על בשרך שאסור לעבור את הגדר... ובזה השיב ה'קדושת ציון', כי כל הצרות והייסורים אינם באים אלא מידי הקב"ה אשר התחפש ל'אריה', למען נשכיל לילך באורחותיו ולא נתרחק הימנו...

לא. גם 'סגולה' היא לעורר רחמים לקבל תפילותינו באהבה וברצון, וכמו שאמרו חז"ל (שוח"ט סה), שהגומל חסד תפלתו נשמעת. וכה כתב הגה"ק מהר"מ פאפירש זי"ע (אור הישר, עמוד גמ"ח פ"א) בזה"ל, כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, ואין מדקדקין בתפילתו, ומקבלין אותו בפנים מאירות, והרבה מליצי יושר עליו בב"ד של מעלה בעת משפטו בא לנגדו.

בדרך זה ביאר בספה"ק 'זרע שמשון' (קדושים ה) בלשון הכתוב (תהילים קטז א) 'אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני', שלכאורה מה עניין 'אהבתי' לכאן, ומבאר עפ"י מה שכתב האר"י הק' זי"ע (שעה"כ דרושי תפילת השחר) שקודם התפילה צריך שיקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך, ועי"ז תהא תפילתו מקובלת במרומים, עפ"י יש לבאר שכך אמר דוד, אהבתי בלבי כל בני אדם בשעה שאני רוצה שישמע ה' את קולי תחנוני.

עוד במעלת החסד כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (וירא ד"ה זעקת) לפרש מה שאמר הקב"ה לקין 'הלוא אם תיטיב שאת' (בפרשתן ד ז) - שאם תיטיב לאחרים אני אשא חטאתך ואסלח לך עליה...

לב. נוראות מצינו ב'ירושלמי' (פאה פ"א ה"א) אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולם צדיקים היו וע"י שהיה להן דילטורים (בעלי לשון הרע) היו יוצאים במלחמה והיו נופלים וכו', אבל דורו של אחאב עובדי ע"ז היו, וע"י שלא היה להן דילטורין היו יורדים למלחמה ונוצחין, והכוונה למה שאמר עובדיה לאליהו (מלכים א' יח ג) 'הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ה' ואחביא מנביאי ה' מאה איש חמשים חמשים איש במערה ואכלכלם לחם ומים' וכו' (והיה זה בזמן הבצורת, והוצרך לבקש מהמון העם שיעזרוהו ויתנו לו מים להחיות נפשם) ואליהו מכריז בהר הכרמל (שם כב) 'אני נותרתי נביא לבדי לה', וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא - כל העם ידעו (שעובדי' מחביא מאה נביאים) ולא גילו למלך...

באר הפרשה - פרשת בראשית

תורה מגנא ומצלא - אין שמירה כתורה

איתא בגמ' (מכות י.) 'אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב (תהילים קכג ג) עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים, מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים - שהיו עוסקים בתורה, והרבה יש להתעורר מכאן עד כמה צריך להרבות בעסק התורה, שבזכותה ננצלה ויברתו שונאינו ל'.
ומה עוד שעתה בעמדנו בסיום ירח האיתנים, לאחר חג שמחת תורה, הרי הזמן גרמא להתחזקות

אפילו לאחר שכלה זכות אבות (ירושלמי סנהדרין ג.). והוסיף ושם בהערה. והנה עתה, שמדת הדין גברה מאד על העולם, ואין שום עצה להנצל מידי צרות המתחדשות מידי יום ויום, מה מאד יש להתחזק במדת החדש, כדי שעי"ז תתעורר מדת החסד העליונה, ויקויים עלינו מה שאמר הכתוב (הושע ב כא) 'וארשתך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים', ואמרו חז"ל, שאומר הקב"ה ומה אלו, שהן בעצמן צריכין חסד, עושין חסד אלו עם אלו, אני, שאני מלא חסד ורחמים, עאכו"כ שאני צריך לגמול חסד עם בריותי ל'.

לג. יש שרמזו שלכן אין מתחילים בבקשת הגשמים - ותן טל ומטר לברכה עד ז' חשוון 'כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת' (שבזמן הבית הוצרכו עולי הרגלים לחזור לביתם אחר החג, והרי קושי הדרך מתגבר מאד בעת הגשמים ע"כ היו ממתניים בבקשת הגשמים עד שיגיע האחרון שבישראל לביתו שבנהר פרת), וקצת צ"ב וכי עדיין שייכת סיבה זאת לגבי דידן, והרי לדאבון לב חרב הבית ובטלה העליה לרגל... אלא, כי אכן, זאת רצו חז"ל שלדורות עולם יזכרו שמעולם הנהיגו להמתין עבור האחרון שבישראל ולאחר את הבקשה על הגשמים, והיו מעייניהם נתונים לחשב חשבונו של פלוני - למען ייטב לו בדרכו...

לד. נודע מה שהיו אומרים אדמור"י בית בעלזא זי"ע לבאר הטעם שהבקשה על אחינו כל בית ישראל אינה פותחת ב'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים' כשאר סדר הבקשות שם, כי בשעה שבני ישראל מתפללים על אחיהם להושיעם מצרתם אזי נפתחים שערי רצון לפני אבינו שבשמים, ואין צורך לבקש ש'יהי רצון'...

על כן יאמרו המושלים, מעשה בשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואביון אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר 'איני יודע מה אתה סח', כי בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית באדרעס (כתובת), ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו - מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בנך בכורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דבריך שטעית באדרעס, כי איני מכירך ולא ידעתך, הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בכורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו... על דרך זה יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך 'כרחם אב על בנים' (תהילים קג יג)...

ע"כ בשעה שאנו מבקשים וחוזרים ומתחננים יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, הרי עלינו לבקש בעד אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשבייה, שאם אכן נתנהג כאיש אל אחיו אזי נוכל לבקש מאבינו שבשמים... לה. בלשון זה אמר הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע כשאדם מתרץ איזה קושיא בתורה אזי יש מפלה לגוי (אמרי פינחס, שער התורה יז).

לו. אגב אורחא, הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה אומר, הנה סגולה ידועה היא לפתוח את ארון הקודש ולהוציא את הס"ת ל'קריאת התורה', ואותה שעה היא שעת רחמים ועת רצון, והנה כתב הרא"ש (הל' ס"ת סי' א) שבימינו קיום מצות כתיבת ספר תורה הוא בכתיבת חומשים ומשנה וגמרא ומפרשיה 'כי מצות כתיבת ס"ת הוא ללמוד בה וכו' וע"י הגמרא והפירושים ידע פירוש המצוות והדינים על בוריים, לכן הם הספרים שהאדם מצווה לכותבם' (עיי' שו"ע יו"ד סי' ע"ר ס"ב ובנו"כ), ולפי זה נמצא כי 'פתיחת הארון להוציא ספר תורה' היינו בשעה שאדם מוציא את

לפי שיעורו והוא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר מהש"ת תמיד כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה וכל אשר יעשה יצליח הן בתורה הן בחסידות והן בכל משא ומתן.

ובן כתב הגה"ק החיד"א (מורה באצבע אות רח"צ) בזה"ל, אחר החג וחודש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי הוא תחילת השנה והוי סימנא טבא לכל השנה. ועתה בי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה צריך להורות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפני ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה' לא לרצון יהיה ח"ו, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגבור בעסק התורה והמצוה ביד ה' הטובה עליו. עכ"ל.

שומר ישראל ישמור שארית ישראל, וירחם על כל אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, ויוציאנו מצרה לרווחה^ל ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה, מתוך בריות גופא^ל ונהורא מעליא, השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמון.

בלימוד התורה, וכמו שהיה מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע כי בכל חג ומועד מאיר הקב"ה על כל אחד ואחד מבני ישראל הארה גדולה, ועל ידי אור זה שכלו של אדם מתנבר ומתחדש בעבודת ה' ולימוד התורה הקדושה. אך בצאת החג גם אור זה יוצא מאתו, וכל איש יהיה מי שיהיה אם אך משביל הוא, ירבה בלימוד התורה מיד בצאת החג, ובוה ישאיר על עצמו את האור הגדול לסייע בערו לעבוד את ה' ולהתקרב אליו בכל השנה (הובא בקול יעקב פר' אמור ברה"ה והקרבתם. לתלמידו הגה"ק בעל מלא הרועים זי"ע).

ובך כתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (ספר חיים סי' לו) וזה לשונו 'אשר קבלה בידינו כפי מה שמתנהג האדם בי"ב ימים הראשונים של מוצאי החג כן יהיה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה, ומנהג חסידים הראשונים להתקדש עצמם ביותר ובקדושת מחשבה ודיבור ומעשה מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר החג לעומת י"ב חדשי השנה. ונאספים אל בתיהם בקרב אלה י"ב הימים ומחזירין על לימודן כל אחד ואחד

הגמרא (ושאר ספרי קודש) מארון הספרים כדי ללמוד בה... ואין לך עת רצון גדולה מזו, ועל אחת כמה וכמה ש'פתיחת' התורה בבראשית, ובכלל זה פתיחת הזמן בהיכלי הישיבות הק' והכוללים היא 'רעוא דרעוין'... כי אין סגולה כתורה. לז. וכן יהי רצון שיקויים בנו מה שפירש המלבי"ם בלשון הפסוק (תהילים כ ח-ט) 'הגם שאלה ברכב ואלה בסוסים מכל מקום אנחנו רק בשם אלוקינו נזכיר, ומכל מקום יעשה לנו שני דברים. א. כי המה כרעו וגם נפלו. ב. ואנחנו קמנו וגם נתעודד בעושר והצלחה'. והיינו שבעז"ה עוד נצא ברווחים גדולים מתקופה זו. ואם 'מן המיצר קראתי י-ה', הרי 'ענני במרחב' – לצאת מן המיצר אל המרחב...

לח. וכמו שאמרו צדיקים (הרה"ק ר"ז מסטריקוב זי"ע, וכן הובא בשש"ק שבתות) לדרוש בלשון הכתוב בתחילת התורה 'בראשית ברא', כי הנה תיבת 'ברא' מתפרשת בג' אופנים. א. הוא מלשון בריאות, ב. מלשון 'בר' (בנים), ג. מלשון 'בר' ותכן, וכלומר, ראשית דבר – שיהיו כל בני ישראל בריאים ושלימים בגופם נפשם ומאדם, ויזכו לבנים, והם ילכו בדרכי תורה ויראת שמים, ולפרנסה בהרחבה ושפע רב.

אגנעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת בראשית תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו" (א, כו)

א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים - אל יבא, ומהם אומרים - יבא וכו', רב הנא רבה של ציפורין אמר, עד שמלאכי השרת מדייניו אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה, אמר להן, מה אתם מדייניו כבר נעשה אדם (מד"ר ח, ה).

והנה, לעיל במדרש אמרו שם, בשעה שבא הקב"ה לברא את האדם הראשון, נמלך במלאכי השרת, ואמר להם, נעשה אדם, בצלמינו כדמותינו, ומדוע נמלך ה' במלאכי השרת? "ללמדך דרך ארץ וענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן" (רש"י) וכשנצרך שני הדברים יחד יוקשה הדבר מאוד, הקב"ה שואל ונמלך במלאכי השרת - בשביל מידת ד"א שימלך הגדול בקטן, ולבסוף, עד שהספיקו המלאכים להכריע - "אמר להם הקב"ה מה אתם מדייניו כבר נעשה אדם", ומה זאת?

סיפר הגה"צ רבי בן ציון ברוק זצ"ל עובדא דהוי בדידיה, כשרצה ליסד ישיבה בעיר לוצק, היה זה קרוב לחג הפסח, ולא היה בידו שום אמצעים לסדר להם אכילה ושינה וכו', ואעפ"כ סיפר, שלחתי טלגרמה שיבואו הבחורים ללוצק, ובאו כחמש עשרה בחורים, וסמכתי ע"ז שלאחר שיבואו כבר אדאג אצל הבעלי בתים להתרימם כנהוג, ואולם כשבאתי לפני הבע"ה התרעמו עלי וטענו נגדי, מדוע לא עשיתי אסיפה קודם שהבאתי את הבחורים, לדון עמהם אם לעשות כאן ישיבה או לא ועלה בדעתי רעיון נפלא כדי לפייסם,

ואמרתי להם כך: הנה אמרו במדרש שנתיעץ ה' עם המלאכים לפני שעשה את האדם, ועד שהמלאכים הספיקו לדון אמר להם ה' כבר נעשה אדם, ויש להבין ממ"כ, אם נמלך הקב"ה למה בינתיים ברא את האדם בלא תשובתם. אלא שכך אמר להם הקב"ה, על מי אתם דנים אם לברא או לא, על האדם! וכי יודעים אתם טיבו של האדם - מהו כדי שתדונו עליו? והרי עוד לא נברא! הנה הוא לפניכם עכשיו תוכלו לדון אם היה כדאי!... ואח"כ באמת הראה להם הקב"ה שיש בו חכמה יותר מהם, שידע לקרא שמות וכו'. כמו"כ, סיים, בנידון דידן, עד שאבא ואדון עמכם אם לפתוח ישיבה או לא, הנה לפניכם צורת בני תורה, כעת תוכלו לראות במעלתם ולדון, ובודאי תראו שכדאי היה הדבר!

"נעשה אדם" (א, כו)

"מפני מה נברא האדם אחרון למעשה בראשית? - זכה, אומרים לו אתה קדמת לכל, לא זכה, אומרים לו יתוש קדמך" (גור אריה יב, ב). מספר רבי שלום מאיר וולך שליט"א בספרו "נעם שיח" על הגדה של פסח: רבי יצחק מוורקא זצ"ל באר זאת במשל נאה. ישנם שני סוגי בעלי עגלה: האחד, הקב"ה חפץ להזמין לו את פרנסתו ושולח לו סוס ועגלה, ואלו השני - הקב"ה הזן את העולם כולו, חפץ לפרנס את הסוס ושולח לו בעל עגלה שידאג לכל מחסורו...

שני העגלונים מתפרנסים באופן דומה, אולם מה רב ההבדל ביניהם! בעוד האחד - הסוס עמל עבדו, השני - עמל כל חייו למען הסוס... וכך אומר המדרש: מפני מה נברא האדם אחרון למעשה בראשית? שאם לא זכה אומרים לו יתוש קדמך, נבראת כדי לפרנס את היתושים מדמך...

(לאור הנר)

ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים: ויברא אלקים את התנינם הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל עוף כנף למיניהו וירא אלקים כי טוב: (א, כ- כא)

אחרי בריאת המאורות המסוגלים להאיר לארץ ולצאצאיה באור גשמי, ברא הקב"ה נפש כל חי. יש סדר נפלא והתאמה מיוחדת בבריאת נפשות רבות וחסרונן ובקיצור נמרץ נאמר בזה: כי ערך הברואים הולך וגדול מדגים לאדם (הראשון והאחרון לברואים) הדגים צרכיהם מועטים מאד וחז"ל אמרו אין נותנים מזונות לדגים ביו"ט ופירש"י שדגים אפשר להם בלא מזונות שהם אוכלים שרשי עשבים וקרקע, וגדול אוכל את הקטן, כמו"כ אין לאם צורך במלבושים ודירות. למעלה מהם: העופות החיות והבהמות אשר שרשי עשבים וקרקע לא ינעמו לחיכם ויש מהם שאינם אוכלים עשבים ואפילו פירות, וקיבתם דורשת מאכלי בשר כן זקוקים הרבה מהם לדירות (קנים מאורות ורפתים) ולבגדים נוצות ועורות. למעלה מכל הברואים הוא האדם שהוא אוכל את הטוב והמובחר שבריק השדה פירות האדמה והעץ, וגם בשר ומכל דבר הוא מרים את חלבו, וגם החלב הזה צריך תיקון באש ובמים ובתבלין עד שהוא ערב לחכו, כן הוא זקוק להכין לו מלבושים מעורות או מצמחי האדמה. האדם איננו מוצא קורת רוח משיבה בחגוי הסלע או במערות והוא בונה לו בתים וארמונות.

עליה שניה מדגים לאדם אנו מוצאים בענייני סדר ומשטר וחיי החברה: הדגים עומדים במדרגה הנמוכה ביותר בעניינים אלה, כי אין ביניהם שום סדר וחיים חברתיים, כל דג הוא עולם בפני עצמו, וכולע את חברו חיים, אפילו מין את מינו. משא"כ בעופות חיות ובהמות שרובם אוכלים עשבים ואפילו החיות והעופות הטורפים אינם טורפים את מינם ומעולם לא שמענו ארי גדול טורף ואוכל ארי קטן ממנו, כן מתחברים הרבה מהם, בפרט העופות למטרת הגירה לארצות החמות או למטרת טרף משותף, ויש החיים "חיי משפחה" איש ואשתו היונים וכדומה. והאדם עומד על המדרגה הגבוהה ביותר בין בחיי החברה ובין בסדר ובמשטר.

לעומת זאת אנו רואים ירידה בברואים מדגים לאדם ואף שניהם הדגים והאדם נתברכו מפי העליון בפרו ורבו זכו הדגים לפריה ורביה היותר גדולה שבעולם, ומטילים הם ביצים לאלפים ולרבות ומהם יוצאים "רמש ואין מספר" תהלים ק"ד, ובפדר"א איתא שהדגה שבלעה את יונה היתה מעוברת שס"ה אלפי רבבות דגים קטנים. למטה מהם העופות, שאף שגם הם פרים ורבים מאוד אבל לא כדגים, ותרגולות, למשל, מטלת רק ביצה אחת ליום. למטה מהעופות: הבהמות והחיות, המולידות פעם או פעמיים (בהמה דקה) בשנה. ולמטה מכולם האדם, שאין האשה מתעברת ע"פ רוב בימי הנקה (כ"ד חדשים), כן אין האשה ראויה ללדת בילדותה ובזקנותה.

ואחרי ההתבוננות אפשר למצוא קשר והתאמה בין ב' העליות מדגים לאדם שהזכרנו ובין לבין ה"עליה" לענין פריה ורביה: הדגים שאינם זקוקים למזונות יתרים, אין להם צורך בחיי החברה ובסדר ובמשטר, - אדרבה פרנסתם מיוסדת על האי סדר ואי-משפט (הגדול בולע את הקטן). ומפני שלא רק אחרים עושים בהם שמות אך הם מכלים את עצמם ברך אותם ה' בפריה ורביה הגדולה ביותר להשלים את חסרונם ולא יכלה מין הדגים מן העולם. והאדם שצרכיו מרובים ועדיניים מכל החי אשר על פני האדמה, ונקנים ברוב עמל ויגיעה רבה מצד הרבה אנשים, הרי הוא זקוק לחיי משפחה ואפילו לחיי חברה סדר ומשטר כדי להכין ברוב עם את צרכיו המרובים, זה זורע וקוצר, זה טוחן ואופה, זה תופר נעלים וזה בגדים, זה בונה בתים וזה עושה רהיטים. ומכיון שסדר ומשטר דין ומשפט שורים בחברת האדם ואין נוגע לרעה במין האדם (כי אם תקום איזו חיה על אדם א' יקומו כל בני האדם לבערה מן הארץ, ואם יקום איש על רעהו להרגו נפש יש דין ומשפט בעולם לנקום את דמו) הרי קיום מין האדם בטוח אפילו בפריה ורביה קטנה מאד, והעופות החיות והבהמות שצרכיהם מרובים מצרכי הדגים ומועטים מצרכי האדם הרי גם הסדר והמשטר וחיי המשפחה והחברה מצד אחד והפריה ורביה מצד שני נמצאים אצלם במדרגה ממוצעת.

(אזניים לתורה)

יורד מלמעלה, ולא היו צריכים להתרטב בהליכה בדרכים. כמעשה דרבי חנינא בן דוסא.

טעם שלישי שיהיה הגבוה שותה כנמוך. שלולא ירידת גשמים מלמעלה, לא היו יכולים לזרוע בהרים הגבוהים. והטעם הרביעי והוא העיקר, שיהיו הכל תולים עיניהם מלמעלה. וכתב המפרש שאילו היו מוציאים מי תהום מלמטה, היה האדם אומר כפרעה 'לי יאורי ואני עשיתיני', אך עתה שצריך רחמי שמים בכל יום ויום שירדו גשמים, כך יוכל האדם להיות עיניו תלויים למרום לצפות לרחמי ה'. וכ"כ באיוב פ"ה מ"י, 'הנתן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות. לשום שפלים למרום וקדרים שגבו ישע: מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תשיה: כלומר שלא יבואו בעלי זרוע לגנוב המים, ויצטרכו השפלים להרים עיניהם למרום, לכן נותן מטר ושולח מים מלמעלה על פני חוצות. מכין לארץ מטר כדי להשפיל רשעים עד ארץ, ולהצמיח הרים חציר וראיתי בספרו של

הגה"מ רבי אברהם אשכנזי ידירו של הג"מ רבי חיים פלאג'י, מחכמי איזמיר, בעמח"ס 'נאה להודות' ידו על תהלים, [וספר נחמד למעלה על ירושלמי] שכל הנ"ל אנו אומרים בכל יום בתפילה בפרק הללויה, כי גדול אדונו ורב כח, מעודד ענוים ה', מחזק את החלשים ושומר עליהם מפני בעלי זרוע, משפיל רשעים עד ארץ, ועל זה עלינו לזמר לאלקינו בכינור שהגשמים באים מלמעלה ולא מלמטה, ואיך הוא דרך ירידת הגשמים, ע"י המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר, ועי"ז 'מצמיח הרים חציר', גם הרים הגבוהים יכולים לשתות, ומשם יש מזון לבהמה, חיה ועוף, 'נותן לבהמה לחמה, לבני עורב אשר יקראו', שאילו היו המים באים מלמטה רק במישור ובשפלה, לא היה די לחיות ולבהמות, לכן הצמיח הרים חציר ע"י שהגשמים באים מלמעלה. וכך אין הרשע יכול לגנוב לעצמו המים.

הארכנו בכל זה עתה בהתקרב ימי הגשמים, אל יטעה האדם לחשוב על הגשמים כאילו הם באים באופן בלתי נח ומיושב, ובעבורם עלינו להתעטף במעילים ולכסות הכובע בניילון בלתי מכובד וכדו', כי באמת האלקים עשה את האדם ישר, ואילו לא חטאנו, לא היה סיבה שירדו הגשמים מלמטה, ואז לא היינו צריכים לכל זה. אלא שהמה בקשו חשבונות רבים, אכלנו מעץ הדעת, ממילא נעשו בעלי זרוע ושאר הסיבות. לכן היפך הקב"ה תכניתו והגשמים באים מלמעלה.

לא ירדו גשמים מלמעלה עד דור המבול

עוד יש מפרשים במדרש שעד ימי המבול לא היו הגשמים יורדים מלמעלה, ובזה מיושב קושיית הרמב"ן על סימן הקשת שנתן הקב"ה כשמירת השבועה שלא יבא עוד מבול. והרי לכאן הקשת הוא דבר קבוע שבא ביום הגשם והשמש. אלא שבאמת לא היה סדר הבריאה שהגשמים ירדו מלמעלה, וממילא לא היה מצוי הגשם כלל. אלא שבאו בני דור המבול והם גרמו ע"י גניבותיהם שיריד הקב"ה גשם מלמעלה. ועתה נתיישבו סדר הפסוקים, בתחילה אומר 'ואדם אין לעבוד את האדמה', כיון שעדיין לא היה אדם שאכל מעץ הדעת שיגרום שהמטר ירד משמים, לכן לא המטיר ה' אלקים גשמים מלמעלה. ומעתה באים הגשמים להנאתך ולטובתך. לברכה ולחיים.

(הגרמ"י רייזמן)

לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת (ב, כג).

לכאורה קשה דאף אם לא היה נלקחה מאיש, רק היו נבראים שנים כמו בהמות וחיות, כשהוא נקרא איש היא ראויה להקרא אשה, כמו פר פרה חמור חמורה. ונראה דעיקר נתינת הטעם במה שאמר כי מאיש לוקחה הוא שלא נאמר כיון שהוא יקרא אדם ראוי לקרות לאשה אדמה כמו פר פרה, לזה נתן טעם כי מאיש לוקחה, דבשלמא אם נבראה גם מאדמה כמו האדם היתה נקראת בשם אדמה כמו פר פרה, אבל אחר שהיא לא נבראת מהאדמה בשוה עמו, לכן הוא ראוי לקרותו בשם אדם כי הוא נברא מן האדמה, אבל היא נלקחה מהאיש ראוי לקרותה בשם אשה:

(נחלת יעקב)

ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת ארוור אתה וגו' ועפר תאכל כל ימי חיך (ג, יד)

איתא במדרש (ב"ר כ, י) אמר ר' לוי לעתיד לבא הכל מתרפאין חוץ מנחש וגבעונין נחש שנאמר ישעיה (סה, כה) זאב וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו וגו'.

ובכתב יד המיוחס לר' משה מגיד - מתלמידי הגר"א כתב על פי מה שמבואר במשנה בברכות (פ"א משנה ה) מזכירין יציאת מצרים בלילות, דדרש בן זומא ימי חיך הימים, כל ימי חיך הלילות, וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך להביא לימות המשיח. וכאן גם כן כתוב ועפר תאכל כל ימי חיך אם כן לשיטת חכמים מרומז כאן דאין מתרפא גם לימות המשיח

ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלקים כי טוב: (א, יב)

"ל במשאתחז"ל כשחטא אדה"ר פקד הקב"ה גם על עוון הארץ ונתקללה היינו משום שחטאו של אדה"ר נולד על שהוסיף ואסר הנגיעה באילן, ואמנם באמת בכל האסור באכילה יש לאסור הנגיעה מדרבנן כמו חמץ בפסח משום שייג לתורה והכי איתא בהדיא באבות דר"נ דמשום סייג לתורה גזר אדה"ר על הנגיעה, אך דיו לגזור על גוף הפרי איסור הנגיעה אבל הנגיעה באילן הוה גזירה לגזירה, אך כל זה הואיל ואין טעם עץ ופרי שוה משא"כ אי לא חטאה הארץ והי' טעם העץ כטעם הפרי היה ראוי לאסור הנגיעה באילן נמצא יש שייכות לחטא הארץ עם חטאו של אדה"ר.

(חתם סופר)

ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: (ב, ו)

אי' במדרש בראשית פרשה יג פסקא ט' וכן במדרש קהלת עה"פ כל הנחלים הולכים אל הים. כי הנה בתחילת הבריאה לא היה גשם על האדמה, כי אדם אין לעבוד את האדמה, ופרש"י שמכיון שאין אדם שיראה צורך בגשמים, לכן לא המטיר הקב"ה גשם. וצריך עיון שהרי פסוק אחד לאחריו כתוב 'ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה', הרי שאף לפני שהיה אדם על האדמה, כבר היו עננים וגשמי ברכה המקשים את הארץ. ולא עוד אלא שבאו לצורך בריאת האדם, שהאד השקה את האדמה ע"י הגשמים, וכך נעשה בוץ מהעפר והמים, כגבל שנותן מים, ואח"כ 'ויצר ה' אלקים את האדם מן האדמה'. הרי שכבר היו גשמים קודם אדה"ר? ועוד קשה שהרי פרש"י שכל צמחי האדמה לא יצאו מעל פני הקרקע אלא עמדו על פתח הקרקע, עד שבא אדה"ר וראה שיש צורך לגשמים, והתפלל עליהם וירדו וצמחו כל הגשמים, וכמבואר בגמ' חולין דף ס: 'וא"כ ממה נפשך, האם כבר היו גשמים לפני כן, או לאו?

ומפרשי רש"י תירצו שגשמי ברכה עבור יבול האדמה, לא ירדו עדיין, כי האדם אין. ורק במקום אחד ירדו גשמים ע"י האד שעלה מן הארץ, לצורך גיבול עפר האדמה לבריאת האדם. וקשה שהרי אמרו חז"ל בגמ' חגיגה שעפרו של אדה"ר צברו הקב"ה מד' רוחות העולם, מסוף העולם ועד סופו. וא"כ כבר היו גשמים מסוף העולם ועד סופו, ואיך נאמר כי לא המטיר?

ארבע סיבות לירידת הגשמים מלמעלה ולא מלמטה:

וזה לשון המדרש: 'כיצד היתה הארץ שותה וכו', ורבנן אמרי כמין תוויי נהר בבבל ושמו תוויי ולמה קורין אותו תוויי שהוא חוזר ומשקה אחת למ' שנה וכך היתה הארץ שותה מתחלה דכתיב ואד יעלה מן הארץ וחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלן רבי חנן דציפורי בשם רבי שמואל בר נחמן אמר מפני ד' דברים חזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלן מפני בעלי זרוע ובשביל להדיח טללים הרעים ושיהא הגבוה שותה כנמוך ועוד שיהיו הכל תולין עיניהם כלפי מעלה הה"ד (איוב ה) לשום שפלים למרום' ופירשו מפרשי המדרש שבתחילה היו מימי התהום עולים עד סמוך לפני הקרקע, והיו מלחחים את האדמה שתצמיח פירותיה ויהיו כל באי עולם יכולים לשתות מהם. ואז לא היו צריכים מטריית ומעילי גשם, וכמ"ש בגמ' שבת שבימות הגשמים לובשים בגדים מלוכלכים מהבוץ, ב"ה בדורות אחרונים הטיב הקב"ה שיש צנורות בשולי הרחובות ויכולים ללכת ולשוב לביתם בנקיות. לא כן בדורות אחרונים היו צריכים בראש חודש אדר לשלוח שלוחים לתקן את הדרכים שנתקלקלו מהגשמים. והיה כה"ג צריך להתפלל ביוה"כ שלא יכנסו לפניו ית' תפילת הולכי דרכים, משא"כ בימינו ב"ה יש כמה אפשריות ללכת על הגשמים א מחיה. ועלינו להודות ולשבח להשי"ת על כל פרט ופרט, כמבואר בחובות הלבבות שער הבחינה.

נחזור לדברי המדרש, ואד יעלה מן הארץ אין הכוונה על גשמים, אלא על לחלוחית מן התהומות שעלו עד פני האדמה. אלא שחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה, כמו הגשמים שאנו מכירים בימינו, שעליהם התפללנו אתמול בתפילת גשם, שירדו גשמים לברכה ולא לקללה, וכמבואר ברא"ש שצריכים ברכה מיוחדת לעבור את החורף בשלום ושלחה.

ואמרו שם במדרש שמפני ארבעה דברים חזר בו הקב"ה, אחד מפני בעל זרוע, כנ"ל שיבואו בעלי זרוע ויגנובו המים לעצמם, כמו בימינו שצריך לשלם על המים, כאילו הנהר שלהם. לכן עשה הקב"ה חסד גדול שהגשמים באים מלמעלה, באופן שאי אפשר לגנוב מהם המים. טעם נוסף לגרש טללים רעים, לטהר את האויר מכל מיני זוהמא. וכל אלו הסיבות נגרמו רק לאחר חטא עץ הדעת, שקודם לכן לא היה יצר הרע, ולא היה שייך שיהיו בעלי זרוע או טללים רעים בעולם. ואז לא היה הגשם

פי"ו. ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל (ג),

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה ג, ב} - אמר רב יהודה אמר רב: שמים עשרה שעות הוי היום. בשלש שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה. בשלוש השעות השניות הוא יושב וזן את כל העולם כולו. כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכסא הדין שעליו יושב תחילה ויושב על כסא רחמים. בשלוש השעות השלישיות הוא יושב זן את כל העולם כולו, מקרני ראמים עד ביצי כנים. בשלוש השעות הרביעיות הוא יושב ומשחק עם לויתן, שנאמר {תהילים קד-כו} לויתן זה יצרת לשחק בו.

כשם שהלויתן משתעשע בהכנסת זנבו אל תוך פיו, כך משתעשע הקב"ה כאשר מחברים זנב לראש בתורה - כלומר, לוקחים את האות ב"ית של בראשית ומחברים עם האות למ"ד של ישראל [סוף פרשת וזאת הברכה]; לוקחים תחילת מסכת ומחברים לסופה - עשית זאת? שעשעת את הקב"ה!

כותב הרוקח {הלכות סוכות} - בפסיקתא 'תודיעני אורח חיים' נדרש על לולב. החומש מתחיל בב' - 'בראשית' ומסיים בל' - 'כל ישראל'. הנביאים מתחיל בו' - 'ויהי אחרי מות משה' ומסיים בל' - 'עמו ועל'. הרי לולב שקול ככל התורה כולה.

בספר עוללות אפרים, עומד בעל הכלי יקר על הענין שהתורה מתחילה בב"ית ומסתיימת בלמ"ד;

אם התורה מתחילה באות ב' ומסתיימת באות ל', יוצא צירוף של האותיות ב"ל. אמנם היה טוב יותר, אם התורה היתה מתחילה בלמ"ד ומסתיימת בב"ית - אז היה יוצא צירוף של האותיות ל"ב. למרות שאם קוראים מהסוף להתחלה, מקבלים את הצירוף ל"ב;

אומר העוללות אפרים - נאמר בפס' {משלי ג, ג} כתבם על לוח לבך - הכוונה לחותמת; ברגע שחותמים, החתימה שעל גבי החותמת תמיד תצא בצורה הפוכה - כלומר, אם תחתום ב'ל' - יצא לך ל"ב. ומכאן הסיבה, שלא מלמדים גוי את חוקות התורה;

אומרת הגמרא {מסכת חגיגה יג, א} - ואמר רבי אמי: אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים, שנאמר {תהילים קמז-כ} לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום.

ולמה אסור ללמדם? משום שהמילה מעכבת את לימוד התורה - שעד שהאדם לא מל את עצמו, יש עליו ערלת הגוף שלא מאפשרת לו ללמוד תורה.

(ברוך שאמר)

מאוצרות המגידים

בראשית

רש"י כותב על התיבה הראשונה: 'בראשית - אין המקרא הזה אומר אלא דרשני

- המקרא אומר תדרוש אותי!... כבר בתיבה הראשונה של התורה, אין לנו אפשרות להסתדר לבד. אנו מוכרחים להזדקק לדרשות חז"ל! ומה לימדונו חז"ל?

ממשיך רש"י הקדוש: "כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל, בשביל התורה שנקראת 'ראשית דרכו', ובשביל ישראל שנקראו 'ראשית תבואתו'."

הגמרא (עבודה זרה מ ע"ב) מספרת: פעם אחת חש רבי במעיו, אמר: כלום יש אדם שיודע, אם יין תפוחים של עובדי כוכבים אסור או מותר? אמר לפניו ר' ישמעאל בן רבי יוסי: פעם אחת חש אבא במעיו, והביאו לו יין תפוחים של עובדי כוכבים של ע' שנה, ושתה ונתרפא.... בדקו ומצאו עובד כוכבים אחד, שהיה לו שלש מאות גרבי יין של תפוחים של ע' שנה, ושתה ונתרפא, אמר, ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים."

גוי אחד תושב ארץ ישראל, לקח תפוחים משובחים, עשה מהם שלוש מאות גרבי יין תפוחים, שמר עליהם במרתף. העביר אותם לבנו. והבן העביר לנכד. שבעים שנה שהם נשמרו במרתף כמו אוצר. כדי שכללות שבעים שנה, רבנו הקדוש יוכל לשתות מהם כוס אחד בלבד או שני כוסות מיץ תפוחים, ויתרפא.

ועל כך אמר רבי: "ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים" - העולם הם 'שומרים' בשביל הצדיק. בשביל התורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית. ולא רק בריאת העולם אלא קיום העולם תמיד הוא בשביל התורה וישראל.

יש על כך עוד הרכבה בש"ס ובמדרשים - הכל בשביל התורה וישראל. יש שמבארים בשם רבי אליהו לופיאן זצ"ל: "בשביל התורה ובשביל ישראל" - ה' ברא את העולם לפי התורה ולפי ישראל. היינו? כיון שישנה מצוה של לולב ואתרוג בתורה נבראו בעולם אתרוגים ולולבים, כיון שיש

יש להבין מה חשב לתרץ בזה הרי דברי הרב ודברי התלמיד וכו', ומאי קס"ד? כתב בספר מאמר אברהם לתרץ בדרך הלצה, שהרי הקב"ה קצב לו עונשו "ביום אכלך ממנו מות תמות", דהיינו שיקבל עונש מיתה באם יאכל, ובגמ' שאשה רעה יותר קשה ממיתה "ומוצא אני מר ממוות את האשה", וזה מה שאמר אדם הראשון שנח היה לי למות מאשר לא לשמוע בקול האשה שא היה מצב גרוע ממיתה....

(ילקוט האורים)

ויעש אלקים את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה וגו' (א, טז)

ובחולין ד"ס רשב"ע רמי כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכו' ואת המאור הקטן עייש ובס' ברית שלום כ' לתרץ עפ"י הגמרא בב"מ לא קטן קטן ממש אלא כל שסמוך על שולחן אביו אעפ"י שהוא גדול נקרא קטן, וידוע שהלבנה אין לה אור מעצמה כלל רק מקבלת אורה מהשמש, א"כ לפי שהלבנה סמוכה על שולחן החמה לקבל אורה ממנה לכך קראה הכתוב המאור הקטן

(ילקוט האורים)

ויבן ד' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה (ב, כב)

מפרשי התפלות מסבירים ברכת שעשני כרצונו שהיא כמו מצדיקה עליה את הדין, רוצה לומר שהאשה לא היתה מסכימה להיות נבראת כך, אלא שכך היה רצון הבורא.

אולם, שמעתי לפני איזה שנים פה בארץ כוונה אחרת, שהאשה, אדרבא, נותנת שבח להש"ת שנבראת אשה, ואיזו עדיפות יש לה שנבראת אשה? העדיפות היא בזה שבבריאת אדם אמר הקב"ה למלאכים 'נעשה אדם' ורש"י פירש כדי להורות שיהא הגדול נמלך בקטן איך שיהיה, כאילו היתה השתתפות הסכמת המלאכים בבריאתו של אדם, אבל בריאת האשה היתה רק ברצונו של הקב"ה בלבד ולכן מברכת האשה שעשני כרצונו"

(אבני זכרון)

אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך וגו' ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך: ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך וכו' בזעת אפיך תאכל לחם וגו'. (ג' טז - ט)

בגמ' בבא מציעא דף נט/א "דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו" דהיינו שרבא ציווה את נשותיהם בשביל שיתעשרו, שכשמכבד האדם את אשתו הרי זה סגולה לעשירות. ומה הטעם? שמעתי לפרש בזה שהיות והאשה נתקללה שהאיש ימשול בה, והאיש נתקלל בזיעת אפך תאכל לחם, אומרים מן השמיים אם אתה אינך לוחץ עליה את קללתה של "והוא ימשול בך" והנך מכבדה ומוקירה, כמדה כנגד מדה אף לא ילחצו עליך את קללתך של "בזיעת אפך תאכל לחם" ותזכה לעשירות....

(רבי אלימלך בידרמן)

בזעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב: ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי: (ג, יט - כ)

יסוד מוסד לימדנו אדם הראשון, היות אשר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והאדם בהתגבר עליו יצרו והכשילו ברשותו, נשבר בקרבו ומיריות ממלאת את ליבו, וצריך לשנן בנפשו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז להמשיך את חייו בלא הבט אל מכשולו. (ודאי שעסק בתשובה כדאיאת בעירובין כמה שהתענה וכו') והיכן לימדנו זאת אדם הראשון? דייקא אחרי המעשה של עץ הדעת שהאדם ואשתו נתקללו וכל העולם כולו נשתנה מעת חטאם ונתגרשו מגן עדן וכו', דווקא כעת בחר לתת לה שם חשוב של: "כי היא אם כל חי" אמר לה אדם הראשון: מה שהיה היה כעת אנחנו צריכים לזכור: כי היא אם כל חי תפקידנו כעת לדאוג שיהיו כל חי כל יצורי העולם שייצאו מאיתנו. בלא הבט אל מה שהיה.

(ציוני תורה בשם מפרשים)

בראשית ברא אלקים

מובא בשם הרב אברמסקי;

אומר דוד המלך {תהילים קד, כו} לויתן זה יצרת לשחק בו.

שאלת השאלה - הקב"ה משחק עם לויתן - מה פתאום שהוא ישחק

איתו?!

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו".

כותב רש"י הקדוש: ענוותנותו של הקב"ה למדנו מכאן, לפי שאדם בדמות המלאכים והתקנאו בו לפיכך נמלך בהם וכשדן את המלאכים הוא נמלך בפמליא שלו.

ממשיך רש"י וכותב: "נעשה אדם - אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן".

ראשית, נשאלת השאלה, מדוע דווקא כאן הקב"ה רצה ללמד מידת ענוה ודרך ארץ?

ראיתי פשוט. כידוע ש"במקום גדלותו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו".

מה פאר הבריאה? האדם. לכן, בעת בריאת האדם, בגדלותו - מיד אתה מוצא ענוותנותו...

אבל השאלה היותר גדולה היא, כי הנה לשון המדרש: "בשעה שהיה משה כותב את התורה... כיון שהגיע לפסוק הזה - ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו - אמר לפניו: רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתמהא.

אמר לו: כתוב, והרוצה לטעות יטעה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, האדם הזה שבראתי, לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממנו, שאם יבא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו והוא אומר מה אני צריך ליטול רשות מן הקטן ממני, והן אומרים לו: למוד מבוראך שהוא ברא את העליונים ואת הנחתונים, כיון שבא לברוא את האדם נמלך במלאכי השרת".

מסתמא יש פה בין השומעים סוחרים. ובכן, יש לי הצעה מסחרית עבורם. תנאי העסק הם כדלהלן: והיה אם תרוויחו - הרווח יהיה חמשים שקלים, ואם תפסידו יהיה סכום של חמשת אלפי שקלים. האם אחד מכם היה יגש לכוזה-ההפסד מסחר? להיפך אולי כן - שהרווח חמשת אלפים וההפסד חמישים.

על פי זה, שאל רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, לא מובנים לכאורה דברי המדרש. הקב"ה אומר למשה: תכתוב "נעשה אדם". משה רבנו שואל את הקב"ה: "אתה נותן פתחון פה למינים", והקב"ה עונה לו: "כתוב, והרוצה לטעות, יטעה". וכי זה מסחר הגון? מה הרווח?

שילמדו ענוה ודרך ארץ. נו, דבר טוב. ומה ההפסד? שחלילה יהיה כופר אשר יאבד את שני העולמות שלו. מה ההיגיון?!

גם לא ברור מה הקב"ה עונה לו - "כל הרוצה לטעות יטעה".

השיב ר' אלחנן אמירדייקע תירוץ, עוד יותר טוב מהקושיה...

למעשה, בכל הדורות, יהודים מכל קצוות העולם, כולל ילדים צעירים ומבוגרים - בחורים ואברכים, כולם לומדים בחיידר את הנאמר בחומש "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ואף אחד לא בא לידי כפירה. לומדים את הרש"י ומבינים ש"לימדה תורה דרך ארץ" ולא קורה כלום. רק מה, משה רבנו טען: "אתה נותן פתחון פה לאפיקורסים". השיב לו הקב"ה: "הרוצה לטעות" - האפיקורס הלזה המעוניין לכפור, "יבוא ויטעה" - הוא כבר יטעה ללא הפסוק. גם אם אכתוב "אעשה" - הוא כבר ימצא דרך ופפול לכפירה, כי לאפיקורסים לא יועיל מה שנכתוב ואיך שנכתוב. הם רוצים לטעות, וכל הרוצה לטעות - שיטעה...

לנו נותר מכך רווח גדול של לימוד ענוה ודרך ארץ לעם ישראל. כי אנו לא טועים, ואדרבה לומדים ענוה ודרך ארץ, והם? "כל הרוצה יבוא ויטעה".

הגאון בעל ה"פרשת דרכים" ז"ל אמר דבר נפלא נוסף: הגמרא אומרת: "כל אדם שיש בו גסות רוח [היינו מתגאה] - כאילו כפר בעיקר".

על פי דברי המדרש שהביא רש"י, מובן מאד מדוע בעל הגאווה כאילו כפר בעיקר.

מהו בעל גאווה?

בעל גאווה הוא זה שאומר: "אני עשיר, אני חכם, אני ואני..." - האם אתה עשיר, חכם, גיבור, וכי זה אתה? יש בך משהו מכח עצמך? אתה הרי כלום, עני שבעיניים, כל מה שיש לך הקב"ה נותן לך.

אם אדם מרגיש שהכל מאת הקב"ה, ולא רק שנתן בעבר אלא נותן כל הזמן, ולולי נתינתו האדם אפס, כלום - מה שייך שיתגאה?!

מי שאומר 'אני' - כפר בעיקר.

אומר ה"פרשת דרכים": למה אתה בעל גאווה? מי אמר שצריכים להיות עניו?

הקב"ה אומר "נעשה אדם". מה זה 'נעשה', הלא הוא לבד עושה! אלא ללמדך את מדת הענוה. מה הבעל גאווה אומר על זה? - מי אמר שזה הפשוט, מי אמר שזה ללמדך ענוה? אולי הכוונה כפשוטו - נעשה?!

בתורה לאו "לא תגנוב" "לא תחמוד", ברא ה' רצון לחמוד וגם תאוה לגנוב. אם לא האיסור בתורה, לא היה דבר כזה של "גניבה". וכי למה שיגנובו? מדוע לגנוב? מדוע לחמוד? אבל כיון שכתוב בתורה לא תגנוב, לא תחמוד, הקב"ה ברא את האדם עם יצר הרע, כדי שישגדל שוכרו כאשר יקיים את האיסורים לא תגנוב ולא תחמוד. "אסתכל באורייתא וברא עלמא".

אבל בפשטות הפשט במילים "בשביל התורה ובשביל ישראל" שהתכלית של בריאת העולם בשביל שיהיה תורה והיו עם ישראל שיעסקו בתורה ויקיימו את התורה [ולפי רבי אליהו לאפיאן שהסביר את ה"בשביל התורה" לא מובן כיצד הוא יסביר "בשביל ישראל"].

נשוב למעשה עם רבי. מיירדיגע מעשה. שבעים שנה שומרים שלוש מאות גרבי יין, ואפילו חבית אחת שלמה הוא לא שתה. אבל כל הרעיון של עשיית היין והמאמץ של הסבא שהעביר לנכד וכו' נעשה בשבילו, ועל כך אמר בשמחה: "ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים".

הרמב"ם מביא, שיתכן שגוי אחד בונה בניין שלם, ארמון, או מגדל, כדי שפעם אחת יעבור שם צדיק ליד הבנין הגבוה, יהיה לו חם, ויתיישב בצל הבניין.

כי כל הבריאה נבראה בשביל הצדיק. "כי זה כל האדם - כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה".

א מיירדיג א-מעשה.

לדוד בשנותו את טעמו

אני תמיד מתפעל מחדש. דוד המלך לא ידע מדוע העולם זקוק לשני דברים שה' ברא: קורי עכביש, מה תכליתם? ומה צורך לעולם בשיגעון? מה התועלת לעולם מהמשוגע הזה?

עד שנתן לו הקב"ה את שני הדברים: בקורי עכביש הוא התחבא, ובזכות האפשרות להיות משוגע ניצל מאכיש מלך גת, כמו שאמר בתהלים (לד, א): "לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשוהו וילך".

מה היה שם?

תפסו את דוד המלך. אתם יודעים איזו מציאה היתה זו עבורם? להבדיל אלף אלפי הבדלות, את ה'סדאם' הזה [שליט עיראק], הרי מחפשים כעת [בעת אמירת הדרשה] והנה, מביאים אותו לחיילי אמריקה שמחפשים אותו: זה סדאם! ואז מבחינים שהוא מדבר שטויות, יורק, ועושה מעשים של משוגע.

מה אכפת לי? משוגע, בריא, תפסנו את סדאם! הם הרי נותנים על כך מיליון דולר!

ושם, במלוכה של אכיש מלך גת, מצאו את דוד המלך ע"ה, הביאוהו לאכיש מלך גת: "הנה המבוקש!"

"החסר משוגעים אנכי" - אמר אכיש - "שילך, משוגענער!" וכך ניצל דוד המלך ע"ה.

בלשכת הגיוס, חייל שעושה את עצמו משוגע כדי להיפטר מהשרות הצבאי, לא כל כך מהר מוותרים לו. בוחנים אותו: "רגע, אתה משוגע? בוא, בוא נראה. תשב פה קצת..." וכך מבחינים האם הוא באמת משוגע או שעושה את עצמו... והנה שם תפסו את דוד המלך ולא העמיקו הרבה, לא בדקו לא בחנו, המלך שלח אותו לנפשו. לכאורה אכיש הוא המשוגע האמיתי, לא דוד המלך ע"ה - מה אתה עוזב אותו?!

האמת, שאכיש לא היה משוגע כלל, אלא הוא כמעט השתגע...

מה יש?

מספרים חז"ל: האישה שלו ל"ע היתה משיגענע, הבת שלו גם היא נהייתה משיגענע.

וכל היום דפקו לו בראש - הבת והאשה. זו רוקדת וזו בוכה, זו זועקת וזו צוחת.

אחת מתעוררת והשניה קמה, דופקות לו בראש יום ולילה. כבר לא יכול היה יותר, כמעט התפוצץ, לא הועילו פסיכולוגים ואפילו לא פסיכיאטרים...

ולפתע מביאים לו בן אדם ומכריזים: "הנה, תפסנו את דוד המלך!" כשרק התעורר אצלו חשש שהוא משיגענער - מיד שב לאחוריו ואמר: "אני כבר שבע ממשוגעים, תלך מכאן, לא מעניין אותי, שיהיה דוד שיהיה מי שיהיה. אינני יכול לראות משוגעים..."

מיירדיגע מעשה.

מדוע האשה והבת השתגעו? - כדי שיבוא דוד המלך ע"ה וינצל ע"י שעשה עצמו כמשוגע. הכל בשביל התורה ובשביל ישראל.

(יחי ראובן)

כתוב באיגרת הרמב"ן: כל המתגאה מורד במלכות שמים, ה' מלך גאות לבש.

(יחי ראובן)

"ואדם אין"

"וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח. [ולמה] כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ. [ומה טעם לא המטיר, כי] ואדם אין לעבד את האדמה". ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם, וצמחו האילנות והדשאים (בראשית ב, ה' וברש"י). וכך אמרו בגמרא (חולין ס ע"ב): שיצאו דשאים ועמדו על פתח הקרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתם של צדיקים. רב נחמן בר פפא היתה לו גינה, זרעה ולא הצמיחה, בקש רחמים וירד מטר והצמיחה. אמר, זהו ששינינו שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתנו.

לאה ידעה ברוח קדשה שליעקב אבינו יהיו ארבע נשים, ושנים עשר שבטים. היינו, שלושה לכל אחת. ילדה את ראובן שמעון ולוי, והוסיפה וילדה את יהודה. וקראה כך שמו לאמור: "הפעם אודה את ה'" (בראשית כט, לה), שנטלתי יותר מחלקי (רש"י). נפלא. ואמרו על כך (ברכות ז ע"ב), שמיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה לקדוש ברוך הוא עד שבאה לאה והודתו, שנאמר: "הפעם אודה את ה'" -

"ותעמד מלדת!"

למה, הלא הודתה. ובארו בו ("דברי תורה" ח"א אות י בשם החוזה מבלובין זצ"ל), שעמדה מלדת משום שלא בקשה על העתיד!

ואם לא מבקשים, לא נותנים!

מרעיש הדבר: הקדוש ברוך הוא מטיל על משה שליחות, לגאול את ישראל. משה רבינו מסרב: "בי ה', לא איש דברים אנכי, כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (שמות ד, י). "כי לא יתכן לאדון הכל לשלוח שליח ערל שפתים למלך עמים" (רמב"ן). והקדוש ברוך הוא ענהו: "לך, ואנכי אהיה עם פיר" (שם, יב) "ובעת שתדבר יהיו דבריני ככוננים" (שמות רב, ג, כ ורמב"ן שם). ומשה רבינו מפציר: "שלח נא ביד תשלח" (שם, יג). "יאמר: שלח נא ביד אדם מדבר צחות, שיהיה כשר וראוי לשליחות נכבדת כזאת, ואל תשלח ביד כבד פה וכבד לשון ותהיה עם פיו בדברו אל פרעה, כי אננו דרך כבוד ומעלה להיות שליחך ערל שפתים, כי לא ישמעו כל העמים בדברו אל המלך [בריהיטות], ויהיה זה חסרון בעיניהם" (רמב"ן). והודיעו הקדוש ברוך הוא, שאהרן יהיה מתרגמנו -

לא מובן: מדוע לא רפאו הקדוש ברוך הוא?!

היה מסיר את כבודות שפתיו, ולא היה עוד מקום לסרוב מחשש לחלול שם שמים!

וכתב הרמב"ן (שמות ד, י): "הקדוש ברוך הוא, כיון שלא התפלל בכך, לא רצה לרפאותו!"

נורא -

בלא תפלה, לא נותנים!

כזו עת רצון היתה במעמד הר סיני, ונעקר יצר הרע מלבם (שיר השירים רבא א, טו), ואמר הקדוש ברוך הוא: "מי יתן והיה לבבם זה להם לייראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם" (דברים ה, כו). ואמרו רבותינו (עבודה זרה ה ע"א), שבשמעם כן היה להם לומר: "תן אתה" -

והיינו מצויים לנצח בדרגת היראה וקבלת על מצוות כבשעת מתן תורה!

ומכיון שלא בקשו לא קבלו, וחלפה השעה!

והמהרש"ם מברזאן זצ"ל כתב ("גלוי דעת", במלואים) בשם הגאון הקדוש הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל, שמי שאינו מכוון בברכת "אהבה רבה" ובברכת "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה" לא יוכל לכוון בלימודו באותו היום לאמתתה של תורה. ופעם אמר לו תלמיד, שלא כון בתפלתו וחדש חדוש אמת. בקש לשמעו, וסתרו!

והלא כבר אמרו (נדה ע ע"ב), מה יעשה אדם יחכם, ימעט בעסק וירבה בישיבה. הרבה עשו כן ולא עלתה בידם, אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. שנאמר: "כי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה" (משלי ב, ו). מאי קא משמע לן, דהא בלא הא לא סגי.

יש צורך בהתמדה ויגיעה, אך חובה להסמיך להם תפלה -

ולא תפלה שגורה בלבד, אלא: "אין לך דבר שמזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרכי יושר ואמת, אלא להתפלל לה' בדמעה!" ("יערות דבש", דרוש ד).

וידוע הספור -

כשיצא לאור הספר "עמודי אור" להגאון מסובאלק זצ"ל, עורר התפעלות רבה בעולם התורה. הכל סחו בחדושי המופלאים. גם הדיין דקובנא לא שבע מהעיון בו, והמליץ לפני רבה של קובנא באותם ימים, הגאון האדיר רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל, "השרף מבריסק", שיעיין בו. התנצל בפניו שאין לו פנאי: כל ענותיו מוקדשות להתעלות בתורה ולעניני העיר. לחץ ולחץ: על הרב להכיר את דרך הלימוד המחודשת. הכל סחים בחדושים המופלאים, והרב צריך להיות מעודכן!

"הבא את הספר", אמר המהרי"ל דיסקין, והדיין עשה זאת בשמחה.

הושיט, והרב אמר: "הלא הודעתך שאין לי פנאי. מה הנושא הראשון שהוא דן בו".

אמר הדיין: "הוא חוקר, האם על בתי התפלין להיות עשויים מעור אחד". שאל הרב: "ומה חדש בעיניך?"

הרצה הדיין את כל המהלך: בתחלה הביא ראייה מ"דבק שברי שופרות", ודחה. הביא ראייה מהדבקות קלף הפרשיות, ודחה. מהדבקות רצועות תפלין השנויה במחלוקת הראשונים, וחלק. והסיק להכשיר ממשנה במסכת כלים ומסוגית זקן ממרא במסכת סנהדרין.

וכשסיים, שאל הרב: "ומה הנדון בסימן השני?"

הקריא הדיין: "לבאר שיטות הפוסקים בדין איסור הסח הדעת בתפלין".

אמר הרב: "הוא פותח בקושיית ה'שאגת אריה' מהגמרא ביומא על הסוגיא בשבת, ומוסיף להקשות כך וכך, ומביא דברי הרמב"ם בענין רצוי הציץ, ומחלק כך וכך, וממילא מיושבת קושיית ה'שאגת אריה' - ואולי הביא גם דברי 'שער המלך' -

"כן, הביאם בהגה"ה".

"ניחא. והסימן הבא" -

"בענין נשים ותלמוד תורה".

"ודאי הביא דברי ה'מגן אברהם' בסימן קכח, והמשיך לקושיית ה'טורי אבן' על דברי רש"י בראש השנה לג, וחלק כך וכך מסוגית הגמרא בחולין פד" - וכך, קו לקו, טוה את כל המהלך, לפליאת הדיין. והמשיך כך, סימן אחר סימן. הדיין מקריא את הכותרת והרב אורג את המהלך. הרקע הקושיית, החילוקים, הראיות, ועד למסקנה. ולא ברוח הקודש, אלא בגאונותו העצומה ובקיאותו המופלאה והבנת קו המחשבה של הגאון המחבר.

כך עד שהגיעו לסימן ל. בענין חולה שיש בו סכנה, שמאכילים אותו 'הקל הקל, תחלה' -

אמר הרב: "ודאי פתח בדברי ה'חכם צבי' סימל קל"ח" -

"לא", אמר הדיין.

"אבני מלואים" סימן יח" -

"לא", אמר הדיין.

"נודע ביהודה" מהדורה קמא אורח חיים לו" -

"לא".

הרב קם ממקומו נגש לקופת הצדקה, נשא תפלה קצרה ושלשל פרוטה, מטבע נחושת של קאפיקה. פנה אל הדיין ואמר: "הוא פותח בדברי ה'פרשת דרכים" - והכל זרם בשטף, עד סוף הספר!

כשהגיעו הדברים לאזני ה"בית הלוי" מבריסק זצ"ל, התפעל וקרא: עד עכשיו ידעתי שאפשר 'לדעת ללמוד' כשיש 'ראש' טוב, א גוטע קאפ. כעת נודע לי, שצריך לצרף 'קאפיקה' ל'קאפ' -

לצרף תפלה לכשרון!

כי אם לא מבקשים, לא נותנים!

(והגדת)

"וערבה לה"

גמרא מצינו ויש להבינה (פסחים קיח ע"א): בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם: "וקוץ ודרדר תצמיח לך האדמה", זלגו עיניו דמעות. אמר לפניו: רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד?!

לאבד את גן עדן, ניחא. על חטא, יש לשלם. לעמול בפרך, ניחא. אבל שאני אעמוד בצד זה של האבוס, והחמור בצד השני, ונסתכל זה לזה בעינים, ונבלוס תכן, וגרוס דרדרים, בבקשה, זה לא.

והבורא יתברך, אב רחמן, קל מלא רחמים. רק בוכים לפניו, וכבר מבטל הגזרה. שערי דמעות לא ננעלו. אמר לו: "בזעת אפיך תאכל לחם" לזה הסכים, נתקרה דעתו -

אמר רבי שמעון בן לקיש: אשרינו אם עמדנו בראשונה. מדוע?!

האם הלחם - ושאר המעדים - טעימים יותר, ערבים יותר? והתשובה: בלחם האדם עוד עלול לחשוב שכוחו ועוצם ידו עשו את החיל: הוא חרש וזרע, הוא השקה ודישן, קצר וזרה, ניפה וטחן, לש ואפה. אבל עשב השדה, קוץ ודרדר, אכן תפל ומר, אבל כולו מהבורא יתברך, בלא חשש גאווה!

למרות שגם בתבואה ובלחם, הלא הכל מהבורא. הוא המזריח חמה ומוריד גשמים, הוא המצמיח אדמה ונותן כח לעבדה, לקצור ולאפות. אך עוורון הוא, תלות ההצלחה בעצמנו.

ומה נעשה, ועוורים אנו!

מסופר, שהיתה משרה פנויה, משרת זבן בכל בו ענק. עלו ובאו מהירי צעד וזריזי דבור, ושוחחו בחדר ההמתנה. נכנס בחור מקרטע, צולע, ופנה אליהם: "בב...בבקשה, תתנו לי להכנס ראשון..."

רחמו, והסכימו. הלא אך יפתח פיו וידחה, ויכנסו.

צלע פנימה, ונכנס. כצפוי, כעבור רגע יצא. המנהל יצא אחריו, והודיע: "אתם יכולים ללכת. הוא קבל את המשרה!"

הלא!

הוא? המגמגם, הצולע, יגש ויסביר וימכור?

שאלו אותו: "מה קרה כאן?" לא ידעו שהוא אחין של המנהל.

אה, גם הוא לא חשב שזו הסבה. פניו נהרו: "צצרריך ללדעת ללדבר", ענה...

זה "כחי ועצם ידדי"...

השתתפתי בחתונה בירושלים. יהודי השיא את בן זקוניו, ילדו האחד עשר. כטוב לבו על השלחן הזהיר: "אחד עשר ילדים חתנתי, בלי עזרת שמים!"

נדמהו כולם, והסביר: "עזרה פרושה שאני עושה, והשני עוזר לי -

אבל כאן יכול אני לומר: מהראשון ועד האחרון -

ה' עשה הכל!"

והמתבונן יראה, שאין זה בגשמיות בלבד, לא רק בענייני פרנסה ובריאות צריך לדעת "כי ממך הכל, ומיידך נתנו לך" (דברי הימים א כט, יד). גם ברוחניות - אמנם "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג ע"ב), אבל כמה עלינו לשבח שלא עשנו גוי, ושתלנו בבית ה', ופתח לבנו בתורתו, "גם כל מעשינו פעלת לנו" (ישעיה כו, יב)! כמה סיוע ממרום לנו, ברוחניות!

זה עומק מדרש (ויקרא רבה ז, ד) "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" (מלאכי ג, ד). "כימי עולם" זה קרבנו של נח "וכשנים קדמוניות" זה קרבנו של הבל, שלא היתה עבודה זרה בימיהם. כלומר, לא היה כח אחר שאפשר לתלות בו חלילה את ההצלחה, גם לא כוחי ועוצם ידי. הבל נחל עולם מלא, ונוח נצל בנסים מן המבול. ושניהם ידעו שהם חיביים הכל לבורא יתברך -

רק עבודה כזו ערבה לה'!

(והגדת)

"עולם הפוך"

בעונותי, נכנס חיידק באזני והציק נוראות. אלו כאבי תופת, לא עליכם. הרופאים ניסו להוציאו, ולא עלתה בידם. אמרתי להם: חכו בסבלנות. לא הבינו, למה לחכות. אמרתי: לטיטוס הרשע נכנס יתוש בחטמו ונקר במוחו (גטין נו ע"ב). אם תחכו יגדל החידק ויהיה לפחות כיתוש, ותוכלו לצודו. לא היתה להם סבלנות. נסו בכח ובכח, ונכשלו.

יום אחד הופיעה סוללה שלמה סביבי, וראש המחלקה אמר: "הרב גלינסקי, תראה כמה רופאים הבאתי להתיעצות!"

לא התפעלתי מכל הדוקטורים. אמרתי: "הרי זה פסוק מפורש".

"פסוק מפורש?" לא הבין.

הסברתי: "כשחטא אדם הראשו, נאמר לו: 'וקוץ ודרדר תצמיח לך האדמה' (בראשית ג, יח). 'קוץ' זה החידק שהתית ואינו רוצה לצאת. 'והדרדר' הינו דוקטור ודוקטור: ד"ר וד"ר. הכל, כתוצאת החטא..."

טוב, יצאנו ידי הנהגת רבה שהיה פותח במלתא דבדיחותא ובדחי רבנו, ולבסוף יתיב בימתא ופתח בשמעתא (שבת ל ע"ב, פסחים ק"ז ע"א). נדבר על פסוק זה.

כשחטא אדם הראשון, גורש מגן העדן. ובגרושו, נגזר עליו: "וקוץ ודרדר תצמיח לך האדמה" (בראשית ג, יח). ופרש ב"בני יששכר" (מאמרי חדש אדר ב, ח) [על פי דברי הגמרא (ערובין יג ע"א), שרבי מאיר בא ללמד לפני רבי ישמעאל. אמר לו: בני, מה מלאכתך? ואמר לו: סופר אני. אמר לו: בני הוה זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא. שמא אתה מחסר אות אחת או מיתר אות אחת, נמצאת מחריב כל העולם כולו. אמר לו: דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו, שאני מטיל לתוך הדיו. ושאלו בגמרא: מה אמר לו, ומה ענהו. כלומר, מה יועילו הקנקנתום אם חסר או יתר אות. והשיב שכך אמר: אין צריך לומר בחסרות ויתרות שלא אטעה, כי בקי אני. אלא שאיני צריך לחשוש לזבוב שיבוא וישב על קוץ הדל"ת וימחקהו ויעשהו רי"ש, כי יש לי קנקנתום שאני מטילו לדיו.]

והינו, ששתי אותיות דומות יש, דל"ת ורי"ש. ההבדל ביניהן, שלדל"ת יש זוית וקוץ, והרי"ש מעוגלת. והנה בפסוק היחוד, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד), הדל"ת רבתי. ובאזהרה: "כי לא תשתחוה לאל אחר" (שמות לד, יד), הרי"ש רבתי. ולכן נכתבו אותיות אלו גדולות, שלא יחליפן חלילה. בבחינת "הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתוק ומתוק למר" (ישעיה ה, כ). שהופכים "אחד" ל"אחר", חלילה.

וההבדל המספרי בין רי"ש לדל"ת הוא כמנין קו"ץ. ורמז הבורא יתברך לאדם הראשון על הערבוב הנורא שגרם בחטאו באכילתו מעץ הדעת טוב ורע, וערב חשך באור, והחדיר הרע לתוכו, ונוסף על הדל"ת של "אחד" מנין "קוץ" והפך חלילה ל"אחר". וזהו: "וקוץ, וד"ר ד"ר, תצמיח לך", רחמנא לצלן. [וזהו שאמר רבי ישמעאל לרבי מאיר, שיש לחשוש שמא יבוא זבוב - הוא היצר הרע הדומה לזבוב (ברכות סא ע"א), שנאמר: 'זבובי מות יבאיש, יביע שמן ורוקח' (קהלת י, א) - וימחק עקץ הדל"ת ויעשהו רי"ש!]

זהו שאמרו (בבא מציעא פג ע"ב) שהעולם הזה דומה ללילה. ופרש "מסלת ישרים" (פרק ג) שבחושך אין האדם יודע מה לפניו, חושב על עמוד שהוא אדם ועל אדם שהוא עמוד (וכמבואר לעיל, מאמר "היה אור"). החטא גורם אפוא ללקוי מאורות ולעוות המבט. להפוך את העיקר טפל ואת הטפל עיקר, ואת החיוב לשלילה והשלילה לחיוב.

זהו ששינוי (פרקי דרבי אליעזר כד) אודות דור הפלגה שכאשר בקשו לבנות את המגדל "אם נפל אדם ומת, לא היו שמים לבם עליו. ואם נפלה לבנה היו יושבים ובוכים ואומרים: אוי לנו, מתי תעלה אחרת תחתיה!"

עוות מושלם. סולם ערכים מעוות כליל!

ובענין זה, נספר: הגאון בעל "שאגת אריה" זצ"ל ערך כידוע 'גלות' ונדד מעיר לעיר כשבאמתחתו הטלית והתפלין וקומץ גריסים, כי נזהר מאכילת תבואה חדשה לפני שיתירה חג הפסח, שלא כהמון שהקל בכך בתבואת נכרים. בכל מקום שהתאכסן, בקש מבעלת האכסניה שתבשל לו מגריסיו בכלי שנשא עמו.

הגיע לעיר אחת ונקלע לחתונה. ישב לשלחן העניים לנוח מנדודיו ומוכן שלא אכל מאומה. אילו היו מתעניינים, היה בקש שיבשלו עבורו מעט גריסים בקדרתו. כיון שלא שאלו, לא רצה להטריח. כשאספו את הכלים, הוברר שנעלמה כף כסף. מיד נפל החשד על האורח היושב בצד ואינו אוכל מאומה. אם כן, מה מעשיו כאן? ודאי ארב להזדמנות לגנוב! צעקו עליו, גערו בו, הכלימוהו והלבינו פניו, חפשו בכליו ולא מצאו. תבעו שיגלה היכן החביא -

פתח ואמר: "עלי התכון דוד המלך בקינתו: נשכחתי כמת מלב, הייתי ככלי אבד (תהלים לא, יג). לאמר: כשהגעתי, איש לא התעניין בי, לא שאל האם אני רעב ומדוע איני אוכל, והתעלמו ממני כאילו הייתי מת ובטל מן העולם. אבל 'הייתי', לפתע הבחינו בנכחותי וזכרו בקיומי, אימתי? 'ככלי אבד', כאשר אבד כלי!"...

ואנו, איך מצטערים אנו מהפסד כספי שארע לנו, ואיך אדישים אנו בבטול תורה שארע לנו...

(והגדת)

בראשית ברא (א, א)

והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ ויהי כן. (א, טו)

אומר רש"י - והיו למאורת. עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם.

נשאלת השאלה - לשם מה נבראה השמש?

כותב החפץ חיים - לו היינו שואלים אף את החכם היותר גדול בעולם, בשביל איזו מטרה נברא השמש, ודאי היה משיב: לתועלת הברואים, להאיר להם ולחממם, לעזור בצמיחת פרי האדמה ופרי העץ ועוד עניינים אין מספר ואין ערוך, ואם ישנן עוד איזה השתמשויות, הלא הן טפלין לדברים העיקריים. והתורה גילתה לנו להיפך, כי עיקר כוונת בריאת השמש היתה בשביל לדעת ולסמן את המצב של העמים ומצב עם ישראל. אם החמה לוקה סימן רע לאומות העולם, ואם חלילה, הלבנה לוקה, הוא להיפך, ומכיון

שנבראו המאורות למטרה זאת, ניתנה להם היכולת גם להאיר לעולם ולדריים, ברם זהו רק דרך אגב: "עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם".

אם כן, אומר לנו רש"י – דע לך, עיקר בריאת המאורות היתה לצורך קביעת המועדות, החודשים והשנים. אבל יש להם גם תפקיד משנה – בנוסף הם גם מאירים.

אומרת הגמרא {מסכת סוכה כט, א} – {א} תנו רבנן: בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים. בזמן שהלבנה לוקה, סימן רע לשונאיהם של ישראל.

אומר ר' חיים שמואלביץ – כל זה בא לאותת לאנשים, שישוּבו בתשובה. בכל שבת קודש, אנו אומרים את מזמור קל"ו שבתהילים שנקרא גם בשם 'הלל הגדול'; אומר דוד המלך: {שם} {א} לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו: {ח} את השמש לממשלת ביום כי לעולם חסדו: {ט} את הירח וכוכבים לממשלות בלילה כי לעולם חסדו.

נשאלת השאלה – אם אמר דוד המלך תודה רבה על 'אורים גדלים', לשם מה הוא חזר ואמר פעם נוספת 'תודה רבה' על 'השמש לממשלת ביום', ועל 'הירח וכוכבים'?

אומר הספר אש תמיד – תמיד הבנתי, שהפשט הוא 'תודה רבה על המאורות', ו'תודה רבה' על כך שתלית אותם ברקיע. אך עפ"י דברי רש"י, יש לנו פשט חדש לגמרי: 'תודה רבה' – 'לעשה אורים גדלים' – לאותות, לימים, למועדים ושנים; 'תודה רבה' נוסף, על עוד תפקיד שניתן להם – להאיר – 'את השמש לממשלת ביום', ו – 'את הירח וכוכבים לממשלות בלילה'.

אומר המדרש {ויקרא רבה, פרשה כז, אות ב} – מי הקדימי ואשלם, מי קלט לפני עד שלא נתתי לו נשמה, מי מלל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית, מי עשה לי סכה עד שלא נתתי לו מקום, מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים, מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית, מי הפריש לפני פאה עד שלא נתתי לו שדה, מי הפריש לי תרומה עד שלא נתתי לו גרן, מי הפריש לפני חלה עד שלא נתתי לו עסה, מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה, הדא הוא דכתיב: שור או כשב או עז.

עפ"י פשט הדברים, אומר הקב"ה: "לא ביקשתי ממך כלום, לפני שנתתי לך! – עד שלא נתתי לך בן, לא צייתי אותך למול ... עד שלא נתתי לך בית, לא צייתי אותך על עשיית מעקה ..."

בא הספר זאת ליעקב, ומביא פשט חדש בדברי רש"י עפ"י המדרש הנ"ל; כותב הספר זאת ליעקב – והפירוש בעומק הוא, שכשם שתכליתך של נתינת הנשמה היא קילוסו ית', וכדכתיב 'עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו', וכתיב 'כל הנשמה תהלל י-ה הללויה', כך מעיקר יצירתו של בן הוא עבור מצות מילה, וכל מה שיש מציאות של גג הוא עבור המעקה, כל יצירתו ונתינתו הוא עבור מצות מעקה, וכל המציאות של מקום (מרפסת) עבור ז' ימים של סוכות (מעין שכ' הרמב"ם בהקדמה לפיה"ש שאפשר שיעמוד בין שנים רבות עבור פעם אחת שחכם יחסה בצילו), וכך הוא שדה עבור פאה, וגורן עבור תרומות ומעשרות, ועיסה עבור חלה, ובהמה עבור קרבן.

נסביר את דבריו:

אומר הקב"ה: "אתה יודע למה נתתי לך בן?! – כדי שתמול אות! כדי שתחנך אותו לתורה ולמצוות!, ובשביל מה נתתי לך בית?!"

"מה פירוש 'בשביל מה?!' – בשביל שיהיה לי מקור לגור בו!"

"לגור יש גם אופציה באוהלים – ארבעים שנה, לקחתי עם שלם במדבר שגרו באוהלים! – אלא מה? נתתי לך בית כדי שתשים בו מזוזה ומעקה – מה שאין לך אפשרות לעשות באוהל!"

"ונתתי לך שדה – אתה יודע בשביל מה?! כדי שתוכל לקיים את מצות לקט שכחה ופאה!"

שמעתי פעם מהגאון ר' ראובן קרלנשטיין זצ"ל:

אומרת המשנה {ריש מסכת ברכות} – מאימתי קורין את שמע בערבית.

משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרומתן, עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר ...

נשאלת השאלה – מתי זה?

אומרת הגמרא – משעת צאת הכוכבים.

אם ככה, למה לא אמרה המשנה כבר על ההתחלה – 'מאימתי קורין את שמע בערבית' – משעת צאת הכוכבים!?"

אומרת הגמרא – מלתא אגב אורחיה קמשמע לן – רציית להשמיע לך עוד דבר 'על הדרך' שכהנים שנטמאו וטבלו אימת קא אכלי אימתי הם רשאים לאכול בתרומה? משעת צאת הכוכבים.

אמר החפץ חיים – מכאן למדנו, שבכל פעם שאתה מסביר למישהו משהו – על הדרך תכניס לו דבר תורה נוסף;

מישהו ישאל אותך: "תגיד, מתי יוצאת הרכבת?" – תאמר לו: "רבע שעה אחרי שמסיימים תפילת שחרית!"

"מתי מסיימים שחרית???"

"בשעה 7:00 בבוקר!"

אם ככה, אומר לנו הספר זאת ליעקב – אדם הולך לקנות בית – מה בדבר"כ הוא בודק שיהיה בבית?

"תראה לי את היחידת הורים" – לאחר מכן הוא בודק שיש ג'קוזי במקלחת שיעשה לו גלים וכו'. אבל יהודי שומר תורה ומצוות מה מחפשו??? – מרפסת שיוכל לבנות בה סוכה, בית כנסת קרוב וכו' – זהו המבט שצריך להיות לכל יהודי – לראות בכל דבר את המצוה שלשמה הוא נברא, כי זה המבט של התורה;

אם ככה, השמש לא נבראה רק כדי להאיר, אלא לקביעת מועדים, ימים ושנים – פירש"י: "עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם" – יש להם תפקיד נוסף – הם גם מאירים לעולם!; כך גם הבית שלך – קיבלת אותו בשביל מצות מזוזה, מצות מעקה, מצות סוכה וכו' – "עוד זאת ישמשו" – יש דבר נוסף – גם תגור שם!

כותב הספר זאת ליעקב – ושמעתי בשמו של מרן הגר"מ גיפטר זצלה"ה שאמר בביאור הפיוט 'אחד מי יודע' שאומרים בליל פסח, דכל ענין המספרים בא עבור אחד אלקינו בשמים ובארץ, ושני לוחות הברית, ושלושה אבות, וארבע אמהות, וחמשה חומשי תורה, וששה סדרי משנה, ושבעה ימי שבתא, ושמונה ימי מילה, ותשעה ירחי לידה, ועשרה דבריא, ואחד עשר כוכביא ושנים עשר שבטיא ושלוש עשר מדיא, וכל שאר השימושים במספרים הם בבחינת "עוד זאת ישמשו", והיינו אחד מי יודע, אחד אני יודע, שנים מי יודע שנים אני יודע וכו'.

נמצינו למדים שכל המערכה של תרי"ג מצוות מפרשת את התכלית של כל תנועה, של כל כח ושל כל אבר של האדם, אילולי מצות תפילין לא היינו יודעים לשם מה באה ונוצרה ונבראה היד, זו היא ההסתכלות של תורה על הבריאה. כך צריך לראות גם את כל העניינים וכל המאורעות שבעולם. וכד' הביה"ל שלא באו המצוות משום יציאת מצרים אלא יציאת מצרים באה בגלל המצוות, שהמצוות הם בעצם, מחמת עצמיות רצונו ית' ואינם תלויות בשום סיבות ומאורעות, אלא שכל המאורעות באות מחמת המצוה. וכ"ה ברש"י {שמות י"ג ח'} "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים בעבור שאקיים מצוותיו פסח מצה ומרור הללו", וכ"ה באבן עזרא שם. והי' מרנא הגר"ח הלוי זצוקלה"ה אומר שרציחה היא סכנה לעולם משום שבתורה יש איסור רציחה, ואסתכל באורייתא וברא עלמא. ועיין ירושלמי מוע"ק {פ"ג ה"ח}: "על כל המתים אינו מגלה את לבו אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר.

רבי שמואל בשם רבי אבדמי בר תנחום מפני שבטלת ממנו מצות כבוד", ויש ללמוד מזה שכל המציאות הטבעית העולמית של אב ואם, באה מחמת המצוה של כיבוד אב ואם [שור"ר כן בשם מרנא מוהר"י זצוקלה"ה ממיר]. עיקר התכלית של כל יצירה ושל כל מאורע – תורה ומצוות, וכל יתר השימושים הם בגדר "עוד זאת ישמשו".

פירוש רש"י הזה, עם 'עיניו' של החפץ חיים – מלמדים אותנו פשט חדש בכל התורה כולה – 'בראשית ברא אלקים' – בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראה ראשית; בכל דבר עלינו לראות איפה זה שייך לישראל ואיפה זה שייך לתורה – מספרים? בשביל הקב"ה! שבעת המינים? כדי שנדע מה ראשון לברכה, וכו'.

(הגר"ב רוזנבלום)

ויכולו השמים והארץ

הראה לי מו"ר רבי פינחס פרידמן ע"י שלוחו רבי עמרם פריד מ"ש"כ בספר 'זכרון דברים' לרבי אלכסנדר סנדר מקאמארנא בן הרה"ק רבי יצחק אייזיק. כנודע שהיו ה' אחים, הרמזים, במסלה"ר"ת בעריש, משה, סנדר, ליפא, הערש. רבי הערש מזידיטשוב היה האח הבכור, ואחריו רבי משה מסאמבור, ואחריו רבי אלכסנדר סנדר מקאמארנא אביו של בעל היכל הברכה, הוא היה תלמיד מובהק של הרה"ק רבי מלובלין זי"ע ואמר עליו שהוא מל"ו צדיקים. הוא קיבל ידיעה משמים שצריך להקבר באיהל בהונגן, אפי' שלא היה דר שם, ואכן הגיע לשם על שבת קודש, ובמוצי"ש נסתלק ונטמן שם, והישמח משה היה אז רבה של איהל, וביקש שיקברוהו סמוך לזה הצדיק הרה"ק רבי סנדר מקאמארנא.

בתחילה היה רבי סנדר חשוך בנים, והרבי מלובלין אמר לו שיהיה לו בן אחד אך יצטרך להסתלק קודם הבר מצוה, כשנפרד ממנו היה הרה"ק מקאמארנא בן י"ב שנים, ונתן לו אז חיבור גדול שכתב, ונגנב רוב החיבור רק נשאר ממנו חלק קטן מאד, וזהו הספר 'זכרון דברים'. והרה"ק מקאמארנא כותב שהוא לא ידע מדוע קרא אבי לספר הגדול 'זכרון דברים', לאחר שנשארו רק כתבים מועטים הבין כבר.

וכתב בספרו לבאר דברי הגמ' במס' שבת: 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'. ויש להבין איך נעשה שותף עם הקב"ה רק באמירת ויכולו. ועוד צ"ע מדוע דווקא המתפלל בערב שבת הרי רוב ישראל מתפללים בליל שבת ולא בערב שבת מוקדם. ובגמ' שם אמר רבי אלעזר מנין שהדיבור כמעשה – ופ"י המהרש"א שבזה בא לבאר מה שכתוב מוקדם, איך יהיה שותף במע"ב באמירה לבד – שנאמר בדבר השם שמים נעשו'. הרי שהקב"ה גם עשה בדיבור לבד, וגם אני

אמרתיו ויכולו, אלא שעדיין צ"ע הרי בדבר ה' שמים נעשו, ומה נעשה בדבריו שלנו.

ובהמשך אמר רב חיסדא אמר מר עוקבא 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי השרת מניחים ידיהם על ראשו ואומרים וסר עונך וחסאתך תכופר'. ויש להבין איך יכופרו עוונותיו באמירת ויכולו בלבד.

וביאר רבי סנדר ז"ע ע"פ מש"כ האור החיים הק' בפסוק ויכולו השמים וכל צבאם, ויכולו לשון כליון, כי באמת ברא הקב"ה את העולם רק לששה ימים בלבד, אלא והשבת קודש מכניס חיות לעוד שבוע חדש, כמ"ש בזמירות ליל שבת 'ולששה כל בראים ועומדים', העולם נברא רק לששה ימים, ובאמת היה צריך העולם להגמר לאחר ששה ימים, אלא שבכח השבת מתקיים העולם תמיד עוד על שבעה ימים, כך בכל שבוע ושבוע, שהשבת ממשיך חיות לעוד שבוע. עוד פי' האור החיים הק' ויכולו לשון התחלה, שמתחיל העולם עוד פעם ועוד פעם.

נמצא שהשבוע פרשת נח חי בזכות שבת קודש פורשת בראשית. והנה כשבא יהודי ואוהב את השבת קודש, הרי הוא מוסיף מחול על הקודש, נמצא שהקב"ה הכניס כח בששה ימים הבאים ע"י כ"ד שעות של שבת, אך זה היהודי יש לו כח להוסיף עוד שעה על שבת, שמקבל שבת מבעוד יום ומוסיף מחול על הקודש, הרי עשה כ"ה או כ"ו שעות של שבת, וא"כ נמצא שהוא שותף עם הקב"ה בקדושת השבת, כי הקב"ה קידש כ"ד שעות והוא הוסיף עוד שעה.

ובשו"ע חו"מ סי' קע"ו נפסק ששני שותפים שהכניסו מעות לקופה אחת, אע"פ שראובן הכניס אלף ושמואל עשר, ואח"כ עשו רווחים מאלו המעות, הם חולקים הרווחים לאמצע. וכיון שאמר האור החיים הק' שכל השבוע חי מהשעות של השבת, והקב"ה עם האדם הם שותפים בקדושת השבת, אע"פ שעיקר השבת נתן הקב"ה, מ"מ הם נחשבים שותפים שוה בשוה, והוא שותף להקב"ה בבריאת שמים וארץ של זה השבוע.

ובזה פירש רבי סנדר את דברי הגמ' הנ"ל 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו', בערב שבת דייקא, כיון שהוא הוסיף שעות של תוספות שבת, הרי הוא נעשה שותף עם הקב"ה במעשה בראשית. ועל זה הקשה רבי אלעזר הרי הקב"ה עשה ואתה רק מדבר, ומיישב שגם הקב"ה רק דיבר, וגם אתה כשאמרת הריני מקבל עלי קדושת שבת, הרי אתה ממש שותף של הקב"ה במעשה בראשית.

וכמ"ש האור החיים הק' על הפסוק 'ושמרו בני ישראל את השבת', וחז"ל דרשו בכל פעם שכתוב לשון ושמרתם, לעשות משמרת לדברי תורה, ואם היינו שומרים כ"ד שעות מדויק של שבת, הרי היו נוגעים באיסור תורה, ושמרו בני" את השבת, היינו שבני ישראל קבלו עוד שעות סביב השבת, ועי"ז 'לעשות את השבת לדורותם', שעשינו את השבת ע"י המשמרת של תוספות שבת.

ועתה נשאר לבאר המשך דברי הגמ' שם: אמר רב חיסדא אמר מר עוקבא 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי השרת מניחים ידיהם על ראשו ואומרים וסר עונך וחסאתך תכופר' והקשה רבי סנדר, ומה יעשה מי שאין לו עוונות, מה להם למלאכי השרת להניח ידיהם על ראשו? הרי אין מוכרח שיהיה לו עונות בכל שבוע. ואם נאמר שיש לו איזה שגגה בכל שבוע, הרי הם אומרים 'וסר עונך וחסאתך תכופר', האם כל אחד נכשל בעון במזיד כל שבוע? וכן יש להבין איך יתכפרו העוונות ע"י אמירת ויכולו בלבד. בשלמא על שמירת שבת עצמו, כבר ביאר הח"ח בהקדמה להלכות שבת סיבת הדבר שבשמירת שבת זוכה לכפרה, אך כאן הרי רק הוסיף על השבת איך יתכפרו עוונותיו.

ויובן ע"פ מה ששמע מרבו הרה"ק מלובלין שכמו שכל אדם צריך לתקן את מה שפגם בזה הגלגול, כך צריך לתקן מה שעשה בגלגולים הקודמים עד

פגמו של אדם הראשון בעצמו, וכך נודע מדברי מרן האריז"ל. ומבאר רבי סנדר דבר נפלא [הפוך ממה שלמדנו לעיל] שכל הפגם של אדה"ר היה שלא קיבל עליו תוספת שבת, וחיה סחטה ענבים ונתנה לו ושתה לפני השבת מבעוד יום בשעה י"א, אם היה אדה"ר מקבל עליו תוספת שבת, הרי כבר היה נהיה שבת קודש לכל דבר, ואז דבר פשוט שכבר היה מותר לו לאכול מעץ הדעת. ולא רק לדעת הט"ז אלא גם לדעת המהרש"ל שהרי כתב הבאר מים חיים שזה הכוס היה גביע של קידוש, ואפי' לדעת המהרש"ל יכולים לקדש מבעוד יום, אלא שצריך להוסיף כזית בערב לסעודת שבת, אך עצם הקידוש חל גם מבעוד יום, וא"כ אם היה מקבל עליו שבת מבעוד יום, בודאי היה מותר לאכול מעץ הדעת. וכיון שלא קיבל עליו תוספת שבת, נתגלגל עליו בחינת 'חשתי ולא התמהמתי'.

וזה שאמר דוד המלך בתהלים - שהוא גלגלו של אדה"ר - חשתי ולא נתמהמתי לשמור מצותיך, ופי' האור החיים הק' 'ושמרו בני ישראל את השבת', לשון שמירה הוא על התוספת שמוסיפים לפני השבת, וזהו חשתי שמרתי לשתות מהיין ולא שמרתי להוסיף על השבת. כי זה השבת היה השבת הראשון בעולם, כמ"ש במדרש שהוא זימר בראשונה מזמור שיר ליום השבת, עוד לפני שקין אמר לו שנתקבלה תשובתו. נמצא שעיקר הפגם הוא שלא קיבל עליו תוספת שבת.

ואע"פ שלדברי הגמ' לא היה יכול לקבל תוס' שבת לכל הדעות, אך המג"א מביא בשם הב"ח שיכולים לקבל שבת ב' שעות ורבע לפני הלילה, ואפי' אם שעה ורבע הרי לפי הגירסא באדר"נ ב"א סרח', שבאותה שעה כבר היה יכול לומר הריני מקבל עלי קדושת שבת, יום השישי וכו'.

וכיון שמה שנגרם חטא עץ הדעת היה תוצאה ממה שלא קיבל עליו שבת בתחילה, לכן כל אדם שמקבל שבת עם תוספת ואומר ויכולו, הרי בזה הוא מתקן את חטאו של אדה"ר, והוא מראה חביבות ואהבה לשבת קודש, בזה שהוא תופס את זה מתחילה, ובהו הוא מתקן פגם אדה"ר. כי בכל יום בערב שבת לפנות ערב נתעורר שוב זכרון חטא עץ הדעת, כמו שכתוב בשערי תשובה שכשאדם חטא ופגם, יעשה 'יראייט' לאותו יום בכל שנה לעסוק בו בתשובה, וכך בכל ערב שבת נתעורר פגם אדה"ר שאכל לפני השבת מעץ הדעת, ולכן אנו באים זרע אברהם יצחק ויעקב ואנו כן מקבלים אז קדושת שבת, עי"ז מניחים המלאכים ידיהם על הראש של כל יהודי, אפי' קדוש כמו רבי סנדר קאמארנער ואומרים לו 'וסר עונתך וחסאתך תכופר', היינו שבה נמחל העון הקדום שכולנו היינו חלקים של אדה"ר, ובהו אנו מתקנים הכל.

ואי' בספה"ק הפלגה גדולה על חשיבות מי שזוכה להוסיף מחול על הקודש, בזה הוא מתקן את העבירה הראשונה שכלולה מכל העוונות.

הגם שדברנו שבוע שעבר מספר צפנת פענח החדש [ספר דרוש ופולפול בנוסח רבי העשל] באופן אחר, שהוא כן קיבל עליו שבת, אך רבי סנדר אומר אדרבה שזה היה עיקר הפגם שלא קיבל עליו שבת מבעוד יום.

ובזה מבאר דברי חז"ל 'אלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלים', שני שבתות היינו השבת של הקב"ה, כ"ד שעות של יום השבת, והשבת השני הוא התוספת שהיהודי מוסיף על השבת של הקב"ה בשני שבתות אלו אנו זוכים להטהר מפגם עץ הדעת ונגאלים.

ובזה יובן דברי המדרש שכשיצא קין שאל אותו אדה"ר מה נעשה בדיןך, עשיתי תשובה ונתפשרתי עם קוני, התחיל אדה"ר מטפח על פניו ואמר כך היא גדולה כחה של תשובה, פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת. והנה ע"פ הלכה כשאומרים זה הפרק מזמור שיר, בזה מתחיל תוספת שבת שלו, כמ"ש בשו"ע סי' רס"ג ס"ז, כשאומרים הקהל מזמור שיר, כולם מקבלים עליהם שבת. כיון שעיקר החטא היה שלא הוסיף מחול על הקודש, לכן זהו עיקר התשובה על חטא עץ הדעת שיהודים נזהרים לקבל שבת מבעוד יום.

(הגרמ"י רייזמן - יום א' נח תשע"ו)

בדרך הדרוש

ולא אמרין ברוך שעשני ישראל, כי איך יברך ברוך שעשני והלא טוב היה שלא נברא. וקשה מה שאומרים ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו, אמנם כי כאשר כבר התפלל האדם וקיבל על עצמו ייחוד הבורא ית' אז טוב לו שנברא, משא"כ קודם התפילה. והנה אמרין (קידושין מ, א) דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה משא"כ מחשבה רעה, א"כ לפי המחשבה השכר יותר מההפסד. וז"ש וירא ה' כי רבה רעת האדם, הדינו שהלאווין שהוא עובר עליהם הם מרובים, א"כ טוב לו לאדם שלא נברא רק משום שהמחשבה טובה שהקב"ה מצרפה למעשה נוח לו שנברא, אבל כאן היה וכל יצר מחשבות לבו רק על כל היום ואין להם מחשבה טובה כלל, לכן וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ.

(חתם סופר על הש"ס עירובין. ומובא כן ג"כ בשם

הרה"ק ר"ש מניקשבלורג זי"ע)

היא שמירת שבת ע"כ פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת ודו"ק: (מדרש יונתן)

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום: וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: (ו, ה)

בגמרא עירובין: נחלקו ב"ה וב"ש הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא וכ' נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו וכו' ופי' מהרש"א (מכות כ"ג ע"ב) דנמנו ר"ל שבאו למנוח המצות שהלאווין הם יותר מהעשין כי העשין רמ"ח והלאווין שם"ה וע"כ הסכימו וגמרו שלא נברא האדם בשביל עצמו ויותר טוב היה לו שלא נברא כי הוא קרוב להפסד מחמת הלאווין שהם רבים עי"ש

ובארתי כבר מה שכי המפרשים (ב"ח או"ח סי' מ"ו

ד"ה ויש) על המברכים ברכות השחר ברוך שלא עשני גוי

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת בראשית תשפ"ד שנה י | גליון מס' 503

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד וגשיא 'בני אמונים'

ברכה ללא אמן – מגוף בלא נשמה

בפרשתנו מתארת התורה כיצד ברא הקדוש ברוך הוא את האדם; את גופו יצר מן התחתונים, ככתוב (בראשית ב ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה", ואלו את נשמתו חצב מן העליונים, ככתוב (שם): "ויפח באפיו נשמת חיים".

הנשמה הקדושה שנפח בנו הקדוש ברוך הוא, היא שהשלימה את בריאתנו והפכה אותנו מגוש אדמה לאדם חי. ועל חסד מפלא זה אנו מודים בכל בקר בברכת "אלקי נשמה".

כמו בני האדם, גם למלאכים יש גוף ונשמה. אלא שבשונה מהאדם שגופו מרכב מיסודות גשמיים ואלו נשמתו רוחנית, המלאכים - גם גופם מיסוד רוחני (ראה ספרי האזינו פסקא שו).

לא באתי בהקדמה זו אלא להבהיר באמצעותה יסוד חשוב השגב מעלתה של עניית אמן: כלנו יודעים שמכל אמן שאנו עונים נברא מלאך. גם העבדה שאמן בגימטריה 'מלאך' כבר שגורה על לשוננו. אולם הרבי ר' זושא מאניפולי מוסיף ומפרט, כי תהליך בריאת המלאך מתחיל כבר באמירת הברכה, ואלו השלמתו נעשית בעניית אמן; 'גופו' נברא באמירת הברכה, והאמן היא זו שנופחת בו 'נשמה'. הוא מוסיף ומסביר שזהו אף הסבה לכך ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות נג ב), שכן הנשמה שנופחת במלאך על ידי האמן, היא הנותנת בו חיות, וממילא היא העקר (אור התורה מאמרי רז"ל וענינים עמ' נד).

הדברים האמורים עולים בקנה אחד עם היסוד המובא בזהר הק' (וילך רפה ב) שעניית אמן היא חלק מן הברכה, ורק ברכה הנענית באמן היא ברכה משלמת. רק ברכה משלמת יכולה ליצר מלאך משלם שילמד עלינו זכות בשמים.

דברים אלו אף מוסיפים ומחדדים כי האמן אינה רק חלק מהברכה, אלא היא החלק העקרי בברכה! שהרי נשמת המלאך, שהיא החלק העקרי שבו, אינה נכנסת לתוכו אלא בעניית אמן.

הרי לנו מקור לפתגם הידוע, כי ברכה שאינה משלמת באמן נחשבת כגוף בלא נשמה, וממילא המלאך הנוצר ממנה, חסר נשמה. האם יש מישהו מהמברכים שיותר על מלאכים משלמים? כמה מדהים לגלות כי בדינו הדבר!

בברכה שלמה ונאמר אמן.
שבת שלום,

218 219 מכאולס"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

אחר שתי תבות בארבעה מקומות

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א א)

במסכת חלין (צא ב) הפליגו חכמים בשבחם של ישראל ואמרו כי גדולה חביבותם יותר ממלאכי השרת, בכך שבעוד מלאכי השרת באמרם קדשה מזכירים את שמו יתברך רק לאחר שלוש תבות, ככתוב (ישעיה ו ג): "וקרא זה אל זה ואמר: קדוש קדוש קדוש ה'..." ישראל מזכירים את שמו כבר לאחר אמירת שתי תבות, בעת שהם מיחדים אותו באמירת הפסוק: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד".

הגאון מוילנא מוסיף ואומר שמלבד באמירת שמע ישראל מתבטאת חביבות זו של ישראל בעוד שלושה מקומות שבהם הם מזכירים את שם ה' אחר שתי תבות, ואלו הם: בפסוק הפותח את תורתנו הקדושה: "בראשית ברא אלקים..." בפסוק המורה על אהבת ה' (דברים ו ה): "ואהבת את ה'..." ובאפן פתיחתו של כל הברכות: "ברוך אתה ה'..."

על כך מודים אנו בברכת "אהבה רבה", באמרנו: "וקרבנו לשמך הגדול", כלומר קרבת אותנו יותר מהמלאכים בכך שהרשית לנו להזכיר את "שמך הגדול" כבר לאחר שתי תבות, והיכן? "באמת" - בפתיחת התורה הנקראת "אמת"; "להודות לך" - בברכות; ו"ליחדך" - בקריאת שמע; "באהבה" - בפרשת "ואהבת" (פרדס יוסף).

העצה הטובה – לדבק בתפלה

"על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (ב ד) דרש האדמו"ר רבי מאיר מדז"קוב: המלה "אביו" משתמעת אף כלשון רצון, ככתוב (שמות י כז): "ולא

אבה לשלחם", ואלו המלה "אמו" משתמעת אף כלשון ספק, ככתבת "אם" שמשמעותה ספק. בכך מורה הכתוב הן למי שמתאמץ להפיק רצונותיו, הן למי שמתלבט בדרכו כיצד לנהג, שהדרך הנכונה היא: "ודבק באשתו" - ר"ת "א-דני שפתי תפתח ופי..." (תהלים נא ז), כלומר: שתשפך לבך בתפלה לפני ה' שילא משאלותיך ושיאיר דרכך בנבכי ספקותיך, ואז מבטח לך שיתמלאו רצונותיך ויפתרו ספקותיך (אמרי נעם).

שלשת ימי הדין נרמזו בתורה

"ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה" (ג ט)

חכמים אמרו (ר"ה יב; סנהדרין לח ב) שאדם הראשון נברא בא' בתשרי, ועוד באותו היום חטא בעץ הדעת ועמד לדין על מעשיו. הרמ"ע מפאנו מוסיף ומגלה כי במלה "איכה" רמז הקדוש ברוך הוא לאדם על מועד שלשת ימי הדין: האות א' מרמזת לראש השנה שחל בא' בתשרי, והוא מועד תחלת הדין. האות י' מרמזת ליום הכפורים שחל ב' בתשרי, ובו נגמר הדין. ואלו האותיות כ' וה' מרמזות להושענא רבה, שהוא יום חתום הדין, שחל במוצאי כ' בתשרי, ומסירת פתקי יגור הדין מתחילה בשעה חמישית מתחלת אותו הלילה.

מוסיף הרמ"ע ודורש אסמכתא לכך שדינו של האדם נמשך מראש השנה ועד השעה החמישית בהושענא רבה - סך הכל תפ"ו שעות, מן הפסוק (תהלים קנ ד): הללוהו בתף ומחול"; לאמר, כעבר תו"ף שעות מתחלת הדין - בראש השנה - זוכה האדם ל"מחול", דהיינו למחילה (עשרה מאמרות מאמר חקור הדין ח"ב פכ"ד).

”יהי אור, ויהי אור!”

והורה, "המשך לקחת את הכסף, אך שמר אותו עד שתצטרף אותו למטרת קדש. אם תעשה כן, הריני מבטיח שתזכה לאריכות ימים".

אמון על דעת תורה, מאותו יום ואילך חדל ר' יואל מלהשתמש בכסף. הוא התקין לעצמו קפת נחשת שלתוכה היה משליך מדי חדש את הפלורנים שקבל מאיזיק.

כארבע-עשרה שנים חלפו מאז. ר' יואל כבר עבר את גיל גבורות, וברכת הרב התקיימה בו. עדן היה מטפל בצרכי בית הכנסת בבריאות ובשלמות, כשאזיק מצדו ממשיך בדבקות להדליק ולהטיב את הנרות מדי בקר. באותה עת זכה איזיק לארס את בתו היחידה. בהתאם ליכולותיו הוא הבטיח לחתן נדוניה גבוהה, והכל צפו לחתונה המתקרבת.

אלא שבדייק באותה תקופה משמחת ארע לאיזיק אסון. בשל הסתבכות כלכלית בלתי צפויה הוא נשל ביום בהיר מכל נכסיו ונותר חסר כל. ויותר ממה שהציקה לו הענייה, חרד הוא מהעבדה שאין לו מהיכן לשלם את אלף וחמש מאות הפלורנים שהתחייב כנדוניה. ברוגע שיועד הדבר, הוא ידע, השדוך עשוי להתבטל.

בבקר שלמחרת התניב למלאכת הקדש כבכל יום, אלא שר' יואל הישיש הבחין במצוקתו והוא הפציר בו להשיח לפניו את דאגתו. הוא הצטרע לשמע על השבר שפקד אותו, אך לפתע הפכה בו הזכרון וחייו התפשט על שפתיו; עתה הבין את הסבה שהמרא דאתרא התענין לפניו כארבע-עשרה שנה על דבר בתו של איזיק. הרב הורה לו לשמור את הכסף למטרה קדושה, והנה היא הגיעה.

ר' יואל מהר לביתו ופתח בידים רועדות את תבת הנחשת שבה הקפיד להניח מדי חדש את שני הפלורנים שהיה מקבל מאיזיק מדי שבוע, וצבר בשקית בד את כל הכסף שהצטבר בה.

הוא שב לבית הכנסת והניח ידו על כתפו של איזיק: "ר' איזיק, יכול אתה להיות רגוע. קח את צרור הכסף שבידי, יש בו די כדי לכסות את הנדוניה שהתחייבת לה. בודאי תפתע לדעת שכסף זה משלך הוא". וכאן ספר ר' יואל לאיזיק את כל השתלשלות הענינים, כיצד עורר אותו הרב בחכמתו לשמור את הכסף, ולמפרע התברר כי יעד זאת בדייק עבור יוטקה הכלה.

באותה עת אחז רבי איזיק בהדלקת הנרות האחרונים, אלו הנתונים על עמוד החזן. הוא הוריד את ראשו על הסדור הגדול שהיה פתוח על גבי העמוד בברכות השחר, ואשד של דמעות התרגשות פרץ מעיניו. רבי יואל שעמד לידו, ברח בהתרגשות: "ברוך אתה ה'... שלא עשני גוי", והכל ענו אמון בהתרגשות.

'ספר זכרון לקהלת דונאסערדהעלי' עמ' 205

ככה הגדול המיטיב את הנרות במנורת הקדש; הוא עבר בזריזות ממנורה למנורה, מבזיק לבזיק, מרוקן את שאריות יום האתמול ומדליק תחתיו גר חדש, וכאשר היתה השלהבת עולה מאליה היה קורא בהתלהבות ובנעימה את הכתוב הנאמר במעשה בראשית (בראשית א ג): "ויהי אור".

המחזה המפלא עורר בנפשו של איזיק קנאת סופרים עזה. הוא התמלא ברצון אדיר לזכות בתפקיד. הוא הבין כי מדבר בזכות גדולה עד מאד והיה מוכן לשלם תמורתה במיטב כספו. "ר' יואל", פנה איזיק לשמש, "מוכן אני לשלם לך שני פלורנים מדי שבוע, ובלבד שתמסור לי את זכות הטבת והדלקת הנרות".

לכמה רגעים נאלם ר' יואל דם. הן מי כמוהו מכיר בקדשת התפקיד. אך לבסוף החליט להסכים לעסקה, רק משום שהתמורה המצעת היתה גבוהה יחסית לאותה תקופה, והיה בה כדי לשנות את חיו מחיי דחק לחיי רחבות.

מאותו יום ואילך לא היה מאשר מאיזיק. אם עד כה יסרו מצפוננו על שלא זכה ללמד תורה, עתה הרגיש כמלאך נשגב. הקלה היא בעיניו לזכות להאיר את בית הכנסת ככהן המאיר את המקדש!

אלא שבאותה שעה התרחש אצל השמש תהליך הפוך. מצפוננו הלא והפה בו; כיצד נטש בעד בצע כסף תפקיד כה חשוב ורם? כן, כעבר חדש בלבד מצא את עצמו עומד בפתח ביתו של המרא דאתרא הנערץ, רבי אהרן שמואל, בבקשו להועץ בדעת תורה כדת מה לעשות.

נטש בעד בצע כסף תפקיד כה חשוב ורם? כן, כעבר חדש בלבד מצא את עצמו עומד בפתח ביתו של המרא דאתרא הנערץ, רבי אהרן שמואל, בבקשו להועץ בדעת תורה כדת מה לעשות.

רבי אהרן שמואל, שבדרך כלל היה חותך תשובותיו על אתר, הפעם משום מה השתהה מלענות. הוא שקע בשרעפים, ובטרם השיב שאל את השמש: "האם נכון הוא שלא איזיק יש בת קטנה?" שאל הרב, ור' יואל, שלא הצליח להבין את הקשר השאלה, השיב מיד בחיוב: "אכן כבוד הרב, בת יחידה יש לו, בת שש היא, ויוטקה שמה". "ובן כמה אתה?" המשיך המרא דאתרא ושאל, "בן ששים ותשע שנים", השיב ר' יואל.

וכאן פנה המרא דאתרא לר' יואל ואמר לו: "ר' יואל יקירי, צר לי לומר לך, אך המעשה שעשית היה לא ראוי; הן במשכרתך המושלמת לך מקפת הצבור נכלל גם שכר הדלקת והטבת הנרות, ומדוע תטל שכר כפול?"

"ואולם את ההסכם אל תבטל", המשיך הרב

שעת לפנות בקר בבית הכנסת המרפזי דקהלת קדש סערדהעלי שבסלובקיה. ר' יואל, השמש המבוגר, היה נתון באותה שעה בעצומה של מלאכת הטבת והדלקת נרות בית הכנסת, מלאכה שזכה לעסק בה כחלק מתפקידו כשמש בית הכנסת, החל מלפני עשרות בשנים בחיים חיותו של רבה הנודע

אלא שבאותה שעה התרחש אצל השמש תהליך הפוך. מצפוננו הלא והפה בו; כיצד נטש בעד בצע כסף תפקיד כה חשוב ורם? כן, כעבר חדש בלבד מצא את עצמו עומד בפתח ביתו של המרא דאתרא הנערץ, רבי אהרן שמואל, בבקשו להועץ בדעת תורה כדת מה לעשות.

בית הכנסת בסערדהעלי

של העיר, רבי יהודה אסאד ז"ע, והמשך בשנים האחרונות תחת כהנתו של בנו, רבי אהרן שמואל זצ"ל.

באותה שעה בדרך כלל לא היו אנשים בבית הכנסת מלבדו, אלא שהפעם הקדים אחד מבני הקהלה להשכים קום לבקרו. היה זה איזיק, החקלאי העשיר.

איזיק עמד והביט משתומם במחזה שנדמה היה לו כאלו לקוח מעולמות אחרים; בחוץ שרר חשך, ובפנים הלא האור והתפשט ומלא את חלל בית הכנסת בניצוצות קדש. ר' יואל נזמה היה לאיזיק באותה שעה

מצטרף העונה לבקשת המברך, ומיחל שהלואי שיתברך שם ה'. בכך חולק הגר"א על הסקמת הפוסקים (ראה שו"ע כדו ויבנושאי פלים שם) שעניית אמן עולה על תכן הברכה וחתמתה, ולשיטתו עניית אמן עולה על הבקשה הנאמרת [לדעתו] בפתיחת הברכה בלבד (ראה 'ברכת אברהם' סנהדרין קיא א).

בספר 'מנחיל אמונה' (אות טו) מבאר שלדברי הגר"א שבעניית אמן מכונים שיתברך שם ה', אם כן פונת עניית אמן הנה ממש כאמירת "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ומוכן מה שאמרו חכמים (תענית טז ב) שבמקדש במקום עניית אמן אחר הברכה, היו אומרים "ברוך שם". עוד כתב שזוהי אף הסבה לכך שלדעת הגר"א אין אומרים "ברוך הוא וברוך שמו" אחר הזכרת השם בברכה (מעשה רב' אות מג, הובא ב'שער הציון' ככד כד), שכן לדעתו כל עקרה של עניית אמן באה ליקר את שם ה'.

ה'משנה ברוך' (ככד כד) כותב בשם ה'חיי אדם', שיש לכוון גם פונה זו ומדבריו (ראה שם כה) משמע שהוא סובר שהעקר הוא פדברי הפוסקים שיש לכוון בכל עניית אמן לפי הענין: 'אמת' או 'יהי רצון' או שניהם, והביא את דברי ה'חיי אדם' כתוספת פונה בעניית אמן.

דעת הגר"א בכונת אמן

לדעת הגר"א הכונה בעניית אמן על כל הברכות אחת היא: הלואי שיתקיימו דברי המברך שיתברך הקדוש ברוך הוא.

באורים ומקורות:

כך כתב הגר"א ב'אמרי נעים' (ברכות ס ב): "אמן פרושו שמקיים הדבר שמברך הקדוש ברוך הוא, ולא כמו שכתבו שיש חלוק בכונת אמן, ואינו כן, אלא אין צריך לכוון בכל אמן אלא פונה אחת". כן הובא אף ב'פנתר ראש' (אות נה), וכן פסק אף ה'חיי אדם' (ו א). אף בספר 'הצדיק ר' יוסף זנגדל מסלנט ורבתי' (עמ' קיג) מובא שאמר בשם הגר"א: "לולי דמסתפינא אמינא לכוון באמן רק הלואי".

באור הדברים הוא כך: לדעת הגר"א תבת "ברוך" הנאמרת בראש הברכה, אינה שבח ותהלה (ראה ספר החינוך תל), כי אם בקשה שיהיה שם ה' מברך, וכמו שכתב ה'חיי אדם' (שם) בשמו. בעניית אמן

אוצרות אמונים

עניית אמן בכונה

העקר באמן הוא הפונה

מדברי הטור (או"ח רכז) שהאריך בגדל חיוב הכונה בעניית אמן, לומד היסוד ושרש העבודה (שער הקרבן פרק ה) "שעקר עניית אמן היא בפונה שבה ולא עניית התבה בלבד".

בשם רבי חיים מואלוז'ין מובא שעל אמירת אמן בלי פונה לא מצא שום למוד זכות (פנתר ראש אות כה). בספר 'נפש שמשו' (תפלה, עמ' רמב) מבאר כונתו, שמכיון שאין למלה אמן כל משמעות כשהיא באה בפני עצמה, וכל ענינה הוא רק אשור לדברי המברך, לכך אם אין האדם מכוון בענייתה, נחשב לו כאלו לא אמר כלום.

מעלתה מחיבת פונתה

עוד כותב בעל ה'יסוד ושרש העבודה' (שער הקרבן פרק ה) שמדברי חכמים (זירי סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", יש ללמוד עד כמה גדול הוא החיוב לכוון בעניית אמן, ואלו דבריו: "צריך לכוון בעניית אמן יותר ויותר, כי לפי מעלות ושרש העונה אמן יותר מן המברך, כך צריך שפונתה תהיה יותר עצומה מן המברך".

חובת הזהירות בכונת עניית אמן

בעל ה'יסוד ושרש העבודה' מוסיף וכותב (שער הקרבן פרק ו) שכל הרוצה עד כמה מחמיר הזהר הק' (נילף רפה ב) בדינו של מי שאינו עונה אמן בכונה, "פלגי מים תרד עיניו על לא שמרו עניית אמן פראוי, יומם לא ישכב וליילה לא ינוח, מפחד לבבו אשר יפחד ומפראה עיניו אשר יראה..." בהקשר לכך מעיד על עצמו ה'יסוד ושרש העבודה' בצואתו (סי טו): "הייתי גזר מאד בעניית אמן אחר כל המברך, בפונה שכתבתי בחבורי, הינו שפונתי באמן השבח מעין הברכה ולא זרקתי מפ' תבת אמן בלא כונה, ותזרהו בזה מאד ומאד".

להקשיב מתחלת הברכה

רבי יצחק הוטנר בעל ה'פחד יצחק' היה מעורר את באי ביתו לעבדה שלעניית אמן יש כמה משמעות, וכיון שאינה דומה פונת אמן על ברכת שבח לאמן על ברכה שיש בה בקשה, לפיכך יש להקשיב היטב לברכות כדי לדעת על איזו מהן עונים. והוסיף ואמר כי לכך רמזו חכמים באמנם (סנהדרין אב א): "גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה" - כאשר נותנים דעת להקשיב לברכה מתחלתה, אזי נתן לענות עליה 'אמן' פראוי (פנתר מלוכה עמ' רעב).

אגרת אמונים

מכתב מקודא נאמן

לחברי מערכת ו'כל מאמינים' העושים מלאכת ה' באמונה מדי שבת בשבתו, תהי משפחתם שלמה ויתברכו בברכות לרב.

חשבתי לשתפכם ברעיון נפלא שעלה ברעיוני, ואבקשכם שתקבעוהו באכסניה הנפלאה של חזק עניית אמן.

כידוע הביא החיד"א בספרו 'נחל קדומים' בפרשתנו בשם גורי האר", כי המלה הראשונה בתורה: "בראשית", היא ראשי התבות: "ב'קול רם אברך שם יי תמיד", והוסיף "שמכאן רמז שיש לברך בקול רם שיענו אמן".

והנה בתפלת "עלינו לשבח" אנו אומרים: "לתת גדלה ליוצר בראשית", וחשבתי שיש בכך רמז לכל מי שרוצה "לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר" פראוי ובשלמות, עליו לתפס בהנהגת "בראשית" - בקול רם אברך שם ה' תמיד".

החותם בברכה,

חיים ברגמן

בני ברק

נתן לשלח מכתבים לפקס
שםספר 08-9746102
או לכתבת המייל:
9139191@gmail.com

אריכות ימים כמנין אמן

שהוא את הנתוח לא מבצע, ויהי מה!
מחוץ לחדר הרופא לא יכול היה הבן להתאפק, והשאלה
הזדעקה מפיו: "אבא, מדוע?! כיצד נטלת על כתפייך אחריות
כה כבדה בעלת משמעות של חיים ומות? האם לא היה כדאי
שתתיעץ עם ממחה נוסף בטרם תחליט?"

תשובתו הבוטחת של האב היתה מפתיעה ומרגשת:

"בני יקירי, הן יודע אתה כי במשך כל ימי הרבתי פעלים למען
מצות עניית אמן, היא המצוה שעל אודותיה הבטחנו מפי חז"ל
(ברכות מז ב): 'כל המאריך באמן מאריכים לו ימיו ושנותיו'. אמר
מעתה, כיון שהמלה אמן היא בגימטריה תשעים ואחת, מתר
לי להיות רגוע לכל הפחות עד הגיעי לשנתי התשעים ואחת..."
- סים האב בחייו - "ומדוע עלי להסכים לנתוח שעלול חלילה
לקצר את חיי?"

מוסיף ומספר בנו של אותו אדם:

"בנגוד לתחזיות הרופאים אכן הבריא אבי מחליו בארץ נס של
ממש, וזכה להאריך ימים בבריאות שלמה.

ביום הולדתו התשעים שאלתי את אבי: 'אבא, התזכר כיצד
אמרת לי שתחיה לכל הפחות עד גיל תשעים ואחת? הן נכנס
אתה עכשו לשנתך התשעים ואחת, ומה הלאה?' והלה השיב
בבדיחותא כי זה מכבר החל להקפיד לענות 'אמן סלה'..."

חדשים מספר לאחר מכן, בעודו בתוך שנתו התשעים ואחת,
השיב אבי את נשמתו ליוצרה במיתת נשיקה. ויהי לפלא."

נשמע מפי הגב' א' שטרן, מחברת הספר 'מלה אחת אמן'

הספור שלפנינו, שהתרחש לפני עשרות בשנים, נשמע מפלי
ראשון מפי 'יהודי מארה"ב, שבצעמו היה עד למעשה בעודו נער
תושב רבע האיסט סייד, הלא הוא המרפז היהודי של מנהטן
דאז:

באותן שנים רחוקות התגורר ברבע האיסט סייד יהודי זקן
בשנים שהקדיש את חייו לחאק מצות עניית אמן. יהודי זה
נודע כ'סמל מהלך' למצות עניית אמן, עד שהיו ילדי הסביבה
מכנים אותו בחביבות: 'די אמן-מן' ['איש האמנים'].

האמן העצמית שהיתה נשמעת מפיו כל אימת שהיתה
נאמרת ברכה בבית הכנסת, היתה עבור שומעיה כעין הכרזה
בוטחת כי כך יש לענות אמן כהלכה; בקול, במתינות ובכונה,
ובדרכו המפלאה סחף האיש אחריו אף את יתר המתפללים.

בהגיעו לגיל שבעים וחמש, והוא שבע מצוות ומעשים טובים,
לקה לפתע במחלת לב קשה. היו אלו שנים שבהן הרפואה לא
היתה מתקדמת כהיום, ולחולים מסוגו לא היו סכויים רבים
להאריך ימים. הרופא הממחה שאליו פנה בלוי בנו, ערך לו
בדיקות מקיפות, ואחריהן הציב לפניו שתי ברורות, האחת
גרועה, וחברתה גרועה עוד יותר...

האופציה הראשונה היתה לגשת לנתוח לב מספר שפכוני
ההחלמה ממנו קלושים למדי, ואלו האופציה השניה היתה
'להרים ידיים' ולהמתין לסוף, שלדברי הרופא עשוי היה לבוא
בתוך תקופה קצרה.

הרופא, שרגיל היה לראות בחדרו אנשים אחוזי פאניקה ויאוש,
הפתע לחלוטין כשעם סיום דבריו הודה לו האיש ופנה לצאת
מן החדר בצעדים שלווים, תוך כדי שהוא מכריז בהחלטיות

שערי גן עדן

עניית אמן כמשנת בעל ההלוא

בית הקברות בבוטשטש

ה'אשל אברהם' מבוטשטש
כ"ט בתשרי תר"א

רבי אברהם דוד ואהרמן נולד לאביו רבי אשר אנשל
בשנת תקל"א בעיירה נדבורנה שבגליציה. כבר בצעירותו
התפרסם כעלוי, ורבה של העיירה בוטשטש, רבי צבי הירש
קרא, בעל גטע שעשועים, לקחו כחתן לבתו.

בהיותו בן עשרים נתמנה לרב ביזלוביץ שבגליציה. שם
הכיר לראשונה את רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ומאז דבק בו.

לאחר פטירת חותנו בשנת תקע"ד התמנה למלא את מקומו ברבנות בוטשטש,
תפקיד אותו מלא עד יומו האחרון. הוא התפרסם כאחד מגדולי פוסקי הדור, ומאות
תלמידים למדו מפיו תורה וחסידות.

נפטר בכ"ט בתשרי תר"א והובא למנוחת עולמים בבוטשטש. רבי שלמה קלוגר
מבראד גלה בדברי הספדו עליו: "חלקו לו כבוד במיתתו כי לא נפטר בדרך כל אדם,
רק הודיעוהו יום מיתתו לו תחלה, ומסר נפשו לו יתברך ברצונו, וכמעט דהו כעין מיתת
נשיקה, ומת כמלך ישראל" (עין דמעה' הספדים משנות תקע"ד - תר"א, הספד ו).

חבר ספרים על ארבעת חלקי השלחן ערוך: 'אשל אברהם' על חלק ארץ חיים; 'דעת
קדושים' על 'ורה דעה'; 'כסף הקדשים' על 'חשן משפט'; 'עזר מקדש' על 'אבן העזר'.

ברכות השחר בפני שנים

בספרו 'אשל אברהם' (או"ח תפז ד)
כותב רבי אברהם דוד מבוטשטש
שעל המברך להגביה את קולו
בשעת הברכה, כדי שישמעו
העומדים סביבו ויענו אמן אחר
ברכתו. ומוסיף כי שמע כי רבי יוסף
הוליס, רבה של טיסמניץ [רבו של
ה'פני יהושע'], היה נוהג לברך מדי
יום ברכות השחר בפני שני אנשים
שהיו עונים אחריו אמן. [וראה זה"ק
(ויצא קס א), שמכך שעניית אמן על
ברכה נלמדת מן הכתוב (דברים לב א):
"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו",
משמע ששנים צריכים לענות אמן
אחר המברך, שהרי הכתוב אומר
"הבו" בלשון רבים].

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כט תשרי תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 5:34 תל-אביב: 5:49 חיפה: 5:40 מוצאי שבת: ירושלים: 6:45 תל-אביב: 6:47 חיפה: 6:46 ר"ת: 7:25

פרשת בראשית

הנעלבים ואינם עולבים

מעלה נשגבה להיות מ"הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים!"

נלמד מהפסוק: "ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן... (פרק א-טז)

וכתב רש"י: "שנים נבראו ונתמעה הלבנה על שקטרה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד". ולשון חז"ל בגמרא: כתיב "ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים", וכתיב "את המאור הגדול ואת המאור הקטן". אלא אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו של עולם [וכי] אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה, לכי ומעטי את עצמך (חולין ס:).

ידועים דברי חז"ל (גיטין לו:): הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין עושים מאהבה ושמוחין ביסורין עליהן הכתוב אומר "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". ומפרש המהרש"א שכמו השמש שעושה רצון ה' בשמחה ובאהבה נאמר בו "ואין נסתר מחמתו" שממשלתו בכל העולם, כן מי שיש לו את כל המדות הללו, אמרו בו שנותנת לו התורה מלכות וממשלה.

בספר פתח עינים (להרב החיד"א ז"ל) מביא פירוש מענין על הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים" (שמות יד-ב) כלומר: תקחו לכם ראיה מן החודש הזה שנתמעה הלבנה על ידי קטרוגה, ומזה תלמדו להיות מהנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים.

בזה מבאר החיד"א את אמרת חז"ל: "כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה" וכו' מונין ללבנה [שהיא מתמעת] לזכור תמיד להיות מהנעלבין וכו' כי זה כל האדם, וממנה יקחו מוסר להיות ענוים, ולכן "כאילו מקבל פני שכינה" שהעניו נעשה מרכבה לשכינה. נמצא שהמצוה הראשונה שנצטוו בה היא להיות ענוים ולהיות מהנעלבין ואינם עולבים.

העיד הרמב"ם ז"ל על עצמו (בשו"ת הרמב"ם - פאר הדור קמב): "אני מוחל על כבודי, ומוותר על עלבוני הרבה ואם הכריחו הזמן והענין לומר שאיני בעל דת ולא בעל מעשים טובים, יאמר זה. וכל זה... לא יזיקני ולא יכעיסני, ואפילו ראיתיו בעיני ושמעתי באזני, או עשה לפני, לא הייתי חושש, אלא אדרבה הייתי נכנע אליו, ומשיבו דברים טובים ורכים, או אשתוק, או אשיב לפי הענין דברים נאים ודבר ענוה כפי הצורך והשעה.

ומסיים הרמב"ם: "ובכלל אני מבקש ממך, אם אתה תלמידי, שתלך בדרכי ובמדותי, והוא הטוב לך - שיקלודך ולא תקללם, ותהיה מן העלובים ולא מן העולבים.

שח הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל (הובא במנחת תודה): "פעם בא אלי אברך שחיבר ספר וקיבל מכתב מלא גידופים וקללות על ספרו ובא לבכות אצלי על כך. אמרתי לו: גם לי יש מכתב כזה שקיבלתי כשהוצאתי את אחד מספרי, ובשעתו שתקתי ולא ענית לחורפי דבר, והיום הוא ידד שלי".

"הכל כפרת עוונות"...

באחד הלילות, כאשר עסק הצדיק רבי מנחם מנשה זצ"ל בכתיבת ספריו בביתו, נכנס לפתע יהודי אחד לחדרו והחל לצעוק עליו בחרפות וגידופים שאין הדעת סובלתו. אולם רבי מנשה שתק ולא הגיב מלה וחצי מלה.

כשיים הלה את גידופיו ופנה לצאת מן החדר, פתח רבי מנחם בתפלה מעומקא דליבא לרבונו כל העולמים וכה אמר: רבונו של עולם הלא הוא אינו אשם כלל, על כן יהי רצון מלפניך שלא יאונה לו כל רע חלילה ושלא יענש בסיבתי וכך המשיך בתפלה לטובת אותו יהודי.

פעם, כאשר הלך רבי מנחם בליווי נכדתו לקנות מצרכים במכולת, התריס מאן דהו כנגדו בחוצפה גדולה. אך הוא כדרכו שם לפיו מחסום לבלתי השיב כלל על דברי החרוף שנאמרו בפניו. ואולם כאשר הבחין בצער ובמבוכה הרבה על פני נכדתו, פנה אליה ואמר: "בעולם הזה צריך לזכור שהכל כפרת עוונות והכל מן השמים ואיננו צריכים להגיב כלל וכלל".

חכם מנחם מנשה

בסבלנות אין קץ...

פעם נכנס אדם לביתו של כ"ק האדמו"ר מזוועהיל-רבי שלמה זצ"ל. וביקש לאכול. קיבלו הרבי בסבר פנים יפות והציע לו לחם וריבה. החציף הלה: "את הריבה הזו תשאיר לעצמך"... שאלו הרבי בנועם ובסבלנות: "ומה תחפצו?" השיב: "אני רוצה לחם טרי וביצים!" שלח הרבי לקנות ביצים ולחם טרי. אך כשראה הלה את הלחם דחפו: "לא! אין זה לחם בשבילי!" שלח הרבי לקנות לחם אחר ואולם גם את זה לא מצא חן בעיניו ורק הלחם השלישי שקנו לו, השביע את רצונו.

לאחר שסיים סעודתו בלחם וביצים וקינחו בכוס קפה, בירך וקם מהשולחן, אך נותר להמתין. "מה תבקשו" - שאלו הרבי בחיבה - "ומה עם הריבה? אמרת שיש ריבה" התריס הלה. "אכן יכולים אתם לקחת כמה שתרצו... קחו הכל" ענהו הרבי במאור פנים.

ציט"ע - זוועהיל

עלון השבוע פרשת בראשית הוקדש לעילוי נשמתם של

הרב שלמה בן ר' חיים רינגר ז"ל נלב"ע כ"ה תשרי
מרת פייגע (פני) בת ר' יששכר דוב הכהן ע"ה נלב"ע ג' חשוון
ה. נ. צ. ב. ה.

מצוה רבה להטיב ולגמול חסד עם הזולת !

נלמד מהפסוק: "ויעש ה'... לאדם ולאשתו כתנות אור וילבישים" (פרק ג-כא)

ובגמרא (סוטה יד.) תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים דכתבי: ויעש ה'... לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישים". וסופה גמילות חסדים דכתבי "ויקבור אותו בגיא".

מדת החסד כוללת את כל סוגי החסדים כמובא בספר הברית (ח"ב י"ב פ"ו) בזה"ל: "ולא תקל להניח מלעשות גמילות חסד קטן, כגון להחליף לאדם מטבע קטן של כסף על פשוטות ויש איתך, אל תאמר בלבך זה מצוה לכל, ילך לאדם אחר ואני אין לי פנאי, או שאחד דופק על הפתח או החלון שלך בלילה להדליק נרות, ותאמר בלבך אני שוכב על מטתי וכבר הוחם לי, איך אטריח את עצמי, מה בכך, ילך אצל שכן אחר להדליק נרו, אל תאמר כן, אם לא בעת שאתה מפחד מן השודדים ותחבולות הגנבים.

בגמילות חסדים יש כח לבטל גזר דין, כפי שכתב החפץ חיים על הפסוק: "מה יקר חסדך אלוקים בצל כנפיך יחסיון" (תהלים לח-נ): ידוע שהבית דין של מעלה דן את האדם, אף שגם שם יש הרבה מאוד מלאכי רחמים, והם רובם של סנהדרין, ועומדים מימין כסא הכבוד לזכות את הנידון והם נקראים "נדיבים" כמו שכתב בספר "שערי אורה". בכ"ז יש בהם גם דין, אבל כשהקב"ה דן בעצמו, אין לפניו אלא רחמים. ועל זה אמר הכתוב "טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים".

אבל אימתי הקב"ה בעצמו הוא הדיין בדבר זה? כשהאדם בעצמו הוא בעל חסד, ועל ידי כן הוא מעורר גם למעלה את שורש החסד וזהו שנלמד מתהלים: "מה יקר חסדך אלוקים", היינו מה טוב ויקר הדבר שבני אדם מעוררים חסדך, כי בעבור זה הם זוכים לשכון בצל כנפיך ולא בצל אחרים, וזוכים על ידי כן לרחמים מרובים של הקב"ה.

מסופר בגמרא (ע"ז יז): על רב חנינא בן תרדיון שכאשר נתפס למלכות עם רבי אלעזר בן פרטא אמר רבי חנינא לרבי אלעזר: אשריך שנתפס על חמשה דברים ובכל זאת אתה ניצול, משום שעסקת לא רק בתורה אלא גם בגמילות חסדים ולכן יזכה להנצל, ואוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול משום שעסקתי רק בתורה בלבד.

ותמה הגר"י פישר זצ"ל (בדרשת שבת שובה): מדוע באמת לא הספיקה לו זכות זו שעסק בתורה במסירות נפש, כדי להגן עליו? ומה עוד שזו הייתה זכות של תלמוד תורה דרבים, כפי אמרו חז"ל לקמן (יח.) שהיה מקהיל קהילות רבים ומלמד תורה.

ואף שאמרו שם בגמרא שרבי חנינא היה הוגה את השם באותיותיו ואולי חטא זה גרם לו. זה א"א לומר שהרי בוודאי עשה תשובה כדברי חז"ל (ברכות יט.) אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה וכו'. זאת ועוד: לפי מה שאמרו שאם היה עוסק גם בגמילות חסדים היה ניצול, בהכרח שעשה תשובה, שאם לא כן מה תועל לו זכות זו.

וביאר הרב פישר, שאף כי אמנם עשה תשובה, אבל מה שהקב"ה מקבל תשובת החוטאים הרי זה מדרכי מדת החסד. ומכיון שידוע שהקב"ה מנהיג עולמו במדה כנגד מדה, ממילא אם נהג אדם במדת החסד, אזי גם הקב"ה נוהג עמו במדת החסד, מדה כנגד מדה. משא"כ אם אינו עוסק במדת החסד הרי שגם הקב"ה לא נוהג עמו במדת החסד רק במדת הדין, ומכיון שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה צריך שיעסוק גם בחסד, כדי להנצל.

ואמנם מי שעסק כל ימיו בתורה הוא במדריגה יותר גדולה ממי שעוסק בגמילות חסדים שהרי תלמוד תורה כנגד כולם. וזו הסיבה שרבי חנינא עסק בתורה ולא לגמילות חסדים. מכל מקום צריך גם לגמילות חסדים כדי להנצל מן הפרענות כאמור.

"ופניתו אליכם" – שיהא לכם פנאי...

נשאל כ"ק האדמו"ר מגור בעל החידושי הרי"ם: כיצד גאון כמוהו העמוס בעבודת ה' יכול להקדיש שעות על גבי שעות לעשות חסד עם הזולת. כיצד יש לו פנאי להקשיב לכל משאלות חסידיו ליעץ להם ולהדריך אותם?

ענה הרבי: כתוב "כי אין מחסור ליראיו" – לא חסר להם דבר, אף לא פנאי... ובהזדמנות אחרת השיב בצחות לשונו: בברכות שבתורה נאמר "ופניתו אליכם" (ויקרא כו-ט) הרי זו ברכה, שיהא לכם פנאי לכל דבר...

שיח שרפי קודש

חסד עם ביתו...

סיפר הגה"צ רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל, כי לאחר נישואיו שאל אותו רבו הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל: "ר' נפתלי, האם הנך עוסק במצות גמ"ח?" השיב לו "רבי, אין לי כסף לעשות בזה גמ"ח".

אמר לו רבי ישראל: "לא התכוונתי לגמ"ח של ממון, אלא שאלתי, האם אתה עושה חסד בתוך ביתך עם אשתך, עליך לזכור כי לא לקחת שפחה שתשרת אותך. הרי אשתך כגופך ועליך לעזור לה!".

בטוב ירושלים

מסירות לעשיית חסד...

מסירותו הרבה של הצדיק רבי יעקב עדס זצ"ל למעשי חסד עם הבריות היתה לשם דבר. כאשר התגורר בצעירותו בירושלים העתיקה, עלה על יצועו בשעה מאוחרת להחליף כח לעבודת הבורא, והנה הוא שומע לפתע קולו של אדם הגונח מכאבים. מיד ננער כארי ממטתו והלך לבדוק מה אירע לאותו אדם.

כשראה שאותו אדם נזקק לרפואה, אף מיד לזמן אליו את הרופא. וגם כשהגיע הרופא המתין, כאילו היה אחד מבני משפחתו, עד שסיים הרופא לבדוק ורק לאחר הטיפול בו שב לביתו.

פעם יצא רבי יעקב מביתו בערב שבת ובושש לשוב. כאשר חזר סיפר כי בלכתו בדרך, פגש איש זקן שהיה בדרכו אל הרופא עקב כאב גדול בעיניו, ולא היה מי שידריכו ויכוונו אל ביתו של הרופא, נחלץ, איפוא, רבי יעקב מיד לעזרתו, הלך עמו לרופא, שם שהה עמו שעה ארוכה. ואף ליווהו חזרה לביתו.

האיר המזרח

החסד מזכך את השכל...

סיפר הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל: פעם ניגש תלמיד חכם אל החזן איש ונפשו בשאלתו: באים אלי אנשים ממקומות שונים לבקשני שאסייע בידם במיני שליחויות, האם מחוייב אני בדבר, שכן זה מפריע לי בלימודי?

והשיב לו החזן: "לקנות תורה צריך שכל זך ובלא זה א"א לזכות לתורה. ועל ידי עשיית חסד, נעשה השכל מזוכך".

מעשה איש

לתת את הדבר היקר ביותר...

שח הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א: מהגר"ש אלישיב זצ"ל ניתן ללמוד עשיית חסד במושגו הגבוה ביותר. הדבר היקר ביותר עבורו היה הזמן! הוא ניהל מלחמות גדולות כנגד ההטרדות שגוזלים מזמנו.

כל דבר שלא היה הכרח גמור לעשותו היה דוחה, כדי לנצל את הזמן הזה ללימוד. ועם כל זאת, את הדבר הזה שהיה הכי יקר עבורו, הקדיש עבור זולתו. כשנכנסו אליו לדון בענינים שונים של חסד, היה מקדיש לכן את מלוא סבלנותו ונתן לאדם שבא אליו את ההרגשה שהוא שמח עמו ונהנה מנוכחותו.

נמצא שהרב אלישיב היה הגומל חסד הגדול שבדור, מכיון שעבור חסד מסר את הדבר שהיה הכי יקר עבורו, את זמנו! קשה למצוא בעולם אנשים שמוכנים להעניק לזולתם את הדבר הכי יקר להם, והרב אלישיב היה היחיד שעשה כן...

הלמות עמלים

מעלה לאדם שנוהג בענוה אף כלפי הקטן ממנו!

נלמד מהפסוק: "ויאמר אלקים נעשה אדם" (פרק א-כו)
וכתב רש"י: "אעפ"י שלא סייעו ביצירתו ויש מקום לאפיקורסים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן".

כתב המאירי (ב"מ פד:): לעולם ילמד האדם את עצמו להיות גדול במדת הענוה, ואל יקנא במעלתו של זולתו ואל יכפור בה. צא ולמד מגדול הדור רבן שמעון בן גמליאל אביו של רבינו הקדוש, שבנו רבינו הקדוש היה לומד בילדותו עם רבי אלעזר בנו של רשב"י, וכל שהיה רבי מקשה היה רבי אלעזר מתרץ וכו' ולבשה רוחו של רבינו הקדוש קנאה וחלישות הדעת, וקבל עליו לפני רשב"ג אביו. אמר לו אביו: בני אל ירע לך, שהוא ארי בן ארי ואילו אתה ארי בן שועל...

ידועים דברי רבינו בחיי זצ"ל (בחובות הלבבות) שהמעלה הנשגבה במדת הענוה היא מדת "ההשתוות", שיהיה השבח שמשבחים אותו והגנאי שמגנים אותו שוים בעיניו, וזו היתה מדתו של משה רבינו.

לפיכך, אם נראה אדם שחושש מאוד מן הכבוד ובורח ממנו, הוכחה היא שעדיין לא הגיע למדרגת הענוה האמיתית, שהרי אם לא היה מייחס חשיבות כלשהי לכבוד, לא היה בורח ממנו.

עפ"י? ביאר הצדיק **רבי אהרן אריה מפרימישלאן זצ"ל** את הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ד-ג) "בני איש עד מה כבודי לכלימה". כאשר האדם העניו מואס בכבוד ומתרחק ממנו, הרי אם מכבדים אותו, בוש ונכלם הוא על שנותנים לו כבוד שאינו מגיע לו. ואולם כאשר זוכה לשלימות מדת הענוה היא מדת ההשתוות, שוב אינו מתבייש אם מכבדים אותו, שהרי הכבוד והבזיון שווין אצלו.

הוא שהתכוון דוד: "עד מה כבודי לכלימה" - עד מתי הכבוד שמכבדים אותי יהיה לי לבושה ולכלימה? אימתי אזכה למעלה האמיתית של מדת ההשתוות שהבזיון והכבוד יהיו שוים אצלי!...

"לקבל כבוד גדול כזה?"...

אחרי הכנסיה הגדולה של אגו"י שהתקיימה בווינא, חזרו לביתם באותה רכבת שני גדולי הדור: **החפץ חיים** ו**"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת**, כאשר בכל תחנה נאספו מאות ואלפים מישראל כדי להקביל פניהם.

האדמו"ר מגור ניגש אל החלון כדי להשיב שלום למקבלי פניו, ואילו הח"ח סגר את החלון ועמד מתחתיו עד שכמעט לא היה אפשר לראותו, כאילו מתחבא הוא. רבות הפצירו בו מקורביו שיגש לחלון כי ציבור גדול מצפה ומשתוקק לראותו וליתן לו שלום, אך ללא הועיל.

שאלוהו מקורביו: הרי יש בזה גם משום כבודה של תורה וכבוד ש"ש, וכך נוהג גם הרבי מגור ומדוע הוא מסרב לעשות כמוהו?

השיב להם הח"ח: "כדי לקבל כבוד גדול כזה מבלי להתפעל ממנו ושהכוונה תהיה זכה לש"ש באמת, דבר כזה צריכים ללמוד! הרבי מגור למד ב"חידר" כזה ויכול לקבל. אני לא למדתי ב"חידר" כזה ואיני יכול.

אמרי יעקב-אבות

החזיק עצמו כספק רשע...

תמיד לפני שבעל ה"חיות דעת" מסר את שיעורו היה מסתגר בחדרו ולא ידעו מדוע מקפיד לנעול את הדלת קודם אמירת השיעור.

פעם התאמץ תלמידו (שהיה הסבא של הגאון מטשיבין) לגלות ולראות מה עושה ה"חיות דעת" באותם רגעים שמסתתר בחדרו. הוא טיפס ועלה והגיע לחלון, ומה מאוד נדהם לראות מחזה נורא: רבו משתטח על הריצפה בפישוט ידים ורגלים וצועק את הפסוק "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי"...

החיות דעת חשד בעצמו, שמא אינו ראוי לומר שיעורים לתלמידים. הוא החזיק עצמו כספק רשע... והקדיש זמן להוכיח עצמו בפסוק זה כדי להתעורר ולשוב בתשובה שלימה, שלא תהיה לו שייכות למה שכתוב בפסוק על הרשע....

הלמות עמלים

כבוד הזולת

לשמור כבודו של כל אדם, באשר נברא בעלם אלוקים!

נלמד מהפסוק: "זה ספר תולדות אדם... בדמות אלוקים עשה אותו" (פרק ה-א)

ומובא בירושלמי (נדים פ"ט ה"ד) רבי עקיבא אומר: "ואהבת לרעך כמוך" - כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר: "זה ספר תולדות אדם" - כלל גדול מזה. מדוע "זה ספר תולדות אדם" כלל גדול יותר מכללו של רבי עקיבא: **מבאר הדעת זקנים כי מהפסוק "ואהבת לרעך כמוך" לא ניתן ללמוד אלא רק "מה ששנאו עליך אל תעשה לחברך". על כן הוסיף בן עזאי ולמד מהמשך הפסוק "בדמות אלוקים עשה אותו" שאף אם אינו חושש לכבוד עצמו עליו לחוש לכבוד זולתו.**

האלשיך הק' זצ"ל כתב כי הפוגע בכבוד חברו עליו לדעת כי לא רק בכבוד חברו הוא נוגע אלא בכבוד השל"ת. זהו שמלמדינו הכתוב (בפר' בהר) "ולא תונו איש את עמיתו - ויראת מאלוקך כי אני ה' אלוכיכם" והיינו "אלקי שניכם". כי גם נפשו של חברו הוא חלק אלוה-ממעל, כמוך. נמצא נוגע במה שהוא חלק מאיתי....

"זזה מוסר נאה" - כתב האלשיך - "שאל יחשוב אדם את עצמו לטוב מזולתו, כי קטן וגדול שם הוא (איוב ג-יט). והוא ענין המאמר (בפסחים נ.) עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, כי אין ניכר החשוב והבלתי חשוב רק באותו העולם, כי א-ל דעות ה' יכיר את מקומם ויעמיד לכל איש ואיש במקום הראוי לו. וזהו "קטן וגדול שם הוא" לומר מי שהוא קטן-הערך או גדול, שם הוא, מה שאין כן בעולם הזה של יוכר. עכ"ד..."

המכבד את הבריות...

הרה"ג רבי שמחה כהן זצ"ל מראשי ישיבת "נתיבות עולם" היה נוהג להעניק מחמאות לכל מי שפגש. לכל אחד מחמאה המתאימה לו, ותמיד היה על מה. ובכך נתן הרגשה טובה של כיבוד, הערכה והוקרה לכל אדם, גם למי שכלל לא הכיר.

פעמים כשהיה נשאל: "הרב מכיר אותי?" השיב: "מכיר ומוקיר"! וכשאחד אמר לו: "אני נהנה לשמוע את ההרצאות של הרב בקלטות". השיב מיד: "שמעתי שיש אדם חשוב שמאזין לדברי, טוב שאני רואה במי המדובר".

פעם כשעמד ארוחת צהרים בביתו החל לשיר זמירות שבת... לפליאת הרבנית: הרי לא שבת היום? השיב: "הארוחה בטעם טוב של שבת לכן אני מלווה אותה בזמירות שבת"... וכשהתארחו פעם בסמינר באחת השבתות, שיבח את אשתו באומרו: "הדגים שלך מצויינים". התפלאה ואמרה: "זה לא אני בשלתי כאן". והשיב: "כעת אני מכיר שאין כמו התבשילים שלך".

פעם יצא רבי שמחה בשעת לילה מאוחרת להניח כתבי קודש בעמדת הגניזה. בדרך חזור ראה את האדם שמדביק מודעות, הוא פנה אליו בהתענינות: "זה אתה?" המדביק שהופתע הגיב: "כן, מה הענין?" וציפה לאיזה הערה או ביקורת. ורבי שמחה המשיך בטבעיות: "אתה שמדביק את המודעות בלילות, אני רואה תמיד איך המודעות מסודרות ישר כל-כך בצורה המקצועית ביותר, לא יאומן איזה עבודה יפה שאתה עושה, תענוג לראות את המודעות..."

מדביק המודעות המופתע התרגש מאוד, שכן מעולם לא קיבל, ולא ציפה לקבל, כבוד והערכה שכזו. הבן של רבי שמחה שהתלווה לאביו שאל בתמיהה: הרי אתה לא מבזבז זמן על קריאת מודעות כלל, ומה ראית לומר לו כך? השיב לו רבי שמחה: "אדם זה עמל כל-כך בעבודתו בשעות הלילה ואינו מקבל הערכה מאף אדם, איך אפשר שלא לתת לו את מה שמגיע לו..."

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

כאילו לא הלפנו 50 שנה...

הילדים... כך נראה מי שיש לו שם בן, מתהלכים מבולבלים, נשים יושבות ובוכות ללא הרף, כי זה נוגע לליבם!

מי שאין עובדות אלו נוגעות לו באופן קרוב ואישי, הוא אינו מרגיש עמם בדבר! בזמן שאותה אשה לא תעלה בתקופה זו חיוך על פניה, אותו אב אינו מעלה חיוך על פניו. **לו נשאנו עמם בעול, גם בקרבנו היה מתחולל שינוי – הרי לקחו את הבנים מכל הבתים...**

סיפר לי מישהו מירושלים, כי בבית בו הנו מתגורר, בית גדול עם הרבה דיירים, נשארו שם רק שני גברים, שהם בני חו"ל, כל השאר נלקחו לחזית המלחמה, ומי מהם יודע להיכן, האם תיארנו מצב כזה לעצמנו?..."

תלמיד פלוני התכונן, כמו רוב בני הישיבה, להישאר בכל חג הסוכות בישיבה אלא שהיה חייב לנסוע הביתה לכמה שעות כדי להעמיד סוכה בבית אמו האלמנה.

החליט התלמיד לנסוע בשעות הלילה, משתי סיבות: א) כדי למעט מביטול סדרי הישיבה המיוחדים ב) מפני הוראת ראש הישיבה לבל יסתובבו בעיר לעיני הציבור הכללי שיווכח שישנם בחורים צעירים שנשארים בריאים ושלמים... ועד כדי כך היה מבקש חזור ובקש מהבחורים שיהירו אפילו שלא לעבור ב... מרפסת הישיבה הנשקפת למראה עיני הציבור ברחובות וערים סמוכות! לפיכך חשב התלמיד לנסוע בלילה, ואז בשקט ובהצנע יקים סוכה לשמחת אמו.

אמר לו ראש הישיבה: לא כך השורה!

מדוע? שאל המתמיד.

והתשובה באה: "הרי בעיר שלך ישנן הרבה אימהות, ויש שם נשים צעירות וילדיהם שיקריהם גויסו לצבא, ורבים הספיקות על גורלם הבלתי נודע, ובוודאי הכל ממתנינים לכל איזשהו רעש שהלוואי ישמע בביתם, שמא הבן, או הבעל, או האבא, מתקשר מהחזית להודיע לבני משפחתו על שלומו. הבה ותתבונן; עד שניתן כבר להתקשר מהחזית, ובוודאי שבנוסף לכל החרדה השוררת בארצנו, בקושי ניתן לישון, ואלו הדואגים, בקושי נותנים שינה לעפעפיהם, ומי יודע אולי בלילה הם מצליחים מעט ליפול ולישון, ואז, לבוא ו...לדפוק סוכה? הם יתעוררו, ואולי גם יחשבו הנה יש צלצול טלפון בבית... מרן רבי ישראל סלנטר זצוק"ל שחידש כי הטרחה יתירה של האלמנות בלישת הבצק משום חומרא וחשש חמץ, זהו מצה פסולה! לא היה חושש בזה – שמא היא סוכה פסולה?!"

בעיצומה של תפילת מוסף, נשמעה אזעקה, איש לא ידע מה קרה, והיכן, הכל נחפזו בין הספסלים הצפופים בהיכל הישיבה, בבהלה עוצרת נשימה, ונהרו לעבר המקלט הבלתי-מוכן לקליטת כל המתפללים, הש"ץ גם הוא נשמע להוראת ראש הישיבה לרדת ולהמשיך שם בתפלה, עד שנשמעה אזעקת ההרגעה.

אחר הצהרים כאשר משאיות הצבא שוטטו בעיר לגייס את חיילי המילואים, החלו קטעי הידיעות האימות להיוודע...

בהמשך נשא מרן רבי דוד פוברסקי זצוק"ל, ר"י פוניבז', שיחה נוקבת ומקיפה, שעסקה בכמה וכמה זוויות. להלן אחת מהן שנותרה אקטואלית גם במלאת 50 שנה לאותה מלחמה:

"עלינו לתת על דעתנו בפרט בזמן כזה, וגם זה ענין מבהיל כשלעצמו, ענין - נושא בעול עם חברו, אשר הינו מהדברים היותר גדולים וחשובים... מספרים על הסבא זצ"ל מקעלם שנכנס פעם עם שנים מהגדולים לבקר חולה, אשר נאסר עליו לזוז במיטתו, אך לשכב על גבו הותר לו, לאחר שיצאו מביקורם, פנה הסבא אל אחד מהם ואמר לו; אמור נא לי, כמה פעמים הינך מתהפך בלילה אחד בשכבך? על מיטתך? שאלה מאד תמימה, הנשאל תמה מהי השאלה, ועל מה ראה הסבא לשאלו על כך, המשיך מיד הסבא ואמר לו; "עם שמעקט גייט רציחה" נודף מזה ריח של רציחה! הרי אינך נושא עם החולה בעול, הרי נוכחת שהנו שכוב על מיטתו 24 שעות ביממה מעת לעת, וכל הזמן הנו על גבו, האם עלה בדעתך גם להתבונן על עצמך בכך? האם חשבת לרגע איך חיים כך? אם עדיין לא רגשת לחשוב על זאת, אינך נושא עמו בעול! ויש לזה שייכות ל...רציחה!"

כי הרוצח בשעה שעוסק בהריגה, אילו בשעת מעשה היה נושא עם הנרצח בכבוד עולו, ומרגיש ולו מעט מצעריו של הנרצח, מה עובר עליו ברגעים הללו, הרי בשום אופן לא היה מסוגל לקום ולהרגו! גם לרוצח יש לב ככל אדם, ורק מחשבה כזו היא אשר אינה עולה בדעתו, באשר בעיניו נחשב האדם הנרצח כדורך על זבוב, שאינו מרגיש כלום. מי שאינו נכנס לתוככי רגשי זולתו, ריח של רציחה נודף בקרבנו... תכונה זו, אצל הרוצח שוכנת."

"סיפר לי אחד שהיה כאן, אב לשני בנים, שהנו יושב ובוכה ללא הפוגה, מאז לקחו את בניו למלחמה מי יודע להיכן, וסיפר, כי במקום בו הנו מתגורר אי אפשר להיכנס לחנות לקנות משהו, שום דבר לא נמצא בראש האנשים, רק הדאגה הגדולה לשלום

לרגל המצב, המבצע ימשך בעזה"י בשבועות הקרובים

הזוכים הבאים במבצע הפרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות יכול להיות אתם. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתית על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

ששה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (ועדיף מודפס במחשב).
 - 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדוייקת ומס' טלפון.
 - 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
 - 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
 - 5) למותר לציין כי על שולח הסיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".
- בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.**

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך – וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת בראשית תשפ"ד | גליון מספר: 621 | לסדר: "זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידנו"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

תולדותם נשפך דמם עליך כמים, תפן כי נפשנו אפפו מים...

מיד במוצאי שמיני עצרת... כמובן שמיד פתחנו את קווי המידע... ברגע שהתחלתי להתעדכן בהיקף המפלצתי של הטבח... אז כמו כל יהודי השאלה הראשונה שצפה ועלתה לי בראש. מה ה' רוצה לעורר אותנו?? במה צריך להתחזק?? כן... זו שאלה שכל יהודי אמור איכשהו לשאול אותה... וככה תוך כדי האזנה אובססית מול קוי המידע... (קו הקורונה, קו מידע לכל וכדו') ובין עדכון לעדכון אני פוחד ידעים ושואל מה... מה ה' רוצה לעורר אותנו...

ואז פתאום קלטתי שתכל'ס אני מרמה את עצמי!!! כי השאלה מה ה' רוצה לעורר אותנו זו תחנה שניה!!!! קודם תפנים שזה בכלל בורא עולם!!! קודם תפנים שהכל בגזירת עליון!!! קודם תסכים להפנים שאין פה חמאס' ולא איראן, זה לא צה"ל ולא כשל של שב"כ... הכל בגזירת עליון!!! קודם תפסיק לדבר על הכשלים... כאילו לא ה' פעל כל זאת... אחרי שאני אפנים שזה בורא עולם... אז!!! אז אפשר לגשת לשאלה: מה ה' בא לעורר אותנו?? בא לעורר אותנו... זה בסה"כ שאלת בירור נקודתית... הסיפור הגדול והאמיתי זה לשים את כל המידע בצד... ולהבין שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים...

ובינינו... עם יד על הלב... זה קשה!!!! קקקקשה!!!! אני אהיה כנה איתך ואודה בפה מלא!! אני בעצמי מתקשה מאוד בזה... כי סו"ס המידע עדיין כל הזמן מתעדכן והעדכונים כל הזמן שוטפים... וסו"ס אני בן אדם... אני רוצה לדעת מה קורה... איפה זה אוהז... ואז דובר צה"ל מדבר... ואז שר הבטחון אומר את השמועס' שלו... וכמובן שהכל שטויות... כוחי ועוצם ידי... אבל ששששש... תן... תן לי לשמוע עד הסוף!!!! בא... בא לא נתעלם... בא לא נטיח את הקושי... בא לא נדבר רק על הרצוי... אלא נתמקד גם במצוי... הצורך שלנו בלהתעדכן מה קורה הוא טבע אנושי!!! זה נורמלי!!! אי אפשר להתעלם מקיומו...

אבל מה לעשות... בימים אלו אנחנו זקוקים לאמונה בהירה הרבה יותר מכל זמן!!! (כמו שדוד המלך אומר יום אירא אני אליך אבטח... תמיד צריך ליגא ה'... אבל כ"ש ביום שאירא) תבין: מילא כשתקנתי את החשמל בבית... וגייסתי כספים והרמתי אירועים וטעיתי לחשוב שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה... נו... זו ההתמודדות היומיומית שלנו מול אמונה ובטחון... עד כמה שם שמים שגור על לשוננו בכל פרט בחיים... אבל!!!! כשקורה כזה דבר נוראי... בכזה היקף עצום... ובכזה קנה מידה בלתי נתפס... כאן אנחנו נצמדים לקיר... וזה נהיה שחור לבן!!!!

אני רוצה להצמיד אותך לקיר... תחשוב רגע בכנות: קרוב ל-1000 נרצחים יהודים!!! נראה לך שזה משהו כזה חובבני שיכול לחמוק מהידיים של הרבש"ע? נראה לך שסדר גודל של אלפי אלפי משפחות שכולות זה משהו שקשור לאיזה כשל מודיעיני ש... ש... שחמק מהידיים של בורא עולם?? כאילו... כאילו בורא עולם לא עומד מאחורי זה... כאילו ה' תכנן לנו משהו אחד... ואז הגיעו כמה מחבלים וחפרו מנהרה מתחת כסא הכבוד והרגו לבורא עולם אלף יהודים?? הנוסחא הזו מסתדרת לך בראש?? תבין: מילא הצלחת שנשברה לך בבית... והאוטובוס שלא הגיע ועוד כל מיני דברים קטנים שקרו לאחרונה ואמרת אאוף ולא זכרת שהכל בגזירת עליון!!!! נו... זה כבר ההתמודדות היומיומית שלנו באמונה... אבל כשמדובר בעת צרה בסדר גודל שכזה... פה אין הרבה ברירה... זה די שחור לבן!!! תשב עם עצמך ותנסה לחשוב:

מי נתכנן לנו את ה"סדר יום" החדש והמפתיע הזה? החמאס או בורא עולם??

מי הולך להכתיב לנו את הסדר יום של השבועות הקרובים? צה"ל או בורא עולם??

זה סיפור רציני וגדול מידי בשביל שזה יראה כמו כל העירובב אור וחושך שלנו שכמובן הכל משמים אבל כוחי ועוצם ידי... ומומלץ בחום לחשוב על זה ברצינות וכמה שיותר מהר!!!!

אני רוצה לעצור רגע ולהבהיר: עקרונית אין לנו כעת את הלוקוס לדבר על מה שקרה... כי סו"ס אנחנו לכאורה כעת בתחילת עידן... אנחנו לקראת מערכה שעל פניו לא הולכת להסתיים תוך יום יומיים... ואת זה כולנו מבינים... כך שעצוב מה קרה... בא לא נדבר על הטבח הנורא ועל מתקפת הפתע ומה אנחנו צריכים להתחזק וכו' וכו'... עזוב את זה... אין לנו כעת זמן לדבר על זה!!! בא תסתכל עם הפנים קדימה... ותשאל תכל'ס...

לאן פני מועדות בשבועיים שלוש הקרובים?? כעת שתי אפשרויות לפני!!!

אפשרות אחת היא לנשום נשימה עמוקה ולהתחיל לשנן ולהתמקד ביסוד אחד ויחיד שזה הולך להיות הקו המנחה שלי לאורך כל השבועות הקרובים... אין עוד מלבדו!!! הכל בגזירת עליון!!!! ומלא כל הארץ כבודו והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים... וכל מה שקרה וקורה כעת הכל בהשגחה פרטית... ואני מתמקד בזה!!! חי את זה!!! מתרומם מזה!!! ואם משהו מפחיד אותנו או מעיק עלי אני מתנהל ישירות מולו... מפחד איתו... צועק אליו... סומך עליו... וכמובן גם משתעמם מולו... (בטח... אם כולם לידי יקשיבו לקוי התוכן... אני שאר משועמם אבל מולו) זו אפשרות אחת!! אבל אפשרות שניה זה לחתום קבע עם האוזניות וקוי הנייעס... ולהחליט ששחקני האירוע לאורך השבועות הקרובים, זה חמאס, חיזבאלא... כוחות צה"ל ביבי ושאר ירקות... מה ביבי מה אמר ומה דובר צה"ל אמר. ומה קורה ברצועה. והאם משיגים שליטה... ואין הגזירה בצפון... וזה הולך להיות כל הנושא שלי מבוקר ועד לילה בשבועות הקרובים...

ההמשך בעמוד 6 בגיליון זה...

ה' פיטר את כל המשגיחים!! ה' תפס את מושכות המשגיח!!

קשה לדבר על זה... אבל בורא עולם בשבוע האחרון פיטר את כל המשגיחים וכל המשפיעים והמוכיחים בשער... למה? כי די... נמאס לנו לשמוע את האימונים שלהם... כמה משגיח יכול לרדוף אחרי בחור ולהשמיט לו שוב ושוב... שיפסיק לחגוג ולבלות ויכנס לבית מדרש... כמה אפשר לשמוע שהחיים זה לא פקניק ותקח את עצמך לידיים... נו... כמה... כמה אפשר לשמוע את המשגיח חופר וחופר ולא גומר לחפור... די... רד ממני... תן לי לחיות... מה שקרא: סע ממני... כנ"ל בייחם לכל המשפיעים שכל היום מאיימים שאוי ואבוי... פגעי הטכנולוגיה... ויש דין ויש דיין... ואוי ואבוי... ה' לא יותר על זה...

נו... תגידי לי: כמה אפשר לשמוע את התקליט השבור הזה מאותם אנשים קבועים??? סו"ס אנחנו בני אדם... ודי... הפרתם... הגזמתם... גם בשלב מסוים אתה מתרגל לפרוטוקול... אני אעשה מה שאני רוצה... והרב הזה 'של' האינטרנט ימשיך לנגן... למחות... ניתן לו לסיים את המשפט... ונמשיך הלאה לקליפ הבא... להודעת וואצפ' הבאה...

בורא עולם ראה שבאמת נמאס לנו מכל המשגיחים והמשפיעים והוא החליט לקחת מהם את המושכות... בשמחת תורה האחרון ה' הופיע כמו משגיח בעיצומה של מסכת טבע המונית... ודפק דפיקה אדירה על השלחן... מה זה פה... מה אתם עושים פה... מה שלושת אלפים ישראלים עושים בשעה שש וחצי בבוקר בעיצומו של יום טוב שחל בשבת...?? מה אתם מחפשים פה??? אם המשגיח היה מופיע שם ומנסה לגעור בהם... חברה... זה לא תכל'ס כל היום לבלות... מוזיקה וכו'... איך הם היו מגיבים?? נו... אאאוף... עוד פעם הוא... די... אז זהו!! בשביל זה ה' פיטר את המשגיח מחוסר עניין... וה' תפס את מושכות המשגיח!!!! וכשבורא עולם נאלץ להסביר... הוא הסביר את זה בחימה שפוכה בחרב ובדם...

השאלה הרי הזועקת: מחבלים... הרי מהנתונים העולים מתברר שהיה לכם את כל המידע המדויק... בכל הדרום היו מאות בתי כנסת מפוצצים באנשים... ידעתם שבמרחק לא גדול מירעים' ישנה עוד מסיבה... מסיבה שמעל הטבע!!! במרחק של ק"מ ספורים מפוזרים להם אלף חמש מאות בחורים בלמעלה מן השמש ולמעלה מן הטבע... אז למה לא באתם לשם?? נו... לך תשאל את המשגיח... הוא ימלא את פיו מים... הוא יעדיף לא לענות את התשובה... אבל אבא שבשמים הפעם לקח את המקרופון!!!! בחורים יקרים נגמרו החגיגות!!! אני לא מוכן להפקרות... אני לא מוכן יותר למסיבות טבע ולנרגילות ולמסעדות ולטילים ולחול"ל ולמכשירים האלו... נגמרו החגיגות!!! אני קורא לכם לסדר!!!!

די קשה לדבר על זה... אבל היה מישהו שטען לי: אוי... איזו הסתרת פנים יש עכשיו... חושך כפול ומכופל... אמרתי לו: צר לי לומר... הסתרת פנים זה לא!!! מתי יש הסתרת פנים??

כשדוד המלך רוקד סביב הארון ושם ה' עושה פרץ עוזא!! אבל כשרבבות אלפי ישראל רוקדים סביב הספר תורה ולא נופל משערת ראשם ארצה... ובאותה שעה מלאך המוות יורה חיצים בחוף זיקים ביום טוב שחל בשבת... ועל טבח שמתרחש במסיבות טבע של 3000 יהודים בשעה שש וחצי בבוקר... זה איום ונורא... אבל זה לא נקרא הסתרת פנים!!!!

אדרבה... זה גילוי והופעה נוראה של דפיקה אדירה על השלחן שאבא שבשמים מודיע חד משמעית: אני פה ללא גיגונים!! ללא הסתרות!! בלי כפפות... רבותי: ונגמרו החגיגות!!!! תן עידן ההפקרות!!! אני לא מוכן יותר!!! לא עוד!!!!

וכמובן... אתה מבין לבד שמיסבות טבע של 3000 צעירים... זה בסה"כ מדגם... הצעירים האומללים האלו הם לא הסיפור... הסיפור הגדול שלנו זה הרשת הפרוצה... הרשת היא היא מסיבת הטבע הגדולה בעולם!! נוכחים שם בד בד הרבה יותר מ-3000 איש... וכל אחד מקיא שם את הסחי והמאוס שלו... כן... זו מסיבת הטבע המופקרת ביותר... **וה' לא הולך לוותר על זה!!! שהמשפט הזה יהיה ברור!!!** אם תשים לב: כל מתקפת הפתע הזו מתחילה ועד הסוף נושאת אופי של פריצה... כשל של פריצת גדר... בתים שנפרצו... קשר בוואצפ' שבבת אחת הופסק... ומישהו פה הפסיק את הקשר!!!! אותו אבא שבשמים שרקדנו מולו בקומה של בית המדרש בשמחת תורה... אותו אבא שבשמים שחיבקנו את התורה שלו ולא נפקד ממנו איש... באותה שעה הוא גם הופיע בקומה של הפנימיה ופשוט הכריז: נגמרו ההפקרות!!!! פן יש בכך איש או אישה אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוקינו... פן יש בכך שורש פורה ראש ולענה והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשריות לבי אלך... אז זהו!!! שהקב"ה הכריז: נגמר!!! לא יאבה ה' סלוח לו... אני לא הולך לוותר על ההפקרות הזו... ושוב: הקב"ה לא מדבר עם אותם אלו שהיו שם במסיבות הטבע... ה' מדבר עם מי שממשיך כעת ועכשיו לחגוג שם במסיבות הטבע... ממשיך להיחשף לתכנים ומראות ומושגים שאבא שבשמים שונא אותם... רק מה?? שלום יהיה לי... אז הנה!!! הקב"ה שולח רמז גם ועבה ומודיע: רבותי נגמרו המסיבות טבע!!!! יש לי תורה... יש לי בית כנסת... שם התורה אומרת שלה ורוץ מהר מהר לשמוע בקולה... אחרת אני לא הולך לוותר על זה... ואת הנאום הזה לשם שינוי המשגיח לא אמר... וגם לא עוד אחד מרבני ומובילי המאבק נגד פגעי הטכנולוגיה... לא!!! ממש לא!!! הפעם הקב"ה לקח את מושכות המשפיע והמעורר בשער... וכשהקב"ה נאלץ להסביר זה בום בום בום!!!!

ואחזור שוב על משפט שנכתב כאן בגיליון וימשיך להיכתב כאן: **ה' לא הולך לוותר על ההפקרות של הרשת!!!** ההפקרות הזו היא הולכת לעבור בשתיקה... לא יאבה ה' סלוח לו... אותו בורא עולם שלא סלח על ההפקרות של הדור של טרום השואה ושם זה לא הסתיים ב-1000 אלא בהרבה יותר... אותו בורא עולם לא הולך לסלוח על ההפקרות של הרשת!!! המשפט הזה נכתב כאן הרבה לפני האסון... והיה מישהו שהתפעל מרוח הקודש שנכתבה כאן... אבל למרבה הצער אין מה להתפעל... כי לצערי הרב המסר הזה עלול להמשיך להיכתב גם אחרי שיחזור השקט... ויהי רצון שבמהרה יחזור השקט... ואם חלילה לא יבא המשיח הניסיון הזה הרי ימשיך לרקד בינינו... אז אני כבר עכשיו מודיע לך מראש שגם כשיחזור השקט, המשפט הזה ימשיך להיכתב כאן: **ה' לא הולך לוותר על ההפקרות של הרשת!!!** יש לאבא שבשמים מספיק אורך רוח לחמוץ ולסלוח על שלל עבירות שאנחנו נכשלים בהם... אבל על הפקרות אין סליחה!! לא יובא ה' סלוח לוו!!! אינטרנט פרוץ זה הפקרות... מסיבת טבע שכזו לא תעבור בשתיקה!!! יש בהחלט מה לפחד!!!

בורא עולם הפעם לא הסתיר את פניו... ה' הפעם דיבר כמו הרב הכי חריף שמדבר נגד פגעי הטכנולוגיה... ה' הוציא את החרב והחנית והודיע... רבותי... די ההפקרות... תזהרו לכם... אתם משחקים באש... את המסר הזה ה' שולח ישירות לרשת שמלאה כעת בסרטוני זוועה!!! זוועה!!!

בני היקרים... תזהרו... הייתה שואה... ועכשיו קבלתם תזכורת מהשואה... אני לא רוצה שואה... תפרשו מהחטא הזה... תפרשו מההפקרות הזו לפני שיהיה מאוחר... נאום בורא עולם בעוטף עזה.

הבהרה נחוצה בהקשר להוצאת גיליון זה

הבהרה קטנה ונחוצה בעיקר בשבילי- בתור כותב הגיליון: האמת היא ששקלתי לא להוציא גיליון בשבוע זה!! ולמה?? כי אם אני כותב... אז מטבע הדברים אני אמור לכתוב על הסדר יום החדש, המזעזע והמחריד שהמשנה עיתים ומחליף את הזמנים הכתיב על יושי ארץ ישראל בשבוע זה... זה הנושא שאמור להיות כתוב בגיליון זה... ורק זה הנושא... אין משהו אחר... ונו... מה אני אמור לכתוב?? מה... לשלוח איזה הגיג ממוחי הקודח ולהחליט שזה מה שה' רוצה לעורר אותנו...?? שזו חובת השעה... מי אני שאכתוב... בפרט שאני פוגש פה ושם כל מיני חברים ואומרים לי נו נו... מה אתה כותב בנושא הזה... ואז בכלל נכנסתי ללחץ...

בקיצור: קבלתי פיק ברכיים... הסיפור הזה גדול עלי מידי... לא לממדים שלי... אני לא בשביל לכתוב בנושא הזה... לא לטוב ולא למוטב כל טוב... השבוע לא יוצא עלון והו

ואז!! ברגע האחרון נזכרתי ביהודי חכם שמידי פעם מעמיד אותי על מקומי ובעיקר מכיר לי את מקומי והוא כל הזמן משני לי... אדון אז נדברו... אתה לא הדובר של אף אחד... אתה לא הדובר של היהדות הנאמנה... ולא של העדה החרדית... וכל שכן לא הדובר של בורא עולם... אז של מי כן???

אני בסה"כ הדובר של עצמי!! של המטר שבעים וחמש שלי!!!

אני בסה"כ יהודי בדיוק כמון... שאולי יש לי קצת פחות בושה ממך ולא איכפת לי לשתף אחרים בתהליכים אישיים שעוברים עלי... איך שאני חווה את עבודת ה'... איך אני לומד מטעויות... את ההווא אמיונות ואת המסקנות שלי... והעלון הזה מיועד עבור כל מי שמזדהה על התהליכים האישיים האלו... ומוכן לצעוד איתי יחד או סתם לצפות מהצד או מלמעלה איך יהודי צועד במסלול צעד אחר צעד...

ההבהרה הזו מאוד חשובה לי תמיד... אבל בגיליון סצפיי זה... ההבהרה הזו היא ה'מיתר' והמכה בפטיש שהעניק לי את האור ירוק כן לכתוב את הגיליון... כי אני לא הולך לכתוב כאן מה ה' בא לעורר כי הקב"ה אף פעם לא מינה אותי להיות הדובר שלו... ואני גם לא הדובר שלי היהדות הנאמנה... אני בסה"כ הדובר של עצמי... אני בסה"כ כותב איך אני חווה את הדברים... **לאחר הבהרה זו אני יכול לגשת ולכתוב את סערות הלב שמתחוללות בי...** ואם סנדא דארעא חד הוא ואתה תזדהה עם התחושות שלי וזה יחכים אותך... אז בדיוק בשביל זה אני כותב את הגיליון הזה... ובפרט בשבוע זה...

מה שבטוח: כעת שהתהליכים הם עדיין באמצע התהוות!! על דא וכיוצ"ב נאמר: לכן המשכיל בעת ההיא ידום!!!

ובינינו... זו מטרה בפני עצמה!!! ה' רוצה שנשתוק קצת!!!

עצם זה שאף אחד עכשיו לא מדבר על הבחירות... זה אף אחד לא מנופף עם ה"לקדש שם שמים" ואף אחד עכשיו לא מחליט בשביל בורא עולם את מי צריך לכופף ואיך להילחם ביהודי שני... זה כבר חיזוק שמי יודע אם העיתוי הזה לא קשור!!! ה' רוצה אותנו מתמקדים בעצמנו... במרחב המוגן שלנו... ה' לא רוצה את ההמוניות שלנו... ה' רוצה אותנו מתבודדים בחדרי רוחנו ופוגשים אותו על אהוד!!! זה בוראי נכון!!! מה שבטוח... זה בוראי מה שלא היה קורה אם הכל היה נמשך כשגרה... היינו כעת מסתובבים ברחובות ועסוקים בלריב אחד עם השני... וכעת אנחנו עסוקים בלשהות בבית ושם לשהות מול ה'... לפגוש אותו ולהבין את דרכיו... שה' יעזרנו... עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע...

הגיוס המייד של בני ישיבות... אין נקי.

כן... מדובר בגיוס של בחורי הישיבות ללחימה בעזה!!! אף אחד לא שאל אתכם אם אתם מעוניינים לחזור... האם זה כדאי... האם זה יעיל... בדיוק כמו שלא שאלו את חייל המילואים האם מתחשק לו לחזור לשדה הקרב... גם לא התחשבו באישה והילדים הדואגים שהוא השאיר בבית... פשוט הזעיקו אותו באמצע החג... מיד ללבוש מדים ולצאת לקרב... אותו דבר בחורי ישיבות... מדובר בגיוס!!! זו פקודה!! לא המלצה...

ואולי כאן ההזדמנות אחת ולתמיד להסביר מהי המשבצת של בחורי ישיבות בייחס למלחמות... כלומר ככה: יש את המשפטים המוכרים ואולי נדושים שאנחנו בכח התורה שלנו מצילים את יושבי ארץ ישראל מכל נזק וזוהי אנחנו משרתים את המדינה... אבל בינינו המשפט הזה לא לגמרי מדויק... כי... כי גם בזמן יהושע בן נון ודוד המלך שעם ישראל היו עוסקים בתורה... היה את הלוחמים!!! היה תמיד את אנשי המלחמה... אל תשכח שבהפטרה של שמיני עצרת קראנו על הדו שיח של יהושע מול חלוצי הצבא משבט ראובן וגד וחצי מנשה... כלומר: גם כשעוסקים בתורה יש דבר כזה שנקרא גיוס!!! יש להתגייס לצבא להילחם מלחמות ישראל... (אף אחד לא יכול לטייח את העובדות... שלאורך כל מלחמות ישראל, אנשי הצבא החזיקו חרב וחנית והשתמשו בטכסיסי מלחמה... אלו שמנסים לטייח את זה... זה פשוט למחוק חצי מספרי הנביאים... אין עניין לשחק ראש קטן ולטייח) אם ככה: באמת מה המקום של בחורי הישיבות בלחימה??? אז ככה: הדברים מאוד ברורים:

ישנם שתי פרשות עיקריות בתורה שעוסקות באנשי הצבא היוצאים במלחמה!!! יש פרשה אחת שעוסקת במשוח מלחמה שמדבר אל העם... אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם... ואת הפרשה הזו צבא הגנה לישראל יודע בעל פה... משהו אפילו הראה לי תמונה איך שהחיילים יושבים רגע לפני היציאה לחזית ואחד מהאלופי צה"ל עומד ומקריא מתוך החומש את ה"שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה... אל ירך לבבכם..." עד כאן זה מוכר!!!

אבל!!! כאן מגיע האבל הגדול!!! באותה פרשה (כי תצא) כמה עשרות פסוקים לפני כן... יש עוד פרשה... ואת זה לידער לידער צה"ל כנראה לא כ"כ יודע... כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע!!!

אני אתן רקע קצר לפרשה הנוראה הזו: כל המשמעות של בית המקדש זה הבית שבו שוכן הארון... והיות!!! והתורה מצווה שכשיוצאים למלחמת מצווה יש ציווי לקחת איתם את ארון ברית ה' "כי ה' אלוקין מתהלך מקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך..." יוצא אם כן, שברגע שיוצאים לחזית הקרב עם ארון ברית ה'...

המשמעות היא שיש פה כעת בית המקדש נייד!!!! מחנה הצבא נהפך להיות בית מקדש נווד... (כמו המשכן בשעתו) ומחנה הקרב מתקדש בקדושת המקדש!!! וזה בדיוק מה שכתוב "והיה מחניך קדוש"!!!! וכתוצאה מזה יש ללוחמי הצבא ציוויים מיוחדים... בדיוק כמו שיש הלכות ביאת מקדש... אז יש גם הלכות מחנה צבא... כי יש פה קדושת בית המקדש בתנאי צבא...

ומה באמת ההלכות של מחנה צבא...???

כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע!!!

מה זה "ונשמרת מכל דבר רע"? "חז"ל דורשים שתי דרשות:

דבר ראשון: שלא יהרהר אדם ביום, שלא יבא לידי טומאה בלילה... במילים אחרות: קדושת הברית!!! בקיצור: תנאי הסף ליציאה למלחמת מצווה זה יהודי ירא שמים שלא פוגם לא במזיד ולא בקרוב למזיד וגם לא בשוגג... (למעט אונס... שעל זה התורה מדברת בפסוק הבא, שאם הוא נכשל באונס אז מקסימום הוא יוצא מהמחנה עד שיעריב שמשו...) והתנאי השני: ונשמרת מכל דבר רע-אומרים חז"ל: זה דיבור רע!! החל מניבול פה וכלה בלשון הרע ורכילות... אלו הם תנאי הסף של אנשי הצבא היוצאים למלחמה...

וכעת בא נעצור כאן... בא נשאיר את זה פתוח... עדיף לא לדבר... אבל כולנו יודעים טוב מאוד מי ומי הם המשרתים בצבא... ולעצורנו הרב הנושא של "ונשמרת מכל דבר רע..." זה... זה בכלל לא נושא אצלם... מדובר בתינוקות שנשבו שמעולם לא פגשו התמודדות בכלל בנושא הזה... לך תסביר להם שכאן עלי אדמות... מתהלכים להם על פני חלד בחורים קדושים ששומרים על עצמם... ומתמודדים יום יום על קדושתם...

אין סיכוי בעולם שהם יאמינו שזה קיים!!! גם לוחמי האש הכי אבירים והכי אמיצים... לא מאמין שקיימים כאלו לוחמי אש בדורנו... ואני בורר את המילים בזהירות... אין לי שום דרך איך להסביר לחילוני מצוי שקיים בחור ישיבה שמעולם לא פגם או לכה"פ מתמודד וקוצר נצחונות חלקיים בקרב... הוא לא יאמין לעולם!!! כי הוא מעולם לא קצר נצחון אחד אפילו במלחמת אש היצר... אז לך תסביר לו שיש לנו קצינים בכירים ואלופי צבא אדירים... שיום יום אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד של לילות... עד כאן ההקדמה...

ועל זה באתי!!! את הגיוס הזה אנחנו צריכים!!!!

את המוצר הזה אין לצבא!!!! אין בכלל בכלל!!! אפילו לא קמפוזי!!! צבא הגנה לישראל שיש לו את התקציב הכי גדול במדינה ואת הנשק הכי מתוחכם ואת המודיעין הכי מדויק וכו' וכו'... את המוצר הזה של "ונשמרת מכל דבר רע..." את זה אין לו בכלל!!! ולצערי הרב אני לא צריך להסביר לך עד כמה אין לו את זה...

אז הנה! זו בדיוק המשבצת של בחורי הישיבות בייחס ללחימה...

כשאנחנו משתמשים במושג שבחורי ישיבות שומרים על הצבא עם התורה שלהם... אנחנו מדברים על זה!!! אנחנו מדברים על אחד מתנאי הסף הבסיסיים ביותר של יציאה למלחמה בישראל... ואת זה הצבא לא יכול לספק... אין לו אפילו כיוון מאיפה להתחיל... ואת המוצר הזה אנחנו צריכים לתת לו!!! את היחידה הקרבית הזו אנחנו צריכים לספק לו!!!

אנחנו צריכים לספק לו את לוחמי האש של "ונשמרת מכל דבר רע..."

ושישאר בינינו... לבחור ישיבה יש לפעמים רגעים שהוא חושב לעצמו... נו באמת... אני שומר על החיילים עם התורה שלי... איפה... אני יושב פה רגל על רגל והם נמצאים בתת תנאים ותחת אש... איך אפשר בכלל להשוות...?? אז זהו!!! שאני פונה כעת לחברי לוחמי האש היומיומיים... אלו שמנהלים קרבות עזים דבר יום ביומו מול הרשת והאינטרנט ושמירת עיניים והתמודדויות בחדרי חדרים איפה שאף אחד לא נמצא...

מי שמכיר את הקרבות האלו מקרוב... מבין טוב מאוד באיזה יחידה קרבית בכירה אנחנו משרתים... כי... כי נראה אותנו... נראה את החייל האמיץ ביותר... עם האותות נצחון הכי גדולים... נראה אותו מתמודד שבוע ימים מול אש היצר... נראה אותו מחזיק מעמד שבוע ימים בלי הרשת ואז שיחזור אלי ויגיד לי מי פה הלוחם הקרבי באש חיה...

זו המשבצת שלכם בחורי הישיבות!!! לעסוק בתורה בטהרה!!!!

עיקר הדגש הוא בטהרה!! גם אם ביום יום יתכן שיש פחות דגש על לימוד תורה בטהרה... (אדרבה... אין דברי תורה מקבלים טומאה, ולמה נמשלו אהלים לנחלים וכו'...) אבל כשמעוררת סיטואציה של- כי תצא מחנה על אויבך... פה!!! פה לשם שינוי עיקר הדגש הוא על טהרה!!! פה כתוב הלכות טבול יום... ואת החלק החסר הזה אתם משרתים...

הבנת לאן חתרתית???

להגיד לבחור ישיבה... תשמע... אתה מחזיק את העולם עם התורה שלך... הלימוד תורה שלך הוא זה שמציל את החיילים בקרב... זה נכון... זה אמיתי... זה חז"ל מפורשים... אבל עדיין!!! סו"ס כל חייל רוצה לדעת באיזה יחידה הוא נמצא... סו"ס כל חייל מקבל איזה מוצב... איזה בסיס רשמי שהוא יודע איזה משבצת הוא ממלא... וסו"ס גם לשיבוחר שלנו מתעורר הצורך הזה... תן לי להבין מה אני עושה... להגיד לי סתם ככה באופן כללי שהלימוד תורה שלי מגן על עם ישראל... נו... זה נכון... אבל תן לי להבין איך... איפה... איזה משבצת אני ממלא... איפה המוצב שלי... ואגב: זו הסיבה שמדי פעם מתעוררים כל מיני יוזמות של אלף למטה... שכל בחור ישיבה לוקח חייל אחד... וכבר ר' ישראל אליהו ויינטרוב זיע"א מאוד כעס על זה... איזה מין השוואה זו... כאילו זה עובד לפי קילו... שמונים קילו תורה מול שמונים קילו נשק... מה... וכי ככה זה עובד??? אבל מה לעשות... סו"ס כל היוזמות האלו נובעות

מכל דיבור רע!!!! כן... דווקא דורו של דוד שהיו צדיקים ועוסקים בתורה... דווקא הם נמצאים בקבוצת סיכון לתוכחה הנוקבת "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך ואתה שנאת מוסר... פיך שלחת ברעה... תשב באחיך תדבר בן אמן תתן דופי... בינו נא זאת... פן אטרופ ואין מציל... כן... יכול להיות לך עמל תורה שפיו עוסק בבריתו וחוקיו של ה'... אבל על הדרך גם "פיך שלחת ברעה... תשב באחיך תדבר", ואסף מנושאי הארון מזהיר אותו... ונשמרת מכל דבר רע!!! אנחנו כעת נמצאים יחד עם הארון... וצריך כעת לשמור על הדיבור... שלא יהיה שום דיבור רע... לא דיבור נבלה ולא לשון הרע... כי אחרת... אוי ואבוי... פושע מלחמה. פן אטרופ ואין מציל. קדושת הדיבור!

ומילה אחרונה... להוי ידוע לכם בחורים יקרים... בשבוע האחרון פרצו כמה מאות מחבלים את הגדר של עזה... ובבת אחת שיתקו את כל מדינת ישראל... תן נחוש בני כמה אותם מחבלים???

הממוצע הוא פחות או יותר הגיל שלכם!!! שמונה עשרה... עשרים... עד עשרים וחמש... זה הסיפור!!! סליחה על הביטוי... כל הסיפור מתחיל ונגמר ב-300 ישיבוחים ערביים בגיל של קיבוץ ומעלה... והם הצליחו לשתק מדינה שלימה... ה"משגיח" של אותם מחבלים לא היה צריך לעבוד מידי קשה בשביל להסביר להם איזה כח יש להם בידיים... הם הבינו את זה לבד... מחבל אחד יכול לשתק עיר שלימה!!! מחבל אחד יכול לשכל עשרות משפחות... מאוד קל למחבל להבין איזה כח הרסני יש לו בידיים...

אבל לך תסביר לבחור ישיבה בן עליה איזה כח אדיר יש לדיבור שלך... לקול קול יעקב שלך... לך תסביר לבחור ישיבה מה הוא פועל בחלונות הגבוהים... ואיזה השפעה יש לו בארון חשמל האלוקי...

זה הרבה הרבה יותר קשה!!! מה שבטוח... מידה טובה מרובה...

אם לחולל הרס וחורבן אפשר כ"כ בקלות... אם לעשות כזה רוע ואכזריות בחורים בגיל שלכם יכולים לעשות... לא נותר לכם אלא לקחת את זה אלינו!!! ולהבין שאת כל החורבן שבחור בגילי עשה את זה בכח הרע... אני אעשה ככל כפליים בכח הטוב... יצחק אבינו לימד אותנו משוואה: הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו!!! כשאתה רואה את מעשי ידיו האכזריות של עשיו... כשאתה רואה את עוצמת הרוע שהוא מצליח להפעיל באמצעות ידיו... תבין שכנגד זה אתה יכול לפעול בקול קול יעקב!!! מעשיו אי אפשר לצפות שהוא יבין מה אפשר לעשות עם קול!!! כן אפשר לצפות מבחור בן עליה לעשות את ההיקש ולהבין שאם מחבל בגיל שלי שיכלה מנשים חרבו והוא זרע הרס וחורבן והצליח לשתק מדינה שלימה... אז אני עם הקול קול יעקב אשב ועשה שלום במרומי ועי"ז הוא יתברך יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן.

הח"ל) ושם היה כשל צבאי חמור... היו חסרים שם כוחות צבא... מי?? מי הם החיילים שהיו חסרים באותה שעה?? מפחד לומר... אבל לא חיילי צה"ל היו חסרים שם... אלא מי?? ככל הנראה היו חסרים כוחות מתוגברים של "והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך"!!! השדים הישמעאלים דדמיין לעיני דבית הכסא טבחו שם ללא רחם לא בגלל הערות דבר שהייתה שם... כי נעאבך... מי שהיה שם זה תינוקות שנשבו לכלל הדעות... בנים אבודים שמנותקים לגמרי מכל זיק של קדושה... וכמו שכולם מבינים שהבליינים שהיו שם לא הם אלו שהיו אמורים להחזיק בנשק ולהציל את עצמם... אלא היו חסרים כוחות צבא מבחוח... ככה במקביל אנחנו צריכים להבין שאם ה' ראה שם ערות דבר ושב מאחריהם... זה כשל של היחידה הצבאית שלנו!!! כי רק אנחנו יודעים בכלל מה זה קדושה... רק אנחנו יודעים בכלל להשתמש בנשק הזה... ובינינו... המשפטים האלו לשם שינוי... הם לא נדושים... מי כמון יודע עד כמה זה כפשוטו... מי כמון מבין שהחילוני המופקר והמצוי של דורנו מופקע לגמרי לגמרי מכל זיק של התגברות במלחמת היצר... בנושאים האלו הוא נכה גמור!!! וכשהקב"ה מבקש בימים אלו "כי תצא למלחמה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע..." הוא פונה אלי ואליך ורק אלינו כי אין מישהו אחר!!!! זה הרי ברור!!! אף אחד לא חושב אחרת...

ואם עד עכשיו דיברנו על היחידה הצבאית של ונשמרת מכל דבר רע...

כעת נעבור ליחידה השנייה והעוד יותר נבחרת של ונשמרת...

שחז"ל דורשים בספרי: ונשמרת מכל דבר רע... זה דיבור רע!!! (ישנם שתי תיבות, "דבר רע", דבר- זה דיבור רע, ורע- זה איסורי ערוה... כמו כן גבי "לא יראה בך א. ערוות. ב. דבר- זה דיבור") כשנמצאים במחנה שכינה צריך לקדש את הדיבור!!! כשבניהו בן יהוידע שר הצבא של דוד נמצא במחנה המלחמה הנביא מתאר את הגבורה האדירה שלו שהוא היכה את האוי בנותן הבור ביום השלג... ואילו חז"ל דורשים על זה שהכוונה היא שהוא גרס את כל תורת כהנים ביום החורף הכי קצר בשנה... והשאלה הנשאלת: תכל"ס... מה היה שם?? האם הוא באמת היכה ארי בגבורה עצומה או שהוא כל היום עשה שטייגן בתורת כהנים? ומה התשובה?? זה הולך ביחד!!! אותו אחד שישב ועמל בתורה ללא הפוגה וגרס את כל תורת כהנים ביום אחד... אי שם באחד מהרגעים של אותו יום קצר... היה שם איזה אריה שבהינף יד הוא היכה אותו והמשיך הלאה...

כן!!! היחידה הנבחרת ביותר זה היחידה הימית של תופסי התורה!!! אותם נרות מערביים ששתולים בבית ה' וכל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו ולא פסיק פומייהו מגירסא ויודעים ומכירים שתורה מגנא ומצלא... היחידה הימית של תופסי משוטיין ופורשי מכמורים, מלחיך ורב חובליין במים אדירים, עורכי מערך מיישרי הדורים, מפענחי צפוניין ומגלי מסתורים... מדובר ביחידה מיומנת שהתורה אצלם זה לא משהו חובבני... (לא יאלה דבר תורה...) מדובר בימאים שים התורה זה אומנותם והם שתולים בבית ה'... וברגע שמגיע עת צרה שכי תצא מחנה על אויבך... דוד המלך בוחר דווקא את השלושים גיבורים האלו!!! הגיבורים שהוא מכיר ממלחמתה של תורה בבית המדרש... והם יוצאים יחד עם ארון ברית ה'... ושם הציוני הוא ביירת שאת ונשמרת מכל דבר רע!!! נשמרת

מאיזשהו צורך טבעי... תן לי להיאחז במשהו... תן לי להרגיש לאיזה יחידה אני שייך ואיזה סוג נשק אני מחזיק... אז הנה... כעת מיקדתי אותך!!!!

יש נשק אלטילרי ובלתי קונבנציונלי... שהצבא חייב אותו ואין!!! אין לו אותו בכלל!!! נשק שנקרא "ונשמרת מכל דבר רע"!!! ואת היחידה הזו בחורי הישיבות נדרשים למלאות... להגיד לך שזה לכתחילה??

לא... במצב מתוקן של כלל ישראל... אנשי הצבא הם הם אלו שצריכים להיות הקדושים והטהורים שנקיים מכל נדנדוד חטא (ולא נותר להם אלא ונקרב את קרבן ה' על הרור בעלמא) אבל מה נעשה שאנחנו דור של יתמי דיתמי ובשום דבר אנחנו לא נמצאים במצב האידיאלי...

אז אין ברירה... כשאלו הם הנתונים יחידת הקרב נאלצת להתחלק בנטל... יש את צוות הטכנאים... שהם חיילי הביצוע שיוצאים עם טנקים ונגמשים... ויש את הדרג העליון שעושה בשבילם את העבודה הקשה של "ונשמרת מכל דבר רע"!!! ואת זה אף אחד מהחיילים לא יעשה במקומך... ומי כמון יודע את זה שהם אף פעם לא יוכלו להחליף אותך בזה... גם מי שמאמין בצה"ל שמיומן בהחזקת נשק לא טועה לרגע לחשוב שאותם חיילים מסוגלים לנעוץ חרב בינם לבין רשימת גבולות שה' מציב לנו ומצפה מהחיילים הקרביים שלו לקחת כמה צעדים אחורה ודו"ק) ואתה כן... אתה כן יכול... ואתה כבר עושה את זה... אז אנא... **תהיה פה בשבילם!!!**

כן... השירות של בחור ישיבה במלחמה זה לא עובד בצורה של אלף למטה... ממש לא... זה לא מתחלק אחד על אחד... כי בדיוק כמו שבצבא כולם מבינים שיש קצינים בכירים שהמיומנות שלהם שווה כמו אלף חיילים... ככה מתהלכים להם בחורי ישיבות שראשם בשמים ורגליהם מבוססות עמוק עמוק בהתמודדויות ארציות... והם אלו שמרכינים שמי שמים על הארץ והם עושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים... הם לוח הבקרה שמכשיר את הדרך ומטהר את השטח ומאפשר מציאות של "כי ה' אלוךך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך..."

האם מישהו יום אחד יטפח לך על השכם שאתה הכרעת את החזית?? לא מבטיח לך כלום!!! דבר אחד אני כן מבטיח לך... שאנחנו צריכים המון המון רחמי שמים... אנחנו זקוקים כמו אויר לנשימה שה' יתהלך בקרב מחננו להצילנו... והיחידה שאחרת על ארון ברית ה' שאכן ישכון בתוכנו... זה אתה וקומץ החברים שלך אחוזי החרב מלומדי המלחמה בניסיונות דורנו... אנא... אל תפקיר אותנו בשדה הקרב...

זה הזמן להתעצם בייתר שאת ויתר עוז בעסק התורה בטהרה!!!!

לא לקחת סיכונים... לקחת עוד כמה צעדים אחורה משלל סכנות רוחניות כדי להבטיח את הכרעת המערכה... לאבטח את סביבת ארון ברית ה'...

אל תפקיר את אחינו התועים והאומללים שנמצאו זרוקים להם אי שם במסיבות טבע מופקרות... (שאתה מבין לבד איזה אוירה של קדושה וטהרה הייתה שם

” ישיבה קדם צבאית. האימונים הנדרשים ל”חיילות של בית דוד..”

נעים להכיר את אחיעזר הצלמוני... בחור בן שש עשרה מלפני 3000 שנה... מדורו של דוד מלכא משיחא... אחיעזר זוכה ב"ה לקום כל יום בחצות לילה ללמוד תורה... איך אפשר שלא... לפני חודשיים הוא הלך בשאון לילה ונעמד סמוך ונראה לביתו של דוד המלך... ברגע שהגיע חצות לילה... לפתע נשמע קולו הערב של דוד המלך אומר ברכות התורה בכזו ערגה והשתפכות... ולאחמ"כ הוא ישב ולמד בהתמדה עצומה עד הבוקר... בכזו מתיקות... בכזו נעימות... בכזה פי פערתי ואשאפה כי למצוותיך יאבתי... מי רואה את דוד המלך קם ממטתו והוא לא קם... **ובכן אחיעזר כעת נמצא בישיבה קטנה**... ומתחילים כבר להתכונן לישיבה גדולה... אז ככה: הישיבות אצלנו מתחלקות לשתי רמות שונות... יש ישיבות **קדם** צבאיות!!!! יש ישיבות סתם... שלא מתקדמות לאפיק צבאי!!! **תבין**: לדוד המלך יש צבא... לצבא הזה קוראים "חיילות של בית דוד"... ולהיכנס לשורת הצבא והחיילות של בית דוד **זה מאוד מאוד קשה!!!!** יש שם אימונים מאוד מאוד קשים שלא כל אחד יכול לעמוד בהם... ולכן מתוך מאות אלפי בחורי ישיבות יש מעטים מאוד שזוכים להיכנס לדרג של הגיבורים אשר לדוד... ממילא רובם של הישיבות הם ישיבות רגילות... לא קשורות לצבא... ויש רק ארבע חמש ישיבות בודדות שהם מכינה צבאית!!!! וגם בהם לא כולם שורדים... יש הרבה שנופלים תוך כדי האימונים... **מה ייש? למה ל"כ קשה להיות מחיילות בית דוד???** **איזה אימונים קשים ומפרכים הם כבר עושים???** **אז ככה**: במלחמה רגילה שאנחנו מכירים מדורנו אנו... חייל רגיל... מה הוא צריך להיות?? צריך להיות בעל כושר גופני... צריך לעבור אימונים על קליעה למטרה... להיות אסיף ומחושל להכיר את תנאי השטח וכו'... זהו!!! אבל במלחמות ישראל?? **זה סוגיה אחרת לגמרי לגמרי!!!** החזית עצמה זה הסיפור הקטן... המלחמה החזיתית מול האויב זה כבר סוף הסיפור... זה כבר אחרי הכל... הסיפור הגדול גדול זה **ארון ברית ה'!!!** **תבין**: הכהן גדול פעם בשנה נכנס לקודש הקדשים בדחילו ורחימו ונעמד מול שני בדי ארון!!! באימה וביראה... וכולם עומדים מבחוץ מבוטחים ומתפללים שהוא יצא בשלום... נכון?? אז זהו!!!! שברגע שחיילות של בית דוד רוצים לצאת למלחמה... **מה עושים???** דבר ראשון: לוקחים שטח גדול... מתחמים וסוגרים אותו עם גדר ומכריזים עליו כשטח צבאי סגור!!! מעמידים אוהלים בכל המחנה... **ובאמצע!!!** באמצע משאירים מקום פנוי... ותחש מה מביאים לשם?? לא פחות ולא יותר... **את ארון ברית ה'!!!!!!! אתה קולט מה המשמעות?** המשמעות היא שכל אחד מהחיילים שהולך להיכנס כעת לתוך השטח צבאי הסגור הזה... הוא צריך להיות קדוש וטהור כמו הכהן גדול ביום הקדוש ביותר בשנה!!!! **אבל יחי ההבדל הקטן**: הכה"ג נכנס לשם רק פעם בשנה!!! בעצמת עיניים ובצום... ונמצא שם כמה דקות ספורות... זהו!!!! הוא יוצא ואז כולם נושמים לרווחה שנכנס בשלום ויצא בשלום!!!! **ואילו אנחנו??** החיילות בית דוד צריכים להיכנס לקודש הקדשים הזה ולחיות שם!!!! לחיות שם כמה וכמה ימים... אם לא שבועות... זאת אומרת: אנחנו צריכים איכשהו לאכול ולשתות שם... ולחיות שם!!!! אבל איזה חיים?? חיים של דחילו ורחימו ואימה ויראה שכה"ג בקושי מסוגל רק כמה דקות בשנה... אז מאיתנו זה נדרש לחיות ככה במשך כמה שבועות... **יש לך מושג איזה פחד פחדים זה??** זאת אומרת: ביום יום אסור לדבר שטויות... ומי שמדבר שטויות... אז נו נו נו... לא טוב... תחזור בתשובה... ביום יום אסור להרהר בהרהורי עבירה... נו... ומי שנשכח בהרהורי עבירה? אז תחזור בתשובה... ככה זה במחנה ישראל... אבל כאן?? בקודש הקדשים- במחנה הצבאי של חיילות של בית דוד?? **ה' ירחם** כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת!!!! ונשמרת מכל דבר רע!!!! מכל דיבור רע... מכל הרהור הכי קל... (אפילו מי שנצרך לצאת לנקיבו... הוא חייב לצאת מחוץ למחנה הצבאי... כי למחנה כולו יש דין קדושה!!! תדע: שמחפרה של מחנה הצבא לומדים את כל דיניו והיה מחניך קדוש...) חייל שנכנס למחנה צבאי או ארון ברית ה' ומהרהר הרהור הכי קל שלא ראוי לחשוב זה... זה בדיוק כמו כה"ג שחושב מחשבות זרות בקודש הקדשים!!! זה סכנת נפשות... חייל שיכנס לתוך המחנה בחיחות הדעת וינסה לפטפט עם חבר שלו... הוא מתעסק עם החיים שלו... יכול להיות פה פרץ עוצא ממילא: מי שרוצה לזכות להיות מחיילות של בית דוד... צריך להיכנס לישיבות מיוחדות שבמשך שנים היו עורכים אימונים ע"ג אימונים לקראת המלחמה... ויש כמה וכמה ישיבות שבכל אחד מהם יש ראש ישיבה אחר... והראש ישיבה הוא אחד מהגיבורים אשר לדוד!!! (שמותיהם מפורשים בשמואל א' פרק כ"ג... שכל פרק זה הוא משל של גבורת מלחמה שהנמשל הוא מלחמתה של תורה) אני לדוגמה הולך ללמוד בישיבה של בניהו בן יהוידע... הוא מאמן אותנו איך ללמוד בקדושה ובטהרה ברציפות במשך שעות ע"ג שעות בלי לדבר דברים בטלים!!! בישיבה שלנו האימון הכי טירוני והכי בסיסי זה לשבת יום שלם בתפילין ולא ליפסוק פומיה מגירסא!!! כשהנביא רוצה לתאר את הרמטכ"ל בניהו בן יהוידע ועל אותות הגבורה שלו... הנביא מתאר שבניהו מסוגל לקום ביום הכי **קָר** והכי **קָצָר** בשנה... שובר את הקרח וטובל במים הקפואים... ואז הוא מתיישב וגורס את כככל ספר תורת כהנים מהבוקר עד הלילה!!!! מי שיודע מה זה תורת כהנים... לגרוס את כככול ביום הכי קצר בחודש טבת המשמעות היא שהוא לא הפסיק רגע כממריה מלגרוס!!! הוא לא הסיח דעת ולו שניה אחת!!! אחרת אין שום סיכוי להקיף את כל תורת כהנים כ"כ מהר... הנה לך אימון נוסח מחנה צבאי של חיילות בית דוד... בניהו בן יהוידע תובע מאיתנו ריכוז גמור במטרה!!! דבקות וקדושה בלתי מתפשרים!!! אין ביריה!!! מי שרוצה להיכנס לתוך קודש הקדשים ולחיות שם כמה ימים חייב להתאמן על דבקות גמורה ביחוד ה' ובאהבתו ובתורתו ושלא יאבד ראש באמצע... **ואכן באמת... לפני כמה שבועות**... מיד בעלות השחר נכנסו חכמי ישראל אצל דוד ותינו לפניו על פלשתים שפשטו בעמק ובעל פרצים דוד המלך הורה לפשוט ידיהם בגדוד... ו... ותוך כמה שעות הקימו את המחנה הצבאי הסגור בפאתי העיר עזה וכל חיילות בית דוד המאומנים ביותר!!! אלה שכבר יותר משש שנים מתאמנים וכבר כמה שנים שותרתם אומנותם ולא פסיק פומיה מגירסא ובמשך יום שלם של דבקות גמורה הם מפסיקים רק לק"ש ואפילו לא תפילה... הם נכנסו בדחילו ורחימו במחנה הצבאי ונעמדו בחיל ורעדה מול ארון ברית ה'... מתוך כוונת למלחמה... אבל את מי מעניין עכשיו המלחמה? מי מפחד מהערבים?? מפחדים מארון ברית ה' אלוך ישראל יושב הכרובים! וגם אז!!! בתוך המחנה היו כמה שהרגישו ברגעים מסוימים בדקי דקות שהם לא מצליחים לגמרי להדביק את מחשבתם ביחודו יתברך... אז הם הרגישו צורך לצאת... ובשביל זה התורה מצווה: **ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה וחיין**... בכל מחנה צבאי סגור... היו צריכים לעשות מבחון עוד היקף!!! שהוא מיועד עבור חייל שנצרך לנקיבו... או לחיל שמרגיש שמחשבתו לא דבוקה מספיק... ובשביל זה יש חדר חירום מיוחד שמקצים לו מקום מחוץ למחנה בשביל לסדר את העניינים ולחזור שוב למחנה לדבקות והקדושה הראויים... (ואגב: מהפסוק הזה אנחנו לומדים גם את כל דיני ביה"כ...) וההיקף הזה לשם שנינו!!! הוא באמת צריך להיות שמור מהאויבים... סוף סוף אל תשכח שאנחנו נמצאים ברצועת עזה... אז בשלמא לזמן שאתה נמצא בתוך מחיצות המחנה הצבאי... כאן אין מה לחשוש... כי ארון ברית ה' שומר... אבל אם נאלצת לצאת... כאן צריך ויד תהיה לך מחוץ למחנה! כאן התורה מצריכה בטנידות!!! ורק שם... כי בתוך המחנה הצבאי עצמו... מספיק מחיצה עשרה... שם יש בטוניידה של דבקות... ויש לזה המשך... ויש הרבה מה לספר על מלחמות ישראל כשה' היה מנצח לפניהם...

לא לפחד!!! השאלה למה לא???

בפרשת משוח מלחמה ישנם שני פסוקים אחד אחרי השני:

כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב... לא תירא מהם!!! אל תפחד... אין מה לפחד... למה?? כי ה' אלוךך עמך המעלך מארץ מצרים... נקודה!!! לא לפחד! ה' איתנו...

פסוק אחד לאחמ"כ... והיה כקרבכם אל המלחמה וניגש הכהן ודיבר אל העם, שמע ישראל אתם קריבים היום למלחמה על אויביכם, אל ירך לבבכם, אל תיראו ואל תחפזו... ולמה??

כי ה' אלוךכם ההולך עמכם להלחם לכם...

מה זה הכפילות הזו?? למה התורה חוזרת פעמיים על הצייון לא לירא ולא לחשוש?? מה טמון שם?

העניין הוא כך:

בפעם הראשונה התורה פונה ליחיד!!! לי ולך... אני ואתה שנמצאים כעת... כל אחד במקומו הוא, ויש לנו איזה חשש קטן בלב... התורה מרגיעה אותנו... אין מה לפחד! יש בורא עולם! ה' אלוךך עמך המעלך מארץ מצרים... אין בעיה... קבלתי את המסר... אם התורה אומרת שאין מה לפחד אז אין מה לפחד...

רק מה?? כל זה היה טוב... עד!!!! שהגיעה האזעקה... פתאום כשהגיעה האזעקה הראשונה נתקפתי בפיך ברכיים... איזה פחד!!!! אה... מה קרה?? הרי סיכמנו ש"לא תירא מהם, כי ה' אלוךך עמך..." אז מה קרה שכשהגיע רגע האמת פתאום ברחתי כמו התול מפוחד??

מה מתברר?? שנכון!!! התורה באמת אמרה לי: לא תירא מהם!!! וזה הרגיע אותי... אבל האמת האמת היא: שהסיבה שנגרעת זה לא כ"כ בגלל שה' אלוךך עמך!!! אלא בגלל שבאופי שלי אני אופטימי... אני מאוד מקווה שהכל יסתדר... תצרך לזה את צבא הגנה לישראל... ונוסף לכל אפילו התורה בעצמה מאשרת את האופטימיות שלי ואומרת לי לא תירא מהם... אם גם התורה מאשרת את זה... אז מי אני שאתוכח

אז זהו!!! שאם הרגע שלי מתבסס בעיקר על אופטימיות... בשניה שהאופטימיות התנפצה ולפתע נשמעו קולות נפיץ... באותו רגע קפצתי מבוהל כנשך נחש ולא ידעתי נפשי שמתני...

בדיוק בשביל זה!!!! מגיע הסבב השני!!!

אחרי שהתורה הרגיעה את האופטימי שלנו שלא יפחד... או אז מגיע המשוח מלחמה והוא כבר לא אופטימי... הוא מניח את השלחן את המציאות כמות שהיא בשיא הפסימיות!!!

שמע ישראל אתם קריבים היום למלחמה על אויביכם!!! "אין אלו אחיכם, אין זו כמלחמת יהודה עם ישראל שכשהם לקחו שבויים, הרי וילבישום וינעילום ויאכילום וישקום ויסבום וינהלום בחמורים לכל כישל ויביאום יריחו אל אחיהם, לא!!! אין אלו אחיכם, אם תפלו בידם אינם מרחמים עליכם!!! זה לא פשוט!! יש לך עסק עם ארגון אכזרי שכולנו כבר מבינים כמה שזה לא פשוט... וזה הולך להיות מפחיד, יהיו צהלות סוסים והגפת תריסים, קול קרנות וקול צווחות, המשוח מלחמה לא אופטימי בכלל... הוא מעמיד את כל הסכנות על השלחן, ואז הוא אומר: אל תיראו!!! אל תערצו ואל תחפזו...

למה? כי ה' אלוךכם ההולך עמכם להלחם לכם!!! אל תפחדו... לא ממקום של אופטימיות אלא באמת באמת בגלל שה' אלוךך עמך... צריך לשמור מסמך זה במגירה לשלב שהאופטימיות חלילה תזוז לצד... ואז ה' אלוךך עמך הוא זה שבשלום יחדיו אשכבה ואישן כי אתה ה' לבדך לבטח תושיבני.

מי יחרוץ את לוח הזמנים של השבועיים הקרובים?

(המשך) וקדימה!!! תקבל החלטה מראש!!! לאן פניך מועדות בשבועות הקרובים... זו שאלה עקרונית שמומלץ להציף אותה כבר עכשיו על השלחן!!! חבל שזה יקרה ככה בצורה לא רשמית... בא נציף את זה כנושא רשמי ונקבל החלטה מי הולך לקבל את הבמה בשבועות הקרובים!!! מי הולך להיות המושך בחוטים בשבועות הקרובים... האם זה"ל או בורא עולם? ? לאן פני מועדות בשבועות הקרובים... שאני ממשיך להיות צמוד למידע... ממשיך להקשיב לעדכונים מהשטח... ממשיך להיות בפאניקה מוצדקת מהאיבוד שליטה שמופגן כאן לאורך כל הדרך... ממשיך להקשיב בקנאות לכל מיני הצהרות של גורמי הבטחון... (מכונן תוך כדי להגיד... אוי... איזה כוחי ועוצם ידי...) ממשיך להיכנס להיסטוריה מכל כוונות נוספת... שלא משנה אם היא תתברר ככזוה או לא... והכי הכי ממשיך לחיות בלי אמונה!!! בלי אמונה!!! בלי אמונה!!! בלי הדיברה הראשונה בעשרת הדיברות... זו אופציה אחת!!!

האופציה השניה היא פשוט לחתוך!!! פשוט לסכם במשפט אחד את כל מה שקורה ולהפנים שהכל בגזירת עליון!!! יש פה בורא עולם שמנהל את העניינים מלמעלה!!! כל כדור שנורה וכל ירוט או פגיעה ישירה... כל זה בגזירת עליון!!! וממילא אם יש לי מה לומר בנושא... אני מוזמן להסדיר את זה ישירות מול בורא עולם ויש אצלו קבלת קהל בכל עת ושעה... בכל קראנו אליו... זה מה שנקרא לקחת את כל הבידורים ואת כל הפטפטות הבלתי נגמרת שכמעט כולנו נחשף אליה בשבועיים הקרובים ולסכם אותה במשפט אחד שבסופו של יום כולם איכשהו יצטרכו להסיק את המסקנה הזו שהכל בגזירת עליון או להמשיך להדחיק אותנו... (הסימני שאלה הרבים שהתעוררו בשבוע האחרון... לעולם לא יקבלו מענה סופי... ותהיה בטוח שאף אחד לא יצליח להחזיר את השלווה ותחושת הבטחון לארץ ישראל באופן סופי... תשכח מזה... בסופו של דבר כולנו נצטרך את בורא עולם ליד המיטה... בשלום יחדיו אשכבה ואישן...) וזה קשה!!! בהתחלה מאוד קשה לחתוך את חוטי המחשבה... זה אפילו מנוגד לטבע האנושי הבסיסי שלנו... אבל יאמר לשבחי שאני לפחות מבין שזו איכות חיים!!! אני לפחות מודע לכך: זו החובה הנדרשת מאיתנו כיהודי שנחויבים למצות עשה הראשונה בהלכות יסודי התורה!!! מצות אמונה! ומה אתה חושב...

גם בלב שלי יש חדירת מחבלים... כל מידע שכבר הספקתי להיחשף אליו הוא כמו חדירה נוספת של כוחי ועוצם ידי לתוך הלב שלי... הלב שלי כעת רחוק מלהיות נקי!! ומטוהר מפניו להישען רק על אבינו שבשמים...

אבל כוחותינו פועלים בזירה... כולי תקווה שהעיר קטנה של הלב שלי לאט לאט תתנקה מדוברות צה"ל ונאום ראש הממשלה... לאט לאט הלב שלי יטוהר ויהיה פנוי להיות דמותה לתמר!!! שלא יהיה לי אלא לב אחד לאבי שבשמים... אם חלילה תהיה אזעקה... אבא שבשמים איתי... אם המלחמה תגמר מהר אני אודה בכל לב לאבא שבשמים... ואם ח"ו המלחמה תמשך הרבה זמן... אז לפחות אני אהיה איתו... ואם יהיה לי משעמם... אז לפחות יהיה לי משעמם מולו יתברך... וכשמשעמם מול אבא שבשמים זה דבר מאוד מבורך... כי כשמשעמם מתחילים לדבר... וכשמתחילים לדבר מתפתחת הכירות... וכשמכירים נהיה מעניין... ואז גם כשהמלחמה תגמר אני אשאר שם איתו יתברך... אני לא אפסיק את החברות איתו... כי למדתי להנות במחיצתו ומקירבתו. (משא"כ אם אברה כל הזמן לקוי התוכן... המלחמה יום אחד תגמר... ואני אמצא את עצמי שוב מחפש ריגוש... שוב מחפש משהו מעניין... וכמו גם קווי התוכן יצטרכו לחפש מתחת האדמה דם וסבל ורוע בשביל לגרות את הנפש השחוקה שלי... ודו"ק היטב) ---

קח את המאמר הזה איתך בידיים!! שים אותו בתור תזכורת לעוד שבועיים... אין לי שמץ של מושג מה יהיה בזירה המדינית והבטחונית בעוד שבועיים... אני לא יודע להגיד כי אין לי שום שליטה על זה...

אבל יש משהו שאני כן יודע להגיד!!! אני כן יכול להגיד מה הולך להתרחש בעיר קטנה של הלב שלי בשבועיים הקרובים... מה פירוש יודע...

אני הוא זה שיחרוץ את גורל הנפש הבריאה שלי בשבועיים הקרובים!!!

אני אחליט האם להיות ממוקד מול האמת שמי כמוני יודע עד כמה היא נכונה שהכל בגזירת עליון... או לחיות בפאניקה מתמדת ולהיות שפוט של כל פוליטיקאי שמחליט בטוב לבו ביין להכניס אותי לדרמות לפי העניין ולפי המידע שהוא החליט לחשוף אותי... (ועוד מילה אחת בייחס לתמונת הזוועה שמתגלגלת ברשת... מי שמחליט להיחשף לתמונות האלו זה עניין שלי!!! שידע לו שזו בחירה שלו!!! אסור להיחשף לה!!! כי זה הורס ושוחק לנו את הנפש... זה להרוס את עצמנו כמו ידיו... וכבר נצטוונו: אל תפנו אל האלילים- אל תפנו אל מדעתכם... זה בסדר... גם אם אתה לא חשוד על יראת שמים... יש הרבה הרבה אנשים גלויי ראש שמבינים שזה לא עושה להם טוב... אז אנא... לטובתך האישית אל תחשף למראות מזדעזעים שלהיכנס לראש הם נכנסים ולצאת...?? לעולם לא יוצאים... אף פעם אל תכנס לדלת שאין בה אופציה של יציאה... נדמה לי שזה אפילו הוראת של פיקוד העורף...)

תובנה אחת מעצימה כן יצאה לי מכל המתקפת פתע הזו...

כעת כולם מדברים על החוסר מוכנות!!! שהמתקפה הזו מצאה את כוחות הצבא והחילוץ לא מוכנים בעליל!!! כן... כולם מודים בכשל הזה... אף אחד מכוחות הבטחון לא היה ערוך ומוכן למתקפת פתע הזו...

מי יודע... אולי אבא טוב שבשמים שולח לנו קריצה... בני היקרים אוטוטו אני שולח לכם פה **מתקפת פתע!!!** פתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים... וזה גם הולך להיות מתקפת פתע... מתקפה של אור עצום ונפלא... ואבא שבשמים פונה אלינו ואומר: בני היקרים... אנא... אני מבקש מכם: תהיו כן מוכנים!!! תהיו ערוכים לקראת בא יום ה' הגדול והנורא... שלא תחמיצו את חלון ההזדמנות!!!

כן... בדיוק באותה פתאומיות שפרצה מתקפת הפתע הנוכחית... (למרות שתמיד דיברו על זה וחששו מתרחיש כזה... והתאמנו ועשו תרגילים אין ספור על תרחישים שכאלו... ובכל זאת... עדיין זה הגיע בהיסח הדעת) ככה בדיוק יום אחד יפתחו השמים ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים... והנה ה' אלוקים בחזק יבא... הנה שכרו אתו ופעולתו לפנינו... ומאז!!! אבא שבשמים יחבק אותנו ויחבק ויקח יחבק... ומכאן ואילך הוא כבר לא יאפשר לנו יותר לחבק אותו... הוא כבר לא יתן לנו את הזדמנות ליזום חיבוק... כל מי שעד עכשיו לא הפגין נאמנות לה'... זהו... כבר לא תהיה לו הזדמנות להיות נאמן לה'... יהיו לצערו הרבה מאוד יהודים שיחמיצו את הזדמנות והם כבר לא יוכלו להגיד לאבא שבשמים... אבא... גם אם אהוב אותך!!! גם אני מוכן להתמסר אליך! תם עידן!!! כי מאותו יום ואילך ה' יקח את כל הכמה רק לו יתברך!! רק הוא אוהב... רק הוא מרעיף ומחבק משפיע ונותן...

4
ואבא שבשמים פונה אלינו ואומר: תחטפו... תנצלו את הזדמנויות האחרונות שלכם... נאמנות... תהיו ערוכים לאופציה שאנחנו בישורת האחרונה... (כן... זו נבואה שהגי הנביא מתנבא בהושענא רבה!!! הן איש חי ואומר לקרא את הנבואה הזו בהושענא רבה... "עוד אחת מעט היא ואני מרעיף את השמים ואת הארץ ואת הים ואת החרבה..." וזו לא נבואת פורענות זו נבואה של טרום גאולה!)

יום יבא ואבא שבשמים ישלוף את הדיסק של הוא שטן הוא יצה"ר הוא מלאך המוות... ובבת אחת העולם יהפך להיות זך ונקי... כולם ישליכו את המכשירים בתיעוב ובגועל וירוצו לדרוש את ה'... אבל מעטים!!!! מעטים יהיו אלו שיוכלו להופיע בגאון מול אבא שבשמים ולהכריז בתרועת נצחון: אבא שבשמים הקדמתי אותך!!! אני פרשתי מהמכשיר הזה רגע לפני ששלפת את הדיסק! אני חסמתי את עצמי בשעה שהייתי מכושף על זה... אני פרשתי מזה למענך... אני התמסרתי והייתי נאמן לרצונך רגע לפני שגילית אתה את הנאמנות שלך אלינו...

לפני התשפ"ד שנים היה משחק מחבואים... הקב"ה היה ה"סופר" ואדם הראשון הוא זה שהתחבא... והקב"ה מצא אותו... ומאז!!! מאז חטא אדם הראשון... המשחק הוחלף לפי הכללים של משחק המחבואים... למי שזוכר, מי שנתפס הוא הסופר... ומכאן ואילך הן אתה קל מסתתר... הקב"ה הוא זה שמתחבא ואילו אנחנו ה"סופרים" אנחנו צריכים לחפש אותו... אנחנו צריכים למצא אותו... והוא מתחבא... מסתתר... והלוואי והמחבואים האלו זה היה משחק... זה לא צחוק בכלל... הקב"ה לפעמים מתחבא במחבואים מאוד "טובים" שמאוד קשה למצא אותם... **אבל בשביל זה אנחנו כאן!!! אנחנו בשביל למצא אותנו!!!** וכל אחד ואחד מאיתנו יוצא לדרוה האישית... יוצא לחפש את בורא עולם... והמשימה היא למצא אותו!!! וצריך להזדרז!!! להזדרז למצא אותו!!! ולמה?? ? כי יום אחד הוא יצא מהמחבא... ומי שלא הספיק למצא את ה'... אז ה' ימצא אותו... יום אחד ה' יחבק את כלונו... יום יבא וכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא... השאלה מי מצא את מי...

מי ניצח במשחק המחבואים...?? מי מצא את מי?? ? אם אני מצאתי את ה'... ניצחתי!!! אני מצאתי אותך!!! נקדמה פניו בתורה!!! אמרתי לך תודה רגע לפני ש"ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלוהינו..." אבל אם אבא שבשמים חיכה וחיכה ובסוף הוא נאלץ לצאת ולמצא אותנו... זה יהיה אמנם רגע מאוד נשגב... פתאום יבא אל היכלו... הנה אבא שבשמים הגיע... אבל יתלווה שם גם טעם מר ועצוב של החמצת הזדמנות... סו"ס מי שלא הספיק למצא את ה'... החמיץ הזדמנות וה' מצא אותו...

ישנם כעת יותר מתשע מאות נשמות יהודיות שנרצחו על קידוש השם... ולפי מה שקבלנו מחז"ל הרוגי מלכות נכנסים היישר על כנפי השכינה לצרור בצרור החיים... הם הגיעו היישר להקפות של שמחת תורה בהיכל של הרוגי מלכות **אבל!!!** לידער לידער... יש הבדל אחד גדול בין ההקפות שבשמים להקפות שבבית הכנסת... כי בהקפות שבשמים לא אתה מקיף את התורה... אלא התורה מקיפה אותך... התורה עוטפת את אותם נשמות באהבה וחמלה ומגוננת עליהם כי סו"ס הם בנים של ה'... אבל הם?? ? אותם נשמות... הם לא זכו לחבק את התורה!!! והם לעולם כבר לא יזכו לחבק את תורת ה'!!! הם החמיצו את הזדמנות לעמול בתורה... להתייגע בתורה... לשלם מחיר על התורה ולהפגין נאמנות ורצון להקים בית של תורה... ועל זה!!! על זה אנחנו בוכים ומתאבלים... על הנשמות האבודות האלו שבילו שם במסיבת טבע בעיצומו של שמחת תורה... לבכות על אובדנם?? ? על אבידתם?? ? לא... דווקא הנשמות האלו הם כבר לא אבודות... כי יש להם אבא שבשמים שהתגעגע אליהם במשך כל השנים... חיכה להם בכליון עיניים שהם ימצאו אותו וכעת הוא יצא מהמחבא ויקבל אותם באהבה ובדמעות והוא מסתיר אותם בסתר כנפיו... אבל העגמימות הגדולה היא **שהוא** מצא אותם ואילו הם לא זכו למצא אותו!!! הם החמיצו את משחק המחבואים שבשביל זה כולנו נשלחנו לכאן... הם החמיצו הזדמנות למצא את ה' רגע לפני שהוא יצא מהמחבא ומצא אותם...

(הזדמנות שלהם להיות בעלי ההטבה שמוציאה את ה' ומגלים אותו בכוחות עצמם... ההזדמנות הזו אבדה!!!) ועל זה אנחנו אמורים לכאוב!!! ושוב: תבין: אנחנו בתור חרדים לדבר ה'... אנחנו אמורים להסתכל על הדברים במבט יותר מרום... בימים אלו שאנחנו כואבים על כ"כ הרבה נדחי ישראל שנהרגו מחוץ לבית הכנסת בשמחת תורה... בא נחשוב רגע... על מה אנחנו באמת בוכים?? ? על מה... על צעיר שהיה יכול להמשיך לבלות שם במסיבת הטבע ופתאום הביאנו הזה נגדע באיבו?? ? כן?? ? זה הנושא?? ? מילא חילוני... כן... זה הנושא... עשיו כוף... חלמנו להמשיך לכיף... ופתאום הטיסה התבטלה ואלוקים סגר את המועדון... אבל אנחנו... איך אנחנו אמורים לראות את הדברים?? ?

אנחנו מתאבלים על החמצת הזדמנות!!! יש פה נשמה שעד כה הייתה אבודה והיא הייתה אמורה לחפש ולמצא... אבל היא לא הספיקה למצא והקב"ה יצא מהמחבא ומצא אותה... וכאן לא נותר לנו אלא להפנים ש- **החיתן אל לבנו!!!** כן... ישנה כעת תחושה של הסתרת פנים... פחד... והן אתה קל מסתתר... ואם אנחנו ממשיכים לחיות בתוך ההסתרה הזו... בשביל מה אנחנו ממשיכים להתהלך כאן?? ?

בשביל למצא את ה'!!! לגלות את ה'!!! לזהות שמכל השחקנים שבוחשים בקלחת החל מחמאס' איראן, צה"ל ומשרד הבטחון... הרי הכל בגזירת עליון... אין עוד מלבדו!!! הכל מתחיל ונגמר בו יתברך... אה... לא רואים את זה?? ? מה... אתה רוצה שהקב"ה יתגלה ויראה לך אותו בעיניים?? ? לא כדאי לך... יש לנו כבר יותר מ-900 אנשים בשבוע האחרון שנשמתם יצאה ממשחק המחבואים וביציאת נשמה הם זכו לגילוי שכינה!!! ועד כמה שידוע לי אתה לא רוצה להחליף איתם... אתה מעוניין שה' יתן לך צ'אנס להמשיך למצא אותו... להמשיך להקדים אותו... להמשיך לאהוב אותו!!! ליהות אותו!!! ולחבק את תורתו ולהגיד לו: אני מקדים אותך!!! אני בחרתי בך רגע לפני שהופעת ותנשא עליו לעיני כל חי... אני לא מחכה לרגע שכולם ירוצו כמו מכושפים לדרוש אותך לשמך ולזכרך תאוות נפש... אני בוחר בך כשעדיין אין תאוות נפש... אני בוחר בך גם כשהתאוות נפש שלי רוצה להיפך מרצונך... **והחיתן אל לבנו!!!**

גיליון מס' 533 פרשת בראשית
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

לעילוי נשמת
ולרפואת הפצועים
מהטבח הנורא
ביום שמחת תורה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

עת מלחמה

עת צרה היא ליעקב

ארץ ישראל נמצאת במצב נורא שלא ידענו שנים רבות, איה הסופר שיוכל לתאר ולכתוב על מצב נורא זה אין לנו אלא להביא בגיליון זה מדברי רבינו זצוק"ל כפי שכתב בספרו החשוב "אורחות יושר" ערך "דאגה ופחד" והוספנו להביא הערות וביאורים כפי שקבלנו מהארגון הנקרא "אורחות יושר" כפי שהדפיסו בהוצאתם וע"כ יישר כח יהי רצון שנתחזק כולנו בענין הפחד ואיש את רעהו יאמר חזק בברכה מרובה ושנשמע תמיד רק בשורות טובות יצחק גולדשטוף

פחד ודאגה

יש אנשים שמפחדים תמיד ומתיראים מכל מיני פרעניות כגון ממחלות וממלחמות ומאנשים רעים וכו', והם כל ימיהם בפחדים ורעדות ודאגות מכל מיני דברים שמא יהיה כף ושמא כף. ויש שמרוב פחדים מתיראין לנסע למקום אחר, ויש שמתיראים לצאת מביתם, רחמנא לצלן. וזו הנהגה מאד לא טובה, כמו שכתוב בברכות (ס"א): 'ההוא תלמידא דהוה אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון, חזיה דקא מפחיד. אמר לו: חטאה את, דכתיב: "פחדו בציון חטאים"'. אמר ליה: והכתיב "אשרי אדם מפחד תמיד"? ההוא בדברי תורה כתיב [פירש"י] אשרי אדם מפחד תמיד שמא תשתכח ממנו שמתוך כך הוא מחזיר לשנותם תמיד].² יהודא בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא. אתנח. אמר ליה: יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה, דכתיב: "כי פחד פחדתי ויאיתיני, ואשר יגרתני יבא לי". והא כתיב: "אשרי אדם מפחד תמיד"? ההוא בדברי תורה כתיב. ואמרו (זוה"ק

א. והבריות מתפחדים ממנו. [עיין בביאורים]. במסכת שבת (קנא, ב): אמר רמי בר אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, שנאמר (תהלים מט): "אדם ביקר כל ילין נמשל כבהמות נדמו" [פירש"י]: מי שחיה מושלת בו, בידוע שכבהמה נדמה]. מבאר המהרש"א: "דאימת האדם על החיות משום הנשמה שבו, שהיא צלם אלהים, וכיון שנדמה כבהמה, וצלם אלהים אזל (-הלק) לו ממנו, והרי הוא כשאר בהמה שהחיה שולטת בה". עכ"ל. וכמו כן כתב שוב המהרש"א במסכת סנהדרין (לה, ב): "שהאדם נמשל ונשלט מחיה רעה ששולטת ומושלת עליו לפי שכבהמות נדמו בעיני החיה, והוא מבואר שכל זמן שיש לו צורת אדם נאמר "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" וגו', ומשאבד לו צורה זו ונדמה לבהמה שולט בו החיה כמו בבהמה". עכ"ד המהרש"א.

וכן מבואר בזוהר (בראשית דף קצ"א ע"א) וזה לשונו (בתרגום): ואחר כך ברא את האדם בצורה עליונה דהיינו בצלם אלהים, וצלם דמות תבנית נשמתו נחתמת בפניו הגשמיות ממש, והשליטו על כל הבריות בצורה זו, שכל זמן שהאדם חי וקיים בעולם, כל הבריות כשזוקפים ראשם ומסתכלים בצורה העליונה של האדם, אז כולם יראים וזעים מפניו, כמו שכתוב "ומוראכם וחתכם" פירוש אימתכם, "יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים" וגו', ומתי הדברים אמורים כשסתכלים בו רואים עליו אותה צורה הקדושה... כשאין אדם הולך בדרכי התורה, צורתו הקדושה נחלפת לצורת חיה ונדמה להחיה כצורת חיה יותר קטנה ממנה, ואז חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו, לפי שכשנחלפה צורתו הקדושה, נתחלפה והלכה ממנו צורת האדם וסר צלו מעליו לכן החיות יכולות לשלוט עליו לפי שנדמה להם כבהמה... דניאל לא נשתנה צורתו הקדושה כשהפילו אותו בגוב האריות לכן ניצל... ועל כן צריך האדם לשמור דרכיו ושביליו כדי שלא יחטא לפני הקב"ה, ויתקיים בצורת אדם... לפי שכל הבריות שבעולם כולם יראים מלפני צורת אדם, שהוא שולט על כולם, כעין צורת אדם של מעלה דכתיב ופני אריה אל הימין וגו', ועל כולם ודמות פניהם פני אדם, והוא מלך על כולם. עכ"ד.

ב. וכל הנותן דברי תורה על לבו. אמרו חז"ל "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ" (אבות פ"ג מ"ה). וכתב שם רבינו יונה וזה לשונו: כל המקבל עליו עול תורה וכו' - אחר שעושה תורתו עיקר ומלאכתו עראי, הקב"ה ישמרהו מכל דבר רע שלא יצטרך לבטל מלמוד התורה, ולא יתן בלב העריץ [המושל] הלוקח נפשות

1. ההוא תלמידא. תלמיד אחד היה הולך אחרי רבי ישמעאל ברבי יוסי בשוק של ציון. ראהו רבי ישמעאל ברבי יוסי לאותו תלמיד שהיה מפחד, אמר לו רבי ישמעאל בר"י לתלמיד: חוטא אתה! שכתוב (ישעיה לג, יד): "פחדו בציון חטאים". אמר לו התלמיד, והרי כתוב (משלי כח, יד): "אשרי אדם מפחד תמיד", הרי שפחד טוב לאדם? אמר לו רבי ישמעאל בר"י: פסוק זה לענין דברי תורה נאמר, אשרי אדם המפחד תמיד שמא ישתכח ממנו דברי תורה, שמתוך כך הוא חוזר עליהם תמיד. 2. יהודה בר נתן. וכעין סיפור הנ"ל מצינו עוד: יהודה בן נתן היה הולך לו אחורי רב המנונא, נאנח יהודה בר נתן. אמר לו רב המנונא: וכי רצונך להביא עליך יסורים? כי בזה שמתאנח נראה כמתירא ממשוהו, והמפחד מביא על עצמו יסורים, שנאמר (איוב ג, כה): "כי פחד פחדתי ויאיתיני ואשר יגרתני יבוא לי" [הפחד שפחדתי בעת שלותי פן יבואו עלי רעות ויסורים - הנה כי כן שבאו אלי, ואשר יגרתני - ממה שפחדתי יבואו לי - באו עלי (מצודות דוד)]. השיב לו יהודה בן נתן: והרי כתוב "אשרי אדם מפחד תמיד"! הרי שפחד טוב לאדם? ענה לו רב המנונא: פסוק זה נאמר בדברי תורה (כנ"ל), אבל פחד אחר מביא יסורים.

בראשית דף ר"ב) ³ וְכָל מֵאֵן דְּאִית חוּבֵין בִּידוּי, דְּחִיל תְּדִיר, כְּמֵאֵן דְּאָמַר: "וּפְחַדְתָּ לִּלְהָ וְיוֹמָם". וְאָמְרוּ (שהש"ר פ"ג ס"י י"ד) עַד שְׁלֵא יַחְטֵא אָדָם, ⁵ נֹתְנִין לוֹ אֵימָה וְיִרְאָה ⁶ (א) וְהִבְרִיּוֹת ⁷ מִתְּפַחְדִין מִמֶּנּוּ. ⁸ כִּיֹּן שְׁהוּא חוּטֵא, נֹתְנִין עָלָיו אֵימָה וְיִרְאָה ⁹ וּמִתְּפַחַד הוּא מֵאַחֲרֵים. וְאָמְרוּ (אדר"ג רפ"ב) רַבִּי חֲנִינְיָא סָגַן הַכְּהֵנִים אָמַר: ¹⁰ כָּל שְׂאִינֵנוּ נֹתְנִין דְּבְרֵי תוֹרָה עַל לְבוֹ, נֹתְנִין לוֹ הִרְהוּרֵי חֲרָב, הִרְהוּרֵי רָעֵב, הִרְהוּרֵי שְׂטוּת, ¹¹ הִרְהוּרֵי עַל בְּשָׂר וָדָם. ¹² (ב) וְכָל הַנּוֹתְנִין דְּבְרֵי תוֹרָה עַל לְבוֹ, (ג) מִבְּטַלִּין מִמֶּנּוּ ¹³ הִרְהוּרֵי חֲרָב, הִרְהוּרֵי רָעֵב, ¹⁴ הִרְהוּרֵי שְׂטוּת, ¹⁵ הִרְהוּרֵי עַל בְּשָׂר וָדָם. וְגַם הַדְּאָגוֹת מְזִיק לְגוֹף וְגוֹרֵם לְכָל מִינֵי מַחְלוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב בְּסִנְהֶדְרִין (ק' ב): ¹⁶ לֹא תַעֲוֹל דְּזֵיא [דְּאָגָה] בְּלִבָּהּ, דְּגַבְרֵי גְבוּרִין קָטַל דְּזֵיא.

לעשות מלאכתו לקחת את זה וינצל ממלאכת העריצים. ועול דרך ארץ - לא יצטרך לעשות מלאכה הרבה לצורך פרנסתו ובמעט יספיק לו לכדי חיותו, כי מלאכת הצדיק מתברכת ונפשו שמחה בחלקו.

וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים לו עול מלכות - שהוא חושב לעשות מלאכתו הרבה אם יניח מלאכת התורה, והשי"ת יפר מחשבתו ויתן בלב המלך לקחתו לעשות מלאכה לו, כי "פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו" (משלי כא, א). ונותנים עליו עול דרך ארץ - שהוא נודד וטורח אחר מחיתו ולא יוכל למוצאה. גם כי ימצאנה, לא ישמח בחלקו, וכל ימיו להבל יגיע להעשיר, להוסיף עושר על עושר, וכענין שנאמר "אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט), ונמצאו כל ימיו יוצאים בעמל ויגיעה ולא תהיה לו מנוחה לעולמי עד, עכ"ל. וכתב בספר "נפש החיים" (שער ד' פרק ט"ז) שמה שאמרו חז"ל שמעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, בכלל זה כל שאר עניני העולם המונעים תמידות עסק התורה, ולא דוקא עול הפרנסה והמלכות בלבד, אלא כל שאר עניני העולם למיניהם המונעים ממנו עסק התורה - גם את אלו מעבירים מעליו. וכפי ערך הקיבול אשר יקבל עליו עול תורה באמת ובכל כוחו, כן לפי זה הערך יסירו ויעבירו ממנו טרדות עניני זה העולם. והשמירה העליונה חופפת עליו, ומזונותיו מוכנים לו תמיד בלא שום עמל ויגיעה מועטת עליהם, ולא עוד אלא שהקב"ה ממציא לו מזונותיו בכל יום ויום שנאמר "ותתן טרף לביתה". עכ"ל.

ג. מבטלין ממנו הרהורי וכו'. מדוע הנותן דברי תורה על לבו מבטלין ממנו הרהורי חרב וכו'?

יש מבארים, שהגזירה "בזיעת אפך תאכל לחם", משמעותה עמל ויגיעה, ולפי הפשט מכוון הדבר ללחם הגשמי. ובאמת, ניתן להחיל הדברים גם על התורה, שאחד מכינוייה הוא "לחם", שנאמר: "לכו לחמו בלחמי וגו'". הכרח היגיעה בתורה נתחדש על-ידי החטא. קודם החטא, לא היה צריך אדם ליגיעה. ואם-כן, אף שהגזירה של "בזיעת אפך" חלה, ונקנסו כל בני-האדם, אך אותם שתורתם אומנותם אין צריכים לשום השתדלות לטרפם, שהרי הגזירה נתקיימה בהם בעמל התורה. ועל-כן: "כל המקבל עליו עול תורה - מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך-ארץ", לגמרי! וכן להיפך. הפורק עול תורה, צריך להשתדלות מכוח הגזירה והקנס הקדום. ואצל הבינוניים, משלים זה את זה.

בספר "ברכת פרץ" (פרשת מקץ) הביא מה שאמרו חז"ל "מד"ר פ' מקץ): "אר"א אין לך אדם בלא יסורין אשרי לאדם יסורין באין עליו מן התורה שנאמר וכו'". עיי"ש שהאריך לבאר הדברים, ותוכן דבריו הוא, שעל ידי היסורין שיש לאדם על-ידי עסק התורה והמצוות (עצם יגיעת התורה ובפרט כשיגיע בה בזמן שאין לו חשק ורצון לזה וכן כשמנדד שניה מעיניו למען שקידת התורה) ינוכה לו ממנת היסורין אשר היו צריכין לבוא עליו ובנוסף לכך עוד מקבל שכר עבור זה שלמד תורה מתוך יסורין, וכמו שאמרו חז"ל "יפה אחד בצער ממאה שלא בצער" ושנינו לפום צערא אגרא (-לפי גודל הצער בקיום המצוות כך גודל השכר ע"ז). נמצא שהרויח בכפליים בזה שעסק בתורה ובמצוות מתוך קשיים ויסורין: א. שחשך מעצמו יסורין אחרים אשר היו אמורים לבוא עליו, ב. עוד יקבל שכר עבור יסורין אלו שבאו עליו בגין עסק התורה והמצוות.

וזה לשון הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל ("קובץ שיעורים" א, עמוד רז): "כשטורח ויגע לדבר-מצוה או שמתבזה בשבילה, ינכו לו על ידי זה מטורח וביזיון במקום אחר". עכ"ד.

ד. וכל זה בא ממיעות אמונה. כתב ה"בית הלוי" (בליקוטים): חובת הבטחון בא בפסוקים הרבה רבו מספר, ומי שמחסר בו - עבירה גדולה היא, ועבירה זו עצמה גורם לו ליפול כמאמר הכתוב (משלי כט): "חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב" שעל ידי זה שיחרד האדם ויפחד מאיזה דבר ולא בטח בה' - זהו עצמו גורם לו שינתן לפניו מוקש שלא היה כלל מקודם באותו דבר, "ובוטח בה' ישוגב" שגם מהצרה שהיה בו ינצל. ובירמיה (א) כתוב: "אל תחת מפניהם פן אחיתך לפניהם... וכתוב "ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם", כיון שלא אירא לא יכול אדם לעשות לי מאומה. והירא מבשר ודם מבואר בפסוק שזה בא מצד שכחה בה' יתברך וכמאמר הכתוב (ישעיה נא): "מי את ותראי מאנוש ימות ומבן אדם חציר ינתן ותשכח ה' עושה ותפחד תמיד וגו'". כי אם היה האדם מעלה בלבו אשר כל הנמצא בעולם הכל מאתו יתברך ואין בשום בריה יכולת לשנות גזרתו לא להעדיפה ולא לחסרה אפילו כחודה של מחט ולא להקדימה ולא לאחרה אפילו רגע

3. וכל מאן. וכל מי שיש לו חובות (-עונות) בידיו, מפחד הוא תמיד. 4. דחיל תדיר. אדם שחוטא הרי הוא מתרחק מבוראו ויורד ממדרגתו שהיה בה קודם לכן. ושוב אין לו את הסייעתא דשמיא והשמירה ממנו יתברך כמו שהיתה לוקדם עשיית החטא, וכיון שרחוק הוא ממנו יתברך ממילא נופל עליו פחדים מכל מאורע ושינוי בחייו. 5. נותנין לו. זיוודמות וקומה שלמים ותואר צלם אלהים שאדם נברא בו כראוי לו מראש, שהיהו מפניו אימה ויראה. 6. והבריות. השפלות ממנו, כבהמה וחיה (כבשבת קנא, ב) ושדים ורוחות. 7. מתפחדין ממנו. מגשת אליו ומלהיזקו, והוא אינו ירא מהם ומכל פגע רע שיבוא (כברכות ס, א הנ"ל), ורק... 8. כיון שהוא חוטא. נפגם וניטל מעליו אותו זיו וקומה המיוחדים לאדם, וכבהמה מן הבהמות יראה וידמה (שבת קנא, ב), ובכך נותנין עליו בדין שמים אימה ויראה. 9. ומתפחד הוא. בעבור חטאיו (ברכות ס, א). 10. כל שאינו נותן דברי תורה על לבו. שאינו מהרהר תמיד בדברי תורה (מהרש"א ע"ז יז, ב). 11. הרהורי עול בשר ודם. הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ. 12. וכל הנותן דברי תורה על לבו. שמהרהר תמיד בדברי תורה (מהרש"א הנ"ל). התורה משמחת את הלב ולא יהיה מפחד דלואג מהרהורי חרב ורעב ועול בשר ודם (בן אברהם). 13. הרהורי חרב. בזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו. 14. הרהורי שטות. ש"עדות ה' נאמנה מחכימת פתי". 15. הרהורי עול בשר ודם. ר"ל עול דרך ארץ. 16. לא תיעול דוּיא. אל תכניס צער בלבך, מפני שהצער כבר הרג אנשים גבורים.

(ד) וְכַל-זֶה בָּא מִמְעוֹט אַמוּנָה, (ה) שְׁאֵם הָיָה מֵאֲמִין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַכֹּל בָּא מֵהַקֵּב"ה, וְאִין אָדָם נֹקֵף אֶצְבְּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלָּא אִם כֵּן מִכְרִיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה - אִם כֵּן, מֵה-לוֹ לְפַחַד? ¹⁷ אִם חֵס וְשְׁלוֹם נִגְזָר עָלָיו - ¹⁸ (ו) אִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה לְנַגְדֵּהוּ, וְאִם לֹא נִגְזָר - אִין לוֹ מָה לְהַתִּירָא. וְאִנְחֵנו תְּמִיד כָּל רְגַע בְּיַד ה', בֵּין בְּזִמְנֵן מִלְחָמָה וּבֵין בְּזִמְנֵן שְׁלוֹם, וְהִרְבֵּה דְרָכִים לְמָקוֹם, וְאִין לְפַחַד - רַק מֵהַקֵּב"ה, (ז) וְלְפַחַד שְׂמָא יַעֲבֹר עַל אַחַת מֵהָעֵבְרוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, אוֹ לֹא יִקְיָם הַמִּצְוֹת, וְחוּץ מִזֶּה אִין לְפַחַד כְּלוּם.

אחת וכמאמר הכתוב (איוב כג): "והוא באחד ומי ישיבנו" ממילא אין לו לירא משום אדם וכמאמר הכתוב "מה יעשה לי אדם" וכתוב (איוב לה): "והוא ישקיט ומי ירשיע".

וגם בעת אשר שלט אדם באדם לרע חלילה, ביין כי הכל מאתו יתברך ואין האדם ההוא רק השבט אשר בו מעניש להחייבים וכמאמר הכתוב (ישעיה י') "הוי אשור שבט אפי" וכתוב עוד שם "היתפאר הגרון על החוצב בו" ואם כן כשהאדם מבקש אז תחבולות ומתחנן לרודפו ואינו נותן ללבו לבקש מאת ה' הרי זה דומה למוכה שבוכה ומרבה תחנונים להשבט והמטה. ואין לך פתיות גדול מזה וכמאמר הכתוב (ישעיה ט): "ארם מקדם ופולשתים מאחור ויאכלו את ישראל בכל פה גו' והעם לא שב עד המכה ואת ה' צבאות לא דרשו" והבקשה לשבט לא יועיל.

ה. שאם היה מאמין באמונה שלמה שהכל בא מהקב"ה. ואם יאמר האדם, הרי אין לי זכויות ואין אני ירא ה', ומה יועיל בטחוני בה? כתב על כך ה"חפץ חיים" ("שם עולם" קונטרס 'נפוצות ישראל' פרק ח) בזה"ל: "ודע עוד, שמדת הבטחון אין תלוי בזכותים, שאפילו הוא אדם שאינו הגון אך שחזק בטחונו בה', כח הבטחון מגין עליו ומתחסד עמו ה' יתברך, כן כתב הגר"א (ודלא כחובת הלבבות). ושמעתי שכן איתא במדרש על הפסוק "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו". וכן מוכח פשטות הפסוק "עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו" וגו', ומכך שלא כתוב "יראיו המיחלים לחסדו", משמע שמדובר בשני סוגי אנשים [יראים, ומיחלים], ולמדנו מזה, שאפילו איננו עדיין בכלל כת יראי ה' רק הוא מייחל לחסדי ה', גם כן עין הקב"ה עליו להחיותו ברעב. עכ"ל.

ו. אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'. כתב ה'ברכת פרץ' (פרשת שמות): "הכלל כי כל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו אפילו כל שהוא להוסיף או לגרוע ממה שנגזר עליו בראש השנה [זולת על ידי תפלה ועל ידי זכויות ותשובה יכול הגזר-דין להשתנות] ומה שהאדם בתחבולותיו ובהשתדלותו מצליח כמה פעמים לפעול כרצונו זה יבוא בדבר שכבר נגזר משמים שיהיה כן שגם לולי השתדלותו היה נגמר הדבר בכי טוב לטובתו בצורה זו או כיוצא בזה, ויש שלא נגזר עליו דבר זה וגם כן הרבה פעמים מניחים אותו להצליח רק שלעומתו יפסיד כמות הנאה זו ממש במקום אחר ממה שהיה ראוי לו, כי לא יועיל שום השתדלות לשנות משהו מכפי מה שנגזר עליו, וכן אמרו חז"ל (ביומא דף ל"ה) אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלא נימא". עכ"ל.

ז. ולפחד שמא יעבור על אחת מהעבירות ח"ו או לא יקיים המצות. הפורענויות המגיעות לאדם הם אך ורק בגין עשיית עבירות או משום אי קיום המצוות המוטלות עליו. וכבר נאמר (איכה ג, לה-לט): "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו". ופירש רש"י (שם): כל איש ואיש יתאונן על חטאיו כי הם המביאים עליו הרעה, מפי עליון לא תצא. אמר רבי יוחנן מיום שאמר הקב"ה (דברים ל) ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וגו' לא יצא רעה וטובה מפיו (-של הקב"ה), אלא הרעה באה מאליה לעושה רע, והטוב לעושה טוב, לפיכך 'מה יתאונן' - למה יתרעם האדם אם לא על חטאיו. עכ"ל רש"י.

וברמב"ן (סוף פרשת בא) כתב בזה"ל: "שאיין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד; אלא אם יעשה המצוות - יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם - יכיריתו ענשו, הכל בגזירת עליון". בספר 'החינוך' (מצוה רמא) כתב: "משרשי המצוה (שלא לנקום), שידע האדם ויתן אל לבו, כי כל אשר יקרהו, מטוב עד רע - הוא סיבה שתבוא עליו מאת ה' ברוך הוא. 'ומיד האדם מיד איש אחיו' - לא יהיה דבר בלתי רצון ה' ברוך הוא. על כן כשיצטערה או יכאיבהו אדם - ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, וה' יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו, כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב".

ח. מדין השתדלות. יש לעיין, מדוע חויבנו להשתדל? כיצד ניישב את הסתירה, הרי אנו מאמינים שהכל בא מהקב"ה, ואם ח"ו נגזר על האדם דבר לא טוב הרי אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא נגזר אין לו מה להתירא, נמצא שהשתדלות אינה עוזרת, ולפעמים אף מזיקה - ואנו מחוייבים לעסוק בהשתדלויות שונות?

המסילת ישרים (פרק כא) ביאר בזה"ל: "וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל, והגזרה היתה מתקימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני האדם: 'בזעת אפיך תאכל לחם' (בראשית ג'). אשר על כן, חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון. והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי, אשר אין להמלט ממנו. על כן אמרו (ספרי): 'יכול אפילו יושב בטל? תלמוד לומר: 'בכל משלח ידך אשר תעשה'. אך לא שהשתדלות הוא המועיל, אלא שההשתדלות הוא המוכרח, וכיוון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו".

ההשתדלות באמת אינה מועילה, אבל היא קנס, ומס המחויב. מוטל עלינו להבין: מדוע חויבנו להשתדל, אם אנו מאמינים שהשתדלות אינה מועילה במאומה? האחרונים למדו בדרך הרמב"ן (בראשית ג, ט) שסיבת חיובו של האדם להשתדל בכל המצבים, לעשות כל שבידו, היא כדי למעט בנס. זהו רצון ה', שנמעט בנס, למרות שלא נועיל בכך מאומה לגבי התוצאה.

"חובת הלבבות" (שער הבטחון פ"ג) מבוארים שני טעמים מדוע חויבנו בהשתדלות: האחד - כדי לבחון את הנפש בעולם הזה במצוות

17. אם ח"ו נגזר עליו. פורענות. 18. אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'. ואין אדם יכול למנוע את הנגזר עליו מן השמים, זולתי על-ידי תשובה ומעשים טובים שהם כתרס בפני הפורענות. (אבות ד, יג).

ואף על גב דמצינו שצריך זהירות, כמו שכתוב (ב"ק ס' ב'): **19** דבר בעיר - **20** כנס רגליה, רעב בעיר - פזר רגליה, זהו (ח) מדין השתדלות בכל דבר מה שאפשר, אבל הפחדים והדאגות אין להם מקום. ובסנהדרין (ק' ב') אמרו: **"כל ימי עני רעים" - זה שדעתו קצרה [פירש"י משים ללבנו וכו'] ודואג על כל מה שעתידי לבוא עליו**. **"וטוב לב משתה תמיד" - זה שדעתו רחבה [פירש"י (ט) ואינו משים ללבנו דאגה כל כך]**. ואין לדאג - רק על התורה ומצוות כנ"ל: **"ההוא בדברי תורה כתיב"**. ויש להתפלל להקב"ה שיהא הכל טוב **22** ולא יותר. **23** (וי) ושבחו חז"ל (תענית כ"ב א') לאנשים ששמחים תמיד ומשמחים אחרים ואמרו (יא) שהם בני עולם הבא.

ועבירות, כיצד ינסה להשיג את צרכיו. והשני - שאם לא יצטרך אדם לטרוח, יבוא לידי "וישמך ישרון ויבעט" (דברים לב, טו). דהיינו: משא ההשתדלות הועמס על האדם בעולם הזה, למרות שאין בהשתדלות תועלת עצמית, כדי לבחון את האדם כיצד יתנהג, האם ייסחף במאמציו להשיג צרכיו או שינהג כיהודי מאמין?

בספר "חכמה ומוסר" מבאר ר' שמחה זיסל מקלם שסיבת חיוב ההשתדלות היא להעמיד את האדם בנסיין. כלומר: מאחר ולמראה עיניו של האדם נראה שהוא השולט בכל עניניו, ועל ידי השתדלותו משיג את אשר חפץ, מוטל עליו להתחזק באמונה שהכל בידי ה' ואין לטבע ממשלה כלל.

זהו בעצם שילוב של דברי הרמב"ן ובעל "חובת הלבבות" שהבאנו לעיל. אם אדם יקבל את כל צרכיו לפי מעשיו - לא תהיה לאנשים בחירה בין טוב לרע, שזוהי עיקר מטרת בואו של האדם לעולם הזה. על ידי ההשתדלות אנו מסתירים את הנס ומשאירים לאדם מקום לנסיין: האם יטעה ויחשוב שמעשיו השיגו את התוצאה, או יבין ויאמין שהכל בגזרת עליון לפי זכויותינו. דהיינו, אפילו שההשתדלות אינה מועילה לשינוי התוצאה, היא עוזרת להעמיד אותנו בכל נסינות העולם הזה, ואם נעמוד בהם כראוי נקבל את שכרנו.

ט. ואינו משים ללבנו דאגה כל כך. כתב ה'בית הלוי' (ליקוטים): ויש לו לאדם לבטוח בה', כי אפילו אם חלילה הצרה קרובה ואין האדם יודע שום עצה היאך להנצל ממנה, מכל מקום דרכי ה' נעלמים המה מבני האדם ותשועת ה' כהרף עין וכמאמר הכתוב 'הן יקטלני לו אייחל' ובמסכת ברכות (י) דרשו על זה הפסוק אפילו חרב חדה מונחת לו על צוארו אל ימנע עצמו מן הרחמים, וכמאמר הכתוב (שמואל ב) 'ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל' כי גם מירכתי שאול הוא מעלה, ויזכור האדם מעשה יונה הנביא. וכן אם קמו עליו שונאים להזיקו כתיב "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו" ובשונאים עמלקים כתיב "ישמח צדיק כי חזה נקם", ויזכור מלחמתו של אברהם אבינו עם המלכים ומלחמתו של דוד עם גלית הפלשתי שהיה לא בחרב ולא בחנית. וכן בענין מזונות כתיב "ה' מוריש ומעשיר" וכתוב "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", "ה' רועי לא אחסר", ויזכור כי ארבעים שנה הלכו אבותינו במדבר לא חסרו דבר. וכן בכל הדברים שיתחדשו לו, וגם כשעסק באיזה עסק והצליח, יבין כי לא הסיבה גרמה לו הריחוק רק להיפוך הריחוק ההוא שנגזר עליו גרמה לו שיזדמן לו הסיבה שממנה יצאה המסובב הנרצה לו יתברך [ולזה כיונו חכמינו ז"ל במדרש רבה על פסוק 'ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם' הדא הוא דכתיב 'קץ שם לחושך' זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ (ה-הסוף) חלם פרעה חלום. רצו בזה לשלול שלא יאמר כי חלומו של פרעה גרמה ליוסף היציאה מבית האסורים רק היציאה של יוסף שהגיע זמנו גרמה שיחלום פרעה חלומו]... וכן בכל דבר המסובב הנרצה לו יתברך גורם שיזדמן להאדם הסיבה. עכ"ל.

י. ושבחו חז"ל לאנשים ששמחים תמיד. כתב הגר"א בבאורו למשלי (יח, ט): **"כשהאיש תמיד בשמחה הוא יכלכל מחלהו - אף שתבא עליו מחלה, חס ושלו, הוא יכלכל מחלהו, בשמחתו יבטלנה"**.

יא. שהם בני עולם הבא. אף-על-פי שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא (סנהדרין ז, א). היינו שאף פושע מישראל, לאחר שמת ונידון בחיבוט (יסורי) הקבר ובעונשו של גיהנם, המיתה והעונשים מכפרים עליו, אז נעשה בן עולם הבא. אמנם אדם זה (ששמח ומשמח אחרים) כבר ראוי לעולם הבא כמות שהוא. (תורת חיים סנהדרין פח, ב).

19. דבר. מגפת דבר (-סכנת חרבו של מלאך המות בחצות). 20. כנס רגליה. הסתגר בביתך ואל תצא לחוץ. 21. ודואג על כל מה שעתידי לבוא עליו. דואג שמא יבואו עליו מאורעות רעים. המהר"ל מבאר, מדוע ימיו רעים, כי הוא נפגש על פי טבעו של עולם 'בכל עת' בדבר המפריע למדתו, ולפיכך 'כל' ימיו רעים, ואלו שטבעם להיפך מזה, אף שנפגשים באופן קבוע עם מקרי העולם, אין הדבר פוגע בשמחתם ולכן לבם טוב תמיד. 22. ולא יותר. מעבר לדאגת התורה והמצוות ותפלה לה' - אין לאדם לדאוג כלל. 23. ושבחו חז"ל לאנשים ששמחים תמיד ומשמחים אחרים. הגמרא (תענית כב, א) מספרת: רבי ברוקא מבי חוזאי היה רגיל ללכת בשוק של מקום ששמו "בי לפט", אליהו הנביא היה רגיל להיות מצוי עמו. שאל פעם רבי ברוקא לאליהו: האם יש בשוק זה מי שעתידי לזכות לעולם הבא?... תוך כדי דיבורם באו שני אנשים לשוק, אמר אליהו לרבי ברוקא: אלו בני עולם הבא הם. הלך רבי ברוקא ושאלם: מה מעשיכם? אמרו לו: אנחנו אנשים שמחים ולדיבורינו יש חן, ועל ידי כך אנחנו משמחים את העצובים. כמו כן, כאשר אנו רואים שנים שיש ביניהם מריבה, אנחנו טורחים ועושים ביניהם שלום, בשל מעשיהם אלה הם בני עולם הבא.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏡 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310

דברי חיזוק ואמונה ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זתוק"ל

מי שמפחד ושואל אם לסוע לחו"ל

שאלו מרבנו זצ"ל בעת המלחמה, אשה שמפחדת ורוצה לנסוע לחו"ל מה לומר לה, והשיב רבינו, בזמן החזו"א היה כהאי גוונא ואמר בזה"ל 'פוך זיך אנטלייפט מעך ניט', פירוש, אדם אינו יכול לברוח מעצמו, שהוא עצמו הוא הגורם למות וחיים, לא משהו חיצוני, ולא יועיל להרחיק, לכך כל עוד שאין מדינא חיוב לברוח (היינו כמו במגיפה ודבר) לא בורחים והבריחה לא מועלת, (כל משאלותיך עמוד תק"ח ויתכן שלא דיבר במקום המועד יותר לפורענות. עי' ברמ"א יו"ד סי' קט"ז ס"ה ובפ"ת ורעק"א שם).

בני תורה אין להם לפחד כי תורה מגנא ומצלא

אמר רבינו זצ"ל, בודאי יש להרבות בתפילה, אבל בני תורה אין להם לפחד כי תורה מגנא ומצלא, והביא רבנו ממרן החזו"א שבבני ברק לא יפלו פצצות, ואמר דזה בזכות שמוקפת באלפי דפי גמרא, וכתב רבינו זצ"ל במכתבו דכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעה"ד (ברכות ט' א'), ור"ש ס"ל בספרי עקב (סי' ל"ח) דאין כבוד לצדיקים שדבריהן קיימין בחייהן ובטלין לאחר מיתתם וא"א שיהיה כן, ובודאי יתקיים גם היום ואין לפחד כלל, (אגרות וכתבים דרך אמונה אגרת רכ"ג).

אמירת שיר של פגעים (יושב בסתר)

בגמ' שבועות (ט"ו ב') אמרו דאע"פ שאסור להתרפאות בד"ת שרי לומר שיר של פגעים להגן, וכן מובא בשו"ע (או"ח סי' רל"ט) לאומרו קודם השינה, ורבינו זצ"ל הלך לישון מעט ביום, וכבר הלך להרדם, ושאל אם הקערה של נעגל וואסער מכוסה מתחת למטה, כי רבינו זצ"ל היה מקפיד לא לומר דבר שבקדושה ליד קערה זו, ושאלו לרבינו מה הטעם ששואל, האם כי רוצה להרהר בדברי תורה, ואמר, כיון שרוצה לומר ויהי נועם יושב בסתר כמבואר במשנה ברורה (סי' רל"ט סק"ח) שגם בשינת יום אומרים קודם לכן ויהי נועם, (להדבק ח"ב עמוד קמ"ב).

ומובא שם (עמוד שי"א) מה שספרה הרבנית ע"ה שבזמן המלחמה בשנת תש"ח אני הייתי הבת הגדולה בבית ולא הרשיתי לאף אחת לצאת לרחוב ולהסתכן אלא רק אני הלכתי והסבא ר' ארי' לוינ' זצ"ל הלך עמי חלק מהדרך, וכל הדרך הי' אומר פרק צ"א שבתהילים יושב בסתר עליון שזה שיר של פגעים, עי' בשבועות (ט"ו ב') וכן בזה"ק הקדמת בראשית (י"ד ב').

ומובא בארחות רבינו (ח"ד מהדו"ח עמוד שכ"ה) שסיפר רבינו זצ"ל שמנהג החזו"א היה כשחזר מהלויה לומר בבית ויהי נועם. וכ"ה באגרות וכתבים דרך אמונה בהוראות והנהגות ממרן החזו"א (עניני שמחות אות מ"ד) ועי' ביו"ד (סי' שע"ו ס"ד).

ובתלמוד ירושלמי מסכת עירובין (פרק י הלכה יא) אי' אין קורין פסוק ע"ג מכה בשם וההן דקרא על יברוחא אסור. בוא וקרא פסוק זה על בני שהוא מתבעת תן עליו ספר או תפילין בשביל שישן אסור. והתני אומרים היו שיר של פגעים בירושלם א"ר יודן כאן עד שלא נפגע וכאן משנפגע. אי זהו שיר פגעים (תהילים ג ב) מה רבו צרי וכל המזמור (שם צא א) יושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי. ובביאור רבינו זצ"ל על הירושלמי עירובין (שם) כתב, אין אומרין פ' על המכה ופריך, דאומרים שיר פגועין בירושלים, שיר שהוא שמירה מן המזיקין שהוא יושב בסתר כו', אלמא מותר להגן על עצמו בפסוק, ומשני, כאן משנפגע שיש לו כבר מכה או שמתבעת כבר ובא להתרפאות אסור וכאן עד שלא נפגע ואינו אלא לשמירה שרי, ועיקר הכוונה נראה דכל שלא נפגע אינו אלא מעין תפילה דודאי שרי.

ולפי ביאורו עיקר החילוק בצורת אמירתו אם אומרו דרך תפילה או דרך לחש, וכשאומר דרך תפילה שרי גם אחר שיש מכה, וכעין שאנו אומרים תהלים על החולה.

ועי' כע"ז בבית הבחירה להמאירי מסכת שבועות (שם ד"ה כבר ביארנו) הלוחש על המכה בפסוקים ובריקקה אין לו חלק לעולם הבא ובלא ריקקה מ"מ איסור יש בו שאסור להתרפאות בדברי תורה ומה שאמרו בששי של שבת (ס"ז א') האי אשתא צמירתא נימא וירא אליו מלאך ה' מתוך הסנה י"מ שסכנה שאני ולי נראה שאין זה אלא כעין תפלה והבטחה שתבא לו ישועה מתוך גודל הצרות כמו שידוע במשל הסנה שהוא רמז לאומה השפלה שהיתה שם בוערת באש צרות המלך ההוא ואיננה כלה בידו הא כל שאומרו דרך לחש אסור ואף שם תירצוה בפנים אחרים ומ"מ בריא שקורא מזמורים ופסוקים כדי שתגין עליו זכות קריאתם לינצל מן הצרות הרי זה מותר.

ובאמת דבפסוקי יושב בסתר אין כ"כ לשון בקשה, רק אומר כי מלאכיו יצווה לך לשמרך בכל דרכיך, ובעיקר אינו רק לשונות אמונה ובטחון כגמול עלי אמו, כמו שאומר דהע"ה ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אומר לה' מחסי ומצודתי אלקי אבטח בו כי הוא יצילך מפח יקוש, כי אתה ה' מחסי.

וכ"כ בספר החינוך פרשת שופטים (מצוה תק"ב) גרסינן בשבועות (ט"ו ב') שיר של פגעים בכנורות ובנבלים, ואומר יושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי (תהלים צ"א), ואומר ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה (שם ג'), ופירוש פגעים, כלומר שאמירת אלו המזמורים תועיל לשמור מן הנזקין, ואמרו בברכות רבי יהושע בן לוי מסדר להו להני קראי וגאני, ואין הדבר חלילה דומה לענין חובר חבר שזכרנו, וכבר אמרו זכרונם לברכה שם על זה, אסור להתרפאות בדברי תורה, אבל הזכירו לומר מזמורים אלו שיש בהם דברים יעוררו הנפש היודע אותם לחסות בה' ולהשים בו כל מבטחו ולקבוע בלבבו יראתו ולסמוך על חסדו וטובו, ומתוך התעוררות על זה יהיה נשמר בלי ספק מכל נזק. וזה שהשיבו בגמרא בענין זה, דקא פריך התם והיכי עביד רבי יהושע כן והאמר רבי יהושע אסור להתרפאות בדברי תורה, ואמרו להגן שאני. כלומר, לא אסרה תורה שיאמר אדם דברי תורה לעורר נפשו לטובה כדי שיגן עליו אותו הזכות לשומרו. שבמזמורים אלו יש דברים המעוררים את הנפש לבטוח בה' ולסמוך על חסדו וטובו ומתוך התעוררות זאת יהיה נשמר מכל נזק.

והפרישה (יו"ד סי' קע"ט ס"ק י"ז) כתב, וזה לשונו אבל כשקורא מזמורים כקריאת שמע של לילה שעוסק במצותו של מקום וגם במזמורים שמדברים איך שמציל השם יתברך להבוטחים בו וכוונתו של הקורא הוא שעל ידי זה יצילו השם יתברך בשכר המצוה ובשכר הבטחון שהוא בטוח בהשם יתברך שמציל ומרפא ליראיו וכו' מותר ומצוה לעשות כן.

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"י

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

משפחת קרליץ לענפיה

מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל (גלב"ע כ"ג תשרי תש"פ)

משפחת קרליץ

בנו הגאון רבי יצחק (איצלה) הי"ד שמילא מקום אביו ברבנות קוסובה

בנו הגאון רבי אברהם ישעיהו בעל "החזון איש" זצ"ל

חתנו הגאון רבי קניבסקי 'הסטייפלר' זצ"ל

[בנו רבינו זלה"ה, וחתנו הגאון רבי שלמה ברמן אודותיו כתבנו בפרשת מקץ תשע"ב, והגאון רבי שאול ברזם אודותיו כתבנו בפרשת קדושים תשע"ג]

הגאון רבי נחום מאיר קרליץ אודותיו נכתב בעז"ה בשבת פרשת וירא תשפ"ד [ובניו החשובים, הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל, אודותיו נכתב להלן, והגאון רבי יהושע תנחום קרליץ זצ"ל].

הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל

[ובניו החשובים והגאונים, רבי שמריהו, רבי חיים שאול, ולהבדיל רבי מאיר שליט"א, על כולם אי"ה נכתב עובדות נפלאות ודברים מופלאים שהיו ביניהם לבין רבינו זצ"ל].

הנה רבינו מתייחס אחרי משפחת רם, זקינו הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל רבה של קוסובה, אבי מרן החזון איש וחמיו של מרן הסטייפלר זי"ע, וכאשר רבינו היה מזכיר את משפחה זו היה מתמלא ערגה וכבוד לאבי השושלת ובניו וחתניו החשובים הי"ד וזצ"ל, ותקצר היריעה מלפרט כל הדברים שאמר, אך בעז"ה בשבועות הקרובים נביא מעט מהרבה, מדברים שהתבטא וקשר שהיה לו עם ראשי המשפחה ובניה ונכדיה.

ונביא תחילה את הרבנים הגדולים אודותיהם נפרט בס"ד.

הגאון רבי שמריהו קרליץ זצ"ל רבה של קוסובה.

בנו הגדול הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל

[ובניו החשובים, הגאון רבי שמריהו קרליץ זצ"ל, בעז"ה נכתב אודותיו בפרשת לך לך תשפ"ד, הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, אודותיו נכתב בס"ד בשבוע הבא פרשת נח תשפ"ד, הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל אודותיו כתבנו בשבוע פרשת מטות תשע"ב, וחתנו הגאון רבי זלמן רוטברג, אודותיו כבר כתבנו בפרשת נשא - שבועות תשפ"ב].

קשר מילדות ועד שיבה

רבי ניסים היה בן דודו של רבינו ובן גילו, כשרבי ניסים מבוגר ממנו בכשתי שנים. בילדותם למדו יחד בישיבה ב'תפארת ציון' ובשנים שלאחר מכן נפרדו דרכם, כשרבי ניסים הלך ללמוד בישיבת 'פוניבז' ורבינו עבר ללמוד ב'לומז'א שבפתח תקוה, אך היה ממשיך לפגוש אותו בבית הדוד הגדול מרן 'החזון איש'. לאחר נישואיהם התגוררו תקופה מסוימת יחד בדירה משותפת ברחוב בלוי בבני ברק, יחד עם עוד כמה זוגות צעירים שנישאו לא מכבר, כשכל זוג צעיר מקבל חדר אחד והם חלקו יחד מטבח משותף ושאר החדרים. ראה בספר בית אימי באורך על כך.

לאחר פטירתו של אביו הגאון רבי נחום מאיר קרליץ, התמנה רבי ניסים למלא את מקומו בראשות כולל 'חזון איש', ומאז שהה עם רבינו באותו הכולל עד לשנים האחרונות ממש.

בשנים האחרונות לחייו נעשה רבי ניסים מחותן עם רבינו. כאשר נכדו ר' מרדכי ב"ר יצחק קרליץ נשא את נכדת רבינו, בת לבנו רא"ש שליט"א.

רבינו בנישואי נכדתו עם נכדת רבי ניסים זכר צדיקים לברכה

הרב של בני ברק

לאחר שהתמנה רבי ניסים לרב בשכונת רמת אהרן בבני ברק, וייסד בית דין צדק בבני ברק, היה רבינו לעיתים שולח אליו שאלות, ופעמים רבות כאשר היה מקבל מכתב משואל שמתגורר בבני ברק, היה כותב לשואל "תפנה לרבי ניסים קרליץ נ"י והוא יפסוק לך". ופעם התבטא כי "הוא הרב של בני ברק".

הכל מהחזון איש

פעם התבטא רבינו (בפני רבי משה קפלן) שלרבי ניסים יש קבלות חזקות ממרן החזון איש, וכל דרכי ההוראה בצורת לימוד הסוגיא והראשונים אצלו הם מהחזון איש, וכן דרכי הפסק שלו ב'מאות' הוא מהחזון איש, וכל ההתייחסות שלו שלא להרבות לעיין בספרי השו"ת האחרונים הוא קבלה מהחזון איש, כי המקור שלו הוא מאיפה שהמקור שלהם (חוט שני, חובות הלב, עמוד קכ"ד).

בעניני תרומות ומעשרות

בשנת תשמ"ט הופיע קונטרס 'שיעורי הגר"נ קרליץ בהלכות תרומות ומעשרות' שנערך על ידי רבי אברהם טיקוצ'נסקי, וכשהגיע הקונטרס לידי רבינו עיין בו זמן רב, ואף רשם בשולי הגליון הערות רבות בכתב ידו [וחלקם נדפסו בספר חוט שני על יורה דעה חלק ג' הלכות תרומות. עין שם בסוף פרק ג', עמוד שנב, הטעם שהחזון איש לא רצה שיעשרו לכתחילה בנוסח הקצר, ושם פרק ד' הלכה י"ג עמוד שס"ח, שליח שטעה בהפרשת המעשר, מי יישאל המשלח או השליח].

רבי ניסים קרליץ

"צריך לחסוך לרבי חיים את הזמן"...

סיפר בנו של רבי ניסים: בנערותי היה אבי שולח אותי מידי שנה אל ביתו של מרן הסטייפלר כדי שאתן לו שטר של מכירת חמץ, והוא ימלא את השטר ויחזיר. באחת השנים כשדפקתי בביתו אמרו לי שהוא שווה כעת בבית בנו - רבינו. הלכתי לשם ואכן אני רואה שהסטייפלר כבר יוצא מביתו וצועד לכיוון ביתו. בשנים ההם היתה ההליכה קשה עליו מאוד והלך לאט.

כשראה אותי ושטר 'מכירת חמץ' בידי, הבין מיד שבאתי בשבילו, הוא לא רצה לעכב אותי והחל לחשוב בקול מה עדיף, האם יעלה בחזרה אל בית בנו כדי למלא בו את השטר, או שימשיך הלאה לביתו ושם ימלא. השבתי ביראת כבוד ש 'איני ממהר ואמתין בשמחה לפי מדת הצורך'.

אבל הסטייפלר לא קיבל את הדברים, ואמר לי ברוב ענווה "הזמן שלך יקר, אתה צריך ללמוד ולעזור בבית, אבל אני לא..." אנשים שהיו במקום ניסו לשכנעו שימשיך לביתו ואכן לבסוף הסכים, לא לפני שהתנצל שוב ושוב על כך שהטריח אותי, וכך הגיע לביתו ומילא את השטר ומסרו לי.

והנה - לפני שיצאתי מדלת ביתו הוא התנצל שוב ואמר "אני יודע שזמנך יקר, אבל בכל זאת אבקש, עלה לביתו של בני רבי חיים, הוא מתמיד, וצריך לחסוך לו את הזמן". (מבעל המעשה - הרא"ש קרליץ)

מנחם את רבי ניסים בפטירת רעייתו ע"ה

דומה לכלב

סיפר אחד מתלמידיו של רבי ניסים: פעם באתי אליו לבית הכנסת בשכונת רמת אהרן כדי לומר לו משהו דחוף, והוא אחז באמצע תפילת מנחה, ובנתים המתנתי בחוץ לסיום התפילה. כשהסתיימה התפילה רבי ניסים הבחין שאני משוחח בפאפלוני ברחבת בית הכנסת, היה זה באותם שנים שהפלאפון לא היה מצוי אצל כל אחד, הוא פנה אלי ואמר בחיך "רבי חיים קניבסקי אומר שמי שמדבר בפלאפון ברחוב, הרי הוא דומה לאוכל בשוק, שנאמר עליו שדומה לכלב..." (ספר וימת עבד ה', עמוד תתמ"א)

מכירת חמץ גם ב"ג

רבינו שיבח כמה פעמים את מה שחידש רבי ניסים, שבמכירת חמץ לגוי בערב פסח, עושין שני מכירות, מכירת "ג מכירת י"ד, והרווח בזה שעל ידי שמוכרים כבר ב"ג לא צריכים לבדוק כל המקומות האלו לפסח, כי בזמן החיוב בדיקה - אור לארבעה עשר - מכורים לגוי, ופעם אחת נשאל רבינו איזה שאלה בפרטי דין המכירה, ואמר לעיין בשטר של רבי ניסים ולפי זה לנהוג.

עליה לתורה לאבל בשמחת תורה

כאשר נפטרה אשת רבינו ע"ה בחול המועד סוכות תשע"ב, הגיע רבי ניסים לנחמו. ורבינו דיבר איתו על שמחת תורה, ודן עמו אם יכול לעלות לתורה כיון שאין אבילות ביום טוב או שכיון שאינו חייב לעלות לתורה היו כדברים שבצנעא, ורבי ניסים הביע דעתו שיכול לעלות לתורה (עין משנה ברורה סימן תקמ"ח ס"ק ט"ז)